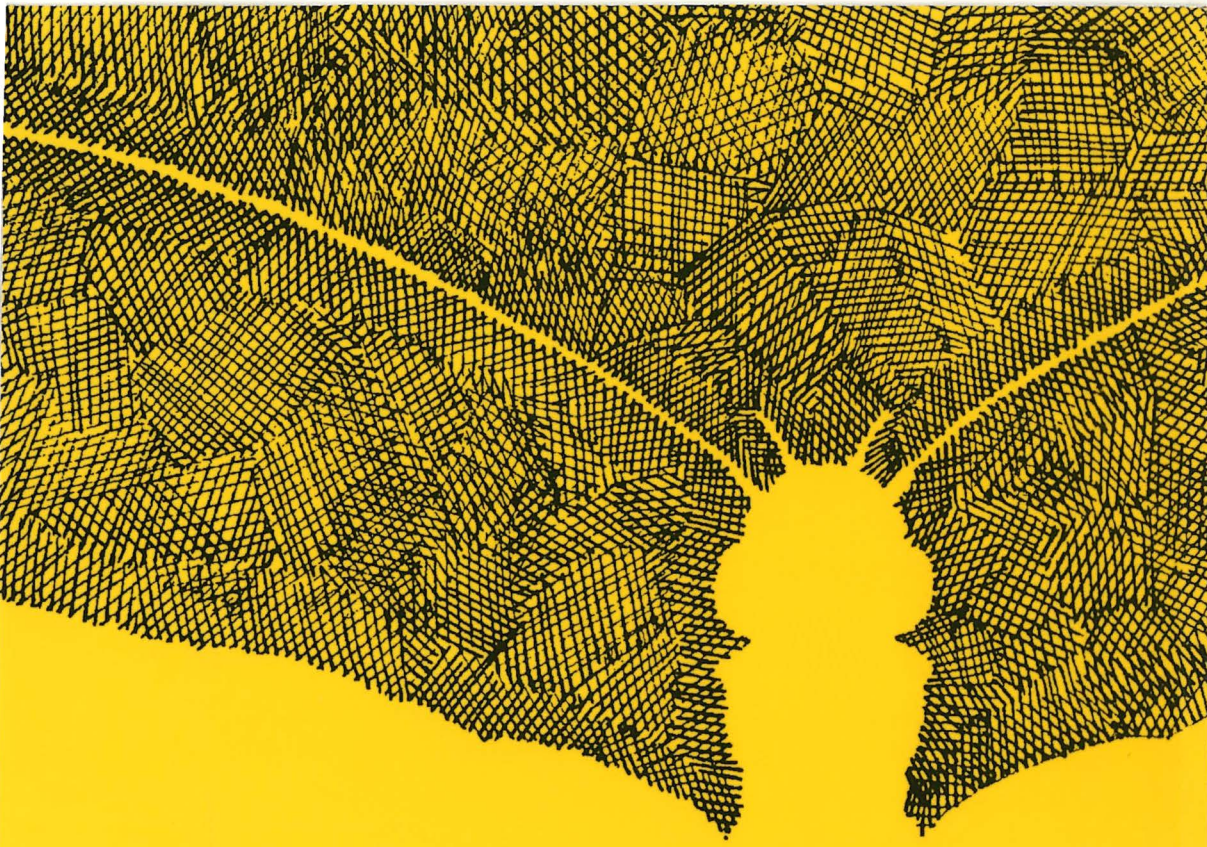

KLAPALEKIANA

VOL. 40, NO. 3-4

ISSN 1210-6100

2004

ČESKÁ SPOLEČNOST ENTOMOLOGICKÁ - 100. výročí založení

CZECH ENTOMOLOGICAL SOCIETY - The 100th Anniversary of the Foundation

Pokračování titulu *Zprávy Československé společnosti entomologické při ČSAV* (ISSN 0862-478X). Vydává Česká společnost entomologická.

A continuation of *Zprávy Československé společnosti entomologické při ČSAV* (ISSN 0862-478X). Published by the Czech Entomological Society.

Časopis je pojmenován po prof. Františku Klapálkovi (1863-1919), prvním předsedovi České společnosti entomologické v létech 1904-1919.

The journal is named in honour of Prof. František Klapálek (1863-1919), the first chairman of the Czech Entomological Society during 1904-1919.

Redakční rada/Editorial Board:
Roman Borovec, David S. Boukal, Zdeněk Černý, Jan Horák, Petr Kment, David Král, Jan Liška, Pavel Moravec, Jaromír Strejček, Jiří Ch. Vávra, Jan Vitner (předseda a výkonný redaktor/Chairman and Executive Editor), Vladimír Vrabec.

Rozšiřuje vydavatel. Objednávky a rukopisy zasílejte na adresu:
Česká společnost entomologická, Viničná 7, 128 00 Praha 2.

Distributed by the Publisher. Orders and the manuscripts of the articles should be sent to the Czech Entomological Society, CZ-Viničná 7, 128 00 Praha 2, Czech Republic.

Cena ročníku (bez supplement): Česká republika: 400,- Kč
zahraničí: 30,- USD (US$)
Annual subscription rates (excl. supplements): Czech Republic: CZK (Kč) 400,-
All other countries: USD (US$) 30,-

Sazba/Typeset by: Martin Fikáček, Jakub Rolčík.
Vytiskla/Printed by: Tiskárna Flora s.r.o., Praha.

ISSN 1210-6100

Klapalekiana Vol. 40, No. 3-4 2004 Dec. 31

© Česká společnost entomologická, Praha, 2004.

Excerpováno/covered by: Entomology Abstracts, Zoological Record.

Toto nestandardní jubilejní číslo neprošlo redakční radou časopisu.
Redigovali: Marcela Skuhravá a Svatopluk Bílý.

ČESKÁ SPOLEČNOST ENTOMOLOGICKÁ

100. výročí založení

The Czech Entomological Society

The 100th Anniversary of the Foundation

Zpracovala Marcela Skuhravá
za spolupráce členů výboru České společnosti entomologické, předsedů poboček, předsedů sekcí a dalších členů.

Praha 2004

ÚVOD

Česká společnost entomologická (ČSE) oslavila na počátku roku 2004 stoleté výročí svého založení. Společnost byla založena na popud Františka Klapálka (1863-1919), profesora na karlínském gymnáziu a světového odborníka na řád Trichoptera (chrostíci). Dne 17. ledna 1904 se sešlo 20 českých entomologů, aby připravilo ustavující valnou hromadu a stanovy společnosti. Stanovy byly schváleny c. k. místodržitelstvím již 20. února 1904 výnosem č. 32.920. Ustavující valná hromada byla svolána na 9. března 1904 do zasedací síně Zemědělské rady pro Království české. Na této schůzi byl jednomyslně zvolen první výbor Společnosti ve složení: prof. František Klapálek (předseda), ředitel Napoleon M. Kheil (místopředseda), prof. Emanuel Rádl a odborný učitel Antonín Wimmer (zapisovatelé), císařský rada Ferdinand Veselý (pokladník), prof. Hynek A. Joukl (knihovník) a Josef Černý (kustod). Dále byla zvolena redakční rada časopisu *„Acta Societatis Entomologicae Bohemiae"* (*Časopis České Společnosti Entomologické*) ve složení: František Klapálek, Napoleon M. Kheil, Augustín Kubes, Emanuel Rádl a Antonín Wimmer. V den svého založení měla Společnost celkem 55 členů a úterý bylo stanoveno jako den pravidelných schůzí. Časopis Společnosti, jehož název se v průběhu století vzhledem k různé společensko-politické situaci několikrát změnil, vychází bez přerušení dodnes pod současným názvem *„European Journal of Entomology"*, formálně ve spolupráci s Entomologickým ústavem AV ČR. Skutečnost je taková, že ČSE funguje spíše již jen jako distributor časopisu a veškeré redakční práce a finance zajišťuje Entomologický ústav. V roce 1965 ČSE začala vydávat interní časopis *„Zprávy Československé Společnosti Entomologické"*, jehož název byl v roce 1993 změněn na *„Klapalekiana"* na počest prvního předsedy a zakladatele ČSE, prof. F. Klapálka. I tento časopis si získal mezinárodní prestiž a je zahrnut do předních referativních periodik, jako jsou *„Zoological Records"* a *„Entomology Abstracts"*. Mezinárodní výměna obou časopisů a sporadické dary členů jsou v současné době jedinými zdroji zahraničních periodik pro knihovnu ČSE.

Od samého počátku bojovala Společnost s nedostatkem financí a mohla se spoléhat pouze na členské příspěvky a dary svých členů. Velice zajímavá je první pokladní zpráva z 31.12.1904, z níž vyplývá, že příjmy Společnosti činily za první rok existence 641 K 26 hal. (z toho 590 K tvořily členské příspěvky, 50 K dary a 1 K 26 hal. úroky ze Záložny Vinohradské) a výdaje 338 K 70 hal. za tisk časopisu. Kromě úroků ze záložny je taková situace dnes nepředstavitelná.

Knihovna Společnosti se díky výměně za časopis společnosti a různým darům rozrůstala poměrně rychle a úspěšně. Již po deseti letech, kdy měla Společnost 138 členů, můžeme se dočíst ve zprávě knihovníka Oldřicha Šustery (prosinec 1913), že časopis je vyměňován s více než stem přírodovědeckých společností a institucí z celého světa, že se knihovna rozrůstá o téměř 500 titulů ročně díky mnoha nezištným darům členů a že se tudíž nedostává místa k jejich uložení. To je ostatně stav setrvalý a naděje na zlepšení není téměř žádná. Stojí za zmínku, že knihovna společnosti byla dlouhá léta umístěna v několika skříních v Akademické kavárně v centru Prahy, kde se také konaly pravidelné úterní schůze společnosti. Při představě takto uložené knihovny asi současné knihovníky obcházejí mdloby, ale byla jiná doba a knihovna zde bez jakékoli újmy přečkala i celou první světovou válku.

V roce 1919 získala Společnost díky laskavosti prof. F. Vejdovského místnosti v budově Zoologického ústavu University Karlovy v Praze 2, Ke Karlovu 3, a tím také prostory pro svou knihovnu. Místnosti byly bezplatně zapůjčeny na neomezenou dobu a knihovna se sekretariátem ČSE zde sídlila až do roku 1941. Od roku 1947 byla knihovna a sekretariát

umístěny v budově Přírodovědecké fakulty University Karlovy ve Viničné 7, a to až do roku 2004, kdy Společnost dostala z těchto místností od Přírodovědecké fakulty jako „dárek" ke stému výročí založení výpověď. Od srpna 2004 knihovna a sekretariát sídlí stále na stejné adrese, ale v suterénních, značně stísněných prostorách.

František Klapálek

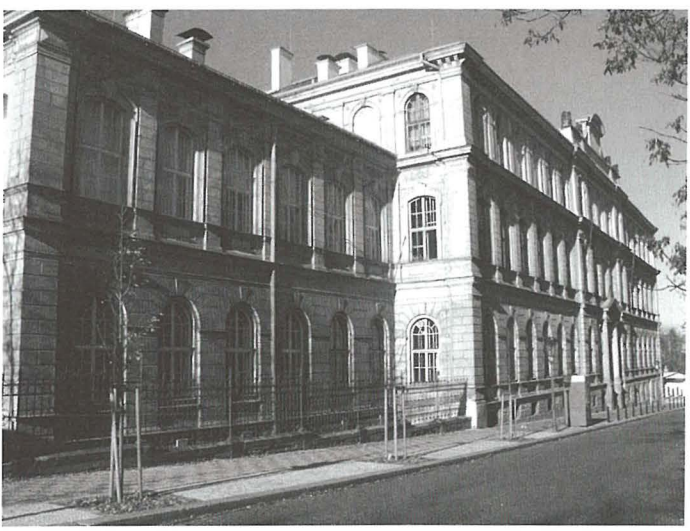
Zlaté období své existence prožila ČSE v období mezi oběma světovými válkami. Ekonomická situace v zemi byla dobrá a naše Společnost se nemusela potýkat s výraznými ekonomickými problémy, zvláště díky dotacím Ministerstva zemědělství, Ministerstva školství, četným mecenášům a sponzorským darům, o čemž svědčí zápisy z výborových schůzí z této doby. Časopis společnosti vydávaný v tomto období pod názvem „*Acta Societatis Entomologicae Čechoslovenicae*" patřil mezi nejlepší entomologické časopisy na světě a díky výměně tohoto časopisu za zahraniční periodika se knihovna Společnosti rozrostla do impozantních rozměrů. V roce 1921 byl také založen Odbor společnosti pro Moravu a Slezsko, jehož prvním předsedou se stal Antonín Fleischer. Tak byl položen základ jihomoravské pobočky ČSE. Po druhé světové válce se ČSE vrátila ke všem svým meziválečným aktivitám a velice brzy obnovila i mezinárodní kontakty včetně výměny časopisu. Časopis společnosti byl vydáván díky obětavosti členů výboru i během války a patří k několika málo evropským entomologickým časopisům, jejichž kontinuita nebyla nikdy přerušena.

V padesátých letech byla Společnost (tehdy již jako Československá společnost entomologická) začleněna do Československé akademie věd, což mělo své výhody i nevýhody. Odpadly finanční starosti, protože veškerá činnost byla financována ČSAV (samozřejmě s pomocí členských příspěvků). Redakce časopisu byla zcela podřízena potřebám Entomologického ústavu ČSAV, což sice znamenalo zajištění vysoké odborné úrovně, ale na druhé straně ČSE ztratila možnost jakkoli do vydávání časopisu zasahovat. Tato skutečnost vedla, jak už bylo řečeno, k založení interního časopisu „*Zprávy Československé společnosti entomologické* " v roce 1965 (nyní „*Klapalekiana*"). V těchto letech nastalo také období silného podceňování zoologické a entomologické taxonomie, jež často vedlo k její záměrné likvidaci ve prospěch tzv. dynamických oborů. Tento neblahý trend bohužel trvá doposud a odrazil se i na mezinárodním renomé české taxonomické entomologie, jejíž úroveň patřila vždy mezi nejvyšší v Evropě.

Česká společnost entomologická vždy sdružovala profesionální i amatérské zájemce o studium hmyzu i ostatních členovců. Pomineme-li řadu vynikajících profesionálních entomologů, vychovala naše Společnost i nemálo špičkových amatérských badatelů, kteří patřili a dosud patří mezi světově uznávané specialisty ve svém oboru. Za mnohé již nežijící je nutné jmenovat alespoň L. Heyrovského, R. Schwarze, J. Zavadila, J. Šnofláka, E. Lokaye, J. Krále, A. Jedličku, J. Půlpána a K. Kulta. Amatérská entomologie má v naší zemi hluboké

kořeny, jež sahají až do začátku 19. století. Založení ČSE umožnilo těmto badatelům kontakt s profesionálními entomology i přístup k literatuře a srovnávacímu materiálu. Ve vedení ČSE se jako její předsedové vystřídali během jejího stoletého trvání jak amatéři, tak i profesionálové, mezi nimiž byly takové osobnosti jako F. Klapálek, E. Lokay, A. Vimmer, F. Štěrba, O. Šustera, J. Obenberger, V. Balthasar, L. Heyrovský, A. Pfeffer, K. Hůrka a I. Hrdý.

V současné době má ČSE statut neziskové společnosti, jejíž činnost se řídí stanovami ČSE, přijatými valným shromážděním. Společnost spolupracuje se všemi entomologickými pracovišti v České republice, s mnoha zahraničními institucemi a s orgány státní ochrany přírody. Má nyní 836 členů. Struktura Společnosti je následující: výbor (předseda, místopředseda, vědecký tajemník, pokladník, knihovník, členové výboru, náhradníci výboru), revizní komise a redakční rada časopisu „*Klapalekiana*". Podle stanov ČSE se členy výboru stávají automaticky i předsedové poboček a odborných sekcí. Poboček pracuje pět: jihomoravská, východočeská, západočeská, jihočeská a severočeská. Členové společnosti (čestní, řádní a mimořádní) mají možnost pracovat v osmi odborných sekcích: faunistické, karabidologické, lepidopterologické, arachnologické, v sekci pro výzkum vodních brouků, v sekci pro mandelinkovité a nosatcovité brouky, v sekci experimentální a užité entomologie a v sekci pro práci s mládeží. Společnost má jednoho stálého zaměstnance (organizačního tajemníka), který je zároveň i výkonným redaktorem časopisu „*Klapalekiana*". Chod Společnosti se v současné době daří zajišťovat pouze s vypětím všech sil. Neustále stoupající provozní náklady (nájemné, poštovné, tisk časopisu) už ani zdaleka nemohou být kryty pouze členskými příspěvky a občasnými sponzorskými dary. Společnost je nyní zcela závislá na dotacích Rady vědeckých společností (RVS) při AV ČR a na grantech Ministerstva kultury. Činnost ČSE byla vždy závislá na dobrovolné pomoci svých členů, a to jak finanční, tak i organizační a fyzické. Totéž platí daleko více i v současnosti, kdy Společnost hledá náhradní prostory pro depozitář knihovny a navíc musela opustit prostory, ve kterých sídlila od roku 1947. Místo klidného zázemí pro stovky badatelů, jež společnost svým členům dosud zajišťovala, nás čeká vyčerpávající boj o pouhé přežití jedné z největších a nejstarších vědeckých společností v Evropě.

Sídlo ČSE v budově Přírodovědecké fakulty UK v Praze 2 ve Viničné ulici č.7. (foto David Král).

Idylické doby existence ČSE jsou zřejmě nenávratně pryč. O to zajímavější je studium dokumentů z prvních let existence Společnosti, které jsou uloženy v sekretariátě ČSE. Ne všechny materiály se zachovaly až do dnešní doby. Při přemisťování starých materiálů byly objeveny čtyři knihy, jejichž některé zápisy pocházejí z dob jejího založení před sto lety. Jsou to tyto dokumenty:

- „Jednací protokoly ČSE", 17.1.1904 až 1.2.1940.
- „Protokoly o občasných schůzích ČSE", od založení do 24.1.1928.
- „Pokladní deník", od 1.1.1914 do 22.1.1931.
- „Česká společnost entomologická – Societas entomologica Bohemiae", 1904 až 1914.

Poslední, čtvrtá kniha obsahuje seznamy členů (184 členů v roce 1914), dále pak kapitoly „Příjem", „Výdaje", „Denník", „Pošta" a „Fondy". Nejstarší zápisy z výborových schůzí se nezachovaly, nejstarší zápis je z výborové schůze 19. 6. 1906. Bohužel rovněž se nezachoval návrh stanov zaslaný c. k. místodržitelství, prezenční listina zakládající schůze a dopis c. k. místodržitelství se schválením stanov. Všechny tyto listiny by měly být podle „Jednacích protokolů ČSE" uloženy v archivu společnosti, ale nepodařilo se je nalézt. Zachovaly se však první tištěné stanovy společnosti.

Podrobnější studium těchto dokumentů z počátků existence ČSE ukazuje, že zájem členů o dobrý chod společnosti a o její blaho byl daleko větší než je dnes. Pravidelné úterní schůzky byly téměř vždy spojeny s nějakou, byť stručnou přednáškou a drobné finanční či knižní dary byly téměř samozřejmostí. V dnešní zkomercializované době prodělává ČSE kritické období a bude hodně záležet na nezištné pomoci řadových členů, jak se podaří toto nepříznivé období překonat.

Aktuální informace o České společnosti entomologické lze najít na internetové stránce: http://www.entospol.cz.

Svatopluk Bílý
předseda ČSE

PODĚKOVÁNÍ

Marcela Skuhravá, vedoucí redaktorka tohoto čísla „*Klapalekiana*" a autorka převážné části příspěvků.

Na tomto místě je mou milou povinností poděkovat všem, kteří se podíleli na vzniku tohoto jubilejního čísla. Jsou to především autoři všech dílčích příspěvků, jejichž jména jsou uvedena na konci každého oddílu, který zpracovali, a celá řada členů Společnosti, kteří dodali mnohdy historické fotografie ze života ČSE. Množství pamětníků přispělo také svými vzpomínkami, které byly zapracovány do jednotlivých příspěvků. Na přiloženém CD jsou filmové a zvukové dokumenty, které laskavě zapůjčil Jaroslav Picka ze svého archivu, řada historických fotografií z archivů Jana Buchara, Zdeňka Kolešky, Vítězslava Kubáně, Marcely Skuhravé a mnoha dalších členů Společnosti a úvodní, hudební skladba „Entomologův sen", kterou její autor, Antonín Bílý, zkomponoval v roce 1971 a věnoval České společnosti entomologické.

Naše díky patří také těm členům Společnosti, kteří se podíleli na technické přípravě rukopisu a na výrobě tohoto čísla, především Martinu Fikáčkovi, Martinu Linhartovi, Jakubovi Rolčíkovi a dalším. Přípravy celého jubilejního čísla se ujala s neobyčejným nasazením Marcela Skuhravá, bez které by tato práce v tomto rozsahu vůbec nemohla vzniknout a které především patří naše poděkování.

Svatopluk Bílý

PŘEHLED HISTORIE
ČESKÉ SPOLEČNOSTI ENTOMOLOGICKÉ
v letech 1904-2004 v evropském a světovém kontextu

1904 9.3.1904 na valném shromáždění byla ustavena **Česká společnost entomologická**; zvolen sedmičlenný výbor v čele s předsedou F. Klapálkem; přijaty stanovy; koncem roku vydáno prvé číslo *Časopisu České Společnosti Entomologické*; členskou základnu tvořilo 57 členů;

1905 17.1.1905 na valné hromadě zvolen výbor, F. Klapálek znovu zvolen do funkce předsedy a zůstal jím až do své smrti v roce 1919;
na konci roku 79 členů;

1906 16.1.1906 na valné hromadě zvolen výbor; na konci roku 96 členů

1907 22.1.1907 na valné hromadě zvolen výbor ve stejném složení jako v roce 1906;
na konci roku 109 členů;

1908 21.1.1908 na valné hromadě zvolen výbor;
na konci roku 112 členů;

1909 na valné hromadě zvolen výbor;
na konci roku 119 členů;

1910 na valné hromadě zvolen výbor; na konci roku 125 členů;
1. mezinárodní entomologický kongres v Bruselu (Belgie); účastnil se F. Klapálek;

1911 na valné hromadě zvolen výbor; na konci roku 127 členů

1912 na valné hromadě zvolen stejný výbor jako v roce 1911;
2. mezinárodní entomologický kongres v Oxfordu (UK);
na konci roku 128 členů;

1913 19.1.1913 na valné hromadě zvolen stejný výbor jako v roce 1911;
na konci roku 130 členů;

1914 18.1.1914 na valné hromadě zvolen nový výbor; 10. výročí založení Společnosti;
na konci roku 133 členů;

1915 26.1.1915 na valné hromadě zvolen nový výbor; na konci roku 121 členů

1916 16.1.1916 na valné hromadě zvolen stejný výbor jako v roce 1915;
na konci roku 130 členů;

1917 23.1.1917 na valné hromadě zvolen stejný výbor jako v roce 1915;
na konci roku 131 členů;

1918 22.1.1918 na valné hromadě zvolen nový výbor;
28.10.1918 vyhlášen Československý stát;
na konci roku 144 členů;

1919 19.2.1919 zemřel předseda společnosti F. Klapálek; předsedou zvolen E. Lokay;

1920 20.1.1920 na valné hromadě zvolen výbor; předsedou zvolen E. Lokay;
změnil se název na **Československá společnost entomologická;**
na konci roku 163 členů;

1921 25.1.1921 na valné hromadě zvolen nový výbor; předsedou zvolen A.Vimmer (ve funkci až do své smrti v roce 1941), jednatelem zvolen L. Heyrovský;
11.3.1921 zřízen Odbor pro Moravu a Slezsko se sídlem v Brně;
na konci roku 184 členů;

1922 24.1.1922 na valné hromadě zvolen nový výbor;
na konci roku 206 členů;
1923 23.1.1923 na valné hromadě zvolen nový výbor;
na konci roku 185 členů;
1924 22.1.1924 zvolen nový výbor; slavnostní schůze k 20. výročí založení společnosti;
vydán *Jubilejní sborník Čsl. společnosti entomologické na paměť 20letého trvání jejího 1904-1924*;
na konci roku 210 členů;
1925 20.1.1925 na valné hromadě zvolen stejný výbor jako v roce 1924;
19.-26.7.1925 3. mezinárodní entomologický kongres v Curychu (Švýcarsko);
na konci roku 229 členů;
1926 19.1.1926 na valné hromadě zvolen stejný výbor jako v roce 1924;
na konci roku 249 členů;
1927 25.1.1927 na valné hromadě zvolen nový výbor;
na konci roku 265 členů;
1928 24.1.1928 na valné hromadě zvolen nový výbor;
12.-18.8.1928 4. mezinárodní entomologický kongres v Ithace (USA);
na konci roku 281 členů;
1929 22.1.1929 na valné hromadě zvolen stejný výbor jako v roce 1928;
na konci roku 291 členů;
1930 28.1.1930 na valné hromadě zvolen nový výbor;
na konci roku 271 členů;
1931 27.1.1931 na valné hromadě zvolen stejný výbor jako v roce 1930;
5. mezinárodní entomologický kongres v Paříži (Francie);
na konci roku 282 členů;
1932 26.1.1932 na valné hromadě zvolen nový výbor;
na konci roku 286 členů;
1933 24.1.1933 na valné hromadě zvolen stejný výbor jako v roce 1932;
na konci roku 251 členů;
1934 23.1.1934 na valné hromadě zvolen nový výbor; 30. výročí založení Společnosti;
na konci roku 267 členů;
1935 22.1.1935 na valné hromadě zvolen stejný výbor jako v roce 1934;
6. mezinárodní entomologický kongres v Madridu (Španělsko);
na konci roku 248 členů;
1936 (chybí údaje);
1937 19.1.1937 na valné hromadě zvolen nový výbor;
na konci roku 328 členů;
1938 18.1.1938 na valné hromadě zvolen nový výbor;
7. mezinárodní entomologický kongres v Berlíně (Německo);
na konci roku 376 členů;
1939 24.1.1939 na valné hromadě zvolen nový výbor;
15.3.1939 obsazení Československa nacistickými vojsky;
povinná změna názvu na **Česká společnost entomologická**;
na konci roku 381 členů;
1940 (chybí údaje);

1941 11.2.1940 konal se 4. výměnný den hmyzu v Praze;
30.4.1941 zemřel předseda A. Vimmer; úřadujícím předsedou se stal F. Štěrba;
z této doby jsou jen sporé údaje;

1942 27.5.1942 atentát na říšského protektora R. Heydricha;
1.6.1942 J. Šámal a J. Štorkán v době stanného práva zatčeni a popraveni;
6.6.1942 popraven F. Gregor;

1943 26.1.1943 na valné hromadě nový zvolen výbor, předsedou zvolen F. Štěrba, který zůstal v této funkci až do roku 1949;
J. Baum zatčen a umučen v koncentračním táboře ve Varšavě;
na konci roku 480 členů;

1944 29.1.1944 jubilejní valná hromada k 40. výročí založení; zvolen nový výbor;
na konci roku 551 členů

1945 27.1.1945 na valné hromadě zvolen stejný výbor jako v roce 1944;
změna názvu na **Československá společnost entomologická;**
na konci roku 585 členů;

1946 26.1.1946 na valné hromadě zvolen nový výbor;
na konci roku 576 členů;

1947 uveřejněn Seznam členů společnosti v *Čas. Čs. Společ. Entomol.*, 44: 153-164

1948 31.1.1948 na valné hromadě zvolen nový výbor;
14-17.5.1948 2. sjezd čsl. entomologů v Brně;
9.-14.8.1948 8. mezinárodní entomologický kongres ve Stockholmu (Švédsko); zúčastnili se A. Pfeffer a Z. Tesař;
na konci roku 540 členů;

1949 29.1.1949 na valné hromadě zvolen nový výbor;
na konci roku 551 členů;

1950 28.1.1950 na valné hromadě zvolen výbor; předsedou zvolen O. Šustera;
A. Pfeffer uveřejnil článek: *Bibliografie entomologického písemnictví Čech, Moravy a Slezska od roku 1800-1940* v *Čas. Čs. Společ. Entomol.*, 47: 231-356;
na konci roku 567 členů;

1951 27.1.1951 na valné hromadě zvolen nový výbor;
4.-8.7.1951 se konal 1. celostátní sjezd čsl. zoologů v Opavě;
9. mezinárodní entomologický kongres v Amsterdamu (Nizozemí);
k 31.12.1951: 606 členů;

1952 26.1.1952 na valné hromadě zvolen nový výbor;
k 31.12.1952: 581 členů;

1953 na valné hromadě zvolen nový výbor;
na konci roku 577 členů;

1954 5.-9.6.1954 sjezd čsl. entomologů u příležitosti 50. výročí založení Společnosti;
vydána slavnostní *Ročenka Čs. Společ. Entomol.* (viz článek J. Komárka k 50. výročí)

1955 14.11.1955 schválen Organizační řád Československé společnosti entomologické Ministerstvem vnitra;

1956 7.4.1956 na ustavujícím valném shromáždění **Československé společnosti entomologické při ČSAV** byly přijaty nové stanovy, zvolen nový výbor, předsedou zvolen J. Obenberger; výbor beze změny v hlavních funkcích zůstal až do roku 1964;

17.-25.8.1956 10. mezinárodní entomologický kongres v Montrealu (Kanada); zúčastnil se ho J. Obenberger a J.Weiser;
30.11.1956 obnovena pobočka v Brně, předsedou zvolen F. Miller;
k 31.12.1956: 956 členů;

1957 10.5.1957 ustavena Slovenská entomologická spoločnosť se sídlem v Bratislavě (viz J. Paclt, 1958);
A. Pfeffer uveřejnil článek: „Vývoj lesnické entomologie v Československu a její dnešní úkoly" (*Čas. Čs. Společ. Entomol.*, 54:109);
k 31.12.1957: 490 členů (po oddělení členů Slovenské entomologické spoločnosti);

1958 (chybí údaje);

1959 (chybí údaje);

1960 4.-7.6.1960 první entomologické dny v Nitře;
11. mezinárodní entomologický kongres ve Vídni (Rakousko); 28 účastníků z ČSSR

1961 24.-27.6.1961 entomologické dny v Banské Štiavnici;

1962 24.-27.6.1962 entomologické dny v Lednici;

1963 7.-11.6.1963 entomologické dny v Třebíči;

1964 30.4.1964 zemřel J. Obenberger; úřadujícím předsedou se stal V. Balthasar;
18.-22.6.1964 entomologické dny v Bojnici;
22.-24.9.1964 1. mezinárodní symposium o entomofaunistice střední Evropy v Opavě, organizátor Z. Tesař, účast 37 entomologů;
12. mezinárodní entomologický kongres v Londýně (UK); 32 účastníků z ČSSR;

1965 27.3.1965 na valném shromáždění zvolen nový výbor; předsedou zvolen V. Balthasar;
18.-21.6.1965 entomologické dny na Křivoklátě;
15.-19.9.1965 Entomologische Tagung v Drážďanech (NDR); zúčastnilo se 26 entomologů z ČSSR;
vyšlo 1. číslo nového časopisu *Zprávy Československé společnosti entomologické*; redakční vedení: V. Balthasar, L. Heyrovský, A. Hoffer, J. Strejček, J. Šmelhaus;

1966 18.3.1966 ustavena Jihočeská odbočka v Českých Budějovicích; ustavující schůzi svolali K. Spitzer, J. Ebenhöh a S. Ošmera;
16.4.1966 na valném shromáždění zvolen nový výbor, předsedou zvolen L. Heyrovský;
24.-27.6.1966 entomologické dny v Českých Budějovicích;
21.-23.9.1966 2. entomologické symposium o problémech faunistického a entomologického výzkumu ČSSR a střední Evropy, uspořádáno Slezským ústavem v Opavě; zúčastnilo se 74 účastníků z ČSSR, Maďarska, NDR, NSR, Polska a Rakouska; prosloveno 40 referátů;

1967 8.4.1967 valné shromáždění, účast 50 členů;
9.-12.6.1967 entomologické dny ve Znojmě;

1968 30.3.1968 valné shromáždění, účast 46 členů;
23.-26.4.1968 3. mezinárodní symposium o faunistice a entomogeografii střední Evropy v Görlitz (NDR); účastnilo se 96 entomologů;
26.-30.6.1968 entomologické dny v Trenčíně;
2.-9.8.1968 XIII. mezinárodní entomologický kongres v Moskvě; celkem 3200 účastníků z celého světa, 72 z ČSSR;

1969 4.4.1969 na valném shromáždění zvolen nový výbor;
5.-9.6.1969 entomologické dny v Ivančicích;

1.-4.9.1969 4. mezinárodní symposium o faunistice a entomogeografii střední Evropy v Bialoweži v Polsku; 75 účastníků, z toho 7 z ČSSR;
26.-27.11.1969 první celostátní dipterologický seminář v Nitře, organizátor J. Čepelák, 21 účastníků;

1970 26.-30.6.1970 entomologické dny v Benešově nad Černou;
9.12.1970 ustaven Moravský odbor Čs. společnosti entomologické v Brně; F. Miller zvolen předsedou; účast 31 členů;

1971 4.-6.6.1971 entomologické dny v Levicích na Slovensku;
31.8.-6.9.1971 3. akarologický kongres v Praze, organizoval Parazitologický ústav;
9.-11.11.1971 2. dipterologický seminář v Českých Budějovicích, účast 34 lidí;
ustavena sekce biologického boje proti škodlivému hmyzu, předseda J. Weiser;
ustavena sekce ochrany přírody, předsedkyně E. Nováková, později J. Buchar;
ustavena komise pro faunistický výzkum hmyzu, předseda J. Strejček, později J. Jelínek;

1972 3.-9.6.1972 entomologické dny v Nymburce;
23.6.1972 ustavena Slovenská entomologická spoločnosť pri SAV v Bratislavě;
14. mezinárodní entomologický kongres v Canbeře (Austrálie); účastnil se V. Landa a V. Černý;
ustavena Severočeská pobočka; předsedou zvolen J. Novotný, jednatelem K. Schön;
k 31.12.1972: 753 členů;

1973 28.3.1973 na valném shromáždění zvolen nový výbor;
1.-4.6.1973 entomologické dny v Píle (Malé Karpaty);
24.-28.9.1973 5. mezinárodní symposium o faunistice a entomogeografii střední Evropy v Budapešti (Maďarsko); účastnilo se 244 entomologů;
uveřejněn Seznam členů v časopise *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 10 (1974): 3-58; sestavili M. Bečica, K. Hůrka, J. Král, J. Prokopcová, J. Zelený;
k 31.12.1973: 773 členů;

1974 29.-30.3.1974 vědecká konference k 70.výročí založení společnosti na téma: „Zhodnocení a perspektivy vývoje entomologie v ČSSR"; referáty za jednotlivé směry v časopise: *Zprávy Čs. Společ. Entomol.*, 12 (1976): 3-40: Heyrovský a Pfeffer; Landa; Hůrka a Štys; Šedivý; Martinek; Veselý; Verner; Doskočil, Novák, Weismann; Weiser; Janda; Kolektiv; Smetana a Korbel; Pfeffer a Hrdý;
14.-20.6.1974 ustavující sjezd arachnologické sekce Slovenské entomologické spoločnosti pri SAV;
21.-24.6.1974 entomologické dny v oblasti Děčínského Sněžníku;
k 31.12.1974: 882 členů;

1975 4.-6.7.1975 entomologické dny v Břeclavi;
1.-6.9.1975 6. mezinárodní symposium o faunistice a entomogeografii střední Evropy v Lunzu (Rakousko); účastnilo se 85 entomologů;
11.-14.11.1975 dipterologický seminář v Dubové pri Modre;

1976 11.-13.6.1976 entomologické dny ve Velké Fatře;
19.-27.8.1976 15. mezinárodní entomologický kongres ve Washingtonu (USA); 10 účastníků z ČSSR;
1.10.1976 na valném shromáždění zvolen nový výbor; předsedou zvolen A. Pfeffer;
k 31.12.1976: 1069 členů;

1977 17.-19.6.1977 entomologické dny v Třeboni;

19.-24.9.1977 7. mezinárodní symposium o faunistice a entomogeografii střední Evropy v Leningradě (SSSR); účastnilo se 266 entomologů;
k 31.12.1977: 1163 členů;

1978 29.3.-1.4.1978 1. evropský lepidopterologický kongres v Paříži (Francie);
23.-25.6.1978 entomologické dny ve Františkových Lázních;
k 31.12.1978: 1213 členů;

1979 31.5.-3.6.1979 entomologické dny v Lešné u Gottwaldova;
27.8.-2.9.1979 8. mezinárodní symposium o entomofaunistice střední Evropy v Hradci Králové; účastnilo se 150 entomologů;
13.10.1979 na valném shromáždění zvolen nový výbor, předsedou zvolen A. Pfeffer; uveřejněna první část publikace Z. Kolešky: Seznam biografií čsl. entomologů (entomologové nežijící) ve *Zprávách Čs. Společ. Entomol. ČSAV,* 15: 1-32;
k 31.12.1979: 1240 členů;

1980 9.-12.4.1980 2. evropský lepidopterologický kongres v Karlsruhe (NSR);
29.5.-1.6.1980 entomologické dny ve Velkém Krtíši (Slovensko);
16. mezinárodní entomologický kongres v Kyotu (Japonsko); účastnil se I. Hodek;
k 31.12.1980: 1178 členů;

1981 25.-28.6.1981 entomologické dny v Doksech;
22.-28.6.1981 9. mezinárodní symposium o faunistice a entomogeografii střední Evropy v Portoroži (Jugoslávie); účastnilo se143 entomologů;
uveřejněn Seznam členů Československé společnosti entomologické při ČSAV a Slovenské entomologické společnosti při SAV v časopise *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV,* 17: 1-84; sestavil Z. Koleška;

1982 13.3.1982 na valném shromáždění zvolen nový výbor; předsedou zvolen A. Pfeffer; založena Západočeská pobočka v Plzni;
13.-16.4.1982 3. evropský lepidopterologický kongres v Cambridge (UK);
17.-20.6.1982 entomologické dny ve Vimperku;
13.-15.9.1982 entomologické dny ve Stara Brda Pilska (Polsko);
27.9.-2.10.1982 2. evropský entomologický kongres v Kielu (NSR);
k 31.12.1982: 1314 členů;

1983 3.-5.6.1983 entomologické dny v Jelenci u Nitry, účast 131 členů;
15.-20.8.1983 10. mezinárodní symposium o faunistice a entomogeografii střední Evropy v Budapešti (Maďarsko); účastnilo se 300 entomologů;
24.-26.10.1983 první pracovní setkání čsl. hemipterologů v Dolní Krupé, organizátorem I. Okáli (viz: *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 20: 95-96);
uveřejněn Seznam periodik knihovního fondu knihovny Čsl. spol. entomologické při ČSAV, sestavil J. Smrž a E. Smržová (viz: *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV,* 19: 105-145);
k 31.12.1983: 1326 členů;

1984 25.4.1984 schváleny nové stanovy Čsl. spol. entomologické při ČSAV (uveřejněny ve *Zprávách Čsl. spol. entomol.,* 21: 3-18);
24.-27.4.1984 4. evropský lepidopterologický kongres ve Wageningen (Nizozemí);
15.-17.6.1984 entomologické dny v Nové Rabyni u Slap, účast 30 členů;
20.-26.8.1984 17. mezinárodní entomologický kongres v Hamburku (NSR); účast 10 entomologů z ČSSR;
k 31.12.1984: 1344 členů;

1985 9.3.1985 na valném shromáždění zvolen nový výbor; předsedou zvolen K. Hůrka;
21.-23.6.1985 entomologické dny v Sušici, účast 60 členů;

1986 7.-10.4.1986 5. evropský lepidopterologický kongres v Budapešti (Maďarsko);
18.-24.5.1986 XI. mezinárodní symposium o faunistice a entomogeografii střední Evropy v Gothe (DDR); účast 250 entomologů;
5.-8.6.1986 entomologické dny v Bardejově, účast 110 členů;
30.6.-3.7.1986 Čsl.-polské arachnologické symposium;
17.-24.8.1986 1. dipterologický kongres v Budapešti (Maďarsko);
24.-29.8.1986: 3. evropský entomologický kongres v Amsterdamu (Nizozemí), účast 250 lidí;
14.-17.9.1986 6. evropský sraz karabidologů u Balatonu (Maďarsko);
29.11.1986 ustavena faunistická sekce; předseda J. Jelínek;
k 31.12.1986: 1365 členů;

1987 21.1.1987 ustavena Sekce experimentální a užité entomologie, předseda I. Hrdý;
11.4.1987 ustavena Východočeská pobočka v Hradci Králové; předseda B. Mocek;
18.-21.6.1987 entomologické dny v Brozanech, okres Litoměřice; účast 51 členů;
30.6.-3.7.1987 konference v Trnavě k 30. výročí založení Slovenské entomologické spoločnosti;
uveřejněn článek M. Soldáta: „Motýli, Lepidoptera" ve *Zprávách Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 23: 3-36, jako podklad pro Červenou knihu ČSR;
k 31.12.1987: 1347 členů;

1988 27.2.1988 na valném shromáždění ustavena a schválena karabidologická sekce;
4.-9.4.1988 6. evropský lepidopterologický kongres v San Remu (Itálie);
4.-6.6.1988 entomologické dny v Českých Budějovicích, účast 52 členů;
18. mezinárodní entomologický kongres ve Vancouveru (Kanada); 2 účastníci z ČSSR;
23.-30.9.1988 12. mezinárodní symposium o faunistice a entomogeografii střední Evropy v Kyjevě (Ukrajina); účast 277 entomologů;
31.10.-1.11.1988 1. dny experimentální a užité entomologie v Liblicích; 50 účastníků;
k 31.12.1988: 1318 členů;

1989 27.2.1989 na valném shromáždění zvolen nový výbor; předsedou zvolen K. Hůrka;
16.-18.6.1989 entomologické dny v Jedovnicích v Moravském krasu; účast 84 členů;
uveřejněn Seznam lokalit a jejich kódů pro síťové mapování entomofauny Československa (autor: Ivo Novák) ve *Zprávách Čs. Společ. Entomol.*, 25: 3-84;
k 31.12.1989: 1343 členů;

1990 6.10.1990 na valném shromáždění zvolen nový výbor; předsedou zvolen I. Hrdý;
27.8.-1.9.1990 2. dipterologický kongres v Bratislavě (Slovensko);
3.-8.9.1990 7. evropský lepidopterologický kongres v Lunzu (Rakousko);
k 31.12.1990: 1226 členů;

1991 3.-6.9.1991 13. mezinárodní symposium o faunistice a entomogeografii střední Evropy v Gödöllö (Maďarsko); účast 281 entomologů;
uveřejněn Seznam členů Čsl. společnosti entomologické ve *Zprávách Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 27: 1-52; zpracovali M. Tonner, L. Hlaváčková a K. Hůrka;

1992 19.-23.4.1992 8. evropský lepidopterologický kongres v Helsinkách (Finsko);
19. mezinárodní entomologický kongres v Pekingu (Čína); 4 účastníci z ČR;
uveřejněna publikace I. Novák a kol.: Česká jména motýlů (*Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 28: 1-54);

vydáno 1. číslo časopisu *Folia Heyrovskyana, Occasional Papers on Systematic Entomology*; editor: J. Picka; redakční rada: L. Hoberlandt, J. Jelínek, S. Bílý, D. Král;
18.-21.6.1992: 23. celostátní entomologické dny v Nasavrkách; účastnilo se 25 členů a rodinných příslušníků.
k 31.12.1992: 1174 členů;

1993 13.1.1993 Ministerstvo vnitra ČR vzalo na vědomí změnu stanov; změna názvu na **Česká společnost entomologická**; stanovy uveřejněny v časopise *Klapalekiana*, 29 (1993): I-VIII se závěrečným ustanovením, že tato společnost je právním nástupcem Československé společnosti entomologické při ČSAV;
26.11.1993 ustavena Arachnologická sekce ČSE, předsedou zvolen J. Buchar;

1994 15.2.1994 na valném shromáždění zvolen nový výbor; předseda I. Hrdý;
22.-26.6.1994 entomologické dny v Nové Bystřici; účast 43 entomologů;
13.-18.7.1994 15. evropské arachnologické kolokvium v Č. Budějovicích;
15.-19.8.1994 3. dipterologický kongres v Guelphu (Kanada);
4.-9.9.1994 14. mezinárodní symposium o faunistice a entomogeografii střední Evropy v Mnichově (BRD);
5.-9.9.1994 9. evropský lepidopterologický kongres v Lednici;
26.11.1994 slavnostní valné shromáždění k 90.výročí založení Společnosti za účasti 55 členů;
k 31.12.1994: 1102 členů;

1995 Uveřejněna jen Hospodářská zpráva za rok 1995 v časopise *Klapalekiana* 32: I-II.

1996 3.-7.5.1996 10. evropský lepidopterologický kongres v Madridu (Španělsko);
25.-31.8.1996 20. mezinárodní entomologický kongres ve Florencii (Itálie); 4 účastníci z ČR;
22.-27.9.1996 15. mezinárodní symposium o faunistice a entomogeografii střední Evropy v Iasi (Rumunsko);
uveřejněn Seznam obcí a jejich částí v České republice (s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny); autoři L. Bruner a P. Míka (*Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 32, Suppl.: 1-115);
k 31.12.1996: 1019 členů;

1997 5.-8.6.1997 entomologické dny v Radějově v Bílých Karpatech, účast 60 entomologů;
22.11.1997 na valném shromáždění zvolen nový výbor; předseda S. Bílý;
uveřejněn Katalog motýlů (Lepidoptera) Čech, kolektivní dílo autorů I. Nováka a J. Lišky a jejich spolupracovníků (G. Alsner, J. Jaroš, M. Petrů, J. Skyva, K. Spitzer, K. Špatenka, J. Vávra, Z. Weidenhoffer) ve *Zprávách Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 33, Suppl.: 1-159;
11.-13.11.1997 Dny experimentální a užité entomologie v Chelčicích; 81 účastníků;
k 15.6.1997: 1026 členů;

1998 22.-26.3.1998 11. evropský lepidopterologický kongres v Malle (Belgie);
26.-29.6.1998 entomologické dny v Bílých Karpatech, účast 50 lidí;
23.-29.8.1998 6. evropský entomologický kongres v Č. Budějovicích, 550 účastníků;
6.-13.9.1998 4. dipterologický kongres v Oxfordu (UK);
k 21.9.1998: 1011 členů;

1999 14.-19.3.1999 16. mezinárodní symposium o faunistice a entomogeografii střední Evropy v Basileji (Švýcarsko);

10.-13.6.1999 entomologické dny v CHKO Bílé Karpaty, účast 45 entomologů; uveřejněny dodatky k „*Seznamu biografií čs. entomologů*" (autor Z. Koleška) v časopise *Klapalekiana,* 34 (1998), Suppl.: 1-238, se 104 fotografiemi entomologů; k 10.12.1999: 943 členů;

2000 3.3.2000 na valném shromáždění zvolen nový výbor, předsedou zvolen S. Bílý; 28.5.-1.6.2000 12. evropský lepidopterologický kongres v Bialowieži (Polsko); 21. mezinárodní entomologický kongres v Iguaçú (Brazílie), 5 účastníků z ČR; 11.-13.11.1997 Dny experimentální a užité entomologie v Praze-Ruzyni; 45 účastníků; k 31.12.2000: 945 členů;

2001 20.-26.5.2001 17. mezinárodní symposium o faunistice a entomogeografii střední Evropy v Radenci (Slovinsko); 31.5.-2.6. 2001 entomologické dny v okolí Bzence, účast 45 entomologů; k 31.12.2001: 950 členů;

2002 30.5.-2.6.2002 entomologické dny v Karlštejně a v Českém krasu; 1.-6.6.2002 13.evropský lepidopterologický kongres v Korsøru (Dánsko); 7.-13.7.2002 7. evropský entomologický kongres v Thessalonice (Řecko); 29.9.-4.10.2002 5. mezinárodní dipterologický kongres v Brisbane (Austrálie); uveřejněn článek J. Vitnera a J. Farkače: Aktivita České společnosti entomologické v kauze „Zkušební plochy technického vývoje Škoda Auto a.s., záměr umístění zkušebního polygonu do bývalého Vojenského výcvikového prostru Mladá (střední Čechy, Česká republika)" usilující o uchování přírodní hodnoty území (*Klapalekiana*, 38: 123-163); k 31.12.2002: 841 členů;

2003 21.-28.9.2003 18. mezinárodní symposium o faunistice a entomogeografii střední Evropy v Linci (Rakousko); 22. mezinárodní entomologický kongres v Brisbane (Austrálie), z ČR 6 účastníků; k 31.12.2003: 839 členů;

2004 5.3.2004 slavnostní valné shromáždění u příležitosti 100.výročí založení Společnosti; zvolen nový výbor; předsedou znovu zvolen S. Bílý.

Marcela Skuhravá

ZAKLADATELÉ ČESKÉ SPOLEČNOSTI ENTOMOLOGICKÉ

Biografická hesla entomologů tvořících první výbor České společnosti entomologické jsou seřazena v pořadí, v jakém byli zvoleni do funkcí ve výboru na ustavující valné hromadě dne 9.3.1904. Nepodařilo se nám v archívech nalézt fotografie Ferdinanda Veselého a Hynka Aloise Joukla.

František Klapálek

Narodil se 31.8.1863 v Luži u Skutče a zemřel 3.2.1919 v Praze. Vystudoval přírodní vědy na filosofické fakultě české university v Praze. Krátkou dobu působil jako asistent zoologického oddělení Národního muzea v Praze, od 1892 byl středoškolským profesorem v Litomyšli, Třeboni a v Praze. Zabýval se studiem chrostíků, pošvatek, síťokřídlých a brouků. Své rozsáhlé entomologické sbírky odkázal Československé společnosti entomologické, která je předala v roce 1928 Entomologickému oddělení Národního muzea v Praze, menší část sbírky chrostíků ze sběrů v Evropě je uložena v Entomologickém oddělení Moravského muzea v Brně. V roce 1904 byl zvolen předsedou prvního výboru České společnosti entomologické a zůstal jím až do své smrti v roce 1919.

Napoleon Manuel Kheil

Narodil se 19.10.1849 v Praze a zemřel 1.11.1923 v Praze. Byl majitelem a ředitelem soukromé obchodní školy v Praze. Jeho koníčkem byla entomologie. Byl to amatér, zaměřený na studium motýlů a rovnokřídlého hmyzu. Své rozsáhlé entomologické sbírky i odbornou knihovnu odkázal v závěti Národnímu muzeu v Praze, kde jsou uloženy v Entomologickém oddělení. V roce 1904 byl zvolen členem prvního výboru České společnosti entomologické a pracoval ve funkci místopředsedy.

Emanuel Rádl

Narodil se 21.12.1873 v Pyšelích a zemřel 12.5.1942 v Praze. Český přírodovědec a filosof, jeden z nejvýznamnějších českých myslitelů 20. století. Povoláním byl původně středoškolský profesor, od 1904 byl docentem fyziologie smyslových orgánů zvířat a dějin biologie na filosofické fakultě české university v Praze, pak se stal profesorem historie přírodních věd na filosofické a přírodovědecké fakultě University Karlovy v Praze. V roce 1904 byl zvolen členem prvního výboru České společnosti entomologické a pracoval ve funkci zapisovatele do konce roku 1905.

Antonín Vimmer
Narodil se 18.7.1864 v Novosedlích u Křivoklátu a zemřel 30.4.1941 v Praze. Povoláním byl školní inspektor. Dlouhá léta byl předsedou Československé obce učitelské. Zabýval se studiem dvoukřídlého hmyzu. Spolu s J. Zavřelem jsou pokládáni za zakladatele české dipterologie; čestný člen České zoologické společnosti. V roce 1904 byl zvolen členem prvního výboru České společnosti entomologické a pracoval ve funkci zapisovatele, v roce 1921 zvolen předsedou, kterým zůstal až do své smrti v roce 1941.

Ferdinand Veselý
Narodil se v roce 1839 a zemřel 24.5.1914 v Praze. Pracoval jako úředník c. k. pražského místodržitelství v Praze ve funkci císařského rady. Jako entomolog byl amatérem. Zpočátku se zabýval sběrem a studiem brouků, později motýlů. V roce 1904 byl zvolen členem prvního výboru České společnosti entomologické a pracoval ve funkci pokladníka až do roku 1913.

Hynek Alois Joukl
Narodil se 23.6.1862 v Praze a zemřel 6.12.1910 v Praze. Povoláním byl akademický malíř a ilustrátor knih. Entomologii se věnoval jako amatér. Zabýval se studiem motýlů. Soustředil kolem sebe několik amatérů a vytvořil soukromý entomologický kroužek, který spolu s Klapálkovým kroužkem se stal základem nově se tvořící společnosti. V roce 1904 byl zvolen členem prvního výboru České společnosti entomologické a pracoval ve funkci knihovníka, v roce 1908 byl zvolen místopředsedou.

Josef Černý
Narodil se 1.10.1854 v Praze a zemřel v roce 1930 v Praze; přesné datum se nepodařilo zjistit. Byl majitelem hostince „U Jägrů" v Praze – Vršovicích. Od mládí sbíral hmyz, hlavně brouky a motýly. V roce 1904 byl zvolen členem prvního výboru České společnosti entomologické a pracoval ve funkci kustoda sbírek až do konce roku 1908.

Marcela Skuhravá

STANOVY
ČESKÉ SPOLEČNOSTI ENTOMOLOGICKÉ
(SOCIETAS ENTOMOLOGICA BOHEMIAE)

přijaté na řádné valné hromadě dne 9. března 1904

Čl. 1. Úkolem Společnosti, sídlící v Praze, jest pěstovati jazykem českým studium hmyzu a to: přednáškami v občasných schůzích konaných v Praze nebo mimo ni, vědeckými vycházkami, určováním a výměnou hmyzu, vydáváním časopisu, pořizováním příslušné literatury a sbírek hmyzových a hmotnou podporou vědeckých prací entomologických.

Čl. 2. Členové jsou čestní, zakládající a činní.

Čl. 3. Každý přítel studia entomologického, ať bydlí v zemích království českého čili nic, může se státi členem Společnosti.

Čl. 4. Členy čestnými jsou ti, kteří valným shromážděním pro zvláštní zásluhy o vědu entomologickou neb o Českou Společnost Entomologickou byli jimi zvoleni.

Čl. 5. Členové činní voleni jsou na návrh některého člena učiněný výboru tajným hlasováním v nejblíže příští schůzi občasné dvoutřetinovou většinou přítomných členů.

Čl. 6. Každý činný člen platí předem roční členský příspěvek 8 K, splatný v Praze. Složí-li někdo jednou pro vždy do dvou let 150 K, stává se členem zakládajícím. Valnému shromáždění přísluší právo výši těchto příspěvků měniti.

Čl. 7. Kdo by, písemně byv upomenut, do roka příspěvku nezapravil, může valnou hromadou členství býti zbaven.

Čl. 8. Každý člen má právo: 1. Přednášeti, súčastňovati se rozprav i exkurzí vědeckých, podávati referáty a literární práce k uveřejnění, dostávati časopis Společnosti bezplatně a jiné publikace Společnosti za ustanovenou cenu sníženou, používati knihovny a vědeckých pomůcek; 2. Činiti ve schůzích návrhy, rokovati a hlasovati o nich; 3. Voliti a volenu býti; 4. Odvolávati se z nálezů výborových k valné hromadě.

Čl. 9. Záležitosti Společnosti řídí výbor, skládající se z předsedy, místopředsedy, dvou zapisovatelů, pokladníka, knihovníka a kustoda. První čtyři mohou býti voleni jen ze členů vědeckými publikacemi entomologickými se osvědčivších.

Čl. 10. Redakci Časopisu vede zvláštní komitét, sestávající z předsedy Společnosti a 4 členů, kteří mohou, leč nemusí býti členy výboru. Úkolem komitétu jest říditi vědeckou stránku časopisu.

Čl. 11. Schůze výboru, která se koná jednou za měsíc a tři dny napřed se oznamuje, může být zahájena, je-li přítomno 5 členů. Který člen výboru nepřijde dvakrát po sobě na schůzi, neomluviv se náležitě, pozbývá úřadu svého.

Výboru přísluší:

a) vykonávati veškerá usnesení valné hromady a schůzí občasných;
b) posuzovati návrhy na přijetí nových členů;
c) kupovati knihy a časopisy;
d) svolávati občasné schůze a valné hromady;
e) uzavírati smlouvy se spisovateli o vydávání spisů;
f) jmenovati komisi k posuzování hodnoty spisů předložených k vydání;
g) obstarávati vydání spisů určených k uveřejnění;
h) spravovati jmění Společnosti;

i) navrhovati valné hromadě vyloučení členů z důležitých příčin;
j) urovnávati spory, vzniklé mezi členy ve věcech Společnosti.

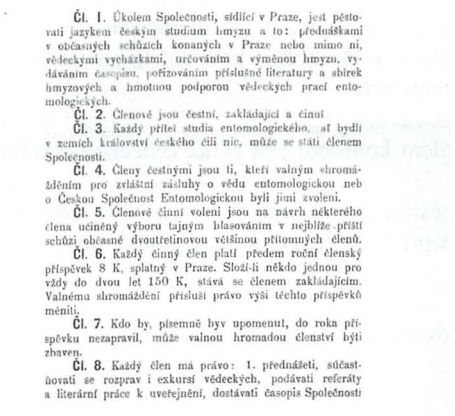
Čl. 12. Předseda a) stojí v čele Společnosti a zastupuje ji na venek; b) předsedá schůzím a redakčnímu komitétu a svlolává výbor k sezením; c) bdí nad tím, aby jednotliví členové výboru a kontrolující komise konali své povinnosti; taktéž potvrzuje poukázky pokladníkovi; d) podepisuje všecky ze Společnosti vycházející listiny; e) rozhoduje při rovnosti hlasů.

Čl. 13. Místopředseda a) zastává úřad předsedy, je-li tento zaneprázdněn nebo poděkoval-li se; b) ustanovuje program schůzí a valné hromady; c) podává občasné schůzi zprávy měsíční a valné hromadě zprávy o veškeré činnosti Společnosti, jež ukládá do archivu, který také řídí; vykonává usnesení schůzí občasných i valné hromady a podepisuje taktéž listiny ze Společnosti vycházející.

Čl. 14. Zapisovatel činí veškeré zápisy o schůzích výborových i občasných i valné hromadě a stará se o jejich uveřejnění v časopisech.

Čl. 15. Pokladník vybírá, přechovává, ukládá a vydává peníze na poukázky od předsedy potvrzené, vede účty a podává občasným schůzím zprávy měsíční a řádné valné hromadě podrobné zprávy výroční.

Čl. 16. Knihovník spravuje a pořádá knihovnu a sestavuje řádné katalogy; podává jako ostatní funkcionáři zprávy měsíční a výroční.

STANOVY
ČESKÉ SPOLEČNOSTI ENTOMOLOGICKÉ
(SOCIETAS ENTOMOLOGICA BOHEMIAE)
přijaté v řádné valné hromadě dne 9. března 1904.

Čl. 1. Úkolem Společnosti, sídlící v Praze, jest pěstovati jazykem českým studium hmyzu a to: přednáškami v občasných schůzích konaných v Praze nebo mimo ni, vědeckými vycházkami, určováním a výměnou hmyzu, vydáváním časopisu, pořizováním příslušné literatury a sbírek hmyzových a hmotnou podporou vědeckých prací entomologických.

Čl. 2. Členové jsou čestní, zakládající a činní.

Čl. 3. Každý přítel studia entomologického, ať bydlí v zemích království českého čili nic, může se státi členem Společnosti.

Čl. 4. Členy čestnými jsou ti, kteří valným shromážděním pro zvláštní zásluhy o vědu entomologickou neb o Českou Společnost Entomologickou byli jimi zvoleni.

Čl. 5. Členové činní volení jsou na návrh některého člena učiněný výboru tajným hlasováním v nejbližším příští schůzi občasné dvoutřetinovou většinou přítomných členů.

Čl. 6. Každý činný člen platí předem roční členský příspěvek 8 K, splatný v Praze. Složí-li někdo jednou pro vždy do dvou let 150 K, stává se členem zakládajícím. Valnému shromáždění přísluší právo výši těchto příspěvků měniti.

Čl. 7. Kdo by, písemně byv upomenut, do roka příspěvku nezapravil, může valnou hromadou členství býti zbaven.

Čl. 8. Každý člen má právo: 1. přednášeti, súčastňovati se rozprav i exkursí vědeckých, podávati referáty a literární práce k uveřejnění, dostávati časopis Společnosti

Titulní strana prvních stanov ČSE.

Čl. 17. Kustos má na starosti sbírky přírodní, pomůcky a tisky Společnosti vydané a podává o nich zprávu výroční.

Čl. 18. Ve schůzích občasných, jichž jest 12 do roka, konají se vědecké rozpravy a podávají referáty. Místopředseda pak předkládá knihy a pomůcky, které mezi dobou došly. Předsedati schůzím občasným může kterýkoli člen výboru, jestliže předseda nebo místopředseda jsou jinak zaneprázdněni. Schůzím pak přísluší: a) rozhodovati o návrzích členů a přijímati nové členy; b) přijímati a schvalovati měsíční zprávy jednotlivých funkcionářů; c) urovnávati spory, vzniklé ve věcech Společnosti mezi členem a výborem; d) rozhodovati o všech záležitostech, které nejsou výboru nebo valné hromadě zřejmě přiděleny.

Čl. 19. Valná hromada svolává se výborem jednou ve správním roce po šestidenním oznámení a to v měsíci lednu. V čas potřeby, zejména pak na žádost počtu rovného alespoň třetině členů bydlících v Praze a předměstích, svolává výbor valnou hromadu mimořádnou, v níž stejně jako v řádné hromadě se uzavírá, je-li přítomen počet rovný třetině členů, bydlících v Praze a předměstích.

Nesejde-li se potřebný počet členů, odbývá se za půl hodiny valná hromada nová o témž programu beze zřetele na počet přítomných členů.
Valné hromadě přísluší: a) vykládati a měniti stanovy, b) posuzovati činnost a schvalovati zprávy a účty funkcionářů; c) voliti předsedu, místopředsedu, výbor, redakční komitét a kontrolní komisi; d) voliti členy čestné.
Čl. 20. Činnost předsedy a místopředsedy trvá tři léta, ostatních funkcionářů do valné hromady řádné. Usnesení a volby dějí se nadpoloviční většinou přítomných členů, vyjímajíc volbu čestných členů, změnu stanov a vyloučení členů, jež se dějí za souhlasu dvou třetin přítomných členů. Při stejném počtu hlasů rozhoduje předseda, při volbách pak los. Volby funkcionářů dějí se hlasovacími lístky, které sbírá a sčítá zvláštní, předsedou ustanovená komise tříčlenná, v níž jest jeden člen výboru, který předsedá. Každý člen musí odevzdati hlasovací lístek komisi osobně. Volby a vylučování členů dějí se balotáží.
Čl. 21. Kontrolní komise skládá se ze tří členů, kteří nemohou býti zároveň členy výboru. Komise ta bdí nad správou veškerého jmění Společnosti, zkoumá účty a může je kdykoliv prohlížeti; musí však učiniti tak před valnou hromadou a jest povinna jí podati zprávu o stavu jmění a hospodaření s ním, jakož i o stavu ostatního majetku a činiti v té příčině valné hromadě návrhy.
Čl. 22. Jednací řeč jest česká, smí se však při přednáškách užívati i jiného jazyka.
Čl. 23. Společnost se rozejde, čítá-li méně než deset členů činných; v tom případě odevzdá veškeré jmění Klubu přírodovědeckému v Praze, nebo tomu, komu se v poslední valné hromadě ustanoví.
Čl. 24. Stanovy tyto podléhají zákonu o spolčování vůbec.
Tiskem Aloisa Wiesnera v Praze. – Nákladem Společnosti.

Dále uvádíme úplné znění prvé výroční zprávy, která byla uveřejněna v *Časopise České Společnosti Entomologické*, roč. 1 (1904): IX-XVIII. Poznamenáváme pro informaci, že také všechny pozdější výroční zprávy byly pravidelně publikovány v tomto časopise.

ZPRÁVA VÝROČNÍ
za správní rok 1904

Výbor České společnosti entomologické

Předseda:	Prof. František Klapálek
Místopředseda:	Napoleon M. Kheil, ředitel soukromé obchodní školy
Zapisovatelé:	Prof. Dr. Emanuel Rádl, docent české university
	Antonín Vimmer, odborný učitel
Pokladník:	Ferdinand Veselý, císařský rada
Knihovník:	Hynek Alois Joukl, akademický malíř
Kustos:	Josef Černý, hostinský

Seznam členů

Členové zakládající
KHEIL Karel Petr, docent Českého vysokého učení technického, ředitel banky „Slavie“ v Praze

Členové činní

BINDER Emil, majitel domu v Praze
BÍZEK Rudolf, správce skladů železáren v Komárově
BLATTNÝ Em., rada zemského soudu, náměstek státního zástupce v Praze
BRÝDL Rudolf, c. k. professor v Chrudimi
BUREŠ Josef, v Sofii v Bulharsku
ČERNÝ Josef, hostinský ve Vršovicích
HARTMANN Rob., c. k. professor v Praze III.
HUDEČEK Lad., učitel v Bochoři na Moravě
JELÍNEK Robert, MUDr., panský lékař v Dobříši
JOHN Jan, c. k. professor v Praze I.
JOUKL H. A., akademický malíř v Žižkově
JUREČEK Štěpán, MUDr., externí lékař ve Všeobecné nemocnici v Praze
KAŠPAR Antonín, odb. učitel na Smíchově
KHEIL Napoleon Manuel, ředitel soukromé obchodní školy v Praze
KLAPÁLEK František, c. k. professor v Karlíně
KOTOUČ František, odb. učitel na Král. Vinohradech
KRANICH Jan, profesor pedagogiky a vydavatel *„Přírody a školy"* v Brně
KRÁSA Theodor, JUC ve Vraném nad Vltavou
KRÁTKÝ František, c. k. profesor v Praze III.
KRAUSKOPF Josef, ředitel měšťanské školy v Lysé nad Labem
KŘÍŽEK Alexandr, c. k. profesor v Chrudimi
KUBES Augustin, kvardián řádu O. O. kapucínů v Kolíně
KUDLIČKA Eduard, účetní na Královských Vinohradech
LOKAY Emanuel, MUDr., městský okresní lékař v Praze II.
MELICHAR Leopold, MUDr., c. k. ministerský rada ve Vídni
MUŽÍK František, odb. učitel v Kralupech
NEKUT František, c. k. profesor a redaktor *„Vesmíru"* na Smíchově
OTT Josef, úředník spořitelny ve Stříbře
PASTEJŘÍK Jan, odb. učitel v Karlíně
PEČÍRKA Jaromír, MUDr., c. a k. štábní lékař v Budějovicích
PREIS Karel, profesor Vysokého učení technického v Praze
RÁDL Emanuel, Dr., docent české university, c. k. prof. v Praze II.
RAMBOUSEK František, na Královských Vinohradech
ROSICKÝ František, rytíř řádu železné koruny, c. k. zemský školní inspektor v Praze
ROUBAL Jan, demonstrátor českého zoologického ústavu v Praze
SAMEC Jan J., továrník v Praze VII.
+ SCHIFFNER Eduard, majitel domu v Praze
SECKÝ Rudolf, účetní oficiál zemského výboru v Praze II.
SEKERA Emil, Dr., c. k. profesor v Táboře
SEKERA Jan, úředník cukrovaru, Bazzano v Italii
SRDÍNKO Josef, stav. rada v. v., Praha
SVOBODA Jan, učitel ve Větrném Jeníkově
ŠRÁMEK August., profesor v Nymburce
ŠTĚRBA František, technický správce cukrovaru v Pečkách
ŠULA Jaroslav, ingenieur v Praze
ŠULC Karel, MUDr., báňský lékař v Michálkovicích v Rak. Slezsku
UZEL Jindřich, Dr., odb. přednosta na stanici fysiol. při české technice v Praze
VÁVRA Václav, Dr., adjunkt musea Království českého v Praze
VÁVRA Viktor, kand. pharmacie v Praze
VESELÝ Ferdinand, cís. rada na Král. Vinohradech
VIMMER Antonín, odb. učitel na Král. Vinohradech
VLACH Vilém, profesor obchodní školy
WENDLER Jan, továrník v Praze
ZAVŘEL Jan, Dr., profesor v Hodoníně na Moravě
ZELINKA Bohdan, c. k. profesor v Karlíně

Zpráva jednatelská

Mimo ustavující valnou hromadu, která konána byla 9. března 1904 a na níž zvolen byl shora uvedený výbor, bylo 11 občasných schůzí, každá s přednáškou – jež oživeny byly hojně přinášenými zajímavými objekty entomologickými a debatami, jednalo-li se o předmět všeobecně přístupný. Společenská vycházka konána dne 19. června do údolí radotínského.
Časopisu České Společnosti Entomologické vydána během druhé půle roku 1904 čísla 3; číslo 4. obsahující zprávy výroční jest současně posledním číslem ročníku prvého. Zájem, který pro „Časopis" se jeví, jest svědectvím, že směr, kterým se bere, jest schvalován a jest zároveň důkazem, že bylo citelnou potřebou u nás založiti periodický list pro entomologii.

Do konce správního roku dosáhl počet členstva čísla 56, z toho jeden člen jest zakládajícím. Bohužel již v prvém roce svého trvání ztrácí Společnost naše jednoho člena, p. Ed. Schiffnera, jehož úmrtí bylo nám v čísle třetím Časopisu oznámiti.

Výbor sešel se osmkráte. V prvém roce trvání jednalo se hlavně o to, aby Společnost postavena byla na pevný základ tím, že skutečně poskytovala by členům co možná nejvíce výhod. Poněvadž pak členové pražští jsou ve výhodě, že účastniti se mohou osobně všeho jednání spolkového, bylo hleděno k tomu, aby členové venkovští nalezli náhradu, že dostane se jim Časopisu. Proto lví podíl z vydání připadá tohoto roku na tisk. Výbor chová naději, že hojným odebíráním Časopisu a přistupováním nových členů bude lze v létech příštích vydání rozděliti souměrněji. Ještě jednu okolnost měl výbor na zřeteli; tu totiž, že za Časopis bude lze dosíci výměnou periodických listů jiných, čímž opět knihovna bude obohacena. Podařilo se posud získati výměnou: *Revue učebných pomůcek, Vesmír, Přírodu a školu* a *Annales musei nationalis Hungarici.* Výměnu členství a publikací zjednal výbor s Klubem Přírodovědeckým v Praze a Klubem Přírodovědeckým v Plzni.

To, co knihovna společnosti ztratila nepříznivým rozpočtem, nahraženo bylo četnými dárci, jichž jména ve zprávě knihovnické s díkem jsou uvedena. Položen také dárci základ ke sbírce, jež časem má býti zřízena; jména jejich uvedena ve zprávě kustodově.

Nebylo by bývalo vůbec možno uvedených vydání učiniti, kdyby byla musela Společnost místnost nějakou pro schůze své najímati. I cítí se výbor povinným vysloviti na prvém místě vřelý dík za laskavé propůjčování zasedací síně Zemědělské radě pro království České, jejíž předseda J. Jasnost kníže F. Lobkovic žádost výboru vždy příznivě vyřídil. Také pan vládní rada Ferd. Hiller, tajemník Zemědělské rady nemenší přízní svou kroky Společnosti provázel. Rovněž povinován jest výbor díkem p. docentu K. P. Kheilovi, který vlivem svým vždy ochotně přispěl.

Za laskavé uveřejňování zpráv o Společnosti děkuje výbor časopisům: *Vesmír, Živa, Příroda a škola, Škola měšt. a živnost., Škola měšt., Učit. Noviny, Věstník ÚSJU. na Moravě* a denním listům: *Hlas Národa, Národní Listy, Národní Politika, Politik, Lučan, Říp, Plzeňské Listy, Podvys. Listy* a prosí slavné redakce, aby i nadále Společnosti přízeň zachovali.

V Karlíně, dne 2. ledna 1905. Prof. Fr. Klapálek, t. č. předseda.

Zpráva pokladní

1904

Příspěvek jednoho zakládajícího člena	150,- K	
Příspěvek 55 členů činných	440,04 K	
Dar důst. P. kvardiána Kubese	50,- K	
Úrok ze záložny Vinohradské od 14.dubna do 1.července 1904	1,26 K	
Vydání na správní výlohy, tisk časopisu společnosti		338,78 K
Dohromady:	641,30 K	338,78 K
Od toho vydání	338,78	
Zbývá čistého jmění	302,52 K	

Toto jmění jest uloženo:

1. V záložně Vinohradské	106,26
2. Ve spořitelně poštovní	161,60
3. Hotově v pokladně	34,66
Dohromady hořejších	302,52 K

V Praze, dne 31.prosince 1904.

Karel Petr Kheil m.p.
MUDr. Emanuel Lokay m. p., Rudolf Secký m. p.
t. č. přehlížitelé účtů.

Cís. rada Ferdin. Veselý,
t. č. pokladník

Zpráva knihovní

Jest mi milou povinností konstatovati, že za první, právě uplynulý rok existence České společnosti entomologické knihovna naše zásluhou několika málo příznivců vzrostla na utěšené číslo 67 děl vědeckých, z nichž některá dvojmo až čtyřmo jsou k disposici.

Česká společnost entomologická, nedisponujíc valným jměním, byla odkázána skoro výhradně na dary pp. členů, z nichž někteří svou dobrotivostí velice vynikali a sluší tudíž, aby po zásluze jmenováni byli a dík náš vřelý a upřímný jim byl vysloven.

Jest to v první řadě náš milý předseda, pan prof. Klapálek, který daroval 28 publikací svého vědeckého studia, včetně velkého atlasu brouků středoevropských, díla to ve dvou vázaných svazcích nádherně vypraveného.

Dále dlužno mezi obětavé dárce zařaditi veledůstojného pana kvardiana P. Kubese, který věnoval knihovně 21 publikací vědeckých ve 31 svazcích. Nádherné dílo o Thysanopterách daroval autor pan Dr. Jindřich Uzel.

Ostatními štědrými dárci jsou pánové: Dr. Em. Rádl, Em. Binder, red. Domluvil, odb. učitel Ant. Vimmer, F. Rambousek, J. Roubal, R. Formánek. Všem těmto pánům vyslovuji upřímný dík.

Výměnou získány následující publikace periodické: *Annales Musei Nationalis Hungarici, Příroda a Škola* (red. Jan Kranich), *Vesmír* (red. prof. Fr. Nekut). Zakoupeno dílo: Ludwig Ganglbauer: *Die Käfer von Mitteleuropa.*

Na periodických publikacích cizojazyčných odbírá Společnost: *The Entomologist's Record and Journal of Variation* (red. J. W. Tutt), *Wiener entomologische Zeitschrift* a *Allgemeine entomologische Zeitschrift* (Neudamm).

Knih bylo za první správní rok půjčeno 58.

Končím tuto kratičkou zprávu s vroucí prosbou, aby kmen jmenovaných dobrodinců byl nám i nadále nakloněn a novými obětavci stále rozmnožován.

Zdar!

H. A. Joukl
t. č. knihovník

Zpráva kustodova

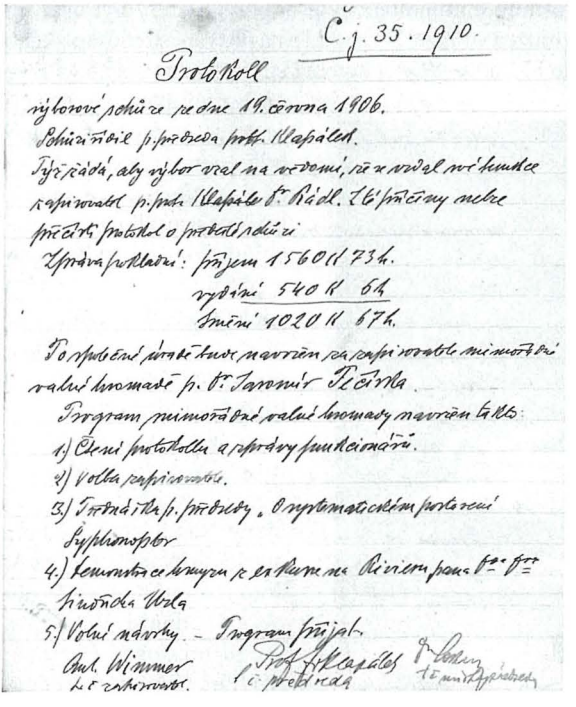
Během roku 1904 darovány byly do sbírek České společnosti entomologické následující věci:

1. 3 lahvičky larev koleopter, hlavně z čeledi Cerambycidae, daroval továrník p. Jan Samec, Praha VII.
2. Hnízdo včely *Osmia tridentata* z Kolínska, daroval člen společnosti veledůst. P. Kubes z Kolína.
3. *Trigona emerina*, zavlečená z Brasilie do Roztok ve kmenech stromu sumak, sbíraná živá v Roztokách, daroval člen společnosti veledůst. P. Kubes z Kolína.

Pány členy, kteří některé species v příštím roce do sbírek společnosti darovati hodlají, prosím snažně, by naleziště a datum nálezu u každé species přesně zaznamenali.

Praha-Vršovice, dne 31.prosince 1904.

Josef Černý
t. č. kustos

Nejstarší dochovaný zápis z výborové schůze ČSE (19.6.1906) s podpisy F. Klapálka, A.Wimmera a E. Lokaye.

Sedmdesát let Československé společnosti entomologické

Leopold Heyrovský a Antonín Pfeffer

Přetiskujeme zde společný článek tehdejšího předsedy Společnosti dr. Leopolda Heyrovského a prof. dr. Antonína Pfeffera, přednesený na vědecké konferenci, kterou uspořádala Československá společnost entomologická při ČSAV ve dnech 29.-30.března 1974 u příležitosti 70.výročí založení. Oba autoři byli očitými svědky všech událostí po dobu dlouhého vývoje společnosti. Dr. L. Heyrovský byl členem výboru ve funkci jednatele již od roku 1921 a obětavě pracoval v této funkci až do zvolení do funkce předsedy, kterou vykonával až do své smrti v roce 1976. Prof. A. Pfeffer byl zvolen místopředsedou v roce 1956, v letech 1976-1985 byl předsedou. Popisují v něm zrod Společnosti a její další vývoj, četné úspěchy, ale i obtíže, které se nevyhnuly této organizaci. Článek byl uveřejněn ve *Zprávách Československé společnosti entomologické při ČSAV*, roč. 12 (1976), str. 5-16.

Dne 9. března 1974 tomu bylo sedmdesát let, kdy byla založena Česká společnost entomologická v Praze. Svým vývojem a svou činností byla spjata s národním i politickým životem českého a později i slovenského národa. Její vznik navazuje na probuzenecké snahy českého národa v době rakousko-uherské monarchie. Společnost navazovala na entomologickou tradici v Čechách a na Moravě z 18. a 19. století, kdy napřed převažovala díla psaná německy (Preyssler, Mikan, Fieber, Schmidt) a později se objevovala i díla česká (Kliment, Lokay, Nickerl, Uzel).

Tehdy však již nevyhovovaly svým zaměřením stávající společnosti, např. německo-česká Fysiokratická společnost, která byla založena v roce 1869 v Praze, česky vedený Přírodovědecký klub, založený také roku 1869, se zvláštním entomologickým odborem, který byl ustaven v roce 1881, nebo Společnost Národního muzea v Praze. Na popud a na pozvání středoškolského profesora Františka Klapálka se sešla dne 17. ledna 1904 v hotelu U Císaře rakouského v Praze na Poříčí skupina dvaceti českých entomologů, kteří byli činni na školách i v jiných institucích, i amatérů, kteří se usnesli na založení entomologické společnosti a předložili stanovy této společnosti ke schválení na příslušných úřadech. Podle dochované zápisní listiny to byl středoškolský profesor František Klapálek, císařský rada Ferdinand Veselý, ředitel obchodní školy Napoleon M. Kheil, akademický malíř Hynek A. Joukl, zaměstnanec v obchodě Eduard Kudlička, studující Josef Čermák, MUDr. Štěpán Jureček,

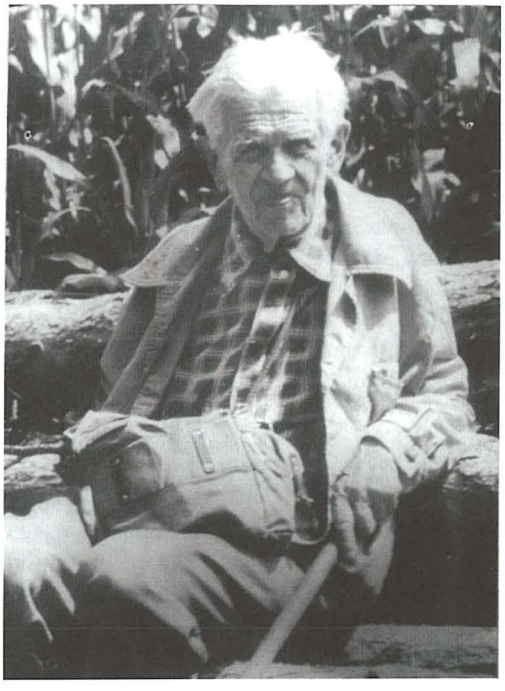

Leopold Heyrovský

studující filosofické fakulty Jan Roubal, učitel Karel Janů, hostinský Josef Černý, odborný učitel Antonín Vimmer, člen řádu kapucínů P. A. Kubes, odborný učitel z Kralup František Mužík, vysokoškolský asistent PhDr. Jan Zavřel, odborný učitel Jan Pastejřík z Prahy, středoškolští profesoři Robert Hartman a František Krátký, MUDr. Emanuel Lokay, doc. P. Kheil, PhDr. Jindřich Uzel, vedoucí laboratoře při Zemědělské radě. Poslední pamětník tohoto setkání, Jan Roubal, zemřel v roce 1971 ve věku 93 let.

Po schválení stanov byla svolána na den 9. března 1904 ustavující valná hromada České společnosti entomologické. Schůze se konala v zasedací síni Zemědělské rady v Praze na Václavském náměstí. Předsedou byl zvolen František Klapálek, místopředsedou Napoleon M. Kheil. Jednatelská funkce nebyla tehdy ustavena. Profesor František Klapálek zůstal ve funkci předsedy Společnosti až do svého úmrtí 3.2.1919. Toto byl vznik České entomologické společnosti, která byla prvou Společností ve skupině společností biologických věd.

V prvém údobí života Společnosti v letech 1904 až 1914 převládala snaha o poznání hmyzí zvířeny našich zemí. Tím navazovala Společnost na snahy hlásané Českým muzeem v Praze. Usilovalo se proto ve Společnosti o zvládnutí systematické entomologie a faunistiky. Nutno zde ovšem zdůraznit, že česká entomologie se od počátku vyvíjela zcela nezávisle na škole berlínské a vídeňské, kde převažoval zájem o koleopterologii. Dokladem toho jsou práce Klapálkovy o zástupcích řádu Trichoptera, Uzlovy o řádu Thysanoptera a Apterygota. Profesor Klapálek byl i členem společnosti Royal Entomological Society v Londýně a staral se o rozšíření obzorů i mimo dosah vlivů německých entomologických středisek.

Antonín Pfeffer

Touto svébytností se lišila pražská entomologie od vývoje v Brně, kde řada moravských entomologů měla již vztahy k vídeňské koleopterologické škole představované Ludwigem Ganglbauerem a Edmundem Reitterem.

Nově založená Česká společnost entomologická se záhy stala střediskem, kde se stýkali v dobré shodě ti, kteří prováděli entomologii jako svou pracovní náplň, a ti, kteří ji pěstovali z osobní záliby. Z tohoto spojení vznikala řada kladů. Vědečtí pracovníci vštěpovali zde zásady pořizování a udržování hmyzích sbírek svým přátelům, aby mohly být podkladem pro další hlubší práce z hmyzí bionomie, faunistiky i taxonomie. Naopak, tito amatéři, žijící často ve venkovském prostředí, se vyznačovali bystrým pozorovacím talentem a často přispěli ke znamenitým objevům naší zvířeny. Profesor Klapálek neúprosně dbal o dobré jméno Společnosti a příkladem i výchovou bojoval proti „kšeftaření". Tato dobrá tradice provázela život Společnosti i v dalších letech. V teh-

dejší době bylo málo institucí, kde se pěstovala entomologie jako vědní obor, a proto postupně ve Společnosti přibývalo těch, kteří se věnovali entomologii ze záliby. Koncem roku měla Společnost pouze 55 členů, ale přesto se odhodlala k vydávání *Časopisu České společnosti entomologické* (*Acta Societatis Entomologicae Bohemiae*) z vlastních prostředků. Také vydávání hodnotných příruček (v předválečné době č. 1 až 8) bylo umožněno za obětavé pomoci členů, neboť jiných přijmů Společnost neměla. Již tehdy podnikali členové Společnosti soukromé studijní cesty. Např. prof. Klapálek navštívil Transsylvánské Alpy, dr. E. Lokay Východní Karpaty, prof. J. Roubal Litvu a Kavkaz, dr. F. Rambousek, dr. J. Komárek a Cyril Purkyně Bulharsko, dr. J. Komárek a R. Veselý Kavkaz. Řada entomologů zajížděla pravidelně do slovinských Alp.

Páter Augustín Kubes

Česká společnost entomologická byla v podstatě založena na podkladě spolkového práva a zůstala tehdy společností nevýběrovou. Jejím střediskem zůstala Praha a její pobočky a odbory počaly vznikat až po prvé světové válce. Celkem možno prvé období Společnosti v letech 1904 až 1914 charakterizovat jako národní úsilí o vybudování takových pracovišť, kde by mohla být entomologie rozvíjena nejen ve smyslu návaznosti na pokroky mezinárodní vědy, ale i v duchu kultury českého národa v tehdejším rakouském mocnářství. Práce z morfologie, histologie a ekologie se počínaly rozvíjet. Převažovala snaha o poznání naší zvířeny a studie zabývající se systematikou. Počal vycházet *Časopis České společnosti entomologické*, který se brzy stal mezinárodně uznávaným periodikem.

Léta prvé světové války 1914 - 1918 znamenala pro Společnost údobí stagnace. Tisk Časopisu byl omezen na jednotlivá čísla. Na konci roku 1918 měla Společnost celkem 86 členů činných a 5 členů čestných. Převládali zde členové z Čech, zatímco zájemců z Moravy bylo tehdy poskrovnu. Po vzniku Československé republiky v roce 1918 nastává s údobím národní samostatnosti i rozvoj vědy a kultury. Sama Společnost se změnila roku na Československou společnost entomologickou. Je uznávána jako kulturní instituce a dostává se jí podpory z Ministerstva školství i ze Zemského úřadu.

Po smrti profesora Františka Klapálka v únoru 1919 byl zvolen předsedou Společnosti MUDr. Emanuel Lokay ml., který byl znám jako výborný koleopterolog a který vedl Společnost do roku 1921. V roce 1920 byl zvolen tajemníkem prof. Robert Hartmann. V roce 1921 byl zvolen předsedou Antonín Vimmer, který se věnoval studiu dvoukřídlého hmyzu. Působil tehdy jako inspektor v našem školství. Tajemníkem byl zvolen JUDr. Leo Heyrovský, který záhy vynikl jako uznávaný specialista tesaříkovitých brouků. Společnosti zasvětil všechny své volné síly a jako tajemník působil nepřetržitě až do roku 1964. Počet členů rychle stoupal a v době dvacetiletého trvání Společnosti zde působilo 200 členů řádných a 6 členů čestných.

Rozvoj členské základny si vynutil i založení moravsko-slezského odboru v Brně. Vyvrcholila tím i snaha a tradice moravských entomologů. Např. Romuald Formánek, specialista v čeledi

Curculionidae, J. Janáček, prof. Vl. Zoufal, který byl znám i jako výborný malíř, MUDr. Antonín Fleischer, který byl specialistou v čeledi Liodidae, MUDr. Josef Fleischer, Karel Mazura, prof. dr. Jan Zavřel, význačný morfolog a dipterolog, prof. MUDr. Karel Šulc, význačný fyziolog, J. V. Stejskal, redaktor, doc. dr. Karel Absolon, který vynikl svými studiemi jeskynní zvířeny, prof. dr. Štěpán Soudek, který se věnoval studiu mravenců a včel, prof. dr. Vladimír Teyrovský, který vynikl ve znalosti vodního hmyzu. Ti všichni pak vychovali řadu mladších nadšenců. Moravský odbor byl založen v roce 1921 a jeho prvním předsedou se stal MUDr. Antonín Fleischer. Odbor se vyvíjel zcela nezávisle na pražském ústředí a jeho práce byla často příkladem i pro jiné.

O rozvoj československé entomologie se po válce zasloužil dr. Jan Obenberger. Z jeho podnětu bylo v roce 1920 zřízeno v rámci Národního muzea v Praze samostatné entomologické oddělení, které svými sbírkovými a knižními fondy umožňovalo významnou pomoc specialistům. Vytvořila se zde dobrá škola taxonomů ve všech hmyzích řádech. Ale i rozvoj vysokých škol přispěl kladně k rozvoji různě zaměřených entomologických pracovišť.

Proto i oslava dvacetiletého jubilea Společnosti, konaná 17.7.1924 vyzněla i jako nástup sil československé entomologie. Na těchto ústavech vyrůstala nová generace, která přispěla k cílevědomému formování naší entomologie do šíře i do hloubky. Budiž zde uveden prof. MUDr. Karel Šulc na Vysoké veterinární škole v Brně, který položil základy k naší hmyzí fyziologii, ekolog prof. dr. Alois Mrázek na Přírodovědecké fakultě University Karlovy v Praze, morfolog prof. dr. Jan Zavřel na Přírodovědecké fakultě v Brně, zakladatel lesnické entomologie prof. dr. Julius Komárek na Přírodovědecké fakultě Karlovy University v Praze a ve Státním výzkumném ústavu pro ochranu lesů v Praze, jakož i pracovníci jiných resortních výzkumných ústavů zemědělských, a to dr. František Rambousek, dr. ing. Ctibor Blattný, dr. Eduard Baudyš, dr. ing. Farský, dr. Rozsypal. Skupina pracovníků v taxonomii se soustředila na pracovišti v Národním muzeu.

Nejčileji si vedla koleopterologie, kde jména dr. L. Heyrovský, ing.A. Jedlička, MUDr. Š. Jureček, MUDr. E. Knirsch, MUDr. E. Lokay, ing. V. Machulka, dr. J. Obenberger, MUDr. J. Pečírka, prof. J. Roubal, JUDr. C. Purkyně, ing. F. Štěrba, dr. F. Rambousek znamenají kruh,

Snímek z konce 30. let; zleva: Julius Komárek, Jaroslav Štorkán, Jaromír Šámal.

kolem něhož pak nastupovali další, např. dr.V. Balthasar, doc. dr. J. Mařan, dr. ing. A. Pfeffer, dr. K. Všetečka a jiní. Dobře se však také rozvíjela i hymenopterologie, kde se pod vedením Oldřicha Šustery v Praze soustředila řada mladších zájemců, např. dr. Z. Bouček, dr. J. Šedivý, kteří se spojili s pracovníky brněnské školy, dr. J. Kratochvílem, dr. A. Hofferem, dr. F. Gregorem a prof. J. Zavadilem.

Lepidopterologie po rozmachu v údobí prof. Joukla prožívala po určitou dobu stagnaci. Ale i tak se vytvořila skupina (F. Vopršal, prof. V. Vlach, dr. R. Schwarz,dr. B. Starý, E. Troníček a další), která přispěla k poznání naší zvířeny. V hemipterologii pracoval prof. dr.V. Teyrovský a dr. L. Hoberlandt, v dipterologii A. Vimmer, dr. J. Zavřel a dr. J. Komárek, v arachnologii prof. F. Miller, MUDr. V. Šilhavý a dr. J. Kratochvíl.

Faunistika hmyzu se ubírala dvěma směry. Prohlubovalo se poznání českých zemí, dále Slovenska a Podkarpatské Rusi, kde vykonala velký kus práce naše obec amatérských zájemců o entomologii. Příkladem těch, kteří vynikali pozorovacím talentem a pečlivou prací v preparování hmyzu, se tehdy stal litograf Bohumil Štícha z Prahy, Rudolf Čepelák, správce školy ve Zlatovcích u Trenčína, jakož i řada dalších.

Počínaly se však také rozvíjet studijní cesty do ciziny. V popředí zájmu byla Jugoslávie, Bulharsko, později i Řecko a Turecko. Dosažené výsledky měly význam v mnoha směrech a členové Československé společnosti entomologické tak přispěli k poznání zvířeny těchto zemí. Budiž zde alespoň poukázáno na práce prof. dr. Karla Absolona z Brna, který proslul jako znalec jeskynní zvířeny balkánských zemí. Množily se cesty do Itálie, severní Afriky a naopak ustal zájem o Alpy, který byl v popředí zájmu v prvém údobí života naší Společnosti.

Společnost pokračovala ve vydávání svého časopisu *Acta Societatis Entomologicae Čechosloveniae* a ve vydávání příruček, jichž bylo uveřejněno v údobí let 1919-1938 celkem devět. V roce 1924 byl vydán *Jubilejni sborník* u příležitosti dvacátého výročí založení Společnosti.

Okupace Československa v roce 1939 znamenala mnoho strastí také pro naši entomologickou Společnost. Uzavřením českých vysokých škol se snížila možnost vědecké práce i v entomologii a perzekuce postihla i řadu členů Společnosti. Byl popraven prof. dr. Jaromír Šámal, prof. dr. Jaroslav Štorkán, oba z Prahy, a František Štěpánek z Velkých Karlovic.

V koncentračních táborech trpělo v této době 14 členů, z nichž zahynuli prof. František Gregor z Brna, dr. Jiří Baum, Ad.Vlásek, oba z Prahy, dr. V. Maule z Bratislavy a prof. J. Nakládal ze Zábřeha. Společnost se musela vrátit k původnímu označení Česká společnost entomologická. Pracovní úsilí bylo omezeno po všech stránkách. Činnost Společnosti však neutuchala a starší pracovníci pomáhali mladším entomologům rozptýleným na nejrůznějších pracovištích. Nastaly obtíže s knihovnou i s občasnými přednáškami. V roce 1941 zemřel předseda Společnosti školní inspektor Antonín Vimmer a po něm nastoupil do funkce předsedy dr. h. c. František Štěrba, význačný koleopterolog, který vedl Společnost až do roku 1950. Jednatelem zůstal obětavý JUDr. Leo Heyrovský.

I když nastaly potíže s publikováním, připravovali členové Společnosti cílevědomě své práce pro další období. Byly sbírány v dostupných pramenech bibliografické podklady, aby byl materiál k další práci po ukončení války.

Proto po ukončení války mohla Společnost jako celek dobře vykročit vpřed. V dobách poválečné očisty ji opustilo pouze několik málo jednotlivců. Společnost se vrátila k označení Československá společnost entomologická a navázala dobré styky se slovenskými entomology.

Knihovna společnosti našla útočiště v Zoologickém ústavu Přírodovědecké fakulty ve Viničné ulici, kam se odstěhovala po uskladnění v místnostech České akademie přes údobí války.

Obnovený stát po ukončení války, která zanechala tolik ničivých bolestivých stop, potřeboval pomoc od svých občanů na všech stranách. Bylo nutno vybudovat pracoviště vysokých škol, která byla ve válce převážně zničena, bylo nutno urychleně doplňovat prořídlé řady specialistů. Rok 1948 s kladným vyústěním únorových události potvrdil budovatelské úsilí nového státu. Společnosti se opětovně dostalo plné podpory od úřadů a ministerstev, avšak objevily se náznaky, že bez koncepce zaměření celé naší vědy nebude Společnost stačit tempu a nárokům požadavků doby. Začaly potíže s tiskem Časopisu pro nedostatečnou kapacitu tiskáren, což se také projevilo v programu dalších příruček vydávaných naší Společností. V roce 1945 byla vydána příručka č.19 a v roce 1950 příručka č. 20, čímž se tato řada uzavřela.

Ve dnech 14. až 17. května 1948 uspořádal odbor Společnosti v Brně sjezd entomologů s dobře připravenými přednáškemi a exkurzemi.

Počet členů Společnosti neustále vzrůstal. Na konci války činil 551, v roce 1951 dosáhl počtu 600 členů.

V roce 1952 byla založena Československá akademie věd, které byl svěřen také úkol pečovat o koncepci vývoje naší vědy. V rámci této nové instituce vznikla v roce 1954 Entomologická laboratoř, jejímž vedením byl pověřen člen korespondent prof. dr. Julius Komárek. Laboratoř se změnila v roce 1962 na Entomologický ústav, který přistoupil k formulování cílů naší entomologie ve spolupráci s Československou společností entomologickou. Laboratoř po smrti J. Komárka vedl člen korespondent prof. dr. Jan Obenberger a po jeho úmrtí v roce 1964 pak dr. Vladimír Landa.

V biologických vědách se v tomto údobí množily kritické hlasy k dosavadnímu zaměření taxonomie, která se v posledních dvaceti letech převážně zaměřovala, a to především v entomologii, k pouhému popisování taxonů bez hledání souvislostí s fylogenezí a zoogeografií či ekologií. Neúměrně se množily popisy odchylek, a tak na místo toho, aby taxonomie poskytovala solidní základ pro laboratorní práce fyziologické či genetické, ustrnula na samoúčelném hledání. Čsl. společnost entomologická se snažila o nápravu i zde, o čemž svědčí i úvodník dr. B. Rosického v 50. ročníku tehdejší *Ročenky*. Na druhé straně ovšem generace entomologů si v poválečné době uvědomovala, že právě vycházející monografická zpracování musela nutně vycházet ze základů, které položili ti, kteří počali vlastně z ničeho. Počátkem tohoto století kromě souborných koleopterologických a zčásti lepidopterologických prací zde nebylo prakticky žádných pomůcek, a tak všichni ti, kdož počali svá bádání v ostatních hmyzích řádech, stali se na půdě naší entomologie v pravém slova smyslu průkopníky.

V roce 1953 skončilo druhé údobí ve vývoji Československé společnosti entomologické. Představovalo vyvrcholení úsilí vybudovat Společnost jako místo, v němž se soustřeďují snahy pracovníků početných vědeckých i rezortních institucí o formování dalšího vývoje entomologie. I nadále se ve Společnosti sdružují pracovníci vědy i praxe k poznání československé zvířeny. Československá společnost entomologická představovala sbor spolehlivých znalců jednotlivých skupin hmyzu na straně jedné a kolektiv nadšenců pro vlastivědný výzkum na straně druhé.

Prezidium ČSAV sdělilo v roce 1953 výboru Československé společnosti entomologické, že nebude zařazena mezi vědecké společnosti při ČSAV a že bude zajišťována ministerstvem kultury. O budoucím organizačním začlenění naší Společnosti mělo být rozhodnuto ústředními

úřady. Zde je možno upozornit na jednání pracovní konference zoologů v Praze ve dnech 14. až 15. března 1953, která byla svolána Zoologickou komisí při ČSAV. Úkolem konference bylo připravit podklady pro další plánování vývoje naši vědy. Konference byla přerušena pro náhlé úmrtí prezidenta K. Gottwalda a v dalším jednání se pokračovalo až ve dnech 21. - 24. září 1953 v Brně.

O Československé společnosti entomologické zde referoval člen korespondent prof. dr. Julius Komárek, který shrnul do pěti bodů program další činnosti Společnosti. Ten byl uveřejněn v *Ročence Čsl. společnosti entomologické,* č. 51, 1954, str. 9-18. Rezoluce této konference se týkala vývoje další činnosti Společnosti. Navázala na návrh prof. dr. J. Komárka a zněla takto:

„Rozvinout komplexní výzkum týkající se hlavních kalamitních škůdců polních, lesních, škůdců skladištních, škůdců člověka a zvířat, aby mohla být učiněna preventivní opatření a zajištěna biologická, mechanická a chemická obrana proti těmto škůdcům.

Studovat bionomii a biocenologii hmyzu jak v přirozených, tak i v umělých podmínkách. Provádět faunistický a taxonomický výzkum na základě moderního pojetí, aby nebyl pouhým diagnostickým zpracováním, ale aby se děl na podkladě hlubokých znalostí bionomie a ekologie hmyzu.

V zájmu zdravého rozvoje a šíření entomologie v širokých vrstvách zajistit existenci Československé společnosti entomologické.

Místo pouhého sbírkaření vychovávat členy Společnosti k bionomicko-faunistickému vlastivědnému výzkumu.

Důsledně bojovat proti nešvaru vybíjení památných druhů hmyzu a ničení přírody pro účely obchodování."

Usnesení tohoto sjezdu zoologické komise při ČSAV usměrnilo další vývoj naší zoologie v celé šíři a tedy i vývoj Československé společnosti entomologické. Připravilo půdu pro změnu rozhodnutí prezidia ČSAV o budoucím zapojení naší Společnosti v soustavě vědeckých společností. A tak necelý rok poté bylo výboru sděleno, že se Československá společnost entomologická zařazuje do sítě vědeckých společností při ČSAV. Toto rozhodnutí splnilo cíle formulované přesně před padesáti lety zakladatelem České společnosti entomologické společnosti Františkem Klapálkem. Určilo, že programem Společnosti se musí stát vědecký přístup při řešení všech otázek, neboť i zde je nutno bojovat za pokrok ve vědě. Přestalo kolísání v členské základně, kdy řada členů pěstujících entomologii ze záliby uvažovala o zařazení Společnosti do sféry popularizující základny. Na druhé straně toto rozhodnutí zavazovalo Společnost k důslednému plnění oněch bodů, o nichž hovořila resoluce konference Zoologické komise. Rýsovalo se zde zajištění chodu Společnosti ve smyslu krytí nákladů a hlavně nerušené vycházení časopisu, který se pro další rozvoj entomologie stal nepostradatelným. Dosavadní čtyřleté provizórium, kdy na místo časopisu vycházely pouze Ročenky, bylo ukončeno. Vydávání časopisu bylo zajištěno nejen finančně, ale bylo zařazeno i do programu tiskáren. Tím bylo ukončeno údobí od konce války do roku 1955, které bylo poznamenáno počátečním pracovním elánem v osvobozené Československé republice, ale později i určitou stagnací podmíněnou nejasnostmi důsledků nové koncepce naší vědecké základny.

Vedení Společnosti bylo v té době v rukou předsedy Oldřicha Šustery, který byl zvolen v roce 1950 po zemřelém dr.h.c. F. Štěrbovi, místopředsedou byl prof. Jan Roubal a jednatelem JUDr. Leopold Heyrovský.

Přátelská schůzka v Černém pivovaru (počátek 60. let); zadní řada zleva: číšník František, Josef Dostál, Josef Gottwald, Augustin Hoffer, Leopold Heyrovský, Bohumil Štícha, Miloslav Soldán; přední řada zleva: Arnošt Jedlička, Karel Deneš, Jan Roubal, Oldřich Šustera, Emanuel Purkyně.

Mezníkem byl rok 1954, kdy Společnost dovršila padesát let svého trvání. Ve dnech 8. až 10. října 1954 byl pod záštitou biologické sekce ČSAV uspořádán Celostátní sjezd entomologů s řadou přednášek. Materiál tohoto sjezdu byl otištěn v *Ročence Čsl. společnosti entomologické* č. 52, 1955. Sjezd přesvědčivě dokumentoval cílevědomou práci našich entomologů v návaznosti na potřeby jiných vědních oborů a praxe. O měsíc později uspořádala biologická sekce ČSAV entomologickou konferenci se zahraniční účasti, která projednala zaměření a budoucí rozvoj základního výzkumu v entomologii a ten v budoucích letech přímo i nepřímo usměrňoval a ovlivňoval zaměření naši Společnosti.

Dne 7. dubna 1956 se v Domě vědy a techniky v Praze konalo ustavující valné shromáždění Československé společnosti entomologické při ČSAV, které se scházelo na podkladě nových stanov. Předsedou byl zvolen člen korespondent prof. dr. Jan Obenberger, místopředsedy prof. Jan Roubal a prof. dr. ing. Antonín Pfeffer, vědeckým tajemníkem JUDr. Leopold Heyrovský. Význačný entomolog Oldřich Šustera, který se v roce 1954 dožil životního jubilea 75 let, byl zvolen čestným předsedou Společnosti. Rovněž byla obnovena pobočka v Brně, kde na shromáždění dne 30. listopadu 1956 byl opětovně zvolen předsedou prof. dr. František Miller, místopředsedou člen korespondent prof. dr. Josef Kratochvíl a jednatelem doc. dr. Dalibor Povolný. Slovenská entomologická spoločnost pri SAV byla ustavena na sjezdu konaném dne 10. května 1957. Předsedou byl zvolen prof. dr. Ladislav Korbel, místopředsedou dr. Jan Mačička a tajemníkem dr. Milan Trpiš.

Po provedené reorganizaci měla Společnost v českých zemích 490 členů, kteří byli zařazeni mezi řádné a mimořádné členy. Výbor Společnosti byl zvolen na tříleté období, ale zůstal v hlavních funkcích nezměněn až do roku 1964.

Se zdarem se v této době uplatňoval nástup nové generace obeznalé s laboratorními i terénními pracemi za pomoci nové přístrojové techniky. Středisky se stala pracoviště Československá akademie věd vedená členem korespondentem dr. Juliem Komárkem, členem korespondentem dr. Vladimírem Landou, akademikem Bohumírem Rosickým, členem korespondentem Vladimírem Novákem, dále katedry vysokých škol vedené prof. dr. Františkem Millerem, prof. dr. Josefem Kratochvílem, prof. dr. ing. Antonínem Pfefferem. Řada mladších pracovníků a členů těchto institucí, jakož i řada žáků člena korespondenta dr. Jana Obenbergera v entomologickém oddělení Národního muzea v Praze-Kunraticích a žáků Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze záhy získávala nově zaváděné hodnosti „doktor věd" a „kandidát věd" a počala získávat dobré jméno československé entomologii v mezinárodním měřítku. Členové naší Společnosti se zúčastňovali pravidelně všech mezinárodních entomologických kongresů a různých mezinárodních konferencí s entomologickou tématikou.

Časopis vydávaný Společností počal opět normálně vycházet počínaje rokem 1951. Byl vydáván společně s Entomologickým ústavem ČSAV, což se projevilo i v zajištění nákladů, neboť časopis byl zařazen do řady vědeckých periodik vydávaných nakladatelstvím Academia. Časopis však přestal být členskou prémií a členové Společnosti si toto periodikum objednávali počínaje rokem 1957 prostřednictvím Poštovní novinové služby (PNS).

Společnost podle usnesení z roku 1960 přikročila k pořádání pravidelných každoročních Entomologických dnů. Kromě vhodně volených přednášek se členové seznamovali s prostředím vybraných oblastí. Tyto dny se tak stávaly vhodnými pracovními semináři po všech stránkách.

Ve dnech 4.-7. 6.1960 byly uspořádány prvé entomologické dny v Nitře, další 24.-27.6.1961 v Banskej Štiavnici, 24.-27.6.1962 v Lednici na Moravě, 7.-11.6.1963 v Třebíči na Moravě, 18.--22.6.1964 v Bojnici na Slovensku, 18.-21.6.1965 na Křivoklátě v Čechách, 24.-27.6.1966 v Českých Budějovicích, 9.-12.6.1967 ve Znojmě na Moravě, 26.-30.6.1968 v Trenčíně na Slovensku, 5.- 9.6.1969 v Ivančicích na Moravě, 26.- 30.6.1970 v Benešově nad Černou na Šumavě, 4.- 6.6. 1971 v Levicích na Slovensku, 3. - 9.6.1972 v Nymburce v Čechách, 1.- 4.6.1973 v Píle v Malých Karpatech na Slovensku. Mimoto se každoročně pořádají jarní a podzimní srazy čsl. entomologů, které jsou doplňovány programovými přednáškami pro entomologický dorost a ostatní zájemce, případně výstavkami materiálu Entomologického oddělení Národního muzea, jakož i výměnou hmyzu a pomůcek.

Jelikož časopis *Acta Entomologica Bohemoslovaca* ztratil sdělovací funkci pro ty, kdož nepracují ryze vědecky, přikročila Společnost roku 1965 k vydávání malotirážních „*Zpráv Československé společnosti entomologické*", které jsou určené pro potřebu členů. V nich se referuje nejen o životě Společnosti, ale jsou uveřejňovány i zprávy sekcí, sdělovány novinky československé zvířeny, jakož i instrukční pojednání o formách rukopisů určených pro vědecký tisk.

Počet členů Společnosti neustále stoupal a zvyšoval se i zájem mládeže o entomologii. Společnost proto založila ve smyslu stanov v roce 1967 jihočeský odbor v Českých Budějovicích, v roce 1970 reaktivovala odbor v Brně a v roce 1972 založila odbor v Ústí nad Labem. Jihočeský odbor rozvíjel neobyčejně účelně svoji činnost v návaznosti na Chráněnou krajinnou oblast na Šumavě. V ústředí byla v roce 1971 založena sekce biologického boje proti škodlivému hmyzu pod vedením člena korespondenta dr. Jaroslava Weisera a sekce ochrany

přírody pod vedením dr. Elišky Novákové, později doc. dr. Jana Buchara; ta však později zanikla. V roce 1966 byla založena sekce pro výzkum tažných motýlů, vedená Jiřím Šmelhausem a dr.Václavem Felixem. V roce 1973 byla založena sekce pro výzkum sociálního hmyzu pod vedením doc. dr. Ivana Hrdého. Kromě sekcí pracuje i komise pro faunistický výzkum hmyzu, kterou vede dr. Josef Jelínek a kroužek pro práci s mladými entomology, který postupně vedli doc.dr. Karel Hůrka, dr. Jan Křeček, dr. Josef Jelínek a nyní dr. Jaromír Strejček.

Nejlepších výsledků dosáhla komise pro výzkum tažných motýlů a také kroužek mladých entomologů. Obdobnou péči o mladé zájemce rozvíjel moravský odbor pod vedením dr. Pavla Lauterera. Pro tyto užitečné snahy o mládež však chybí literatura, neboť vhodná česká díla jsou rozebrána.

Po smrti člena korespondenta prof. dr. Jana Obenbergera byl na období let 1964 až 1966 zvolen předsedou Společnosti dr. Vladimír Balthasar, místopředsedou dr. Leopold Heyrovský, vědeckým tajemníkem doc. dr. Pavel Štys, kterého později vystřídal doc. dr. Karel Hůrka. Od roku 1966 jako předseda působil JUDr. Leopold Heyrovský. Místopředsedou pro období 1973-1975 byl zvolen předseda Slovenské společnosti entomologické prof. dr. Ladislav Korbel.

Od roku 1954 se opětně počaly rozvíjet studijní cesty. Naši členové věnovali pozornost některým oblastem SSSR, dalším socialistickým zemím, a to především Bulharsku, Rumunsku, Polsku a Maďarsku, dále rozvojovým zemím (Kypr, Alžír, Egypt, Turecko, Írán) i různým dalším oblastem. Československá společnost entomologická navazovala od svého založení styky s vědeckými společnostmi celého světa. Napomáhala tomu neustále vzrůstající výměna časopisu Československé společnosti entomologické, dále styky na mezinárodních entomologických kongresech a konferencích, které její členové navštěvovali, jakož i členskými styky. Řada našich entomologů se postupně stávala čestnými členy nebo řádnými členy zahraničních společností a naopak mnoho zahraničních vědeckých pracovníků se stalo čestnými členy Československé společnosti entomologické.

Přátelská schůzka v restauraci „Pod Smetánkou" (6.4.2004); zleva: Svatopluk Bílý, Jaromír Strejček, Miroslav Dvořák, Zdeněk Černý.

V chronologickém přehledu se jimi postupně stali: v roce 1907 L. Ganglbauer (Rakousko), Don I. U. Bolivar (Španělsko), G. Horváth (Maďarsko), v roce 1921 J. Achard (Francie), v roce 1922 C. Malcom (Anglie), v roce 1926 R. Gestro (Itálie), R. Jeannel (Francie), A. P. Semenov-Tjan-Šanskij (SSSR), v roce 1927 Z. Mokrzecki (Polsko), v roce 1928 L. O. Howard (USA), v roce 1931 I. Bureš (Bulharsko), v roce 1936 E. Strand (Lotyšsko), v roce 1965 Bey-Bienko (SSSR), M. S. Giljarov (SSSR) a B. B. Roddendorf (SSSR).

Z domácích členů v uznání záslužné činnosti byli zvoleni čestnými členy Čsl. společnosti entomologické: v roce 1921 MUDr. L. Melichar, v roce 1922 prof. dr. A. Mrázek, v roce 1927 MUDr. A. Fleischer, R. Formánek, MUDr. E. Lokay, prof. V. Zoufal, v roce 1928 ing. J. Srdínko, v roce 1934 A. Vimmer, v roce 1939 prof. K. Šulc, prof. dr. J. Zavřel, v roce 1944 prof. dr. J. Uzel, v roce 1945 in memoriam dr. J. Baum, prof. dr. J. Šámal, prof. dr. J. Štorkán a prof. F. Gregor.

Dále byli čestnými členy Společnosti zvoleni v roce 1949 prof. dr. J. Kratochvíl, v roce 1950 O. Šustera, prof. J. Roubal, ing. A. Jedlička, B. Štícha, v roce 1951 dr. L. Heyrovský, prof. dr. J. Obenberger, prof. dr. J. Komárek, v roce 1953 prof. dr. E. Bartoš, v roce 1959 dr. V. Balthasar, v roce 1960 dr. A. Hoffer, v roce 1964 prof. dr. L. Korbel, doc. dr. J. Mařan, prof. dr. ing. A. Pfeffer a v roce 1972 prof. dr. F. Miller.

Z přehledu vysvítá, že Československá společnost entomologická prošla od svého založení třemi výraznými obdobími. Prvé údobí v letech od založení do roku 1914 bylo poznamenáno snahami za uznání české entomologie v rámci tehdejšího Rakousko-Uherska. Druhé údobí od roku 1919 do roku 1953 bylo přerušeno druhou světovou válkou. Zde se plně uplatňovalo místo Společnosti jako základny pro společnou práci entomologů činných na nejrůznějších vědeckých a rezortních ústavech a také i těch, kteří provozují entomologii ze záliby.

V údobí let 1954 až 1974 se uplatňovaly principy zajišťování vývoje vědy v socialistickém státě prostřednictvím Československé akademie věd a jejích pracovišť. Československá společnost entomologická tyto snahy zajišťovala a zajišťuje jako předpolí vědeckých institucí a pečuje o uplatňování pokrokových snah mezi svým členstvem.

POPRAVENÍ A UMUČENÍ ČLENOVÉ ČESKÉ SPOLEČNOSTI ENTOMOLOGICKÉ

V průběhu druhé světové války Společnost utrpěla značné ztráty na lidských životech. V koncentračních táborech bylo uvězněno několik jejích členů. Prof. František Gregor, dr. Jiří Baum, František Štěpánek a prof. J. Nakládal zahynuli nebo byli umučeni v koncentračních táborech. V. Maule zemřel na následky věznění krátce po ukončení války. Po atentátu na říšského protektora R. Heydricha dne 27.5.1942 byli kromě mnoha jiných zatčeni a popraveni i entomologové prof. Jaromír Šámal, prof. Jaroslav Štorkán a A. Vlášek. Věnujme těmto členům čestné místo v historii České společnosti entomologické.

Jiří Baum

Narodil se 20.9.1900 v Praze a byl umučen v koncentračním táboře ve Varšavě v Polsku v listopadu 1943; přesné datum není známé. Zoolog, arachnolog, cestovatel a spisovatel. Pracoval jako asistent zoologického oddělení Národního muzea v Praze. Procestoval Severní Ameriku, Brazílii, Afriku, severní Evropu, Austrálii a část Asie. Shromáždil rozsáhlý zoologický materiál. V průběhu druhé světové války pracoval v odboji, byl zatčen, vězněn a nakonec popraven.

František Gregor

Narodil se 21.2.1896 v Ubušíně u Jimramova a 25.5.1942 byl umučen v koncentračním táboře Mauthausenu (Rakousko). Působil jako středoškolský profesor v Praze, Novém Jičíně a v Brně. Zabýval se studiem blanokřídlého hmyzu a byl průkopníkem studia pilatek a lumků na Moravě. Člen Moravsko-slezského odboru Československé společnosti entomologické od roku 1922, zvolen čestným členem „in memoriam" v roce 1945. V období druhé světové války se zapojil do odboje, v roce 1941 byla jeho činnost odhalena, byl zatčen, uvězněn a umučen.

Václav Maule

Narodil se 13.11 1884 v Sušici a zemřel 28.5.1945 v Praze krátce po propuštění z vězení po ukončení války. Působil jako středoškolský profesor, nejprve v Praze, pak v Turnově. V letech 1918-1933 působil v Bratislavě. Byl to přírodovědec, jako entomolog amatér se zabýval koleopterologií. Členem České společnosti entomologické byl v letech 1905-1912. V průběhu druhé světové války se zapojil do odboje, v roce 1944 byl zatčen a vězněn na Pankráci a v Terezíně.

Jaromír Šámal

Narodil se 12.7.1900 a byl zastřelen 6.6.1942 v Praze po atentátu na R. Heydricha. Zoolog, syn právníka Přemysla Šámala, který byl kancléřem a spolupracovníkem presidenta T. G. Masaryka. J. Šámal byl profesor všeobecné a užité entomologie na Vysoké škole zemědělské a lesního inženýrství v rámci Českého vysokého učení technického v Praze. Členem Československé společnosti entomologické byl od roku 1919. Zabýval se hlavně studiem pošvatek, jepic a problémy hydrobiologickými. V době

druhé světové války byl činný v domácím odboji, byl zatčen a téhož dne popraven na kobyliské střelnici.

Jaroslav Štorkán
Narodil se 20.4.1890 v Příbrami a byl zastřelen 1.6.1942 po atentátu na R. Heydricha. Zoolog a akarolog. Pracoval v Zoologickém ústavu University Karlovy v Praze a později se stal profesorem zoologie na přírodovědecké fakultě téže university. Členem Československé společnosti entomologické byl od roku 1930. Zúčastnil se řady vědecko-výzkumných expedic po Evropě i v zámoří, např. v Mexiku. V době druhé světové války se zapojil do domácího odboje. 1.6.1942 byl zatčen a téhož dne popraven na kobyliské střelnici.

František Štěpánek
Narodil se 20.7.1903 ve Víceměřicích a 7.5.1942 byl v koncentračním táboře Mauthausenu (Rakousko) zastřelen. Působil jako řídící učitel ve Velkých Karlovicích. Entomologii se věnoval jako amatér. Členem České společnosti entomologické byl od roku 1940. Sbíral brouky, motýly a blanokřídlý hmyz a z nasbíraného materiálu sestavoval biologické naučné pomůcky pro školní výuku přírodopisu. V době druhé světové války se zapojil do protifašistického odboje, 28.10.1941 byl gestapem zatčen, odsouzen k trestu smrti a nakonec zastřelen.

Adolf Vlášek
Datum a místo narození není známé. V době heydrichiády byl zatčen, odsouzen k trestu smrti a v roce 1942 byl zastřelen. Povoláním byl úředníkem Ústřední sociální pojišťovny. Jako entomolog amatér se zabýval sběrem brouků. Členem České společnosti entomologické byl od roku 1941.

Marcela Skuhravá

PŘEDSEDOVÉ SPOLEČNOSTI V LETECH 1904-2004 A JEJICH FUNKČNÍ OBDOBÍ

František Klapálek	1904 - 1919
E. Lokay	1919 - 1920
A. Vimmer	1921 - 1941
F. Štěrba	1941 - 1949
O. Šustera	1950 - 1955
J. Obenberger	1956 - 1964
V. Balthasar	1965 - 1966
L. Heyrovský	1966 - 1976
A. Pfeffer	1976 - 1985
K. Hůrka	1985 - 1990
I. Hrdý	1990 - 1997
S. Bílý	1997 - dosud

František Klapálek a Antonín Vimmer byli členy prvního výboru Společnosti a jejich biografické údaje jsou uvedeny v kapitole nazvané „Zakladatelé České společnosti entomologické" (viz str. 193).

Emanuel Lokay

Narodil se 21.6.1853 v Praze a zemřel 6.10.1928 v Praze. Povoláním byl lékař. Amatérsky se zabýval entomologií, zvláště brouky. Člen Společnosti byl od roku 1904, v letech 1905–1907 místopředseda, v roce 1927 zvolen čestným členem. Po Klapálkově smrti v roce 1919 byl zvolen předsedou Společnosti.

František Štěrba

Narodil se 26.2.1865 v Praze a zemřel 18.10.1951 v Praze. Povoláním byl cukrovarnický odborník a ředitel cukrovarů. Věnoval se entomologii již od mládí. Zabýval se sběrem brouků. Rozsáhlá sbírka brouků je uložena v Entomologickém oddělení Národního muzea v Praze. Člen Československé společnosti entomologické od roku 1904, roku 1945 byl zvolen čestným členem, v letech 1934-1941 byl místopředsedou, v letech 1941-1949 předsedou Společnosti.

Oldřich Šustera

Narodil se 31.7.1879 v Žirotíně a zemřel 28.11.1971 v Praze. Povoláním byl státní úředník – účetní ředitel v Zemském úřadě v Praze. Od mládí byl nadšeným entomologem. Od roku 1939 pracoval jako externí spolupracovník Entomologického oddělení Národního muzea v Praze, kde zpracoval shromážděné materiály blanokřídlého hmyzu do sbírkové podoby. Zabýval se studiem hrabalek, včel, vos a pilatek. Rozsáhlá sbírka hymenopter je uložena v Entomologickém oddělení Národního muzea. Členem Společnosti byl již od roku 1904, v letech 1909–1917 byl členem

výboru ve funkci knihovníka, v letech 1918 – 1921 byl pokladníkem, 1942-1949 místopředsedou a v letech 1950-1955 předsedou Společnosti. V roce 1950 byl zvolen čestným členem.

Jan Obenberger
Narodil se 15.5.1892 v Praze a zemřel 30.4.1964 v Praze. Od roku 1920 pracoval v Národním muzeu v Praze, kde založil a do roku 1956 vedl Entomologické oddělení; byl prvním profesorem entomologie na Přírodovědecké fakultě University Karlovy v Praze, v letech 1956-1962 ředitelem Entomologického ústavu ČSAV v Praze. Zabýval se studiem brouků, hlavně krasců. Rozsáhlá sbírka brouků (krascovití) je uložena v Entomologickém oddělení Národního muzea v Praze. Člen Společnosti od roku 1910, v letech 1922-1930 byl členem výboru ve funkci knihovníka, od roku 1955 až do své smrti v roce 1964 byl předsedou Společnosti. V roce 1951 zvolen čestným členem Společnosti.

Vladimír Balthasar
Narodil se 21.6.1897 v Praze a zemřel 10.11.1978 v Praze. Povoláním byl novinář a hudební publicista. Vystudoval dějiny hudby a výtvarného umění na filosofické fakultě University Karlovy a později i zoologii na Přírodovědecké fakultě v Praze. Zpočátku působil jako redaktor, později byl ředitelem Krajského přírodovědného muzea v Hradci Králové. Zabýval se studiem blanokřídlého hmyzu a brouků. Člen Společnosti od roku 1926, v letech 1964-1969 předseda Společnosti. V roce 1959 zvolen čestným členem.

Leopold Heyrovský
Narodil se 25.9.1892 v Praze a zemřel 29.7.1976 v Praze. Povoláním byl právník a působil na ministerstvu obchodu. Ve svém volném čase se zabýval studiem brouků, hlavně tesaříků. Část rozsáhlé sbírky (tesaříkovití) je uložena v Entomologickém oddělení Národního muzea v Praze, část sbírky (kůrovcovití) je ve Slezském muzeu v Opavě. Člen Společnosti od roku 1908, v letech 1921-1955 zastával funkci jednatele, v letech 1955-1965 byl místopředsedou a v letech 1969-1976 předsedou Společnosti. V roce 1951 byl zvolen čestným členem Společnosti.

Antonín Pfeffer
Narodil se 15.1.1904 ve Veselí nad Lužnicí a zemřel 19.2.1997 v Praze. Vystudoval lesnickou fakultu ČVUT a přírodovědeckou fakultu University Karlovy v Praze. Působil ve Státním výzkumném ústavu pro ochranu lesů v Praze, od roku 1946 profesor, 1961-1970 ředitel Ústavu pro tvorbu a ochranu krajiny ČSAV v Praze. Zabýval se problematikou ochrany lesů, lesnickou zoologií a studiem lesních škůdců; specialista na brouky z čeledě kůrovcovitých.
Člen Společnosti od roku 1921, v letech 1956 – 1975 místopředseda, 1976 - 1985 předseda Společnosti. V roce 1964 byl zvolen čestným členem Společnosti.

Karel Hůrka

Narodil se 2.6.1931 v Domažlicích a zemřel 25.5.2004 v Praze. Vystudoval na Přírodovědecké fakultě University Karlovy, kde od 1955 působil jako pedagog, od 1991 profesor entomologie. Dlouholetý šéfredaktor časopisu Acta Societatis Zoologicae Bohemicae. Zabýval se studiem larválních stadií hmyzu a vývojovými cykly. Byl specialistou na střevlíkovité brouky a na ektoparazity netopýrů. Člen Společnosti od roku 1947, v letech 1966-1984 vědecký tajemník, 1985-1990 předseda, 1990-2000 místopředseda Společnosti. V roce 2000 byl zvolen čestným členem Společnosti.

Ivan Hrdý

Narodil se 21.10.1928 v Olomouci. V letech 1955-1985 byl vědeckým pracovníkem Entomologického ústavu ČSAV, od 1986 pracuje v Ústavu organické chemie a biochemie ČSAV v Praze. Zabývá se experimentální a užitou entomologií, zejména rezistencí hmyzu proti insekticidům a ochranou dřeva proti termitům. V letech 1957-1966 výkonný redaktor, 1966-1991 editor časopisu *Acta Entomologica Bohemoslovaca,* od 1992 dodnes člen redakční rady časopisu *European Journal of Entomology.* Člen Společnosti od roku 1956, v letech 1990- - 1997 předseda Společnosti. V roce 2004 byl zvolen čestným členem Společnosti.

Svatopluk Bílý

Narodil se 9.2.1945 v Praze. Zpočátku byl vědeckým pracovníkem Parazitologického ústavu ČSAV v Praze, od roku 1978 působí v Entomologickém oddělení Národního muzea v Praze. Zabývá se taxonomií a larvální morfologií brouků. Specializuje se na čeleď krascovitých (Buprestidae) ve světovém měřítku. Člen Společnosti od roku 1964, člen výboru v letech 1985-1996, od roku 1997 dodnes je předsedou Společnosti.

Marcela Skuhravá

VÝBORY ŘÍDÍCÍ ČINNOST SPOLEČNOSTI V LETECH 1904-2004

První výbor zvolený na ustavující valné hromadě 9. března 1904

Předseda	F. Klapálek
Místopředseda	N. M. Kheil
Zapisovatelé	E. Rádl, A. Vimmer
Pokladník	F. Veselý
Knihovník	H. A. Joukl
Kustos	J. Černý

Výbor zvolený na valné hromadě 17.1.1905

Předseda	F. Klapálek
Místopředseda	E. Lokay
Zapisovatelé	E. Rádl, A. Vimmer
Pokladník	F. Veselý
Knihovník	H. A. Joukl
Kustos	J. Černý

Výbor zvolený na valné hromadě 16.1.1906, ve stejném složení byl zvolen i 22.1.1907

Předseda	F. Klapálek
Místopředseda	E. Lokay
Zapisovatelé	J. Pečírka, A. Vimmer
Pokladník	F. Veselý
Knihovník	H. A. Joukl
Kustos	J. Černý

Výbor zvolený na valné hromadě 21.1.1908

Předseda	F. Klapálek
Místopředseda	H. A. Joukl
Zapisovatelé	J. Pečírka, A. Vimmer
Pokladník	F. Veselý
Knihovník	J. Graf
Kustos	J. Černý

Výbor zvolený na valné hromadě v roce 1909

Předseda	F. Klapálek
Místopředseda	A. Vimmer
Zapisovatelé	J. Pečírka, J. Pastejřík
Pokladník	F. Veselý
Knihovník	O. Šustera
Kustos	L. Klička

Výbor zvolený na valné hromadě v roce 1910

Předseda	F. Klapálek
Místopředseda	R. Hartmann
Zapisovatelé	J. Pečírka, F. Rambousek
Pokladník	F. Veselý

Knihovník	O. Šustera
Kustos	L. Klička

Výbor zvolený na valné hromadě v roce 1911, ve stejném složení ve funkci 1912 a 1913

Předseda	F. Klapálek
Místopředseda	R. Hartmann
Zapisovatelé	J. Pečírka, F. Rambousek
Pokladník	F. Veselý
Knihovník	O. Šustera
Kustos	J. Veselý
Kontrolní komise	J. Graf, F. Vopršal, E. Kudlička

Výbor zvolený na valné hromadě 18.1.1914

Předseda	F. Klapálek
Místopředseda	R. Hartmann
Zapisovatelé	J. Pečírka, F. Rambousek
Pokladník	J. Graf
Knihovník	O. Šustera
Kustos	J. Veselý
Kontrolní komise	A. Jedlička, A. Štraub, F. Vopršal

Výbor zvolený na valné hromadě 26.1.1915, znovu 16.1.1916, znovu 23.1.1917

Předseda	F. Klapálek
Místopředseda	R. Hartmann
Zapisovatelé	J. Pečírka, F. Rambousek
Pokladník	J. Graf
Knihovník	O. Šustera
Kustos	K. Klenka
Kontrolní komise	A. Štraub, A. Jedlička, F. Vopršal

Výbor zvolený na valné hromadě 22.1.1918

Předseda	F. Klapálek
Místopředseda	R. Hartmann
Zapisovatelé	J. Pečírka, F.Rambousek
Pokladník	O. Šustera
Knihovník	J. Komárek
Kustos	K. Klenka, V.Teyrovský
Kontrolní komise	J. Graf, A. Štraub, F. Vopršal

Výbor zvolený na valné hromadě 20.1.1920, zřízena nová funkce jednatele

Předseda	E. Lokay
Místopředseda	A. Vimmer
Jednatel	R. Hartmann
Zapisovatelé	J. Pečírka, A. Ondřej
Pokladník	O. Šustera
Knihovník	J. Komárek

Kustos	C. Purkyně, V. Teyrovský
Kontrolní komise	P. Hanuš, A. Štraub, F. Vopršal

Výbor zvolený na valné hromadě 25.1.1921

Předseda	A. Vimmer
Místopředseda	J. Pečírka
Jednatel	L. Heyrovský
Zapisovatelé	A. Ondřej, J. Jedlička
Pokladník	O. Šustera
Knihovník	J. Komárek, J. Šámal
Kustos	C. Purkyně, P. Goth
Kontrolní komise	P. Hanuš, A. Štraub, F. Vopršal

Výbor zvolený na valné hromadě 24.1.1922

Předseda	A. Vimmer
Místopředseda	J. Pečírka
Jednatel	L. Heyrovský
Zapisovatelé	A. Jedlička, J. Obenberger
Pokladník	J. Graf
Knihovník	C. Purkyně, J. Šámal
Kustos	P. Goth, J. Komárek
Kontrolní komise	P. Hanuš, A. Štraub, F. Vopršal

Výbor zvolený na valné hromadě 23.1.1923

Předseda	A. Vimmer
Místopředseda	J. Pečírka
Jednatel	L. Heyrovský
Zapisovatelé	F. Rambousek, J. Obenberger
Pokladník	J. Graf
Knihovník	A. Jedlička, J. Šámal
Kustos	J. Komárek, B. Štícha
Kontrolní komise	F. Lemarie, A. Štraub, F. Vopršal

Výbor zvolený na valné hromadě 22.1.1924, znovu zvolen 20.1.1925 a 19.1.1926

Předseda	A. Vimmer
Místopředseda	J. Pečírka
Jednatel	L. Heyrovský
Zapisovatelé	J. Obenberger, F. Rambousek
Pokladník	J. Graf
Knihovník	J. Šámal, A. Jedlička
Kustos	J. Komárek, B. Štícha
Člen bez funkce	J. Pokorný
Kontrolní komise	F. Vopršal, E. Kudlička, F. Lemarie

Výbor zvolený na valné hromadě 25.1.1927

Předseda	A. Vimmer
Místopředseda	J. Pečírka
Jednatel	L. Heyrovský
Zapisovatelé	J. Obenberger, K. Všetečka
Pokladník	J. Graf
Knihovník	A. Jedlička, J. Šámal
Kustos	J. Komárek, F. Rambousek
Člen bez funkce	J. Pokorný
Kontrolní komise	E. Kudlička, F. Lemarie, F. Vopršal

Výbor zvolený na valné hromadě 24.1.1928, znovu zvolen 22.1.1929

Předseda	A. Vimmer
Místopředseda	J. Pečírka
Jednatel	L. Heyrovský
Zapisovatelé	J. Obenberger, J. Mařan
Pokladník	J. Graf
Knihovník	A. Jedlička, J. Šámal
Kustos	J. Komárek, F. Rambousek
Člen bez funkce	J. Pokorný
Kontrolní komise	E. Kudlička, F. Lemarie, F. Vopršal

Výbor zvolený na valné hromadě 28.1.1930, znovu zvolen 27.1.1931

Předseda	A. Vimmer
Místopředseda	J. Pečírka
Jednatel	L. Heyrovský
Zapisovatelé	J. Obenberger, J. Mařan
Pokladník	J. Graf
Knihovník	A. Jedlička, K. Prokš
Kustos	J. Komárek, F. Rambousek
Kontrolní komise	E. Kudlička, A. Silbernagl, B. Štícha

Výbor zvolený na valné hromadě 26.1.1932, znovu zvolen 24.1.1933

Předseda	A. Vimmer
Místopředseda	J. Pečírka
Jednatel	L. Heyrovský
Zapisovatelé	L. Halík, C. Purkyně
Pokladník	J. Graf
Knihovník	A. Jedlička, J. Antoš
Kustos	J. Komárek, J. Pokorný
Kontrolní komise	E. Kudlička, P. Goth, A. Silbernagl

Výbor zvolený na valné hromadě 23.1.1934, znovu zvolen 22.1.1935

Předseda	A. Vimmer
Místopředseda	F. Štěrba

Jednatel	L. Heyrovský
Zapisovatelé	L. Halík, C. Purkyně
Pokladník	J. Novák
Knihovník	J. Karbulka, Z. Tesař
Kustos	J. Komárek, J. Pokorný
Člen bez funkce:	J. Obenberger
Kontrolní komise	P. Goth, A. Silbernagl, E. Troníček

Výbor zvolený na valné hromadě 19.1.1937

Předseda	A. Vimmer
Místopředseda	F. Štěrba
Jednatel	L. Heyrovský
Zapisovatelé	L. Halík, C. Purkyně
Pokladník	J. Novák
Knihovník	V. Petrovský, R. Schwarz
Kustos	J. Komárek, E. Troníček
Kontrolní komise	P. Goth, G. Grosse, V. Vlach

Výbor zvolený na valné hromadě 18.1.1938

Předseda	A. Vimmer
Místopředseda	F. Štěrba
Jednatel	L. Heyrovský
Zapisovatelé	L. Halík, C. Purkyně
Pokladník	J. Novák
Knihovník	V. Petrovský, Z. Tesař
Kustos	J. Komárek, E. Troníček
Kontrolní komise	V. Vlach, G. Grosse, J. Tykač

Výbor zvolený na valné hromadě 24.1.1939

Předseda	A. Vimmer
Místopředseda	F. Štěrba
Jednatel	L. Heyrovský
Zapisovatelé	C. Purkyně, L. Halík
Pokladník	F. Gemprle
Knihovník	Z. Tesař, A. Hoffer
Kustos	J. Komárek, E. Troníček
Kontrolní komise	G. Grosse, O. Kodym, J. Tykač

(Chybí údaje z let 1940, 1941, 1942, snad nebyly schůze a volby, nejsou zápisy; v roce 1941 zemřel předseda A. Vimmer).

Výbor zvolený na valné hromadě 26.1.1943

Předseda	F. Štěrba
Místopředseda	O. Šustera
Jednatel	L. Heyrovský

Zapisovatelé	C. Purkyně, L. Halík
Pokladník	O. Kavan
Knihovník	Z. Tesař, L. Hoberlandt
Kustos	J. Komárek, E. Troníček
Členové bez funkce	J. Komárek, J. Obenberger, A. Silbernagl
Kontrolní komise	L. Fára, O. Kodym, J. Tykač

Výbor zvolený na valné hromadě 29.1.1944, znovu zvolen 27.1.1945

Předseda	F. Štěrba
Místopředseda	O. Šustera
Jednatel	L. Heyrovský
Zapisovatelé	C. Purkyně, L. Halík
Pokladník	O. Kavan
Knihovník	Z. Tesař, L. Hoberlandt
Kustos	J. Komárek, E. Troníček
Členové bez funkce	J. Komárek, J. Obenberger, A. Silbernagl
Kontrolní komise	J. Tykač, O. Kodym, L. Fára

Výbor zvolený na valné hromadě 26.1.1946

Předseda	F. Štěrba
Místopředseda	O. Šustera
Jednatel	L. Heyrovský
Zapisovatelé	C. Purkyně, J. Madar
Pokladník	O. Kavan
Knihovník	Z. Tesař, L. Hoberlandt
Kustos	J. Havelka
Členové bez funkce	J. Komárek, J. Obenberger, A. Silbernagl
Kontrolní komise	L. Fára, O. Kodym, J. Tykač

Výbor zvolený na valné hromadě 31.1.1948

Předseda	F. Štěrba
Místopředseda	O. Šustera
Jednatel	L. Heyrovský
Zapisovatelé	C. Purkyně, J. Madar
Pokladník	O. Kavan
Knihovník	J. Havelka, L. Hoberlandt, K. Novák
Členové bez funkce	J. Obenberger, J. Hrbáček
Kontrolní komise	L. Fára, V. Günther, J. Kirnig

Výbor zvolený na valné hromadě 29.1.1949

Předseda	F. Štěrba
Místopředseda	O. Šustera
Jednatel	L. Heyrovský
Zapisovatelé	C. Purkyně, J. Madar
Pokladník	O. Kavan

Knihovník	J. Havelka, A. Olexa, J. Šmelhaus, K. Novák
Členové bez funkce	J. Obenberger, J. Hrbáček
Kontrolní komise	V. Günther, J. Kirnig, A. Jedlička

Výbor zvolený na valné hromadě 28.1.1950

Předseda	O. Šustera
Místopředseda	J. Roubal
Jednatel	L. Heyrovský
Zapisovatelé	C. Purkyně, J. Madar
Pokladník	O. Kavan
Knihovník	J. Havelka, J. Šmelhaus, J. Winkler, V. Poláček
Členové bez funkce	J. Obenberger, J. Hrbáček
Kontrolní komise	V. Günther, A. Jedlička, L. Fára

Výbor zvolený na valné hromadě 27.1.1951

Předseda	O. Šustera
Místopředseda	J. Roubal
Jednatel	L. Heyrovský
Zapisovatelé	C. Purkyně, J. Madar
Pokladník	O. Kavan
Knihovník	J. Šmelhaus, J. Winkler, V. Poláček
Členové bez funkce	J. Obenberger, J. Hrbáček
Kontrolní komise	A. Jedlička, V. Günther, L. Fára

Výbor zvolený na valné hromadě 26.1.1952

Předseda	O. Šustera
Místopředseda	J. Roubal
Jednatel	L. Heyrovský
Zapisovatelé	C. Purkyně, J. Havelka
Pokladník	O. Kavan
Knihovník	V. Poláček, J. Šmelhaus, J. Winkler, J. Moucha
Členové bez funkce	J. Obenberger, J. Hrbáček
Kontrolní komise	V. Günther, L. Fára, A. Jedlička

Výbor zvolený na valné hromadě 31.1.1953

Předseda	O. Šustera
Místopředseda	J. Roubal
Jednatel	L. Heyrovský
Zapisovatelé	C. Purkyně, J. Havelka
Pokladník	O. Kavan
Knihovník	V. Poláček, J. Šmelhaus, J. Moucha, L. Lizec, L. Masner, J. Winkler
Členové bez funkce	J. Obenberger, J. Hrbáček
Kontrolní komise	V. Günther, L. Fára, A. Jedlička

Výbor zvolený 7.4.1956 na ustavujícím valném shromáždění Československé společnosti entomologické při ČSAV; zvolen na 3 roky, v hlavních funkcích nezměněn do roku 1964

Předseda	J. Obenberger; O. Šustera zvolen čestným předsedou
Místopředseda	J. Roubal, A. Pfeffer
Vědecký tajemník	L. Heyrovský
Další funkce	nejsou data

Výbor zvolený na valném shromáždění 27.3.1965

Předseda	V. Balthasar
Místopředsedové	L. Heyrovský, V. Landa
Vědecký tajemník	P. Štys
Hospodář	J. Zelený
Členové výboru	A. Pfeffer, J. Šedivý, L. Fára, J. Strejček, A. Hoffer
Náhradníci	J. Zahradník, I. Hodek, B. Poláček, V. Černý, Z. Tesař, J. Moucha, J. Král, J. Rusek, J. Šmelhaus
Revizní komise	L. Lizec, J. Dostál, náhradník: A. Jedlička

Výbor zvolený na valném shromáždění 16.4.1966

Předseda	L. Heyrovský
Místopředseda	A. Pfeffer, V. Landa
Vědecký tajemník	K. Hůrka
Hospodář	J. Zelený
Členové výboru	L. Fára, A. Hoffer, J. Z. Novák, J. Strejček, J. Šedivý, J. Šmelhaus
Náhradníci	V. Černý, V. Günther, I. Hodek, J. Král, J. Moucha, B. Poláček, J. Rusek, Z. Tesař, J. Vaněk
Revizní komise	J. Dostál, A. Jedlička, náhradník: L. Lizec

Výbor zvolený na valném shromáždění 4.4.1969

Předseda	L. Heyrovský
Místopředseda	A. Hoffer, V. Landa
Vědecký tajemník	K. Hůrka
Hospodář	J. Rusek
Členové výboru	A. Pfeffer, J. Král, J. Strejček, J. Šmelhaus, P. Štys, P. Verner
Náhradníci	V. Felix, V. Günther, I. Hodek, J. Křeček, J. Minář, Z. Mlynář, J. Moucha, V.B. Poláček, K. Pospíšil, Z. Tesař, J. Vaněk
Knihovník	neuvedeno
Kontrolní komise	L. Lizec, V. Tůma, náhradník: P. Čermák

Výbor zvolený na valném shromáždění 28.3.1973

Předseda	L. Heyrovský (zemřel 29.7.1976)
Místopředseda	A. Pfeffer, L. Korbel

Vědecký tajemník	K. Hůrka
Hospodář	J. Rusek
Členové výboru	A. Hoffer, A. Huba, V. Landa, P. Štys, J. Zelený;
jednatelé poboček:	Z. Pecha, K. Spitzer, K. Schön
Náhradníci členů výboru	J. Buchar, Z. Černý, V. Felix, I. Hodek, I. Hrdý, J. Jelínek, Z. Koleška, J. Král, I. Okáli, K. Pospíšil, J. Strejček, J. Vaněk
Knihovník	I. Hodek
Revizní komise	P. Verner, P. Čermák, L. Lizec

Výbor zvolený na valném shromáždění 1.10.1976

Předseda	A. Pfeffer
Místopředseda	V. Landa, O. Štěpanovičová
Vědecký tajemník	K. Hůrka
Hospodář	J. Rusek
Členové výboru	A. Hoffer, L. Jedlička, J. Strejček, J. Zelený, Z. Černý; předsedové poboček: F. Miller, J. Slava, J. Novotný; jednatelé poboček: Z. Pecha, K. Spitzer, Z. Táborský
Náhradníci členů výboru	J. Weiser, I. Hrdý, J. Jelínek, M. Zacharda, Z. Koleška, K. Pospíšil, M. Soldát, P. Čermák, I. Okáli, M. Chvála, P. Pecina
Knihovník	neuvedeno
Revizní komise	P. Verner, L. Lizec

Výbor zvolený na valném shromáždění 13.10.1979

Předseda	A. Pfeffer
Místopředseda	V. Landa, O. Štěpanovičová
Vědecký tajemník	J. Rusek
Hospodář	P. Pipek
Členové výboru	M. Soldát, J. Zelený, J. Strejček, Z. Černý; zástupci poboček: F. Miller, F. Gregor, J. Slaba, J. Levý, M. Honců, K. Schön; M. Majzlan, I. Okáli
Náhradníci členů výboru	I. Hrdý, J. Jelínek, J. Smrž, Z. Koleška, K. Pospíšil, A. Hoffer, P. Pecina, J. Weiser
Knihovník	neuvedeno
Revizní komise	P. Verner, J. Křeček

Výbor zvolený na valném shromáždění 13.3.1982

Předseda	A. Pfeffer
Místopředseda	V. Landa, I. Okáli
Vědecký tajemník	M. Chvála
Hospodář	P. Pipek
Členové výboru	Z. Černý, J. Jelínek, M. Soldát, J. Strejček, J. Zelený, O. Majzlan; zástupci poboček: F. Miller, F. Gregor,

	T. Soldán, V. Zumr, M. Honců, K. Schön, R. Fencl, F. Němec
Náhradníci	I. Hrdý, Z. Koleška, K. Novák, P. Pecina, K. Pospíšil, J. Smrž, M. Labuda
Knihovník	neuvedeno
Revizní komise	J. Křeček, V. Zouhar

Výbor zvolený na valném shromáždění 9.3.1985

Předseda	K. Hůrka
Místopředseda	V. Landa, I. Okáli
Vědecký tajemník	M. Chvála
Hospodář	P. Pipek
Náhradníci představenstva	K. Novák, P. Pecina
Členové výboru	S. Bílý, Z. Černý, R. Fencl, M. Honců, I. Hrdý, J. Jelínek, O. Majzlan, J. Pelikán, T. Soldán, J. Strejček, V. Švihla, J. Zahradník, J. Zelený; K. Novák, P. Pecina; doplněni: J. Šafanda, L. Škapec, Z. Weidenhoffer
Revizní komise	Z. Koleška, J. Křeček, J. Skýva

Výbor zvolený na valném shromáždění 27.2.1989

Předseda	K. Hůrka
Místopředsedové	V. Landa, I. Okáli
Vědecký tajemník	K. Dirlbek
Hospodář	J. Gottwald
Členové výboru	S. Bílý, Z. Černý, L. Červinka, R. Fencl, M. Honců, I. Hrdý, J. Jelínek, O. Majzlan, J. Pelikán, J. Pulpán, T. Soldán, J. Strejček, J. Šafanda, L. Škapec, K. Novák, B. Mocek, Z. Weidenhoffer, J. Zahradník, J. Zuska
Revizní a inventarizační komise	J. Křeček, J. Zelený, J. Skyva

Výbor zvolený na valném shromáždění 6.10.1990

Předseda	I. Hrdý
Místopředsedové	K. Hůrka, I. Okáli
Vědecký tajemník	Ivo Novák
Hospodář	J. Gottwald
Knihovník	D. Král
Členové výboru	S. Bílý, J. Boháč, Z. Černý, R. Fencl, J. Macek, B. Mocek, J. Pelikán, J. Picka, K. Schön, J. Strejček, L. Škapec
Revizní a inventarizační komise	J. Křeček, J. Zelený
Redakce časopisu *Zprávy*	M. Tonner, Z. Weidenhoffer, J. Zahradník

Výbor zvolený na valném shromáždění 15.2.1994

Předseda	I. Hrdý
Místopředseda	K. Hůrka
Vědecký tajemník	Ivo Novák
Hospodář	J. Farkač
Knihovník	D. Král
Členové výboru	S. Bílý, J. Růžička, J. Vitner, J. Macek; náhradník: J. Horák
Kontrolní komise	F. Lelláková, J. Zelený, L. Lizec

Výbor zvolený na valném shromáždění 22.11.1997

Předseda	S. Bílý
Místopředseda	K. Hůrka
Vědecký tajemník	D. Král
Hospodář	J. Farkač
Knihovník	O. Hovorka
Členové výboru	J. Horák, J. Jelínek, V. Novák, J. Růžička, J. Vitner, P. Zahradník, T. Soldán, J. Vávra
Revizní komise	M. Knížek, J. Liška, J. Rolčík

Výbor zvolený na valném shromáždění 3.3.2000

Předseda	S. Bílý
Místopředseda	J. Jelínek
Vědecký tajemník	D. Král
Hospodář	J. Rolčík
Knihovník	O. Hovorka
Členové výboru	J. Farkač, J. Horák, J. Rolčík, J. Růžička, T. Soldán, J. Ch. Vávra., P. Zahradník, A. Bezděk, V. Novák
Revizní komise	Z. Černý, M. Knížek, J. Schneider

Výbor zvolený na valném shromáždění 5.3.2004

Předseda	S. Bílý
Místopředseda	J. Jelínek
Vědecký tajemník	J. Farkač
Hospodář	V. Novák
Knihovník	O. Hovorka
Členové výboru	V. Vrabec, J. Rolčík, J. Hájek, J. Schneider, J. Růžička, D. Král
Náhradníci výboru	P. Moravec, A. Bezděk, T. Soldán, M. Škorpík, P. Zahradník, V. Kubáň, P. Kabátek, J. Bezděk, F. Šťáhlavský, J. Kolibáč
Revizní komise	P. Kment, P. Chvojka, M.Trýzna

Marcela Skuhravá

ČLENOVÉ A ZMĚNY ČLENSKÉ ZÁKLADNY V LETECH 1904-2004

V době založení v roce 1904 se do Společnosti přihlásilo 57 členů. V každém následujícím roce se do Společnosti přihlásilo vždy několik dalších nových členů, takže Společnost se pomalu rozrůstala. Na druhé straně někteří členové své členství ukončili nebo jim členství bylo zrušeno pro neplacení členských příspěvků. Obvykle také v průběhu roku několik členů zemřelo. V roce 1914, v době desátého výročí od založení, Společnost tvořilo 133 členů, po další dekádě v roce 1924 210 členů, v roce 1934 267 členů, v roce 1944 480 členů a v roce 1954 581 členů. Do té doby byl pravidelně uváděn počet členů Společnosti ve výročních zprávách v *Časopise Československé společnosti entomologické při ČSAV*. V roce 1953 bylo vydávání časopisu předáno do Nakladatelství Academia v Praze, změnila se jeho koncepce a zprávy o činnosti Společnosti už v něm nebyly nadále uveřejňovány.

Na konci roku 1956 měla Společnost 956 členů. Po oddělení členů nově založené Slovenské entomologické spoločnosti klesl počet členů Společnosti na 490. V letech 1957-1972 nejsou k dispozici údaje o počtu členů. Ke konci roku 1973 měla Společnost 773 členů. Jsou uvedeni v Seznamu členů v časopise *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 10 (1974): 3-58, který sestavili M. Bečica, K. Hůrka, J. Král, J. Prokopcová a J. Zelený. Rozbor odborného zaměření členů Společnosti provedl na základě tohoto seznamu Zelený (1977).

V roce 1981 byl uveřejněn další Seznam členů Československé společnosti entomologické při ČSAV a Slovenské entomologické společnosti při SAV, který sestavil Z. Koleška. Zachycuje stav členstva k 31.12.1980 a uvádí celkem 1178 členů, z toho 7 čestných , 409 činných a 762 členů mimořádných. Seznam členů Slovenské zoologické spoločnosti pri SAV zachycuje stav členstva k 1.9.1980 a uvádí celkem 187 členů, z toho 3 členy čestné, 98 činných a 86 členů mimořádných. K 31.12.1982 se ve výroční zprávě uvádí, že Společnost tvoří 1314 členů. Od té doby počet členů pozvolna klesal.

Po deseti letech v roce 1991 byl publikován další Seznam členů Československé společnosti entomologické při ČSAV, který zpracovali M. Tonner, L. Hlaváčková a K. Hůrka. K 31.12.1990 měla Společnost 1226 členů, z toho 4 čestné a 14 členů zahraničních.

V roce 1996 byl vydán Seznam členů ČSE k 10.6.1996 jako interní tiskovina. Je v něm uvedeno celkem 1046 členů. Od té doby počet členů stále klesal, koncem roku 1997 měla Společnost 1026 členů, 1998 1011 členů, 1999 943 členů, 2000 945 členů, 2001 950 členů, 2002 841 členů a koncem roku 2003 tvořilo Společnost 839 členů.

Srovnáme-li současný početní stav České společnosti entomologické, 839 členů, s výchozím stavem, který byl v roce 1904, kdy ji tvořilo 57 členů, je nárůst v průběhu 100 let trvání Společnosti téměř 15násobný. V současné době patří Česká společnost entomologická ke středně velkým vědeckým společnostem v rámci České republiky.

Pokud se týká odborného zaměření členů Společnosti, analýzou Seznamu členů vydaného v roce 1991, kdy u členů byly kromě dat narození a adres uvedeny i údaje o specializaci získané dotazníkovou akcí, bylo zjištěno, že většinu (68 %) tvoří koleopterologové (asi 520 členů, 43 %) a lepidopterologové (asi 300 členů, 25 %). Ostatní velké skupiny hmyzu jsou předmětem zájmu a studia mnohem menšího počtu členů: asi 50 členů (4 %) jsou dipterologové, asi 40 (3 %) hymenopterologové, asi 20 členů (1,6 %) heteropterologové, 10 až 11 členů (0,9 %) se zabývá studiem skupin hmyzu jako jsou Orthoptera, Homoptera, Acarina, Arachnida, a přibližně 40 členů (3 %) v počtu méně než 10 se zabývá ostatními skupinami hmyzu. Přibližně

200 členů (asi 16 %) svou pozornost věnuje studiu obecně entomologických problémů, faunistice, ekologii, zemědělské a lesnické entomologii. U mnoha členů se odborné zaměření rozvíjí v několika směrech, někdy obecných, někdy specializovaných na dvě i více taxonomických skupin.

Marcela Skuhravá

Čestní členové

Podle stanov se čestným členem může stát významný domácí nebo zahraniční pracovník, který se mimořádně zasloužil o rozvoj entomologické vědy. Čestné členství navrhuje výbor Společnosti a uděluje ho na základě hlasování a schválení prostou většinou valné shromáždění Společnosti. Od založení Společnosti bylo uděleno čestné členství 19 zahraničním entomologům a 61 domácím entomologům.

Čestní členové zahraniční

1907	L. Ganglbauer (Rakousko), Don I. U. Bolivar (Španělsko), G. Horváth (Maďarsko)
1921	J. Achard (Francie), L. Navas (Španělsko)
1922	C. Malcom (UK)
1926	R. Gestro (Itálie), R. Jeannel (Francie), A.P. Semenov-Tjan-Šanskij (SSSR)
1927	Z. Mokrzecki (Polsko)
1928	L. O. Howard (USA)
1930	J.V. Boris III, car (Bulharsko)
1931	I. Bureš (Bulharsko)
1936	E. Strand (Lotyšsko)
1965	G. J. Bej-Bienko, M. S. Giljarov, B. B. Rodendorf (SSSR)
?	Z. Kaszab (Maďarsko)
1994	J. D. Bradley

Čestní členové domácí

1910	Ferdinand Lobkovic, L. Melichar
1922	A. Mrázek
1927	A. Fleischer, R. Formánek, E. Lokay, V. Zoufal
1932	J. Srdínko
1934	A. Vimmer
1939	K. Šulc, J. Zavřel
1944	J. Uzel
1945	in memoriam: J. Baum, J. Šámal, J. Štorkán, F. Gregor, F. Štěrba
1949	J. Kratochvíl
1950	O. Šustera, J. Roubal, A. Jedlička, B. Štícha
1951	L. Heyrovský, J. Obenberger, J. Komárek

1953	E. Bartoš
1959	V. Balthasar
1960	A. Hoffer
1964	E. Baudyš
1967	L. Korbel, J. Mařan, A. Pfeffer
1972	F. Miller
1982	Z. Tesař, V. Šilhavý, V. Landa
	B. Šticha
	V.Teyrovský, V. Zavadil

(chybí údaje z let 1983-1993; pravděpodobně v té době čestné členství nebylo udíleno)

1994	D. Povolný, J. Janda, J. Kukalová-Peck, Z. Bouček, M. Fassati, J. Jelínek, I. Okáli, J. Strejček, J. Šedivý, J. Zahradník
1997	Z. Černý, Z. Koleška, K. Novák, A. Smetana
2000	K. Hůrka, A. Olexa, J. Patočka, V. Skuhravý, J. Zelený
2004	J. Fremuth, I. Hrdý, R. Rous

Marcela Skuhravá

ČINNOST SPOLEČNOSTI

Činnost Společnosti je mnohostranná, jak je vidět z přehledu její historie. Zahrnuje jak práci v ústředí, na níž se podílejí členové výboru, tak aktivity členů v pobočkách a sekcích, zahrnuje organizaci nebo kooperaci při přípravě sjezdů, konferencí, symposií, kolokvií atd., organizování entomologických dnů a výměnných dnů. Řada členů Společnosti se aktivně podílí na práci v sekcích i pobočkách, na domácích i na mezinárodních setkáních, symposiích a kongresech.

POBOČKY

Podle stanov Společnosti se v místech, kde jsou k tomu potřebné předpoklady, např. větší členská základna, pedagogické a vědecké instituce, zájem na řešení trvalých výzkumných problémů, mohou členové založit místní pobočku. Založení pobočky schvaluje po posouzení její účelnosti výbor Společnosti. Pobočku řídí výbor pobočky, obvykle předseda, místopředseda a jednatel. Stanovení dalších členů výboru pobočky, případně revizní komise, je v její kompetenci a závisí na velikosti členské základny a charakteru a rozsahu činnosti.

Volba výboru pobočky probíhá v rámci členské základny pobočky obdobným způsobem jako volba výboru Společnosti, a to na volební schůzi pobočky. Délku funkčního období si určuje pobočka.

Nejstarší je jihomoravská pobočka, která byla ustavena již v roce 1921 jako Odbor pro Moravu a Slezsko se sídlem v Brně. Další pobočky byly ustaveny mnohem později, v roce 1966 jihočeská pobočka v Českých Budějovicích, v roce 1972 severočeská pobočka v Ústí nad Labem, v roce 1982 západočeská pobočka v Plzni a v roce 1987 východočeská pobočka v Hradci Králové.

Marcela Skuhravá

Jihomoravská pobočka

Tato pobočka byla ustavena 11.3.1921 jako Odbor pro Moravu a Slezsko se sídlem v Brně. Moravský odbor byl založen v roce 1921 a jeho prvním předsedou se stal MUDr. Antonín Fleischer. Odbor velmi aktivně rozvíjel svou činnost, která byla na začátku druhé světové války omezena tragickými událostmi a posléze popravou prof. F. Gregora. Moravská pobočka v Brně byla formálně obnovena až 30.11.1956, kdy byl předsedou zvolen prof. F. Miller. Koncem 50. a počátkem 60. let však postupně činnost pobočky uhasínala a ve druhé polovině 60. let již pobočka fakticky nefungovala. Aktivita byla obnovena teprve koncem roku 1970, kdy byl 9. prosince na ustavující schůzi konané v restauraci Tivoli zřízen Moravský odbor Československé společnosti entomologické při ČSAV v Brně a prof. F. Miller byl znovu zvolen předsedou. Jednatelem pobočky se tehdy stal ing. Zbyšek Pecha a členy výboru F. Gregor, O. Jakeš,P. Lauterer, J. Marek a R. Obrtel. V tomto složení výboru

Antonín Fleischer, zakladatel a první předseda Moravské pobočky ČSE.

Schůze výboru jihomoravské pobočky (2004); zleva: J. Marek, J. Pelikán, F. Gregor, Z. Laštůvka.

fungovala pobočka do roku 1977. Ve volbách dne 22. ledna 1977 byl znovu zvolen předsedou prof. F. Miller a jednatelem dr. F. Gregor. Další volby proběhly v roce 1985, kdy po smrti prof. F. Millera byl 20.4.1985 zvolen předsedou doc. J. Pelikán a jednatelem dr. Z. Laštůvka. V roce 1985 Moravská pobočka předložila na jednání hlavního výboru České společnosti entomologické žádost o změnu názvu pobočky z Moravské na Jihomoravskou, protože fakticky i v dřívějších dobách šlo o aktivity jihomoravských entomologů. Žádost byla akceptována, už také proto, že tak došlo k souladu s územním členěním společnosti v jiných regionech. Současně byl vznesen požadavek hlavního výboru na zřízení Severomoravské pobočky, ale vyvolaná jednání s ostravskými entomology postupně vedla do ztracena. Od té doby již pobočka funguje jako Jihomoravská. Poslední volby jejího výboru proběhly 10.5.1991, předsedou byl opět zvolen doc. J. Pelikán a jednatelem dr. Z. Laštůvka. Ve složení dalších členů výboru nedocházelo po roce 1970 k výrazným změnám, jeho členy byli v různých dobách a různě dlouho R. Hrabák, O. Jakeš, P. Lauterer, R. Obrtel, R. Rozkošný, J. Stehlík, F. Gregor, M. Hluchý, V. Kubáň, J. Marek a D. Povolný, posledních pět i v posledním (tedy stávajícím) funkčním období.

Členové Jihomoravské pobočky se po celou dobu její existence scházejí na pravidelných přátelských schůzkách a příležitostných přednáškách, pořádají společné exkurze a výzkumy, z významnějších akcí byli organizátory IX. evropského lepidopterologického kongresu v Lednici ve dnech 5.-9. září 1994.

Zdeněk Laštůvka

Osobní vzpomínky Dalibora Povolného nám v následujících dvou příspěvcích přiblíží složitou dobu, kdy se v Brně pomalu rodila Jihomoravská pobočka, bohatou náplň její činnosti a entomology, kteří se v jejím středu formovali, i velmi smutné období začátku druhé světové války.

Leopold Melichar

Náznaky organizačního rozmachu České společnosti entomologické (dále jen Společnosti) jejím rozšířením o zřízení odborů „prozatím v Brně, Bratislavě a v Košicích" lze najít ve Zprávě výborové ze dne 20. ledna 1920, a to v souvislosti se změnou stanov a názvu Společnosti. Již v roce 1921 byl v Brně zřejmě z iniciativy MUDr. A. Fleischera, MUDr. L. Melichara, dr. Š. Soudka a prof. dr. J. Zavřela formálně založen Odbor pro Moravu a Slezsko se sídlem v Brně. Jeho stanovy schválila Zemská správa politická výnosem č.84.623/VIII. ze dne 2.IX 1921. Je tomu tedy více než 80 let, co je činnost a život tohoto odboru Společnosti přes různé, zejména válečné peripetie včetně podřízení Společnosti jako celku ministerstvu vnitra po roce 1948 podchycen a generačně s různou intenzitou organizován.

Dvacetiletý odstup od založení Společnosti v Praze velmi výstižně reflektuje, jak se český entomologický život rozvíjel v závislosti na emancipačním úsilí našich vzdělanců, z nichž mnozí zejména na počátku 20. století nebyli dokonce ani entomologicky činní, ale pociťovali, jaký význam a jaké místo má věda o hmyzu, entomologie, v naší kulturní a především vědecké sféře zaujímat. Pro současnost je důležité si uvědomit a pochopit, že tito intelektuálové nebo intelektualizující jedinci z nejrůznějších vrstev našeho národa, ale i z německé národnostní menšiny, směřovali k vytčenému cíli při vědomí, že tím hodlají zasvětit nejenom značné množství energie, nýbrž v tehdejší době vynaložit soukromé finanční prostředky, aby se tato spolková činnost mohla rozvinout, a že oprávněně spoléhali na příspěvkovou disciplinu členstva, uvážíme-li, že Společnost byla dlouhá léta odkázána na podporu tehdejších spořitelen, tehdejších továrníků, v dnešním slova smyslu podnikatelů, přičemž šlo o částky od tehdejších deseti korun (např. Malostranská záložna) až po jistého libereckého továrníka, který přispěl částkou 520 korun. Největší částky až ve výši 3.000 K poskytovala nárazově tehdejší ministerstva, zejména Ministerstvo školství a národní osvěty a Ministerstvo zemědělství.

Štěpán Soudek

O financování brněnského odboru Společnosti mnoho nevím, asi proto, že jeho hotovost byla velice skromná. Počáteční majetek činila knihovna se zhruba tisícovkou separátů a stovkou různých odborných časopisů. V intelektuálních kruzích té doby se otázky tohoto druhu, jakkoliv pro spolek a jeho činnost a pro pozdější vlastní časopis existenčně velmi důležité, řešily zřejmě jaksi v dobrém smyslu kuloárně, s jistým taktním ostychem, neboť šlo především o věc. Jakého ohlasu se v brněnských kruzích dočkalo založení odboru Společnosti, dokládá nejenom rychlý růst jeho členstva, nýbrž i jména přistupujících členů, např. Karel Šulc, Oktavián Farský, O. V. Hykeš, Jan Rozsypal, Vladimír Teyrovský, později František Gregor, Jaroslav Lemarie. Tyto osobnosti se po celou generaci měly stát zakladatelskými autoritami v oborech jako byla např. lesnická entomologie, hymenopterologie, včelařství, patologie a histologie hmyzu, koleopterologie, faunistika, a to i v mezinárodním měřítku, jako např. Leopold Melichar, Karel Šulc a Štěpán Soudek.

Karel Šulc

Pozoruhodné je, že k významné osvětové činnosti odboru patřily i společné exkurze, které s protektorátní přestávkou pokračovaly až do konce čtyřicátých let, než je utlumily postupy totalitního režimu. Podobně tomu bylo také s přednáškovou činností. Tu umožňovala důležitá okolnost, že pravidelné schůzky, spojené často s demonstracemi, představováním nových členů, s občasnými přednáškami, se konaly v tzv. „Čtenářském spolku" v Besedním domě v Brně. Často se jich účastnili také významní novináři (amatérští entomologové), takže jejich konání bylo tradičně oznamováno v Lidových novinách. S úpadkem spolkového života za totalitních poměrů, ať už za války nebo záhy po roce 1948 se tyto schůzky stahovaly z veřejného života, který povšechně upadal, do různých institucí, např. do Zemského výzkumného ústavu zemědělského, do sekce pro ochranu rostlin, do Klubu přírodovědeckého v Brně, občas do posluchárny dnešní Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity, do Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity, a také do detašované místnosti brněnských restaurací, např. do známé „Stopkovy plzeňské pivnice" na České ulici; ta hospodská tradice pokračuje ostatně dodnes.

Od poloviny třicátých let se vytvořila zvláště agilní skupina kolem zakladatelů brněnských *Entomologických listů* (*Folia entomologica*) (dále jen „*Listy*"), které byly na svou dobu velmi progresivním periodikem. U jejich kolébky stály čtyři významné osobnosti, a to František Gregor, Augustin Hoffer, Josef Kratochvíl a Jan Rozsypal. S výjimkou J. Rozsypala to byli vesměs absolventi brněnské Přírodovědecké fakulty Masarykovy university profilovaní osobnostmi jako byli profesoři Jan Zavřel a Josef Podpěra. Zejména čerstvý šedesátník prof. Podpěra převzal záštitu nad nově založeným periodikem, které sice vyšlo nákladem Klubu přírodovědeckého v Brně, ale všichni čtyři jmenovaní složili po pěti stech korunách jako jakousi kauci. Listujeme-li hned prvním a druhým ročníkem *Listů*, jsme konfrontováni nejenom s neuvěřitelným spektrem témat od prací z oblasti tzv. základního výzkumu, ale i prací aplikovaných až hýřících vysokou, na svou dobu špičkovou úrovní, která dodnes snáší i velmi náročná mezinárodní kritéria. Z tohoto počinu cítíme tvůrčí nadšení přispěvovatelů, sdílené s pracovníky redakce. Tím větší byl šok ze zhroucení Československa, dodnes nepochopitelná morální a později i politická sebevražda světových demokracií v Mnichově.

Josef Kratochvíl

Záhy po uzavření českých vysokých škol nacisty a po rozehnání jejich pedagogů stáhla se redakce *Listů* zásluhou J. Rozsypala do tehdejší Sekce pro ochranu rostlin ZVÚZ v Brně - Černých polích, kde se stal J. Rozsypal vedoucím po nuceném penzionování prof. E. Baudyše, a kde také našel útočiště J. Kratochvíl, zatímco F. Gregor působil dále na gymnáziu na Křenové ulici a A. Hoffer přesídlil do Prahy. Po odborné stránce pokračovaly „*Listy*" ve své činnosti zprvu zdánlivě nerušeně. Na jaře 1942 přišlo jako blesk z čistého nebe zatčení F. Gregora gestapem přímo v budově gymnázia v Křenové ulici. Jeho žijícím svědkem je doc. dr. Miroslav Čapek, který během dopolední volejbalové přestávky na nádvoří viděl nastupovat zatčeného

F. Gregora do vězeňského vozu, z něhož ještě stačil zamávat zamřížovaným oknem s optimistickým úsměvem, a to bylo naposled, kdy byl viděn živý. Zmizel navždy a byl ubit na schodech kamenolomu v Mauthausenu 25. května 1942.

Břemeno vydávání *Listů* tak spočinulo na dlouhou dobu na J. Kratochvílovi, který kryt J. Rozsypalem se *Listům* mohl dost intenzivně a s nadšením jemu vlastním věnovat. *Listy* si neotřesitelně uchovávaly poměrně vysokou úroveň a byly tou dobou svou úrovní nesporně prvním entomologickým periodikem za tzv. protektorátu. J. Kratochvíl přenesl značnou část agendy do svého bytu v tehdejší ulici Akademické, později přejmenované na Tivoli, a udržoval ji mimo jiné také v troubách kobky nefunkčního kachlového sporáku v kuchyni. Zdánlivě nepřekonatelné existenční potíže *Listů* se objevily na přelomu let 1943-1944, kdy se mezním faktorem stal papír. *Listy* totiž vycházely v Knihtiskárně a nakladatelství Pokorný a spol. na rohu Husovy a Pekařské ulice, jehož faktorius, drobný padesátník s prošedivělými skráněmi, Kratochvíla varoval a zařídil, aby si v noci přijel nějakým vozíkem pro role papíru, který podle odhadu měl vydržet na tisk *Listů* až do rýsujícího se konce války. Kratochvíl obstaral drobný čtyřkolák a pozval mne k noční cestě zatemnělým Brnem. Ex post si uvědomuji, že v tom mohlo být i jisté riziko, my jsme však jakoby nic odvezli z tiskárny dosti velký náklad papíru, který pak byl uskladněn zčásti v Kratochvílově bytě a zčásti na jeho pracovišti v Černých polích.

František Miller

Mezitím se zásluhou J. Kratochvíla prázdninové mohelenské schůzky odboru rozrostly o celou mladou generaci, kterou tvořili F. Gregor jun., R. Obrtel, J. Pelikán a D. Povolný, k nimž přibyl po přestěhování z Brna do Třebíče i J. Stehlík. K širšímu odbornému zázemí *Listů* patřili také třebíčský V. Šilhavý, arachnoentomolog a až do své smrti vynikající venkovský lékař, působící v nedaleké Starči u Třebíče, pokladník Emil Jagemann (elaterolog), svým nenápadným způsobem pomáhal také prof. S. Hrabě a mnoho jiných. V kruzích těchto entomologů, kteří byli rozeseti po brněnských gymnáziích, výzkumných ústavech, ale také i ve fabrikách („Ostmarka", Zbrojovka, Klöckner-Deutz), vládlo veliké napětí zejména za heydrichiády a v obdobích zatýkání a teroru. Z biologů byli zatčeni a umučeni v koncentračních táborech fytocenolog Augustin Bayer, embryolog doc. Jan Florian a mineralog Vojtěch Rosický. Přímo panicky se bál J. Kratochvíl, který se po Gregorově smrti dokonce vyhýbal Gregorově rodině. V tomto živoření Společnosti a *Listů* jsme se dočkali v 26.4.1945 dobytí Brna Malinovského armádou. Ještě za hřmění děl západně od Brna uspořádal J. Kratochvíl panichidu za F. Gregora.

Schůzky Společnosti se po roce 1945 pro nutné rekonstrukce budov v těžce poškozeném Brně konaly v malé podzemní restauraci na Tivoli naproti bytu J. Kratochvíla. Pravidelně se jich zúčastňovali prof. Karel Šulc, prof. Jan Šnoflák, dost často Bohumír Rosický, který po lékárnické praxi v Brně pak odešel do Spolany v Neratovicích, občas přijel z Vyškova i V. Lang, medik R. Dernický, kapitán J. Matoušek, učitel E. Staněk, figurka k pohledání, a všichni my, tehdy mladí hoši. Schůzky se tam uskutečňovaly po dobu několika let. Mezitím se přestěhovali do Brna prof. F. Miller a dr. B. Tomšík. Prof. F. Gregor chyběl více než citelně. Ještě za protektorátu se plánovalo, že na tehdejší Vysoké škole zemědělské bude založen samostatný Ústav použité entomologie, který měl po habilitaci vést právě F. Gregor, a při tomto ústavu měla být obnovena Soudkova stolice (docentura) včelařství a hedvábnictví s B. Tomšíkem v čele. Prof. F. Miller se měl stát šéfem nově konstituovaného Entomologického

oddělení Moravského muzea. Válečné události těmito představami řádně zamíchaly: místo F. Gregora se na VŠZ habilitoval F. Miller, později ze včelařství B. Tomšík, v muzeu nastoupili A. Maláč a J. Stehlík, kdežto J. Pelikán a já jsme nastoupili jako vědecké pomocné síly a demonstrátoři (později asistenti) v Millerově a Tomšíkově ústavu, F. Gregor junior pak ve stejné funkci na Ochraně lesů u prof. F. Farského.

Záhy po únoru 1948 náhle zmizel A. Maláč. Jak se později ukázalo, byl to nebezpečný konfident Gestapa, který údajně později bojoval v korejské válce. Vedoucím Entomologického oddělení Moravského muzea se stal Jaroslav Stehlík, entomolog mimořádných organizačních schopností, skutečný budovatel většiny tamních současných sbírek, které vzorně dlouhá léta vedl a propůjčil jim současnou mezinárodní autoritu, viz. např. revize klasické Melicharovy sbírky Homopter, Czižkova Diptera, manažerství intenzivních sběrů hmyzu v Afghánistánu (O. Jakeš a D. Povolný) a moravská faunistika. Kolem J. Kratochvíla a F. Millera se spontánně začala rýsovat „brněnská entomologická škola" z poválečných vysokoškoláků. K těm již zmíněným přibyli později zejména J. Marek, P. Lauterer a K. Spitzer.

Nedlouho po únoru 1948 se objevilo nové nebezpečí. Z pražských ministerstev docházely opakovaně příkazy ke zrušení časopisu „*Entomologické listy*" pro jejich údajnou duplicitu s „*Časopisem Československé společnosti entomologické*". Zejména J. Kratochvíl, ale i B. Tomšík, E. Jagemann a já jsme jezdili v letech 1949-1950 velmi často, i dvakrát týdně do Prahy na různá jednání, která se zabývala vydáváním časopisů. V té době se J. Kratochvíl stále otevřeněji angažoval ve výzkumu drobných savců a později inspiroval vznik Laboratoře pro výzkum obratlovců. Byla to poněkud kuriózní situace, protože se všeobecně předpokládalo, že vertebratologická laboratoř bude určena pro skvělého znalce naší tehdejší vertebratofauny, prof. J. Komárka, a pro doc. W. Černého, a že tato laboratoř bude zřízena v Praze, zejména z toho důvodu, že brněnské *Entomologické listy* měly tou dobou stále ještě vyšší úroveň než pražský *Časopis Československé společnosti entomologické*, který přežil protektorát na nedůstojné úrovni, s níž se potýkal ještě dlouho po roce 1945.

Dalibor Povolný

V roce 1955, tedy v době, kdy většina z poválečné generace brněnských entomologů sloužila na vojně a byla více než dva roky vyřazena z normálního života, nastal výrazný obrat. *Entomologické listy* byly přejmenovány na *Zoologické a entomologické listy*, a tím pracovní místa určená v Brně pro entomology zanikla. Většina z nich si musela hledat uplatnění mimo Brno. Tak se thysanopterolog J. Pelikán přeorientoval na drobné hlodavce, aby mohl zůstat v Brně, a hymenopterolog R. Obrtel odešel do zemědělského výzkumu. F. Gregor nastoupil v Praze nejprve u doc. Kalandry, který sehrál neblahou roli potíráním „teoretické" entomologie, takže nakonec zakotvil na pracovišti u prof. A. Pfeffera. Já jsem sice nastoupil do Entomologického ústavu v Praze pod vedení skvělého člověka a skutečného gentlemana, prof. Julia Komárka, ale dostal jsem se v Brně do neřešitelného bytového problému. Dojížděl jsem do Prahy, výzkumné úkoly jsem řešil na Slovensku (s kolegy L. Weismannem a J. Jasičem v Ivance při Dunaji pod vedením A. Huby). Nakonec zachránil F. Gregora, doc. J. Rozsypala a mne náš dobrý známý Bohumír Rosický, který v té době zakládal dipterologickou skupinu v ekologicky zaměřeném Parazitologickém ústavu ČSAV. Ta byla umístěna na detašovaném pracovišti v Brně, kde jsme laskavostí prof. F. Millera měli

Pavel Lauterer, dlouholetý vedoucí kroužku mladých jihomoravských entomologů.

k dispozici alespoň improvizovanou pracovnu. Do Prahy jsme k B. Rosickému občas dojížděli. Tato profesionální skupina, detašovaná v Millerově Entomologickém ústavu, kam mezitím přišel i J. Dušek a působil také M. Řezáč, začala na troskách poválečných plánů o rozvoji entomologie obnovovat intenzivní brněnský entomologický život. Lepidopterologická studia publikačně na dlouhá léta téměř ustala, dvojice F. Gregor a D. Povolný se jako lepidopterologové nuceně změnili v amatéry. Ani J. Kratochvíl, ani B. Rosický neměli na našem původním zaměření zájem. B. Rosický byl však v tomto ohledu velmi tolerantní, zejména když šlo o některé zahraniční konference a kongresy. *Entomologické listy* přestaly definitivně vycházet v roce 1956 po založení Ústavu pro výzkum obratlovců v Brně, který J. Kratochvíl začal budovat, a založením "*Zoologických listů*" zmizely *Listy* v Brně jako orgán Moravskoslezského odboru Československé společnosti entomologické.

Brněnský entomologický život však na půdě odboru pokračoval dál. Publikačně bylo třeba orientovat se na pražský entomologický časopis „*Acta Sociatatis Entomologicae Bohemoslovacae*" a na jeho následovníky a podílet se na jejich moderních redakčních postojích a trendech, a to jak publikačně nebo členstvím v jejich redakční radě. V roce 1956 F. Miller zveřejnil první, na svou dobu vynikající a dosud nepřekonatelnou knihu *Zemědělskou entomologii*, publikačně se skvěle prosadil J. Stehlík v *Časopisu Moravského muzea*, který vedl, se lvím podílem entomologických publikací, jež vyvrcholily monumentálními „supplementy", a to „*Beiträge zur Kenntnis der Fauna Afghanistans*" (1967 – 1969), jejichž pokračování překazila sovětská okupace v roce1968. Entomologický život na půdě Moravskoslezského odboru Společnosti si našel jiné niky, a to i publikační. Na přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity vybudoval mezitím důležité i mezinárodně uznávané pozice naší dipterologii R. Rozkošný a jeho spolupracovník J. Vaňhara, kteří se později stali profesory. Jisté však je, že ztráta vynikajících *Entomologických listů* nebyla obrazem přirozeného vývoje, nýbrž osobních ambic.

S příchodem normalizačního režimu se společenský život Moravsko-slezského odboru znovu uzavřel do schůzek pořádaných hlavně v posluchárnách Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity za předsednictví prof. F. Millera, přičemž se funkce sekretáře po mém působení před rokem 1968 ujal J. Pelikán, po Millerově smrti ji postupně převzal Z. Laštůvka. S příchodem Z. Laštůvky na Katedru zoologie dnešní Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity, přejmenované počátkem 90. let 20. století, se na brněnské půdě objevil profesionální lepidopterolog, který zejména ve spolupráci se svým bratrem A. Laštůvkou záhy pronikl na mezinárodní lepidopterologické forum. Generace odchovanců brněnské entomologické školy přežívá v dnešních sedmdesátnících: F. Gregor, P. Lauterer, R. Obrtel, J. Pelikán, D. Povolný a M. Čapek. K nim se přičleňují z mladé generace další nadějní entomologové, např. Jan Bezděk, Vladimír Hula a amatérští entomologové, např. Zdeněk Navrátil, Jaroslav Němý a Karel Říha.

Zcela specifické postavení v brněnské entomologii zaujímá lepidopterolog a autor proslulých fotografií hmyzu, profesor Veterinární univerzity Rudolf Hrabák, který je znám i širší veřejnosti, mimo jiné také vernisážemi a publikacemi svými a svých spoluautorů u nás i v zahraničí. Činností členů Odboru se prosadila naše dipterologie i ve světovém měřítku (monografie F. Gregora, D. Povolného a R. Rozkošného), podobně jako lepidopterologie (knižní publikace bratří Laštůvků o nesytkách a drobníčcích, publikace D. Povolného o makadlovkách, katalogizační díla, první v československé a české faunistické literatuře od její německy psané éry, tedy téměř po jednom století).

Úspěšná činnost moravského odboru v současné době pokračuje na brněnských vysokých školách se zaměřením na lepidopterologii, dipterologii a na ekologii hmyzu. Schůzky odboru za předsednictví J. Pelikána a tajemnictví Z. Laštůvky se konají pravidelně každé úterý, často za poněkud improvizovaných okolností, protože není k dispozici spolková místnost. Někteří členové odboru pořádají entomologické exkurze zejména do Středomoří a do jihovýchodní Asie, dříve i do střední Asie.

Lze říci, že i přes nedostatek vlastního periodika mají členové odboru v Brně významný podíl na pracovním, publikačním i přednáškovém fóru jak doma, tak i v Evropě i v zámoří.

Dalibor Povolný na exkurzi v NP Podyjí (2002).

Rozvoj entomologie v Brně nerozlučně navazuje na celkový vývoj politického a hospodářského života v České republice. Bude velmi záležet na tom, do jaké míry si Parlament České republiky, vlády, ministerstvo školství, ministerstvo kultury a další instituce uvědomí, že entomologie je významným oborem vědy, že entomologie má nezastupitelné místo v naší výchovné, badatelské a vědecké činnosti, a to tím závažnější, že se propracovala na světovou úroveň a má také významnou celospolečenskou úlohu jako jeden z oborů angažovaných v současné ekologii a environmentalistice, kde se brněnští entomologové podílejí svou expertízní, publikační a popularizační činností. Sté výročí existence Společnosti a více než osmdesátileté působení jejího Odboru v Brně můžeme oslavit s oprávněnou hrdostí na činnost naší entomologie a přes všechna katalysmata nelehkého 20. století i na její mimořádnou životaschopnost.

Mé osobní vzpomínky sahají do prázdnin tragických let 1938-1939 a do let čtyřicátých. Tehdy se stalo „Mohelno" útočištěm moravských entomologů. Důvodů bylo několik: jižní Morava byla tehdy včleněna do tzv. Reichu, který začínal pár kilometrů pod Brnem. Vzpomínám, jak bolestně se loučil tehdy těsně před demarkací s Pouzdřany náš profesor František Gregor senior. Bylo to v pozdně letních dnech roku 1938.

Když jsme tam v květnu 1945, sedm let po tragických událostech, zavítali ve skupince, kterou tvořili jeho syn František Gregor junior, Jaroslav Pelikán, Radek Obrtel a já, viděl jsem F. Gregora seniora jako živého, jak jde po mostě přes železniční těleso na pouzdřanském nádraží. Vidím ho jako živého také na plató nejzápadnější z mohelských roklí, kde s mikrofonem na velkých bednách natáčel v přítomnosti syna Františka zvuky hmyzu pro brněnské rozhlasové studio.

V Mohelně se také o dalších válečných prázdninách, jen s vyjímkou roku 1944, objevili další hosté. Iniciátorem těch prázdninových srazů spojených s intenzivním sběrem hmyzu, pavouků a sekáčů byl tehdejší docent dr. Josef Kratochvíl. Bydleli všichni, podobně jako já s mou maminkou, kdysi mohelskou venkovskou učitelkou (v té době již vdovou) v chalupách u mohelských sedláků. Byli to středoškolští učitelé profesoři František Miller (arachnolog) s rodinou, Boleslav Tomšík (hymenopterolog), brněnský hymenopterolog prof. Jan Šnoflák a další. V pozdním odpoledni jsme se scházeli dole u Jihlavky v zátočině Ovčího skoku na palouku před chatou akademického malíře Bobše, který tu trvale žil. Tam docházelo až k náruživým politickým debatám, přetřásaly se válečné události. Na jednu z nich nikdy nezapomenu. To když tu po tragické smrti v mauthausenském koncentráku poprvé chyběl profesor František Gregor. Tu smutnou panichidu bezděčně zahájil prostými slovy prof. František Miller: „Panebože – já tomu ještě pořád nemůžu věřit, snad ho tady budu vidět až do smrti...". Doby to byly zlé, plné napětí i zde v té tehdy tak odlehlé volné přírodě. A vzpomínám si taky, jak Millera rozčililo, když pozoroval úzkostlivé a opakované Kratochvílovy posunky s ukazovátkem na rtech, bázlivé otáčení hlavy: „Prosím tě, Pepíku, nebuď pořád tak podělanej, dyť jsme tady mezi sebou a nikdo o nás neví!". To už Pepík nevydržel: „Vy šílenci, husitský blázni, copak nevidíte, že nám de všem vo krk?" Raději pomlčím o pokračování té trapné debaty. Vím jen, že skončila tím, že se Millerovi, Tomšík, Bobeš i moje maminka zvedli a odchodem do Mohelna udělali nejrozumnější konec té trapné debatě.

† Dalibor Povolný, únor 2004

Historka z poslední exkurze s prof. F. Gregorem na Pouzdřany v roce 1938

Když se začalo v Brně za mnichovských dní proslýchat, že přijdeme asi o celou jižní Moravu, že bude po Pálavě, Bzenci, Kobylí a Pouzdřanských kopcích, rozhodl se prof. F. Gregor, že nám,

mladým 13-14letým studentům, naposledy před těmito událostmi ještě ukáže Pouzdřany. Po příjezdu na pouzdřanské nádraží jsme vyšli k malé nádražní budově a chtěli jsme přejít přes úzký pevný most k silnici a od ní stezkou k úpatí Pouzdřanských kopců. Čekalo nás nemilé překvapení. V polovině mostu se procházel „wehrmachťák" v pěchotním munduru, na hlavě měl stahlhelmu, za opaskem bajonet, přes rameno flintu a gásmasku. Působil dojmem postaršího Rakušáka, jak se mělo záhy potvrdit. Nevím dnes a ani tehdy jsme nevěděli, zda to už znamená obsazování nebo zda jde teprve o nějaký „forpost". A Gregor nás klidně a vůči vojákovi téměř nevšímavě vedl přes most. Když jsme dorazili doprostřed, voják se obrátil na Gregora se slovy: „Halt – kcham te?" Nebylo to řečeno zvlášť důrazně, a tak Gregor šel dál, jakoby to přeslechl. Všichni jsme šli, sice pomalu, ale odhodlaně dál. Když wehrmachťák ten dotaz opakoval, Gregor, gymnaziální profesor, vlastenec, sokol, benešovský národní socialista, navíc otrávený těmi událostmi prohodil jakoby mimochodem: „Ále – s odpuštěním – do pr...". Voják tomu moc nerozuměl a ozval se: „Kcham?" Gregor se mírně za chůze pootočil a dal už nejednoznačně najevo otráveně a o něco hlasitěji: „Do pr...!" Účinek jeho odpovědi byl naprosto neočekávaný. Ten voják si přiložil ruku na čelo ve zjevném zamyšlení a spíš polohlasně přemítal: „Pertele, pertele...". Když mu „to" nic neříkalo, jakoby ožil, a docela klidně prohodil: „Moše jít, moše jít – pertele ešte nefopsasény...". Profesor Gregor jen mávnul rukou a vedl nás dál. Nám to ovšem zatím taky moc nedocházelo. Poprvé jsme viděli wehrmachťáka v plné zbroji a až na konci mostu jsme se rozesmáli, zatímco wehrmachťák se mezitím pohodlně loktem opřel o postranní zídku mostu, a v polostoji si zapálil cigaretu. Šli jsme dál, Gregor nás provedl terénem stepi až k amfiteátru pod Kolbami. Zhruba po dvou hodinách jsme se vraceli k vlaku na dohled mostu. Ten voják nás zřejmě už očekával, protože zdvihl ruce nad hlavu, mával jimi a skoro jásavě volal: „Moše jít, moše jít – pertele nefopsasény". Bylo zřejmé, že se mezitím nějak dozvěděl, co to "pertele" znamená. Pak jsme odjeli vlakem a neodvážili jsme se citlivému intelektuálovi Gregorova formátu a kantorovi klást sebemenší otázky na tu scénku, protože v našich očích byl přirozenou autoritou. Měl jsem však pocit, že ten voják byl do mundúru asi teprve nedávno mobilizován, což mu zřejmě šlo na nervy, že měl možná někde v jihomoravské „smíšené" vesnici malé hospodářství a dost možná už také tušil, jak neblaze se i pro něho skončí éra masarykovské republiky a jak nejistě se utváří budoucnost. Ta scéna se mi na pozadí následných tragických válečných událostí, veřejných poprav v brněnských Kouničkách, nepravidelné docházky do brněnských gymnázií, heydrichiády, téměř systematického vybíjení profesorů brněnských nejen vysokých škol, stále vynořovala a dosud vynořuje a autentičnost jejího prožitku je ve mně stále čerstvá i po více než 60 létech.

† Dalibor Povolný, únor 2004

Východočeská pobočka

Klubová i odborná činnost východočeských členů ČSE probíhala pochopitelně již před založením pobočky. Vzhledem k tomu, že v regionu východních Čech nepůsobí žádná vysoká škola ani jiná vědecká instituce s přírodovědeckým zaměřením, soustřeďovala se entomologická činnost v regionu spíše na muzejní pracoviště. Přirozeným střediskem entomologů se tak stalo Muzeum v Hradci Králové, kde v letech 1945–57 působil V. Balthasar. Až do konce 60. let udržovali kontakty na toto pracoviště entomologové, jejichž sběratelská činnost v předválečné Přírodovědecké sekci Zemědělského ústavu v Hradci Králové byla jedním z hlavních zdrojů entomologických sbírek muzea. Šlo vesměs o hradecké rodáky A. Smetanu, Z. Boučka a R. Hozáka. Na tradici faunistických průzkumů severovýchodních Čech navázala později

i generace entomologů „odchovaných" v entomologickém kroužku při Krajském domě pionýrů a mládeže (KDPM) v Hradci Králové, který vedl v 70.letech O. Marek ze Žamberka.

Na Pardubicku je entomologická činnost spojena především s dlouholetou organizační a pedagogickou prací V. Kalíka. Od roku 1973 vedl entomologický kroužek v Okresním domě pionýrů a mládeže (ODPM) v Pardubicích, odkud vzešlo mnoho budoucích členů ČSE - amatérských i profesionálních entomologů, ale i obchodně úspěšných výrobců entomologických špendlíků a ostatních sběratelských pomůcek. Byl iniciátorem vytvoření Entomologického kroužku při Závodním klubu ROH (ZK ROH) Tesla, tedy klubové formy, která tehdy umožnila vzrůstajícímu počtu pardubických entomologů rozvíjet organizovanou popularizační a odbornou práci. Klub byl založen v roce 1980 a po zrušení ZK ROH Tesla v roce 1989 jeho práce pokračovala pod hlavičkou Dům dětí a mládeže (DDM) Delta až do roku 1992. Jeho odborná činnost se soustřeďovala, kromě vzájemné výměny a determinace materiálu, zejména na soupis faunistických údajů z Pardubicka (čeledi Carabidae a Cerambycidae z brouků a motýli) a na organizaci inventarizačních průzkumů různých zajímavých lokalit, např. Kunětická hora, Nemošická stráň, Vysoká nad Labem, Bohdanečský rybník aj. Významná byla pomoc členům při obstarávání nedostatkových entomologických pomůcek a literatury: klub založil a rozvíjel svoji knihovnu. Každoročně se uskutečnilo několik besed nebo přednášek s účastníky zahraničních expedic a našimi předními specialisty. Členové klubu uspořádali též několik entomologických výstav, z nichž největší ohlas u veřejnosti měly výstavy „Hmyz Pardubicka" v roce 1983 a „Krása tropů" uspořádaná ve spolupráci s Muzeem v Pardubicích v roce 1986. V roce 1983 byla založena tradice pořádání východočeského výměnného dne. Pod hlavičkou klubu bylo uskutečněno pět výměnných dnů. Po zániku klubu tato setkání organizuje dvakrát ročně v. o. s. Morpho.

V 60.- 70. letech byla aktivní skupina při Orlickém muzeu v Chocni, které vydávalo pro regionální faunistiku významný časopis *Listy Orlického muzea v Chocni*. Zde publikovali zejména K. Poláček, S. Laibner a O. Marek. V té době mnohé začínající sběratele z podorlicka přivedla do řad ČSE všestranná činnost Městského muzea v Králíkách, které vedl jako dobrovolný pracovník koleopterolog J. Pavlů, či dlouholetá pedagogická práce J. Brokeše v Přírodovědecké stanici při Domu pionýrů a mládeže (DPM) v Litomyšli. Začátkem 80. let se členové ČSE z regionu Orlických hor a Podorlicka organizovali v entomologické sekci při Správě Chráněné krajinné oblasti (CHKO) Orlické hory. Hlavním cílem jejich činnosti byl průzkum Orlických hor, zejména území na soutoku Zdobnice a Říčky, kde

Bohuslav Mocek, předseda Východočeské pobočky ČSE.

byla plánována problematická stavba přehradní nádrže Pěčín. Tato ekologická motivace se postupně rozšířila v řádnou klubovou činnost s pravidelnými schůzkami v Rychnově nad Kněžnou a v Chocni.

Ustavující schůze Východočeské pobočky České společnosti entomologické se konala 11.dubna 1987 v Muzeu východních Čech v Hradci Králové. Byl zvolen výbor pobočky ve složení RNDr. Bohuslav Mocek, Miroslav Mikát, ing. Jan Fremuth, ing. Miloš Dušek a Vladimír Kalík. V tomto personálním složení pracuje výbor pobočky dodnes. Výbor ČSE schválil ustavení Východočeské pobočky a složení jejího výboru na schůzi 21.5.1987. Založení pobočky bylo především reakcí na administrativní překážky při zasílání entomologického materiálu do zahraničí, které zesílily koncem 80. let. Na instituci pobočky byly delegovány pravomoci potvrzování vývozů a dovozů zásilek entomologického materiálu, což mnohým regionálním entomologům usnadnilo mezinárodní kontakty a spolupráci.

V roce 1992 zorganizoval výbor pobočky ve spolupráci se Správou CHKO Železné hory 23. celostátní entomologické dny v Nasavrkách, z nichž byla část výsledků publikována (Mocek a kol. 1995).

Situování sídla pobočky v Muzeu východních Čech v Hradci Králové umožnilo zapojit zájemce z řad ČSE do faunistických průzkumů regionu, jež jsou využitelné nejen publikačně, ale následně i pro účely ochrany přírody. Znalosti o entomofauně, získané za přispění mnoha členů ČSE, byly např. v roce 1995 podstatným argumentem pro vyhlášení chráněného území přírodní památky (PP) Na Plachtě na území města Hradce Králové. V posledních pěti letech se regionální členové pravidelně zapojují do terénních sběrů, determinací nebo do revizí sbírek v rámci grantových projektů, inventarizačních průzkumů i biologických hodnocení pro investory v rámci řízení EIA (Environmental Impact Assessment; posuzování vlivu na životní prostředí). K významnějším akcím toho druhu lze řadit entomofaunistický výzkum komplexu chráněných území v západní části Chlumecké tabule, jako např. národních přírodních rezervací (NPR) Žehuňská obora a Žehuňský rybník, přírodní památky (PP) Báň a přírodní rezervace (PR) Bludy, dále koleopterologická inventarizace CHKO Broumovsko, zpracování entomologické části EIA, plánovaného plavebního kanálu na Labi u Přelouče (Slavíkovy ostrovy). Nástup počítačových a komunikačních technik se odrazil v operativním získání a využití údajů ze sbírek členů ČSE pro zpracování entomologických pasáží edice Chráněná území ČR (díl IV. Pardubicko a V. Královéhradecko). V roce 2004 byla založena otevřená databáze chráněných a ohrožených druhů bezobratlých pro účely koncepce ochrany přírody Krajského úřadu (KÚ) Královéhradeckého kraje a Krajského úřadu Pardubického kraje, jež zahrnuje téměř dva tisíce dat. V letech 2002-2004 se členové pobočky výrazně podíleli na soupisu dat a mapování druhů v systému NATURA 2000.

Po roce 1989 zanikly kromě pobočky výše uvedené klubové formy, neboť neformální spolková činnost se stala jednodušší, uvolnily se možnosti cestování a výměny materiálu, počítače a internet usnadnily navazování osobních kontaktů a zrychlily práci s informacemi a literaturou. Vzájemná spolupráce a setkávání členů ČSE se i ve východočeském regionu uskutečňují spíše neformálně podle jejich zaměření a sběratelského zájmu. I do budoucna se jeví jako hlavní smysl existence pobočky podpora a rozvoj regionální faunistiky, možnost využití sbírkových fondů a literatury k odborné práci a případně i organizační a informační role vyplývající z vazby na hlavní výbor ČSE.

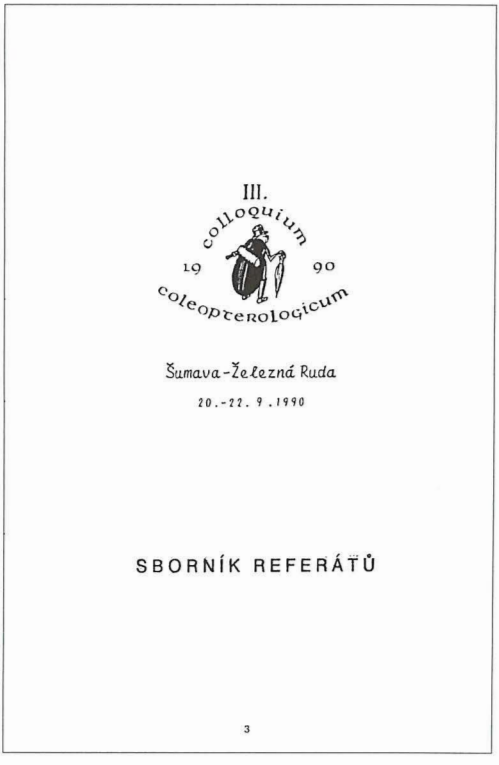
Bohuslav Mocek

Západočeská pobočka

Západočeská pobočka byla ustavena v roce 1982 v Plzni v rámci úsilí tehdejšího vedení ČSE o doplnění sítě poboček ČSE. Předsedou pobočky byl zvolen Rudolf Fencl a jednatelem František Němec. Západočeská pobočka soustředila členy Společnosti trvale bydlící na území tehdejšího Západočeského kraje, jednalo se o téměř 100 členů, v té době aktivně z nich působila převážná část. V současné době se na činnosti pobočky aktivně podílí ne více než 30 členů většinou žijících v Plzeňském kraji. Vedle toho členové pobočky úzce spolupracují i s entomology, kteří nejsou členy Společnosti. Kolem Západočeské pobočky ČSE je v současné době soustředěna skupina čítající asi 50 aktivních entomologů.

Od počátku se pobočka snažila organizovat akce, které by přispěly k rozvoji entomologie v kraji. V prvních letech se konala dvakrát ročně shromáždění členů pobočky, na nichž s přednáškami vystupovali přední čeští entomologové. Významný podíl na dobré úrovni činnosti pobočky po jejím založení mělo Západočeské muzeum v Plzni, osobně RNDr. František Němec. Díky zejména jeho úsilí mohla pobočka využívat pro svoji činnost prostory muzea, zpočátku pro potřeby shromáždění, později i pro pravidelné měsíční schůzky. Členové společnosti v rámci spolupráce s muzeem pak měli i snazší přístup ke studiu muzejních sbírek. Naopak členové společnosti přispěli svými sběry k doplnění sbírek muzea, když cíle regionálních entomologických průzkumů byly společně konzultovány. Po reorganizaci muzea, zejména přestěhování zoologického oddělení do nových prostor se vzájemná spolupráce utlumila a pobočka svou činnost, především pravidelné schůzky, přesunula do jiných prostor. Činnost pobočky tím významně omezena nebyla, v krátké době opět ve stejném rozsahu obnovila své schůzky.

Od prvopočátku se členové pobočky podíleli svou činností na inventarizacích přírodních chráněných územích a zájmových územích státní ochrany přírody. Dokonce se podařilo dosáhnout úspěchu, když na základě původního podnětu členů pobočky bylo vyhlášeno nové chráněné území, a to zejména na základě výsledků entomologického průzkumu. V poslední době se znovu obnovila spolupráce členů ČSE s entomology, kteří členy nejsou, a v rámci toho se zvýšil počet entomologů, kteří se podílejí na regionálním faunistickém výzkumu jak chráněných území za spolupráce s příslušnými orgány ochrany přírody, tak i jiných entomologicky zajímavých území regionu.

III.
colloquium
19 90
coleopterologicum
Šumava-Železná Ruda
20.-22. 9. 1990
SBORNÍK REFERÁTŮ
3

Titulní strana sborníku prací z roku 1990, vydaného Západočeskou pobočkou ČSE.

V květnu roku 1983 uspořádala pobočka exkurzi do Chudenic v okrese Klatovy, do rodiště slavného entomologa Jana Roubala. V červnu roku 1985 zorganizovala pobočka entomologické dny v Sušici, které proběhly úspěšně, a rovněž přispěly k získání nových poznatků o entomofauně regionu.

Ve dnech 20.-22.9.1990 uspořádala Západočeská pobočka Koleopterologické kolokvium v Železné Rudě, kterého se zúčastnili četní významní čeští entomologové a na němž zazněly některé zásadní referáty týkající koleopterologických problémů nejen naší republiky. Většina přednesených referátů byla publikována ve *Zpravodaji Západočeské pobočky Československé společnosti entomologické*, Plzeň, Suppl., 4, 1990.

V posledních letech proběhly za významného přispění členů pobočky již tři ročníky Roubanálie, setkání entomologů v rodišti profesora Jana Roubala, v Chudenicích, kdy vedle společenského rázu akce není nevýznamným získání poznatků k porovnání faunistických zjištění doby současné s faunistickými poznatky z doby života profesora Roubala. Tato akce postupně přerůstá svým významem rámec regionu a účastní se jí i entomologové z míst vzdálenějších.

Téměř od počátku své činnosti pořádá pobočka jedenkrát ročně Výměnné dny. Vedle možnosti výměny entomologického materiálu a pořízení pomůcek a potřeb jsou tyto dny i další možností pro setkání členů a vzájemnou výměnu poznatků a zkušeností.

V letech 1983 až 1992 byla Západočeská pobočka ČSE i edičně činná. Vydala 9 ročníků základní řady *Zpravodaje Západočeské pobočky ČSE* v Plzni a dále Supplementa 1 až 4 a dva ročníky *Series carabidologica*. Obsahem jednotlivých sešitů byly především faunistické a taxonomické příspěvky menšího i většího rozsahu zaměřené regionálně i týkající se celého tehdejšího Československa. Členové pobočky publikují své práce i v jiných médiích, ať již se jedná o publikace vydávané Českou společností entomologickou či jinými vydavateli tuzemskými nebo zahraničními.

Rudolf Fencl

Jihočeská pobočka

Entomologický klub Jihočeského muzea a Jihočeská pobočka České společnosti entomologické je dobrovolné sdružení občanů, kteří se zajímají o entomologii a případně i o další navazující přírodovědecké obory. Tito zájemci se sdružují za účelem získávání a šíření nových vědeckých a odborných poznatků v entomologii. Spolupracují spolu v poznávání, ochraně a studiu hmyzu v jižních Čechách. Hlavním cílem Jihočeské pobočky je podporovat a rozvíjet vzájemné kontakty mezi jihočeskými entomology a koordinovat aktivity členů v entomologickém výzkumu jižních Čech. Jihočeská pobočka je sdružení otevřené všem zájemcům. Sdružuje jak profesionální entomology, tak i amatéry. Jihočeská pobočka České společnosti entomologické i Entomologický klub Jihočeského muzea sídlí v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích.

Jaroslav Boháč, předseda Jihočeské pobočky ČSE.

Jihočeská pobočka České společnosti entomologické byla založena v roce 1967 z iniciativy RNDr. Stanislava Ošmery a Doc. ing. Karla Spitzera, CSc. Entomologický klub Jihočeského muzea byl

založen v roce 1978 v době, kdy bylo módním trendem, aby organizace při Jihočeském muzeu se nazývaly kluby. V té době byl předsedou JUDr. Jiří Slaba a jednatelem Josef Levý. Dalším předsedou byl prof. RNDr. Tomáš Soldán, DrSc. a jednatelem ing.Vladimír Zumr, CSc. V posledních letech vykonávají tyto funkce RNDr. Jaroslav Boháč, DrSc. a Mgr. Zdeněk Kletečka.

Členové Entomologického klubu Jihočeského muzea i Jihočeské pobočky ČSE získávají na schůzkách informace o tom, co se v entomologii děje u nás i v zahraničí, vyměňují si zkušenosti a vzájemně se informují o svých výzkumech a problémech. Setkávají se pravidelně šestkrát ročně v podzimních a zimních měsících, každý měsíc od října do března, na přednáškách v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích, případně i na dalších akcích konaných Jihočeskou pobočkou ČSE, např. při organizaci entomologických dnů a setkání v Novohradských horách, v Říčkách na Písecku, v Blanském lese a v okolí Nové Bystřice na Jindřichohradecku.

V současné době má pobočka 61 členů. Pro mladší zájemce a začatečníky při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích pracuje i Entomologický kroužek. Jihočeská pobočka ČSE hodlá v budoucnosti více pomáhat při průzkumu biodiversity hmyzu v Jihočeském kraji.

Zdeněk Kletečka a Jaroslav Boháč

Severočeská pobočka

Výbor České společnosti entomologické schválil 18.12.1972 založení Severočeské pobočky. Na ustavující schůzi pobočky dne 6.1.1973 v hotelu Palace v Ústí nad Labem byl zvolen výbor pobočky: předsedou se stal Jindřich Novotný, jednatelem ing. Karel Schön a členem výboru dr. Miroslav Honců. Za programovou prioritu činnosti pobočky byl přijat faunistický průzkum Českého středohoří. První čtvrtletí roku 1973 bylo obdobím organizačního budování pobočky. Byl vypracován statut pobočky, který byl schválen výborem Společnosti 21.3.1973. Pobočka začala vyvíjet svou činnost v úzké spolupráci s Okresním vlastivědným muzeem v Mostě, a to na základě Smlouvy o vzájemné spolupráci, jež byla formálně stvrzena 9.11.1973. Pro pobočku tato smlouva znamenala mimo jiné i hmotné zajištění její činnosti. O dění v pobočce a o připravovaných akcích byli členové informováni prostřednictvím Zpravodaje. V roce 1973 se konaly kromě ustavující členské schůze ještě další dvě schůze spojené s přednáškami. V květnu se uskutečnila společná exkurze na lokalitu Brná a Průčelní rokle u Ústí nad Labem. Přátelské schůzky se konaly každý pátek v bytě manželů Novotných, kde se diskutovalo o aktuálních entomologických problémech. Pravidelnými účastníky těchto schůzek byli Václav Vysoký, Bohdan Zvarič, Karel Schön a Ivan Táborský. Někteří ze zúčastněných na tyto schůzky přijížděli i ze vzdálenějších měst. Při litvínovském entomologickém oddělení Okresního vlastivědného muzea v Mostě pracoval kroužek mladých entomologů pod vedením odborného pracovníka tohoto muzea Mgr. Ivana Táborského. V rámci činnosti tohoto kroužku byla dne 5.7.1973 podniknuta společná exkurze na vrch Bořeň u Bíliny.

Karel Schön, předseda Severočeské pobočky ČSE.

V roce 1974 pověřil výbor Společnosti Severočeskou pobočku, aby uspořádala entomologické dny. Konaly se ve dnech 21.-24.6.1974 v oblasti Děčínského Sněžníku. Jejich průběh

byl negativně ovlivněn špatným počasím. Hmyzu bylo málo, úlovky slabé a řada účastníků pro nepříznivé počasí předčasně ukončila pobyt.

V roce 1975 odstoupil z pracovních důvodů z funkce jednatele K. Schön a na jeho místo byl koncem roku zvolen I. Táborský. Proto byla v tomto roce uspořádána pouze jedna schůzka členů s přednáškou dr. Ivo Kováře. O další činnosti pobočky v tomto roce nejsou žádné jiné doklady.

V letech 1976-1978 již konsolidovaný výbor pobočky, doplněný o Václava Vysokého, zajišťoval pro členy řadu akcí. V květnu 1976 byly uspořádány dvě exkurze, a to do Českého středohoří na lokality Velké Březno, Lovečkovice a Zubrnice pod vedením J. Novotného, v červenci vlastivědná vycházka na Cínovecká rašeliniště, kterou vedl I. Táborský. V průběhu roku byly předneseny čtyři přednášky věnované práci s literaturou, rašeliništím jako životnímu prostředí hmyzu a průzkumu zlatěnek a nosatčíků na Mostecku. V roce 1977 bylo předneseno 5 přednášek (P. Tyrner, I. Táborský, V. Vysoký), v roce 1978 dvě přednášky, a to o faunistickém průzkumu ČSR a síťovém mapování (J. Jelínek) a o první pomoci při pobodání hmyzem (J. Říha).

Jindřich Novotný, zakladatel a dlouholetý předseda Severočeské pobočky ČSE.

Počátkem roku 1979 došlo ve výboru pobočky k takovým názorovým neshodám, že předseda Jindřich Novotný, jednatel Ivan Táborský a člen výboru Václav Vysoký z navržené kandidátky výboru pobočky pro léta 1979-82 odstoupili a vedení pobočky bylo nefunkční. Po dalších jednáních se nakonec kandidátku podařilo sestavit a do čela pobočky byl jako předseda zvolen dr. Miroslav Honců. Jako jednatel se do funkce vrátil ing. Karel Schön. Smluvním partnerem Severočeské pobočky se stalo Okresní vlastivědné muzeum v České Lípě. V roce 1979 byly přednášky věnovány entomofauně Pavlovských kopců, a to broukům (P. Tyrner) a motýlům (J. Volák) a motýlům Ralské pahorkatiny (I. Solovka), v roce 1980 přednesl K. Kubát přednášku o názorech na fytogeografické vymezení Českého středohoří a Jan Pulpán o faunistice střevlíků ČSR.

V roce 1981 byla Severočeská pobočka opět pověřena organizací entomologických dnů, které se konaly ve dnech 25.-28.6.1981 v Doksech. Účastnilo se 81 přihlášených členů společnosti a jejich hostů z celé ČSSR i místní členové pobočky, kteří aktivně pomáhali při jejich organizaci. V průběhu těchto dnů byly předneseny tři přednášky, z nichž dvě přednesl M. Honců, a to o přírodních podmínkách Českolipska a jeho specifické hmyzí fauně a o faunistickém průzkumu Coleopter v oblasti Doks, třetí přednášku přednesl prof. A. Pfeffer o význačných entomolozích českolipské oblasti. V průběhu těchto dnů byly podniknuty exkurze na lokality Velký a Malý Bezděz, Břehyně-Pecopala, Provodínské kameny, Slunečný dvůr, Novozámecký rybník a CHSP Swamp u Máchova jezera.

Ve zprávě, vypracované pro Ministerstvo kultury ČSR, Státní ústav památkové péče a ochrany přírody v Praze a pro KSSPP v Ústí nad Labem je uvedeno, že v průběhu entomologických dnů 1981 účastníci zjistili 286 druhů brouků, 152 druhů motýlů, 35 druhů dvoukřídlých a 25 druhů ploštic. Z méně sběratelsky frekventovaných řádů hmyzu byly zjištěny 4 druhy dlouhošíjek, 28 druhů síťokřídlých, 1 druh střechatek, 5 druhů vážek a 4 druhy chrostíků. Jako nové pro faunu Čech byly z řádu Coleoptera zjištěny *Phaenops formaneki formaneki* (Buprestidae) a *Cis juglandis* (Ciidae).

V dalších letech až do současnosti pobočka uskutečňovala a nadále uskutečňuje svou činnost podle standardního schematu: pravidelně se konají jedna až dvě členské schůzky ročně, které jsou doprovázené přednáškami.

V roce 1987 pobočka zorganizovala entomologické dny 19.-21.6. v Českém středohoří. Účastnilo se celkem 51 přihlášených členů a jejich hostů z celé ČSSR. Všichni byli ubytováni v autokampu v Brozanech. V úvodu těchto dnů seznámil zúčastněné dr. Karel Kubát, odborný pracovník Okresního vlastivědného muzea v Litoměřicích, s přírodními podmínkami Českého středohoří. V následujících přednáškách referoval Pavel Moravec o dosavadních výsledcích průzkumu čeledi Carabidae a ing. Jiří Klír o průzkumu Lepidopter Českého středohoří. Byly podniknuty exkurze do oblasti chráněných území Radobýl, Holý Vrch a Hradiště, Košťálov u Třebenic, Lovoš a na vrch Strážiště, do pískovny u Žernosek a do oblasti písečných přesypů u Travčic.

Ve výčtu činností pobočky je třeba také se zmínit o chvályhodné práci některých členů pobočky v kroužcích mladých entomologů. V letech 1973-1976 pracoval s mladými entomology na Mostecku Ivan Táborský. Při Okresním domě pionýrů a mládeže v Litoměřicích vyvíjel svou činnost entomologický kroužek pod vedením Václava Klieště. Tento kroužek ukončil svou činnost v roce 1979. V té době však již s mladými entomology pracoval pod hlavičkou Městského domu pionýrů v Lounech Zdeněk Trávníček. Jednou z významných akcí kroužku bylo i společné soustředění v Maďarsku ve dnech 30.6.-15.7.1979 a v červenci roku 1980. Ve výročních zprávách o činnosti pobočky za roky 1981 a 1982 je zmiňován další kroužek mladých entomologů, který pracoval při Okresním domě pionýrů a mládeže v Teplicích pod vedením Jiřího Raka. V roce 1982 vedl Miroslav Honců členy entomologického kroužku při Okresním domě pionýrů a mládeže v České Lípě na čtrnáctidenním putovním táboře po Slovenském ráji. Dále již není v archiváliích pobočky práce s mladými entomology dokumentována.

Z hlediska organizačního se výbor pobočky významně angažoval i při povolování vývozu a dovozu entomologického materiálu při neobchodním styku s cizinou. Podle dochované dokumentace bylo např. v letech 1984-1996 vydáno 515 těchto povolení.

Nejbohatší je individuální činnost jednotlivých členů pobočky. Někteří členové se podílejí na inventarizačních průzkumech lokalit pro potřeby orgánů ochrany přírody, ať již se jedná o území chráněná resp. později za chráněná vyhlášená, nebo naopak o území, určená k zániku z důvodu jejich většinou průmyslové exploatace. Následující výčet aktivit členů pobočky není zdaleka vyčerpávající, uvádí pouze některé údaje, zachycené v dochovaných zprávách o činnosti pobočky zejména z jejích počátků. Na inventarizačním průzkumu Zlatníku u Mostu se podíleli K. Schön, I. Táborský a P. Tyrner, na průzkumu SPR Chloumek u Bečova K. Schön a P. Tyrner a na průzkumu lokalit Kojetice-Březí-Budov V. Vysoký. Na průzkumu lokalit určených k zániku, a to Vysočanské rokle se podíleli K. Schön společně s J. Strejčkem, Hamru u České Lípy M. Honců, velkodolu Chabařovice M. Honců a I. Táborský, na průzkumu SPR Slanisko Bylany M. Honců a I. Táborský.

Soustavným faunistickým průzkumem významně přispěli k poznání entomofauny jednotlivých lokalit či specifických území Severočeského kraje i entomologové V. Vysoký, J. Fuksa, P. Moravec, J. Janák a P. Vonička. Výsledky jejich práce byly uveřejněny zejména v regionálním tisku nebo byly prezentovány ve zprávách zpracovaných pro různé orgány ochrany přírody.

Je však nutno konstatovat, že se členům Severočeské pobočky nepodařilo z nejrůznějších příčin naplnit původní záměr soustavného průzkumu Českého středohoří. Jedním z důvodů je

skutečnost, že v bývalém Severočeském kraji chybělo skutečné spádové centrum, kterým se Ústí nad Labem podle našeho názoru nikdy nestalo, přestože bylo krajským městem. V tomto kontextu ztrácela i Severočeská pobočka svou stmelovací funkci. Členové pobočky se spontánně sdružovali a dodnes sdružují v menších zájmových skupinkách v jednotlivých městech, např. v Litvínově, v Teplicích, v Ústí nad Labem, v České Lípě a v Liberci. Na schůzkách těchto zájmových skupinek jsou prezentovány zajímavé prvotní informace o entomologických technikách, o exkurzích tuzemských i zahraničních, probírají se důvody úspěchů i neúspěchů na cestách a na této úrovni dochází k přátelské, naprosto nekomerční výměně nasbíraného materiálu. Řada členů pobočky při svých individuálních cestách navštívila mnoho zemí a nasbírala množství entomologického materiálu, jehož zpracováním a uveřejněním výsledků, nebo předáním k určení příslušným specialistům přispěla k poznání cizokrajné entomofauny. Jak se v sedmdesátých a osmdesátých létech minulého století jako atraktivní jevily entomologické cesty do Maďarska, Bulharska, Rumunska, Jugoslávie, na Kavkaz, do sovětské Střední Asie a na sovětský Dálný východ, tak se po roce 1989 zájem českých entomologů obrátil na Řecko, Albánii, Itálii, Španělsko, Portugalsko, Maroko, Tunis, Kypr, Turecko, Sýrii, Irán, Čínu a Thajsko. Jak dokládají i témata přednášek některých členů Severočeské pobočky, entomologové podnikají cesty i do tak pro nás exotických končin světa, např. na Madagaskar.

Z předchozího textu je patrno, že Severočeská pobočka plní, i když v různé intenzitě, zejména svou funkci osvětovou. Záleží pochopitelně na jejích členech, zda tato praxe přetrvá, nebo s případným novým vedením pobočky dostane její činnost nový náboj.

Na závěr tohoto sdělení pak považuji za nutné zmínit se o Masarykově nemocnici v Ústí nad Labem, bez jejíž podpory by se řada schůzek členů pobočky v letech 1993-2000 patrně neuskutečnila.

Karel Schön

SEKCE

Podle stanov Společnost organizuje odborné sekce a pracovní skupiny, do kterých se členové sdružují podle svých zájmů a specializace. Sekci nebo skupinu řídí její vedoucí, který má svého zástupce. Pracovní skupinu je možno vytvořit i pro jednorázovou, časově omezenou akci, např. pro organizování konference nebo krátkodobého výzkumu. O účelnosti vytvoření odborné sekce nebo pracovní skupiny rozhoduje výbor Společnosti, který její statut a pracovní náplň schvaluje.

Sekce byly postupně zakládány od roku 1966. Některé sekce úspěšně rozvíjely svou činnost, v jiných prvotní nadšení zájemců záhy pohaslo a sekce ukončily činnost. V roce 1966 byla založena sekce pro výzkum tažných motýlů, vedená Jiřím Šmelhausem a dr.Václavem Felixem, která se v roce 1986 stala základem pro ustavení lepidopterologické sekce. V roce 1971 byla ustavena komise pro faunistický výzkum pod vedením dr. Jaromíra Strejčka. V témže roce byla založena sekce biologického boje proti škodlivému hmyzu pod vedením dr. Jaroslava Weisera a sekce ochrany přírody pod vedením ing. Elišky Novákové, později doc. dr. Jana Buchara; obě sekce po určité době zanikly. V roce 1973 byla založena sekce pro výzkum sociálního hmyzu pod vedením doc. dr. Ivana Hrdého, komise pro faunistický výzkum hmyzu vedená dr. Josefem Jelínkem a kroužek pro práci s mladými entomology, který postupně vedli doc. dr. Karel Hůrka, dr. Jan Křeček, dr. Josef Jelínek a dr. Jaromír Strejček. V roce 1974 byla založena arachnologická sekce v rámci Slovenské entomologické spoločnosti; od roku 1993 je sekcí

České společnosti entomologické. V roce 1988 byla založena karabidologická sekce, která navázala na dlouhodobou tradici koleopterologie spojenou se jménem dr. Leo Heyrovského.

Od roku 1968 vyvíjela a stále vyvíjí bohatou organizační, badatelskou, přednáškovou a publikační činnost neformální skupina českých a slovenských dipterologů, na jejíž práci se podílelo v jednotlivých letech 40 až 60 entomologů. Všechny aktivity této skupiny probíhaly a i nyní probíhají mimo Českou společnost entomologickou, i když většina dipterologů jsou členy této společnosti. Proto se o nich zde krátce zmiňujeme. Z iniciativy doc. RNDr. Juraje Čepeláka byl v roce 1969 uspořádán v Nitře první dipterologický seminář za účasti 21 dipterologů. Od té doby se koná každým druhým rokem dipterologický seminář - střídavě hlavně v Brně, Bratislavě, Českých Budějovicích, Hradci Králové (viz přehled v publikaci Vaňhara & Rozkošný, 1997). Řada dipterologů se podílela na výzkumu dipter západních Karpat, jehož výsledkem je třídílná publikace *Diptera Slovenska* (editor J. Čepelák, 1984-1989). V roce 1990 byl v Bratislavě uspořádán druhý mezinárodní dipterologický kongres.

Průběžně je zpracovávána bibliografie dipter z území Čech, Moravy a Slovenska, zahrnující práce od roku 1758 do současnosti. Viz webová stránka: http://www.sci.muni.cz/zoolecol/inverteb/research.htm

Byl vypracován seznam dvoukřídlého hmyzu z území Čech, Moravy a Slovenska (*Check List of Diptera*, 1987, 1997), v jehož vydání z roku 1997 je uvedeno 7640 druhů v 115 čeledích. Několik dipterologů se autorsky podílelo na zpracování čeledí dipter ve 14ti dílné publikaci *Catalog of Palaearctic Diptera* (1984-1993) a na zpracování některých kapitol ve čtyřdílné publikaci *Contributions to a Manual of Palaearctic Diptera* (1997-2000). Výsledkem spolupráce dipterologů jsou i dvoudílné publikace *Diptera of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO* (1998, 1999) a *Diptera in an Industrially Affected Region (North-Western Bohemia, Bílina and Duchcov Environs)* (2000, 2001).

Marcela Skuhravá

Faunistická sekce

Stále častější a rozsáhlejší negativní dopady intenzivního rozvoje průmyslu a zemědělské velkovýroby v průběhu šedesátých let dvacátého století vedly nepřímo i k rehabilitaci entomofaunistického výzkumu, který by napomohl ke sledování změn životního prostředí. V tehdejších podmínkách se právě Československá společnost entomologická při ČSAV, sdružující nejširší okruh potenciálních spolupracovníků, jevila jako nejvhodnější garant tohoto výzkumu. Bylo zřejmé, že faunistický výzkum musí být zaměřen novým způsobem, aby zachytil celkové rozšíření jednotlivých druhů hmyzu na našem území. Vypracováním programu a jednotné metodiky entomofaunistického výzkumu byla pověřena komise pro faunistický výzkum, ustavená v roce 1971 za předsednictví dr. Jaromíra Strejčka. Od roku 1973 byl jejím předsedou dr. Josef Jelínek.

Josef Jelínek, dlouholetý vedoucí Faunistické sekce ČSE.

S cílem oživit zájem zejména mimopražských entomologů o faunistický výzkum opomíjených skupin a oblastí, vznikl již v roce 1971 vědecký úkol Československé společnosti entomologické „Faunistický průzkum hmyzu". Byl založen na tom, že

členům, jejichž projekt byl schválen komisí pro faunistický výzkum a kteří odevzdali kvalitní závěrečnou zprávu o výsledcích průzkumu, bylo propláceno cestovné z prostředků vyhrazených pro tento účel. Tento projekt, na němž se podílelo každoročně 5 až 9 řešitelů, pokračoval až do roku 1989, kdy se změnil způsob financování Společnosti.

V roce 1973 navázala faunistická komise prostřednictvím ing. K. Spitzera spolupráci s European Invertebrate Survey a v letech 1974-1975 se podílela jako garant za československou stranu na první etapě mapování evropského hmyzu, v níž bylo mapováno 11 vybraných druhů motýlů (Lepidoptera) a 12 druhů blanokřídlých (Hymenoptera). Na tomto mapování se podílelo celkem 33 řešitelů z řad členů Čs. společnosti entomologické.

Hlavním úkolem faunistické komise od roku 1973 byla především příprava koncepce a metodiky entomofaunistického výzkumu v Československu. Byl přijat systém souřadnicového síťového mapování, zavedený již dříve pro mapování středoevropské flory (Zelený, 1972) a zároveň byl zajištěn tisk příslušných mapových podkladů. Dále byl zpracován návrh jednotné faunistické karty pro sběr faunistických dat s ohledem na možnost jejich budoucího počítačového zpracování, zajištěn průběžný tisk těchto karet a jejich distribuce pro členy Společnosti od roku 1976. Rovněž byly publikovány instrukce pro jednotné vyplňování těchto karet. Pro publikování nejdůležitějších faunistických nálezů byla od roku 1977 zavedena samostatná rubrika „Faunistic Records from Czechoslovakia" v časopise *Acta Entomologica Bohemoslovaca*. Celý systém byl otestován akcí síťového mapování čeledi Lucanidae (Coleoptera), která proběhla v letech 1976-1979 za účasti 37 řešitelů z řad členů Čs. společnosti entomologické a několika regionálních muzeí. V letech 1984-1986 proběhla další etapa mapování čeledí Cetonidae, Dynastidae, Lycidae, Lampyridae a Bostrychidae (Coleoptera), které se zúčastnilo 19 řešitelů.

V průběhu let se postupně vytvářel okruh členů Československé společnosti entomologické se zájmem o faunistický výzkum, který vytvořil základ faunistické sekce společnosti. Tato sekce existovala dlouho jako neformální skupina. K formálnímu založení došlo až na ustavující schůzi této sekce v Národním muzeu v Praze 29.11.1986. Ustavující schůze se zúčastnilo 40 členů Společnosti. Předsedou faunistické sekce byl zvolen dr. Josef Jelínek. Sekce zároveň převzala úkoly dosavadní faunistické komise.

Zkušenosti z obou centrálně organizovaných mapovacích akcí odhalily existenci dvou důležitých problémů: jednak nutnost zajištění spolehlivé determinace u systematicky obtížnějších skupin hmyzu, jednak skutečnost, že finální zpracování velkého počtu poskytnutých údajů nelze spolehlivě zajistit bez existence centrálního faunistického pracoviště s minimálním personálním zajištěním. Zřízení takového faunistického centra či centrální faunistické databanky se bohužel dodnes nepodařilo zajistit. Praxe ukázala, že hlavní přínos faunistické komise spočíval ve vypracování a zajištění jednotné metodiky entomofaunistického výzkumu, kterou se skutečně podařilo zavést do praxe, a že vlastní faunistický výzkum jednotlivých skupin hmyzu v rámci této metodiky je za daných podmínek nejlépe zajišťován různými formálními či neformálními pracovními skupinami nebo jednotlivými specialisty ve spolupráci s ostatními zájemci z řad členů faunistické sekce. Tento trend ještě zesílil po roce 1989 v souvislosti se změnami v České společnosti enomologické a se snadnou dostupností výpočetní techniky. V této fázi bylo hlavním přínosem faunistické sekce vypracování a publikace seznamů lokalit s čísly odpovídajících mapovacích polí (Novák, 1989; Pruner a Míka, 1996). Faunistická rubrika „Faunistic Records from the Czech Republic" byla převedena do časopisu *Klapalekiana*, vydávaného Českou společností entomologickou. V roce 1998

abdikoval vzhledem k pracovnímu zatížení dosavadní předseda faunistické sekce dr. Josef Jelínek a jejím novým předsedou byl zvolen ing. J. Ch. Vávra.

Josef Jelínek

Karabidologická sekce

Od roku 1985 existoval z iniciativy Vladimíra Skoupého kroužek vážných zájemců o sběr a studium čeledi střevlíkovitých (Carabidae). Na základě dotazníkové akce (2. setkání) a volby (3. setkání) byl zvolen výbor. Předsedou byl zvolen Jan Pulpán, jednatelem Vladimír Vyhnálek, členy výboru Karel Hůrka, Pavel Moravec, Jan Morozinski a Jiří Stanovský. Bylo rozhodnuto, aby designovaný předseda podal Hlavnímu výboru Československé společnosti entomologické při ČSAV žádost o ustavení tohoto kroužku o počtu 27 členů jako sekce společnosti ve smyslu platných stanov.

Sekce byla ustavena a schválena na valném shromáždění Československé společnosti entomologické konaném 27.2.1988 a současně byl potvrzen i navržený výbor. První oficiální schůzka sekce se konala 26.3.1988 v Kladně za účasti 24 členů a 2 hostů. Bylo usneseno, že se sekce bude scházet na dvou plenárních schůzkách ročně, a to vždy v sobotu před konáním výměnných dnů společnosti na katedře zoologie Přírodovědecké fakulty University Karlovy v Praze 2, Viničná 7. V říjnu roku 1990 se ze zdravotních důvodů vzdal předsednictví sekce Jan Pulpán a předsedou byl zvolen Karel Hůrka. Od října 1991 je tajemníkem sekce Petr Veselý. Počet členů sekce pomalu rost a v roce 2001 dosáhl počtu 61. V letech 1988 až 2004 se uskutečnilo 36 plenárních setkání členů této sekce.

Na plenárních setkáních se informuje o nové literatuře a její presentaci, referuje se o nejzajímavějších nových objevech v oboru a jsou přednášeny výsledky studia členů sekce týkající se jak nových poznatků taxonomických a bionomických, tak zvláště nových a zajímavých nálezů především ve středoevropské fauně čeledi Carabidae.

Bylo započato s budováním počítačové databanky čeledi Carabidae České a Slovenské republiky. Byla vydána dvě čísla tiskoviny *Series carabidologica* v rámci *Zpráv Západočeské*

Karel Hůrka, předseda sekce střevlíkovitých brouků, na exkurzi v Poloninách (1970).

pobočky Československé Společnosti Entomologické (1991, 1994). Bylo publikováno mnoho příspěvků v rámci série Faunistic records zprvu v časopisu *Acta Entomol. Bohemoslov.*, později v časopisu *Klapalekiana*, a také několik souhrnných zpráv o zajímavých nálezech druhů čeledi Carabidae z území ČR a SR (Benedikt, Tětál, Veselý). Byl vypracován Check-List čeledi Carabidae Československa (Pulpán, Hůrka). V letošním roce byl odevzdán do tisku Červený seznam střevlíkovitých České republiky, na němž pracovala řada entomologů po dobu několika let a který byl upraven podle současné kategorizace druhů podle kriterií IUCN (P. Moravec, Stanovský, Veselý). Členové sekce se účastnili mnoha jiných projektů, které vyústily v realizaci dalších závažných publikací, jako např. Hůrka K., 1996: *Carabidae České a Slovenské republiky*, Veselý P. 2002: *Střevlíkovití brouci Prahy*, nebo zpracováním několika tribů čeledi Carabidae (Farkač, Hovorka, Hrdlička, Hůrka, Kopecký, P. Moravec) v 1. dílu *Catalogue of Palaearctic Coleoptera*, který vyšel v dánském nakladatelství Apollo Books v roce 2003. Nejvýznamnějším současným projektem je vydání Katalogu sbírky J. Pulpána na CD (Skoupý).

† Karel Hůrka

Lepidopterologická sekce

Již dlouhá léta se neformálně scházeli pražští členové České entomologické společnosti, zabývající se řádem Lepidoptera, na pravidelných schůzkách. Od počátku roku 1985 se na těchto schůzkách začala rozvíjet i přednášková činnost. V té době ve společenství pražských lepidopterologů uzrála potřeba dát této činnosti jasný řád a cíl. Po konzultaci s výborem ČSE byla založena Lepidopterologická sekce na ustavující schůzi dne 21.1.1986, jíž se zúčastnilo 20 zakládajících členů. Schůzky členů sekce se konaly každé úterý v salonku restaurace U supa v Praze 1. Dne 25.2.1986 se konala plenární schůze lepidopterologické sekce, kde byla schválena náplň činnosti a zvolen přípravný výbor.

V plánu činnosti byla vytýčena spolupráce se sekcí faunistickou a sekcí ochrany přírody. Sekce si dála za úkol přispívat ke zvyšování odborné úrovně svých členů, a to zejména přednáškovou činností, determinizačními konzultacemi a výměnou zkušeností jednotlivých členů na pravidelných schůzkách. Dále si sekce dala za úkol získat nebytový prostor pro zřízení stálé klubovny v Praze, kam by se přesunuly pravidelné schůzky a kde by mohla vzniknout i specializovaná příruční knihovna separátů a separátů zejména taxonomických a faunistických prací. Dalším úkolem, který si sekce vytýčila, byla práce s mládeží a její zapojení do činnosti ČSE. Sekce nabízí konzultativní pomoc při likvidaci pozůstalostí, zejména z hlediska vědeckého využití sbírek hmyzu a odborné literatury. Hlavním nosným projektem sekce je zpracování Prodromu lepidopter Čech a Moravy. V tomto kolektivním vědeckém díle by měly být soustředěny faunistické údaje o motýlí fauně českých zemí. Přípravný výbor sekce byl zvolen a pracoval ve složení: dr. Václav Felix, Stanislav Mareš, ing. Jan Skyva, Jaroslav Vaněk a ing. Zdeněk Weidenhoffer.

Lepidopterologická sekce byla formálně ustanovena na valném shromáždění ČSSE 21.2.1987. Vedoucím sekce byl zvolen Z. Weidenhoffer, který v této funkci setrval do 25.2.1994. Druhým vedoucím byl zvolen ing. Josef Procházka, který vedl sekci do 30.11.1999. Třetím vedoucím sekce byl zvolen Tomáš Dobrovský, který tuto funkci zastává doposud. Zpočátku byl značný zájem o práci v lepidopterologické sekci. Ke konci roku 1986 se ke členství hlásilo 84 členů ČsSE, z nichž 36 bylo pražských a 48 mimopražských. Na počátku roku 1990 měla sekce 130 členů. Od počátku byl patrný málo aktivní přístup zejména mimopražských členů. V současné

Setkání členů Lepidopterologické sekce na chatě ing. Weidenhoffera (1999).

době se počet aktivně pracujících členů v sekci stabilizoval zhruba na počtu 30, z nichž je asi jedna čtvrtina mimopražských.

Nebytový prostor pro klubovnu se sekci nikdy nepodařilo získat a bylo upuštěno od jeho dalšího hledání, neboť v současné tržní ekonomice by sekce na takový přepych neměla potřebné finanční prostředky. Sekce se po celou dobu své existence pravidelně každé úterý schází, jen místa schůzek se několikrát měnila: restaurace U supa, Hamburk v Praze 8, V Podbabské, Ural a U knížete Václava v Praze 6, U Richtiků v Praze 1 a nakonec restaurace U svaté Ludmily v ulici Korunní v Praze 2, kde se členové sekce scházejí dodnes. Po celou dobu existence sekce byly pravidelné schůzky doplňovány bohatou přednáškovou činností. V roce 1985 bylo předneseno 12 přednášek, 1986 deset, 1987 osm, 1988 šest, 1989 tři, v letech 1990 - 1993 několik přednášek, v roce 1994 deset, 1995 sedm, 1998 osm, 1999 sedm, 2000 osm, 2001 osm, 2002 šest a v roce 2003 také šest. Přednášky se zabývají různými tématy týkajícími se motýlů, přibližně polovina je cestopisného charakteru, kde je prezentována motýlí fauna získaná na expedicích, kterých se zúčastnili členové sekce. Ostatní přednášky jsou na různá další témata, např. o ekologii, ochraně přírody, taxonomii jednotlivých skupin, zoogeografii, faunistice, metodice sběru či preparace. Na poli práce s mládeží lze zmínit aktivitu člena sekce ing. J. Skyvy, který v období let 1985-1989 vedl kroužek mladých přírodovědců - lepidopterologů. Toto probíhalo v rámci spolupráce ČsSE a ÚDDMJF. Po roce 1989 se už nepodařilo další spolupráci navázat.

Hlavním cílem sekce bylo vypracování Prodromu lepidopter Čech a Moravy. Celá tato práce byla od počátku poznamenána nízkou aktivitou mimopražských členů. Bylo stanoveno, že prvním krokem na této obsáhlé práci musí být vytvoření Check-listu motýlů českých zemí. V roce 1993 vyšel v Brně *Katalog motýlů moravsko-slezského regionu* autorů Z. Laštůvka a kolektiv. Na základě této skutečnosti se práce omezily na vypracování Check-listu Čech. Tato práce byla dovršena v roce 1997 (viz *Klapalekiana*, roč. 33, Supplementum), kde vyšel *Katalog motýlů (Lepidoptera) Čech* autorů Ivo Novák & Jan Liška a spolupracovníků. Mezitím

se začalo pracovat na dalším projektu, a to na Inventarizaci skupiny Rhopalocera, a tak práce na Prodromu byly zastaveny. V roce 1992 byla Lepidopterologická sekce oslovena dr. Otakarem Kudrnou a požádána o spolupráci na inventarizaci denních motýlů (Rhopalocera). Koordinátorem projektu se stal Mgr. J. Ebenhöh. Do této práce se jako mapovatelé zapojila většina členů lepidopterologické sekce. Vyvrcholením 1. etapy této práce se stal *Kommentierter Verbeitungsatlas der Tagfalter Tschechiens (Atlas rozšíření denních motýlů České republiky),* Otakar Kudrna, Oedippus Nr. 8 - 1994. Práce na tomto projektu pokračují 2. etapou inventarizace denních motýlů. Je třeba se zmínit, že pro realizaci tohoto projektu byla 4.10.1993 založena Společnost pro ochranu motýlů (SOM). Někteří členové lepidopterologické sekce do SOM vstoupili, ostatní s ní spolupracují. Vyvrcholením 2. etapy mapování motýlů České republiky je publikace *Motýli České republiky: Rozšíření a ochrana*, kterou vydala Společnost pro ochranu motýlů, Praha 2002. V roce 1996 dr. O. Kudrna oslovil členy lepidopterologické sekce, kteří pracovali na 1. etapě mapování motýlů - Rhopalocer České republiky a požádal je o spolupráci na mapování Rhopalocer Evropy. Na tomto projektu se členové Lepidopterologické sekce opět aktivně podílejí. Výsledkem je publikace *The Distribution Atlas of European Butterflies*, Otakar Kudrna, Oedippus, Nr. 20 - 2002.

Členové Lepidopterologické sekce se v rámci faunistického výzkumu věnovali sledování tří druhů motýlů z čeledi Noctuidae, a to *Diachrisia chrysitis, D. tutti a D. nadeja* pomocí pohlavních feromonů. Akce se zúčastnilo 35 členů sekce v letech 1986-1987. Podařilo se nashromáždit velké množství údajů. Výsledkem bylo zjištění poměrně rovnoměrného rozšíření druhů *D. chrysitis* a *D. tutti.* Druh *D. nadeja* na území Čech nebyl zjištěn. Kromě toho byl sledován výskyt industriálního melanismu u drsnokřídlece březového (*Biston betularia*). Tento výzkum byl zařazen do projektu monitoringu změn přírodního prostředí. Akce proběhla v roce 1986 - 1987 a vzhledem k nízkému výskytu sledovaného druhu bylo získáno jen málo použitelných dat.

Další velmi rozsáhlou akcí, do které se sekce zapojila, byla spolupráce se Státní ochranou přírody při inventarizačním průzkumu chráněných území hl. m. Prahy. Akce probíhala v letech 1985 - 1992 na 52 chráněných územích a účastnilo se jí 10 pražských členů lepidopterologické sekce. Výsledky byly uveřejněny v časopise *Natura Pragensis*, Studie o přírodě Prahy, 10 (1993). Spolupráce s ochranou přírody se i nadále účastní několik členů sekce. Provádějí organizovaný průzkum motýlů v chráněných územích podle potřeb správ jednotlivých CHKO. Za zmínku stojí spolupráce s CHKO Český Kras, Pálava, Novohradské hory, České středohoří a s Krkonošským národním parkem. Členové sekce navázali i kontakty v zahraničí a zapojili se do faunistického průzkumu v Triglavském národním parku ve Slovinsku a v provincii Teruel ve Španělsku.

Lepidopterologická sekce dále spolupracovala v roce 1999 a 2000 s pražskou Agenturou ochrany přírody a krajiny na připravovaném 2. vydání *Atlasu chráněných území Prahy a středních Čech.* V roce 2002 a 2003 se většina členů sekce podílela na mapování ohrožených druhů motýlů a jejich stanovišť v rámci projektu Evropské Unie při zavádění jednotné legislativy na poli ochrany přírody známé též jako Natura 2000.

Toto je hrubý průřez téměř 20letou činností lepidopterologické sekce a věřím, že bude i nadále mít své pevné místo ve strukturách České společnosti entomologické.

Tomáš Dobrovský

Arachnologická sekce

Jan Buchar, vedoucí Arachnologické sekce ČSE.

Arachnologická sekce České společnosti entomologické existuje od roku 1993, tj. od rozdělení Československé republiky na dva samostatné státy, Českou a Slovenskou republiku. V letech 1974 – 1993 byli arachnologové organizováni v Arachnologické sekci Slovenské entomologické společnosti při Slovenské Akademii věd.

Ustavení arachnologické sekce předcházelo několik významných událostí. Ve dnech 30.8.- 4.9.1971 se konal v Brně 5. mezinárodní arachnologický kongres na počest prof. F. Millera, zakladatele československé arachnologie, u příležitosti jeho 70tých narozenin. Po kongresech, které se do té doby konaly v Německu a ve Francii, to byl první kongres na území tehdejšího socialistického bloku. Stalo se tak z iniciativy vedení CIDA (Centre International de Documentation Arachnologique se sídlem v Paříži). Tato vrcholná instituce organizovala mezinárodní arachnologické kongresy, vydávala každoročně přehledy uveřejněných arachnologických prací a u příležitosti kongresů i adresáře svých členů. V této činnosti pomáhal sbor korespondentů ze všech zemí světa. Za Československo byl v té době korespondentem V. Šilhavý. I z jeho popudu byl na tříleté období před Brněnským kongresem zvolen jedním z místopředsedů CIDA právě prof. F. Miller. Arachnologický kongres v Brně měl veliký význam pro aktivizaci mladých arachnologů nejenom na úrovni celosvětové, ale i pro spolupráci v rámci Československa. Poprvé se zde setkali dva arachnologové, kteří ovlivnili významným způsobem další rozvoj oboru, a to J. Svatoň, iniciativní slovenský arachnolog působící v Muzeu A. Kmeťa v Martině, a J. Buchar, který v té době zakládal arachnologické centrum při Katedře systematické zoologie Přírodovědecké fakulty UK v Praze.

V roce 1971 byl vydán Klíč pavouků Československa (Miller, 1971). Toto česky napsané dílo upoutalo zájem většiny evropských arachnologů, zejména pro precizně provedené kresby důležitých diagnostických znaků. V roce 1972 zorganizoval J. Buchar první studijní arachnologickou exkurzi do okolí Zruče nad Sázavou, kde byl zvláštní význam kladen na výzkum arachnofauny místní dolnokralovické hadcové lokality. Exkurze se zúčastnilo několik arachnologů z Čech a dva arachnologové ze Slovenska. Tak byla založena významná tradice spolupráce, v níž se pokračuje dodnes. Poté byly pořádány arachnologické exkurze střídavě v Čechách a na Slovensku, později dokonce na Slovensku i v Čechách každoročně.

V roce 1973 po arachnologické exkurzi byl zorganizován pro její účastníky na Katedře zoologie v Praze dvoudenní determinační seminář, kde bylo umožněno optimální využití Millerova klíče doprovázené demonstrací srovnávacího materiálu.

V roce 1974 uspořádal J. Svatoň ve dnech 14.- 20.6.1974 v Turčianských Teplicích arachnologickou exkurzi, v jejímž průběhu byla - podle předběžné dohody s českou stranou - ustavena Arachnologická sekce Slovenské entomologické společnosti při Slovenské Akademii věd. Tento akt byl považován za významný počin upevňující spolupráci mezi českými a slovenskými arachnology. Prvním předsedou nově ustavené Arachnologické sekce se stal

J. Svatoň, který vedl tuto sekci až do roku 1978, kdy vedení převzal prof. F. Miller a řídil ji až do své smrti. V roce 1983 byl zvolen na valném shromáždění arachnologické sekce v Národním muzeu v Praze předsedou J. Buchar, který ji vedl do 11.2.1994, do rozdělení této sekce s celofederální působností na dvě národní sekce v důsledku rozdělení Československa na dva státy.

V průběhu let 1975-1993 byla uspořádána řada exkurzí, z nichž některé byly organizovány arachnologickou sekcí, některé arachnologickým centrem při Katedře systematické zoologie v Praze, některé společně: v roce 1975 do CHKO Šumava, 1976 do Východoslovenské nížiny, 1977 do Českého ráje, 1978 do CHKO České středohoří – Brná, Opárenské údolí a do Trenčianské kotliny, 1979 na Závist u Zbraslavi a do CHKO Křivoklátsko, 1981 na Pelhřimovsko, 1982 na Žatecko a Kadaňsko, 1984 na Tachovsko, 1985 do CHKO Třeboňsko, 1986 do Pralesa Mionši a na Ostravsko (součást Československo-polského arachnologického sympozia), 1987 do CHKO Malá Fatra (součást programu semináře ve Gbelanech) a do CHKO Broumovsko, na Adršpašsko-Teplické skály, 1989 na Roudnicko, 1990 do Cerové vrchoviny a do CHKO Broumovsko, na Adršpašsko-Teplické skály, 1991 na Střední Povltaví, kde bylo pátráno po štíru kýlnatém, 1992 do NP Podyjí a do Ponitří a na Zoborské vrchy (součást programu 1. sjezdu Slovenské entomologiké společnosti, 1993 do CHKO Moravský kras.

V letech 1983 až 1993 bylo uskutečněno v sídle arachnologického centra na Katedře zoologie v Praze celkem padesát seminářů s cílem semknout síly, aby arachnologický výzkum mohl dále úspěšně pokračovat. Každý seminář míval jedno až dvě témata uvedená přednáškou a doprovázená bohatou diskusí. Často šlo o předběžné diskuse nad disertacemi před jejich obhajobou nebo nad připravovanými přednáškami na mezinárodní kolokvia a kongresy atp. Jindy byly semináře zaměřeny metodicky, nebo na nich byly přednášeny zprávy o konaných konferencích. Po tomto programu se zpravidla diskutovalo nad obtížně determinovatelnými pavouky. Výjimečně na těchto seminářích přednášeli i zahraniční hosté (doc. K. Thaler z Innsbrucku, dr. J. Haupt z tehdejšího Západního Berlína).

Důležitou náplní seminářů bylo též praktické završení programu síťového mapování výskytu čeledi slíďákovitých – Lycosidae. J. Buchar, v té době vědecký tajemník Čs. zoologické společnosti při ČSAV, za účinné podpory předsedy této společnosti, akademika J. Kratochvíla, zorganizoval vydání mapy v měřítku 1:500 000 pro síťové mapování organismů zoologickými institucemi Československé republiky. Po vyjití mapy vypracoval J. Buchar pro arachnologické centrum při Katedře zoologie *Interní pomůcku Katedry systematické zoologie PřF UK pro spolupracovníky na výzkumném úkolu „Síťové mapování čeledi Lycosidae"*. Výsledky jsou publikovány v několika pracích a po nezbytném rozšíření tvořily základ databáze pro pozdější katalog pavouků (Buchar & Růžička, 2002).

Dne 26.11.1993 se na Přírodovědecké fakultě UK v Praze konala ustavující schůze Arachnologické sekce České společnosti entomologické. Předsedou byl zvolen prof. RNDr. Jan Buchar, DrSc., místopředsedou RNDr. Vlastimil Růžička, CSc. Dne 11. února 1994 se konala na Přírodovědecké fakultě Ostravské univerzity v Ostravě schůze dosavadního výboru Arachnologické sekce Slovenské entomologické společnosti, na které byla ukončena federální působnost této sekce. Na schůzi Arachnologické sekce SES, konané 8.4.1994 na Ústavu krajinnej ekológie SAV v Nitře, byl předsedou sekce zvolen RNDr. Peter Gajdoš.

Záhy po ustavení Arachnologické sekce v rámci České společnosti entomologické se začala bohatě rozvíjet její činnost. V Českých Budějovicích bylo ve dnech 13.-18.7.1994 uspořádáno 15. evropského arachnologického kolokvium, byl založen Zpravodaj Arachnologické sekce

ČSE, jehož první číslo vyšlo v lednu 1995, a byla získána podpora Grantové agentury České republiky na projekt „Katalog pavouků České republiky".

Ve všech třech případech nutno vyzdvihnout iniciativu a obětavou aktivitu RNDr. Vlastimila Růžičky, CSc. Pokud jde o 15. evropské arachnologické kolokvium, tak již Růžičkův zvací projev na předchozím 14. kolokviu v Catanii (Sicilie) jednoznačně ovlivnil volbu konání dalšího kolokvia ve prospěch Českých Budějovic, jehož se zúčastnilo 98 vědeckých pracovníků a 34 doprovázejících osob. V. Růžička iniciativně rediguje a tiskne zpravodaj Arachnologické sekce s názvem *Pavouk*; dosud vyšlo 19 čísel seznamujících čtenáře včas s konáním domácích akcí (semináře, exkurze) i zahraničních akcí, informuje o publikační činnosti členů sekce, o změnách jejich adres atd. Zpravodaj se významně podílel na koordinaci činností členstva při dokončování počítačové databáze ke katalogu. Jsou v něm vedeny také přírůstky v seznamu pavouků zjištěných na území České republiky. V. Růžička se plně věnoval ve funkci hlavního řešitele v rámci projektu „Katalog pavouků České republiky" (Buchar & Růžička 2002), který byl podpořen Grantovou agenturou České republiky ve dvou tříletých etapách (1996-2001). Katalog přináší údaje o 821 druzích, včetně jejich kartogramů vycházejících ze síťového mapování. V tom do značné míry navazuje na předchozí dílo prof. J. Buchara, na rozsáhlou činnost Pražského arachnologického centra i na intenzívní sběratelskou činnost v rámci nových center výzkumu, včetně exkurzí zaměřených do oblastí, kde bylo dosud málo sbíráno. Výchozí databáze obsahuje 115 619 údajů od 26 arachnologů. V. Růžička se zasloužil i o vzornou redakční úpravu katalogu.

Další grantové podpory získalo i několik dalších členů arachnologické sekce, a to na výzkum bezobratlých v kamenitých sutích (V. Růžička, 1992, 1999), na výzkum biologie pavouků čeledi Pholcidae a biologie druhů *Trogloneta granulum* a *Theridiosoma gemmosum* (J. Hajer, 1998, 1999 a 2004), na výzkum systematiky a ekologie mravčíků (S. Pekár, 2001), na výzkum morfologie, ekologie, rozšíření a podzemní evoluce druhu *Porrhomma* (V. Růžička, 2004).

Na počest životních jubileí dvou významných arachnologů, prof. J. Buchara (65let) a zesnulého prof. F. Millera (nedožitých 95 let), bylo u této příležitosti vydáno v roce 1997

Exkurze Arachnologické sekce do Středního Povltaví (1991).

arachnologicky zaměřené číslo mezinárodního vědeckého časopisu *Acta Societatis Zoologicae Bohemicae.*

Publikační činnost členů sekce je rozsáhlá. Česká arachnologická bibliografie o pavoucích, shrnutá v katalogu pavouků České republiky (Buchar, Růžička, 2002), zahrnuje 660 publikovaných položek, z nichž 195 prací bylo uveřejněno po roce 1993. Od té doby přibylo dalších 75 publikací. V roce 1998 vyšlo první vydání již na počátku devadesátých let sepsané populárně vědecké knihy *Naši pavouci* (Buchar & Kůrka, 1998), zanedlouho (2001) následovalo druhé vydání.

Arachnologická sekce ČSE uspořádala v letech 1994-2003 celkem 17 exkurzí, na jejichž organizaci se podíleli hlavně V. Růžička, Z. Majkus, V. Bryja, P. Kasal, P. Bezděčka, J. Dolanský, I. Fenclová a P. Kasal. V roce 1994 byly uspořádány exkurze do CHKO Třeboňsko, NP Šumava a CHKO Český kras v rámci programu 15. evropského arachnologického kolokvia, 1995 do CHKO Bílé Karpaty, 1996 do Strážnice a jihovýchodní Moravy, 1997 do Středního Polabí, 1998 do Doupovských hor, Brd a Vsetínských vrchů, 1999 na východní Moravu (Přerovsko) a do východních Čech, 2000 do Moravských Budějovic, na Krušné hory a do Českého lesa, 2001 do Českého Středohoří a do Novohradských hor, 2003 tři exkurze do CHKO Pavlovské vrchy.

Arachnologická sekce ČSE uspořádala za deset let svého trvání celkem 44 seminářů. Semináře, které byly do roku 1993 organizovány výhradně arachnologickým centrem v Praze, jsou od té doby pořádány na několika dalších pracovištích, na nichž se rozvíjí arachnologický výzkum. Kromě 20 seminářů uspořádaných na Přírodovědecké fakultě v Praze (organizátor J. Buchar) bylo uspořádáno 7 seminářů v Národním muzeu v Praze (organizátor A. Kůrka), 6 seminářů v Entomologickém ústavu AV ČR v Českých Budějovicích (organizátor V. Růžička), 4 semináře na Katedře biologie Pedagogické fakulty UJEP v Ústí nad Labem (organizátor J. Hajer), dva semináře ve Východočeském muzeu (organizátor J. Dolanský) a po jednom semináři na Přírodovědecké fakultě MU v Brně (organizátor V. Bryja), v Západočeském muzeu v Plzni (organizátorka I. Fenclová), na Přírodovědecké fakultě v Ostravě (organizátor Z. Majkus) a ve Výzkumném ústavu rostlinné výroby v Praze-Ruzyni (organizátor S. Pekár).

Členskou základnu Arachnologické sekce tvoří 35 odborníků různého zaměření. Studují faunistiku, morfologii, biologii, ekologii, zoogeografii, karyologii a ontogenezi pavouků, sekáčů, sklípkanů a štírků a bioindikační využití pavouků.

O aktivitách Arachnologické sekce informuje internetová stránka založená na počátku roku 1999 díky dr. L. Klimešovi: http://www.butbn.cas.cz/klimes/arachno/

Jan Buchar

Sekce pro výzkum vodních brouků

Na podzim roku 1996 se sešla v jedné z příjemných pražských restaurací skupina členů ČSE, které spojoval společný zájem – vodní brouci. Během krátké, ale velmi plodné schůzky se dohodli na ustavení pracovní skupiny v rámci ČSE, vytvoření koncepce a vytyčení hlavních cílů do budoucna. Zakládající členové si podle svých hlavních zájmů rozdělili jednotlivé čeledi „vodních brouků sensu stricto" a to tak, aby na každou čeleď připadl alespoň jeden specialista. Hlavní prioritou práce skupiny byl stanoven detailní výzkum fauny vodních brouků České republiky. Zatímco některé skupiny byly v rámci ČR v minulosti poměrně kvalitně zkoumány (např. Hydradephaga především zásluhou RNDr. Pavla Říhy), další čeledi, jako např.

Hydraenidae a skupina Hydrophiloidea zůstávaly stranou zájmu entomologů a znalosti o nich byly zastaralé nebo úplně chyběly.

Od samého počátku existence sekce byla rozvíjena mezinárodní spolupráce se specialisty ze zahraničí. První kontakty byly navázány prostřednictvím časopisu *Latissimus* – bulletinu Klubu Balfour-Browna (B-BC), který sdružuje entomology zabývající se vodními brouky. V roce 1997 se dva členové (D. Boukal a J. Šťastný) zúčastnili setkání (Meetingu B-BC) v německém městě Gotha a v červnu 1998 bylo podobné setkání uspořádáno J. Šťastným v Bedřichově v Jizerských horách. Akce se zúčastnilo přes dvacet specialistů z devíti zemí světa a byla velmi kladně hodnocena v jedenáctém čísle časopisu *Latissimus*. Na zdárném průběhu setkání se významně podíleli členové ČSE a Nadace pro záchranu a obnovu Jizerských hor.

Aktivita členů sekce výrazně přesahuje hranice České republiky. Od roku 2001 se rozvíjí spolupráce s Masarykovou Univerzitou v Brně na rozsáhlém projektu AQEM a navazujícím STAR. Tento výzkum je financován z prostředků Evropské unie a je zaměřen na biomonitoring a klasifikaci evropských vodních toků. Kromě toho se členové sekce také podílejí na projektu Fauna Europaea, financovaným rovněž z prostředků Evropské unie. Většina členů sekce také publikuje v zahraničních časopisech. Kromě faunistických článků to jsou popisy nových druhů a rodů brouků pocházejících především z indomalajské oblasti, z Číny a Indie. Členové sekce se významně podíleli na projektu Water Beetles of China, který byl organizovan Čínskou akademií věd a Přírodovědeckým muzeem ve Vídni.

Hlavním předmětem činnosti členů na národní úrovni byly od samého začátku faunistické a inventarizační průzkumy rezervací, CHKO a národních parků a spolupráce na rozsáhlých biomonitorovacích projektech. Prvním velkým výzkumem ve spolupráci s Masarykovou Univerzitou v Brně byla práce na seznamu bezobratlých biosférické rezervace Pálava. Výsledkem byly čtyři práce členů sekce (Boukal & Skalický 1996; Boukal 1999; Šťastný et. al. 1999; Trávníček et. al. 1999), jež přinesly seznam 189 druhů z 13 čeledí. Současně s tímto

Exkurze členů sekce vodních brouků na Sokolovsko (2000); Dušan Trávníček a Martin Fikáček.

projektem byl jednotlivými členy prováděn výzkum i v dalších zajímavých územích. V průběhu roku 1999 byl dokončen výzkum čeledi Dytiscidae v CHKO Jizerské hory a v současné době pokračuje sledováním skupiny Hydrophiloidea.

Také v dalších místech České republiky bylo možné v minulých letech potkat podivné postavičky v gumových botách, se síťkami a cedníky, které se snažily rozluštit mnohdy záhadný výskyt vodních brouků. V roce 2000 bylo zpracováno CHKO Broumovsko a v květnu 2001 CHKO Žďárské vrchy. Individuální průzkum výsypek v Sokolovské a Chebské pánvi provedený J. Hájkem byl doveden až k úspěšné obhajobě diplomové práce. Tentýž autor také provedl inventarizaci fauny vodních brouků NP Podyjí. Od roku 2001 se členové sekce ve spolupráci s Jihočeskou univerzitou a Entomologickým ústavem AV ČR účastní projektu Biodiverzita a přírodní podmínky Novohradských hor, jehož součástí je i podrobný průzkum vodních brouků tohoto území (Boukal et al. 2002, 2003). V tomtéž roce byl také vypracován inventarizační seznam vodních brouků v CHKO Třeboňsko a vybraných lokalit v CHKO Bílé Karpaty. Výsledky těchto průzkumů byly průběžně publikovány ve vědeckých časopisech a v regionálních přírodovědných sbornících. Spolu s inventarizačními seznamy uloženými na Správách CHKO představují rozsáhlý seznam citací.

Zásadní otázkou pro úspěšné zpracování fauny vodních brouků ČR bylo zavedení rozsáhlé evidence faunistických a literárních dat v programu Access. Tato databáze se rychle rozrůstá a v současné době obsahuje více než deset tisíc záznamů o výskytu a bionomii vodních brouků naší republiky.

Společné aktivity skupiny tak směřují k urychlenému detailnímu zmapování fauny vodních brouků České republiky, jež by bylo na úrovni srovnatelné s jinými evropskými státy, např. s Velkou Británií, Německem a Rakouskem, které se dané problematice intenzivně věnovaly v uplynulých desetiletích. Získaná data bude možné využít jak k vědecky fundované záchraně nejohroženějších druhů, tak i k detailnímu biomonitoringu vybraných vodních a mokřadních biotopů včetně vytypování přírodně cenných lokalit zasluhujících ochranu.

Jaroslav Šťastný a David Boukal

Sekce pro mandelinkovité a nosatcovité brouky

Sekci založil v roce 1995 RNDr. Jaromír Strejček. Vedla ho k tomu izolovanost a nedostatečná vzájemná informovanost těch členů ČSE, kteří se speciálně studiu některé z těchto rozsáhlých čeledí věnují, ať již po taxonomické nebo faunistické stránce. J. Strejček se oběma těmto čeledím již po mnoho let věnuje faunisticky s intenzivním zaměřením na studium vazby na konkrétní rostlinná společenstva. Předpokladem úspěšné činnosti je i jeho 27letá činnost v profesionální ochraně přírody, zejména na území Prahy. Místopředsedou sekce byl zvolen ing. Stanislav Benedikt.

Jaromír Strejček, vedoucí sekce mandelinkovitých a nosatcovitých brouků.

Členové obou složek, mandelinkáři a nosatcáři, se společně scházejí dvakrát ročně, vždy v rámci jarních a podzimních setkání a výměnných dnů členů ČSE. Tyto schůzky slouží jak k vzájemnému poznávání a spřátelení členů, tak ke vzájemnému informování.

Informace se týkají jak nových poznatků o nálezech významných či pro faunu nových druhů a bližších okolností jejich nálezů. Ukazuje se, že tyto informace umožňují a usnadňují obdobné nálezy na dalších podobných lokalitách, a tím i rozšíření našich vědomostí o přirozeném rozšíření významných druhů v ČR. Dále jsou to informace i o nových publikacích, zejména regionálních, i o jejich kvalitě a praktické upotřebitelnosti. Také zde může dobře a v klidu docházet k vzájemné výměně materiálu k doplňování srovnávacích sbírek a tím upřesňování správné determinace zpracovávaného materiálu z průzkumů.

Řada členů sekce se podílí i na potřebných průzkumech pro složky ochrany přírody ve státní správě. Nedostatečný počet profesionálních entomologů-specialistů by na takovou činnost naprosto nemohl stačit! Někteří členové připravují novou, rozšířenou a upřesněnou verzi check-listu pro čeleď nosatcovití (Curculionidae).

Členství v sekci je dobrovolné, stejně jako účast na schůzkách. Celkem se na činnosti této sekce v letech 1995 až 2004 podílelo 35 členů. Někteří mezitím ze sekce vystoupili, jiní nově vstoupili. V roce 2004 pracuje v sekci 18 činných členů.

Jaromír Strejček

Sekce experimentální a užité entomologie

Tato sekce byla ustavena 21.2.1987. Na ustavující schůzi sekce bylo přijato usnesení, že hlavní náplní činnosti této sekce je pořádání Dnů experimentální a užité entomologie v pokud možno pravidelných dvouletých intervalech, na nichž by měli možnost entomologové pracující na různých pracovištích vzájemně se informovat o pokroku v této oblasti entomologického výzkumu. V roce 1987 byl předsedou této sekce zvolen doc. RNDr. Ivan Hrdý, DrSc., v roce 1997 byl zvolen předsedou sekce doc. RNDr. František Kocourek, CSc.

První Dny experimentální a užité entomologie (DEUE) se konaly ve dnech 31.10.-1.11.1988 v Domě vědeckých pracovníků ČSAV v Liblicích za účasti 50 členů Společnosti, pracovníků základního a aplikovaného výzkumu, vysokých škol a praxe. Bylo předneseno 24 referátů a promítnuto pět televizních filmů s entomologickou tématikou. Zprávu o těchto dnech uveřejnil Hrdý (1990). Souhrny přednesených referátů a závěrečná rezoluce z této konference jsou publikovány ve *Zprávách Čsl. společnosti entomologické při ČSAV*, 26 (1990): 95-104.

Také druhé Dny experimentální a užité entomologie se konaly v Liblicích, a to ve dnech 6.-8.12.1989. Zúčastnilo se jich 27 členů Československé společnosti entomologické z výzkumných pracovišť, z vysokých škol i z praxe. Bylo předneseno 8 referátů a přijato usnesení k další činnosti. Vedle diskuse k předneseným referátům se diskutovalo i k obecným otázkám současného politického dění.

Dny experimentální a užité entomologie se měly uskutečnit i v roce 1990. Pro malý zájem a nepříliš vhodný termín bylo jejich konání odvoláno.

Další Dny experimentální a užité entomologie se konaly ve dnech 11.- 13.11.1997 v Chelčicích. Byly organizovány společně, a to podnik Biola ZD Chelčice s Entomologickým ústavem ČSAV. Konference se zúčastnilo 81 pracovníků z oblasti vědy a praxe, členů České společnosti entomologické a hostů. Bylo předneseno celkem 34 referátů a uspořádána exkurze do provozu laboratoří Biola ZD Chelčice, kde se zabývají produkcí bioagens pro regulaci škůdců.

Další Dny experimentální a užité entomologie se konaly ve dnech 29.2 až 1.3.2000 ve Výzkumném ústavu rostlinné výroby v Praze Ruzyni. Bylo předneseno celkem 32 referátů, které byly členěny do tématických bloků s navazující diskusí. Tematické bloky zahrnovaly

problematiku hormonální regulace hmyzu, fyziologii a ekologii hmyzu, metody používané v experimentální entomologii, potravní vztahy hmyzu a možnosti jejich využití, entomologii v ochraně životního prostředí, zemědělskou entomologii a problematiku lýkožrouta smrkového v Národním parku Šumava. Kromě toho se diskutovalo o aktuálních otázkách současného výzkumu v oblasti experimentální a užité entomologie. Této akce se zúčastnilo 45 členů České společnosti entomologické a jejich hostů. Pro zájemce byla uspořádaná exkurze do laboratoří Oddělení entomologie Výzkumného ústavu rostlinné výroby.

Od té doby se další Dny experimentální a užité entomologie již nekonaly (podle informace dr. J. Šuly z Entomologickém ústavu AV ČR v Českých Budějovicích).

František Kocourek a Marcela Skuhravá, doplněno podle materiálů Ivana Hrdého

Sekce práce s mládeží

Úvodem je třeba konstatovat, že v tomto přehledu mám k dispozici jen dílčí a neúplné vlastní podklady. Jsou to jednak oficiální deníky z doby mého působení v tehdejším Ústředním domě pionýrů a mládeže Julia Fučíka (ÚDPMJF), pokud jsem si je mohl ponechat; v letech 1977-1986 si je vedení ÚDPMJF nechávalo jako doklad o činnosti. Dále mám deníky z let 1987--1993, kdy ÚDPMJF byl přejmenován nejprve na „Dům pionýrů a mládeže" a později na „Institut dětí a mládeže MŠMT ČR". Nakonec byla tato organizace z budovy v Praze 2, v Havlíčkových sadech vystěhována. Od roku 1993 až dosud mám záznamy z nového působiště v „Toulcově dvoře", v Ekologickém centru hl. města Prahy, v Praze-Hostivaři.

V roce 1972 projednával tehdejší ústřední výbor Československé společnosti entomologické při ČSAV (ČsSE) mimo jiné i otázky pokračování výchovy mladých adeptů entomologie v režii ČsSE a stanovil jako nového vedoucího tzv. „kroužku mladých entomologů" dr. Jaromíra Strejčka. Ten převzal kroužek od dosavadního vedoucího dr.Josefa Jelínka. Vzhledem k tomu, že podle tehdy platných zákonných norem neměla ČsSE pověření k výchově mládeže, a to ani takto specificky zájmové, bylo nutné tuto činnost provádět ve vazbě na pověřenou organizaci.

Dařilo se to v návaznosti na tehdejší Československý svaz mládeže resp. na jeho složku, organizaci Pionýr. Tak bylo také možno využívat k činnosti kroužku i příslušné zařízení Pionýra, tj. Ústřední dům pionýrů a mládeže Julia Fučíka (ÚDPMJF) v Praze 2, Vinohrady, Havlíčkovy sady č.52 (tzv. Gröbovka); přechodně jedno pololetí i v detašované klubovně v suterénu domu v ulici U Havlíčkových sadů. Kromě místnosti na schůzky zde byly k dispozici i potřebné pomůcky, a to mikroskop a odborná literatura.

Kroužek (klub) se scházel každý lichý pátek (později čtvrtek, vzhledem k pátečním odjezdům členů s rodiči na chaty a chalupy) vždy od 17 do 19 hodin. Označení klub by bylo vhodnější, protože členy kroužku byli jak začátečníci od 10 let, tak i ti, kteří do klubu chodili i více let, někteří dokonce i v době vysokoškolských studií; ti pak pomáhali zaučovat do problematiky mladší členy. Oficiálním názvem zůstal „kroužek". Činnost kroužku v Praze na Vinohradech skončila koncem prvního pololetí roku 1993.

Od druhého pololetí 1993 byl kroužek přemístěn do Ekologického centra hl. města Prahy, do „Toulcova dvora" v Praze - Hostivaři, Kubátova 1, díky pochopení tehdejší ředitelky a zakladatelky Mgr. Em. Strejčkové. Schůzky kroužku zde pokračují rovněž každý lichý čtvrtek od 17 do 19 hodin (mimo prázdniny). Kromě klubovny, pomůcek včetně mikroskopů a literatury, je k dispozici i rozsáhlý přírodně pestrý areál patřící k Ekologickému centru (sad, pastvina,

Dlouholetý vedoucí sekce mladých entomologů, Jaromír Strejček, na exkurzi u Mimoně (1989).

listnatý les, mokřad a tůň), kde lze provádět i instruktáž sběru. Výchovná činnost byla a je stále zaměřena tak, aby členové kroužku se dostatečně seznámili se základními a nezbytnými znalostmi a dovednostmi a nemuseli si tyto postupy pracně vymýšlet a vyhnuli se zbytečným chybám.

Náplní schůzek byla a je proto zejména praktická instruktáž preparace, lokalitování (včetně nejvhodnějšího řešení lokalitních štítků), pořádání sbírek, výběru zájmových řádů a čeledí. Značná část času je věnována pomoci s determinací přineseného materiálu, informaci o vhodné odborné literatuře a možnosti jejího získání. Členové jsou seznamováni s vhodnými pomůckami pro sběr hmyzu a možnostmi jejich získání či vlastní výroby. Praktická instruktáž sběru v terénu se uskutečňovala v rámci občasných terenních exkurzí o sobotách a nedělích. Nyní se instruktáže o sběru hmyzu uskutečňují hlavně v areálu Toulcova dvora.

Velké úsilí bylo věnováno i vysvětlování otázek ochrany přírodních hodnot, zejména ochraně bezobratlých, jejich biotopů a šetrným metodám sběru. To se projevilo i v pozdějším zaměření některých absolventů, např. bývalý náměstek ministra zemědělství T. Zídek se zaměřením na alternativní zemědělství, P. Špryňar, pracovník CHKO Český kras. Do kroužku občas přicházeli i další kolegové a předváděli některé potřebné praktiky, např.vzorovou preparaci K. Pospíšil a makrofotografii dr. J. Pradáč.

Vzhledem k tomu, že zejména řád motýlů a jiné podobné skupiny vyžadují specifické přístupy preparace, chovu i sběru, jež nebylo možno spojovat se zaměřením vedoucího kroužku (brouci, blanokřídlí), usiloval vedoucí J. Strejček o to, aby paralelně s tímto kroužkem byl uskutečněn i kroužek se zaměřením na motýly tak, aby probíhal obdobně, ale v sudé týdny. Žádal proto i na schůzích výboru ČSE, aby se z početné pražské skupiny lepidopterologů této výchovné činnosti někdo ujal. Povedlo se to, ale bohužel jen dočasně, od druhého pololetí roku 1976 do roku 1989, kdy se toho postupně ujali kolegové M. Soldát, M. Vaněk a zejména ing. J. Skyva. Potom tento kroužek zanikl, údajně pro nezájem mládeže. Průběh kroužku vždy kopíroval a kopíruje školní rok, tj. od září jednoho roku do června roku následujícího.

Počty účastníků v kroužku byly a jsou velmi rozdílné. V minulém režimu byla účast velká, zejména na zahájení ročníku, kdy se účastnilo 30 až 40 dětí. To odpovídalo tehdejší ideologii,

která vyžadovala, aby se každý pionýr zapojil mimo účasti na schůzích příslušné skupiny i do nějakého zájmového kroužku. Řada dětí se domnívala, že se v entomologickém kroužku budou dobře bavit. Když však zjistily, že jde o vážnou a obtížnou činnost, s nároky na znalosti (včetně jazykových), trpělivost, pečlivost a systematičnost, tak řada dětí odpadla. Přesto se práce zúčastňovalo 10 až 15 členů. Někteří z nich navštěvovali kroužek i více let a vypracovali se na dobré odborníky přímo v oboru, nebo odborníky, kteří se sice entomologií neživí, ale přesto se jí intenzivně zabývají, věnují jí volný čas a suplují tak naprosto početně i zaměřením nedostatečnou skupinu entomologů - profesionálů. Z bývalých absolventů kroužku, kteří se takovým způsobem vypracovali, jen jako příklady jmenuji (bez titulů a abecedně): Jaroslav Boháč, Roman Borovec, Jaroslav Flégr, Zuzana Hořická, Michal Hoskovec, Zdeněk Kačenka, Matúš Kocián, David Král, Jan Růžička, Jiří Sádlo, Petr Švácha, Vladimír Švihla.

Po roce 1990 došlo k výraznému zlomu v zájmech mládeže, a to nejen o přírodní vědy, vlivem lákavých technických vymožeností, kde zejména počítače a jejich využívání pro hry odlákalo většinu zájemců. Své udělala i skutečnost, že s politickým uvolněním vznikla široká plejáda jiných atraktivních činností s menšími nároky na znalosti, trpělivost a soustavnost. Výsledkem těchto vlivů rapidně klesla i účast v entomologickém kroužku a mám informace, že podobný odliv zájmu mládeže se projevil i v jiných podobných oborech.

V současné době se počet členů kroužku pohybuje mezi 4 a 6 aktivními účastníky schůzek a instruktáží. Další pokračování kroužku je proto dosti problematické, zejména když za téměř 80letého vedoucího se nepodařilo získat náhradu a i otázka dalšího trpění tohoto minikroužku v Toulcově dvoře se strany nového vedení je nejistá!

Jaromír Strejček

MEZINÁRODNÍ KONGRESY

Podobně jako se setkávají specialisté řady jiných vědních oborů na mezinárodních úrovni na různých setkáních a kongresech, tak i entomologové mají svou platformu – mezinárodní entomologické kongresy (International Congress of Entomology). Postupně se uskutečňují v různých městech ve všech světadílech. Kromě toho se konají i regionální mezinárodní evropské kongresy (European Congess of Entomology) a geograficky i tematicky omezenější mezinárodní symposia o entomofaunistice střední Evropy (Symposium Internationale Entomofaunisticum Europae Centralis, SIEEC). Na druhé straně se setkávají entomologové na tematicky zaměřených setkáních v rámci užších specializací v návaznosti na jednotlivé hmyzí řády, jako jsou lepidopterologové na mezinárodních lepidopterologických kongresech, dipterologové na mezinárodních dipterologických kongresech a koleopterologové na mezinárodních koleopterologických kongresech. Většiny kongresů se zúčastnili i členové naší Společnosti a zpravidla dokonce na vlastní náklady.

Mezinárodní entomologické kongresy

První mezinárodní entomologický kongres (1. International Congress of Entomology) se konal v roce 1910 v Bruselu v Belgii (přesné datum není jisté, nepodařilo se najít doklad v literatuře). Další kongresy se konaly více méně pravidelně po třech až čtyřech letech – s výjimkou válečných období - hlavně v různých státech Evropy a Ameriky, ale i v Asii a v Austrálii. Do roku 2000 se konalo celkem 21 mezinárodních entomologických kongresů. Přehled kongresů uvádíme v následující tabulce.

Přehled Mezinárodních entomologických kongresů

Pořadí	Místo a země konání, datum
1.	Brusel (Belgie)
2.	Oxford (UK), 5.-10.8.1912
3.	Curych (Švýcarsko), 19.-25.7.1925
4.	Ithaka (USA), srpen 1928
5.	Paříž (Francie), 18.-24.7.1932
6.	Madrid (Španělsko), 6.-13.9.1935
7.	Berlín (Německo), 1938
8.	Stockholm (Švédsko), 1950
9.	Amsterdam (Nizozemí), 17.-24.8.1951
10.	Montreal (Kanada), 17.-25.8.1956
11.	Siena (Itálie), 17.-25.9.1960
12.	Londýn (UK), 1964
13.	Moskva (SSSR), 1968
14.	Canberra (Austrálie), 1972
15.	Washington, D.C. (USA), 19.-27.8.1976
16.	Kyoto (Japonsko), 3.-9.8.1980
17.	Hamburg (BRD), 20.-26.8.1984
18.	Vancouver (Kanada), 3.-9.7.1988
19.	Peking (Čína), 28.6.-4.7.1992
20.	Florencie (Itálie), 25.-31.8.1996
21.	Iguaçu (Brazílie), 2000

Evropské entomologické kongresy
(European Congress of Entomology)

Evropské entomologické kongresy se konají zpravidla každé 4 roky v některé ze zemí Evropy. Do roku 2002 se uskutečnilo celkem sedm kongresů. Nepodařilo se zjistit, kde se konal první a pátý evropský entomologický kongres. Druhý evropský entomologický kongres se konal v Kielu (BRD) 27.9.-2.10.1982, třetí v Amsterdamu v Nizozemsku v srpnu 1986, čtvrtý v Gödölö v Maďarsku 1.-6.9.1991. Šestý evropský entomologický kongres se konal v Českých Budějovicích. Přetiskujeme zde zprávu o tomto kongresu. Sedmý evropský entomologický kongres se konal v Thessalonice v Řecku 7.-13.10.2002.

Šestý evropský entomologický kongres se konal ve dnech 23.-26. srpna 1998 v Českých Budějovicích a byl organizován Českou společností entomologickou spolu s Entomologickým ústavem Akademie věd ČR a Jihočeskou univerzitou pod záštitou Evropské akademie věd a umění. Do Českých Budějovic se sjelo přes 550 odborníků téměř ze všech evropských zemí a přilehlých oblastí (Turecko, Maroko, Egypt, Izrael) a mezi účastníky byli i odborníci ze zámoří (Argentina, Austrálie, Brazílie, Čína, Indie, Japonsko, Kanada, Korea, Mexiko, USA). Zahájení kongresu se zúčastnil také ministr školství Eduard Zeman a předseda Akademie věd profesor Rudolf Zahradník.

Na šest úvodních plenárních přednášek navazovalo jednání v osmi sekcích, kde bylo předneseno přes 300 ústních příspěvků a prezentováno 224 plakátových sdělení. Evoluci

Předsednictvo VI. evropského entomologického kongresu v Českých Budějovicích (1998); zleva: van Emden (předseda stálého výboru kongresů), F. Sehnal (tehdejší ředitel EntÚ AV ČR), M. Beneš (tehdejší primátor Č. Budějovic), R. Zahradník (tehdejší předseda AV ČR), E. Zeman (tehdejší ministr školství), prof. Střeleček (tehdejší rektor Jihočeské University), T. Soldán (organizační tajemník kongresu)

a studiu fylogeneze hmyzu byla věnována značná pozornost. Zejména rozvoj molekulárně genetických metod vede k překvapivým závěrům o původu hmyzu. Je pravděpodobné, že hmyz má společného předka nikoliv s klepítkatci, ale s korýši, a že členovci jeví bližší vztahy spíše k háďátkům než ke kroužkovcům. Velmi slibnou metodikou je zejména analýza kaskád genových expresí, která byly rozpracována na klasickém genetickém modelu octomilky.

Sekce morfologie a fyziologie hmyzu se zabývala problematikou stavby a funkce kutikuly, metabolickými a adenotrofními neurohormony, pohlavními feromony, řízením dýchání a oběhu hemolymfy a jejími bílkovinami, řízením cirkadiánních rytmů, fenotypické divergence a řízením dlouhodobých vývojových cyklů. Pozornost byla věnována i genetickému výzkumu, např. struktuře pohlavních chromozómů a mechanismům určení pohlaví, organizaci a mapování genomu octomilky, rozvoji metodik transgeneze hmyzu a regulace genové exprese. Tento výzkum, mnohdy zasahující i do oblasti biomedicíny, je podkladem pro zdokonalení moderních metod kontroly hmyzích škůdců a pro vývoj nových generací insekticidů založených hlavně na přírodních látkách.

V ekologických sekcích byla řada příspěvků zaměřena k praktickým otázkám ochrany biodiverzity hmyzu, ať již se jednalo o seznamy ohrožených nebo zranitelných druhů či druhů a skupin z hlediska biodiverzity jinak významných nebo o praktická opatření vedoucí k zachování rovnováhy mezi člověkem a hmyzími populacemi. Součástí ekologické sekce bylo i sympozium o matematických metodách a modelování ekosystémů. Zpracování velkých souborů primárních údajů pomáhá definovat podmínky pro rovnovážné nebo naopak silně narušené ekologické vztahy, zejména mezi rostlinami a herbivorním hmyzem a mezi hmyzem a jejich přirozenými nepřáteli, predátory a parazity. Mnohokrát byla potvrzena skutečnost, že hmyz je vzhledem ke značné specializaci na jedné straně i k početnosti populací a často velmi dobře definovatelné ekologické valenci na straně druhé velmi dobrým bioindikátorem pro zjišťování změn životního prostředí.

Sekce aplikované entomologie byla v rámci kongresu bezesporu nejrozsáhlejší. Většina referátů byla zaměřena na ochranu sadů a lesů a k poznání životních cyklů a populační dynamiky hospodářsky významných druhů. Potěšitelný je hlavně zjevný přesun pozornosti od chemické

ochrany k využití možností biologického boje se škůdci pomocí patogenů a parazitoidů, k vývoji bioracionálních pesticidů i k některým nejnovějším a velmi perspektivním metodám, např. k využití transgenních rostlin. Specializovaná sympozia byla zaměřena na taxonomii kůrovců a jejich biologickou kontrolu, která je u nás v posledních létech velmi aktuální hlavně v oblasti Šumavy.

Počtem účastníků a svým rozsahem byl kongres nepochybně největším mimopražským vědeckým setkáním v historii České republiky a významnou prestižní záležitostí nejen evropského významu. V neposlední řadě byla na tomto kongresu dotvořena také infrastruktura výboru pro Evropské entomologické kongresy, jehož předsednictví bylo na příští čtyři roky svěřeno České republice. Zde má být vypracována databáze evropských entomologů, která by po dokončení měla obsahovat přes 50.000 položek.

Svatopluk Bílý a Tomáš Soldán

Mezinárodní symposia o entomofaunistice střední Evropy
(Symposium Internationale Entomofaunisticum Europae Centralis, SIEEC)

Myšlenkovým otcem konání těchto symposií a organizátorem prvého mezinárodního setkání v roce 1964 v Opavě byl Zdeněk Tesař. Tehdy se sešlo 38 entomologů ze čtyř zemí. Na druhém symposiu, které se konalo v roce 1966 opět v Opavě, dali účastníci (74) podnět k pravidelnému konání těchto setkání, která pokračují v intervalu 2-3 let dodnes za účasti daleko většího počtu účastníků z mnoha zemí Evropy.

Hlavní tematika práce SIEEC je podpora základního taxonomického výzkumu, metodika a dokumentace faunistické práce, dokumentace hmyzí fauny střední Evropy, podpora zpracovávání a vydávání faunistických děl, vypracovávání červených seznamů ohrožených druhů, zpracovávání katalogů všech skupin hmyzu aj. Velmi důležitým momentem konání těchto symposií byla v době před rokem 1989 rovněž možnost legálního setkání kolegů ze Západu a Východu a navázání kontaktů pracovních i přátelských. Proto se většina symposií do roku 1989 konala v zemích východního bloku.

Účastníci 8. symposia o entomofaunistice Evropy (SIEEC) v Hradci Králové (1979).

Vzhledem k tradici a tematice SIEEC není divu, že se na práci organizace od začátku významně podílela i Československá společnost entomologická. Byla jedním z hlavních pořadatelů 8. symposia v Hradci Králové v roce 1979. Od ustavení Stálého komitétu SIEEC v roce 1968, ve kterém má každá z členských zemí 2 až 3 zástupce, byli členy za Československo a později za Českou republiku funkcionáři společnosti, a to Z. Tesař, K. Novák, M. Čapek, K. Hůrka a J. Jelínek. Od roku 1973 jsou v rámci symposií udělovány i Čestné medaile za významné dílo v entomofaunistice střední Evropy. Bylo jich dosud uděleno celkem 28. Z Čechů tyto medaile obdrželi Z. Tesař v roce 1973, A. Pfeffer v roce 1994, K. Hůrka v roce 1996 a D. Povolný v roce 2001.

V současné době se na práci v SIEEC podílejí entomologové ze 14 zemí: z Běloruska, České republiky, Nizozemí, Chorvatska, Maďarska, Německa, Polska, Rakouska, Rumunska, Ruska, Slovenska, Slovinska, Švýcarska a Ukrajiny. Od roku 1964 do roku 2003 se uskutečnilo celkem 18 symposií. Uvádíme zde jejich přehled.

Přehled Mezinárodních symposií o entomofaunistice střední Evropy.

Pořadí	Místo, země a datum konání
1.	Opava (ČR), 22.-24.9.1964; 37 účastníků
2.	Opava (ČR), 21.-23.9.1966; 74 účastníků
3.	Görlitz (NDR), 23.-26.4.1968; 96 účastníků
4.	Bialowieża (Polsko), 1.-4.9.1969; 75 účastníků
5.	Budapešť (Maďarsko), 24.-28.9.1973; 244 účastníků
6.	Lunz (Rakousko), 1.-6.9.1975; 85 účastníků
7.	Leningrad (SSSR), 19.-24.9.1977; 266 účastníků
8.	Hradec Králové (ČR), 27.8.-2.9.1979; 150 účastníků
9.	Portorož (Jugoslávie), 22.-28.6.1981; 143 účastníků
10.	Budapešť (Maďarsko), 15.-20.8.1983; 300 účastníků
11.	Gotha (NDR), 19.-23.5.1986; 250 účastníků
12.	Kijev (Ukrajina), 24.-30.9.1988; 277 účastníků
13.	Gödöllö (Maďarsko), 3.-6.9.1991; 281 účastníků
14.	Mnichov (BRD), 4.-9.9.1994
15.	Iasi (Rumunsko), 22.-27.9.1996
16.	Basilej (Švýcarsko), 14.-19.3.1999
17.	Radenci (Slovinsko), 20.-26.5.2001
18.	Linec (Rakousko), 21.-28.9.2003

Literatura: Klausnitzer (1993), Nedvěd (1990)

† Karel Hůrka

Evropské lepidopterologické kongresy

Evropská lepidopterologická společnost (Societas Europaea Lepidopterologica) má v současné době (2004) přibližně 650 řádných členů, z nichž většina je z evropských zemí, ale řada členů pochází i z USA, Kanady a Austrálie. Evropské lepidopterologické kongresy jsou

pořádány každé dva roky. První kongres se uskutečnil v roce 1978 v Paříži a do roku 2002 bylo zorganizováno celkem třináct kongresů. Uvádíme jejich přehled.

Přehled Evropských lepidopterologických kongresů

Pořadí	Místo, země a datum konání
1.	Paříž (Francie), 29.3.-1.4.1978
2.	Karlsruhe (BRD), 9.-12.4.1980
3.	Cambridge (UK), 13.-16.4.1982
4.	Wageningen (Nizozemí), 24.-27.4.1984
5.	Budapešť (Maďarsko), 7.-10.4.1986
6.	San Remo (Itálie), 4.-9.4.1988
7.	Lunz (Rakousko), 3.-8.9.1990
8.	Helsinki (Finsko), 19.-23.4.1992
9.	Lednice (ČR), 5.-9.9.1994
10.	Madrid (Španělsko), 3.-7.5.1996
11.	Malle (Belgie), 22.-26.3.1998
12.	Bialowieża (Polsko), 28.5.-1.6.2000
13.	Korsør (Dánsko), 1.-6.6.2002

Devátý evropský kongres lepidopterologů se uskutečnil 5.-9. září 1994 na Zahradnické fakultě Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Lednici na Moravě. Na jeho organizaci se kromě Evropské lepidopterologické společnosti (SEL) podílela Česká společnost entomologická, Entomologický ústav AV ČR v Českých Budějovicích a Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, na jejíž půdě kongres probíhal. Záštitu nad průběhem kongresu převzali rektor MZLU a primátor města Brna. Úvodní ceremoniál se uskutečnil v historických částech Brněnské radnice za účasti řady významných hostů, např. zástupce velvyslance Spojeného Království v ČR, náměstka ministra kultury ČR, primátora města Brna, rektora a prorektora MZLU. Slavnostní projev přednesl prezident kongresu Prof. Dr. Ing. Dalibor Povolný, DrSc., nejdříve v latině, následně jeho obsáhlý souhrn v angličtině, němčině, francouzštině, španělštině, italštině, ruštině a češtině. Přátelská atmosféra nastolená při slavnostním ceremoniálu pak provázela celý zbytek kongresu.

Pracovní část kongresu byla zahájena v úterý 6. září plenárním zasedáním a přednáškami o přírodních podmínkách jižní Moravy, zejména Chráněné krajinné oblasti Pálava. Následovalo několik plenárních referátů na téma „Fylogeneze, systematika a zoogeografie motýlů", které přednesli N. P. Kristensen (Kodaň), S. U. Siněv (Petrohrad), K. Mikkola (Helsinky) a I. Y. Kostjuk (Kijev). Další přednášky byly rozděleny do většího počtu sekcí zaměřených na systematiku a evoluci, ochranu a ekologii, aplikovanou lepidopterologii, zoogeografii a regionální faunistiku. Dále proběhlo několik specializovaných workshopů: Noctuidae, Microlepidoptera a Tropická Lepidoptera. Celkem bylo předneseno asi 70 referátů a prezentováno 25 posterů. Většina z nich se týkala evropské, resp. palearktické fauny, osm se zabývalo motýly jiných zoogeografických oblastí. Kromě oficiálních přednášek a dalších akcí došlo v průběhu kongresu k řadě neformálních setkání a diskusí, byly navázány četné nové osobní i vědecké kontakty. Na kongresu byla také prezentována nová monumentální kniha

„Die Tagfalter der Türkei" autorů G. Hesselbartha, H. van Oorschota a S. Wagenera. Kongresu se celkem zúčastnilo 226 lepidopterologů z 28 zemí (kromě Evropy také např. z Japonska, Kanady a USA), tj. nejvíce za dobu konání těchto kongresů.

Poměrně příznivé počasí v průběhu kongresu umožnilo vykonat několik společných terénních exkurzí (Pálava, lužní lesy, váté písky, slovenské Záhorie), řada účastníků podnikala výlety a sbírala samostatně. Například entomologicky atraktivní Tabulová hora v Pavlovských vrších byla každý večer celá ozářena množstvím světel lovících lepidopterologů. Program byl připraven i pro rodinné příslušníky a další doprovázející osoby. V mnohých zanechal nezapomenutelný dojem také závěrečný společenský večer ve Velkých Pavlovicích spojený s ochutnávkou zdejších vín.

Literatura: Laštůvka (1987)

Zdeněk Laštůvka

Mezinárodní dipterologické kongresy

Dipterologie, nauka o dvoukřídlých, se v průběhu 20. století rozrostla ve významnou vědní disciplinu entomologie. To se odrazilo i v tom, že se dipterologové rozhodli setkávat se na pravidelných mezinárodních dipterologických kongresech. První se konal v roce 1986 z iniciativy maďarských entomologů. Maďarsko vždy patřilo a dosud patří k iniciátorům významných entomologických akcí. Vzpomeňme na vydání zásadního dipterologického díla C. Kertésze „*Catalogus dipterorum hucusque descriptorum*", které vyšlo v roce 1902 v Lipsku. V letech 1984-1993 zorganizovali pracovnící Zoologického oddělení Maďarského muzea přírodních věd (Zoological Department of the Hungarian Natural History Museum) v Budapešti vydání 14ti svazkové řady „*Catalogue of the Palaearctic Diptera*", jehož autorského zpracování se zúčastnila řada předních dipterologů z řady evropských států. Na toto dílo navázalo vydání

Účastníci sedmého dipterologického semináře v Nitře (1982).

Účastníci 4. Mezinárodního dipterologického kongresu v Oxfordu (1998); workshop Cecidomyiidae.

čtyřdílné publikace *Manual of Palaearctic Diptera (with special reference to flies of economic importance)* (1997-2000), jež shrnuje všestranně moderní poznatky o dvoukřídlých.

Neudivuje proto, že první mezinárodní dipterologický kongres byl svolán díky iniciativě dvou dipterologů, pracovníků Maďarského muzea přírodních věd v Budapešti, dr. László Pappa a dr. Bély Darvase. Kongres se uskutečnil ve dnech 17.-24.8.1986 v prostorách Zahradnické university (Horticultural University) v Budapešti. Zúčastnilo se ho 260 dipterologů z celého světa. Početná skupina českých a slovenských dipterologů zahrnovala 25 osob. Kongres formálně organizovala Biologická sekce Maďarské akademie věd za předsednictví akademika Tibora Jermyho, sekretáři a aktivními organizátory byli Béla Darvas a László Papp.

Druhý mezinárodní dipterologický kongres se konal 27.8.-1.9.1990 v Bratislavě. Byl pořádán Slovenskou akademií věd, Univerzitou Komenského a Slovenskou entomologickou společností. Presidentem kongresu byl akademik Ľudovít Weismann, vicepresidentem prof. Olga Štěpanovičová. Kongres připravil a jednání řídil 18 členný organizační výbor, jehož předsedou byl prof. Rudolf Rozkošný a sekretářem (a hlavním organizátorem) byl prof. Ladislav Jedlička. Jednání kongresu se účastnilo 270 dipterologů z celého světa, z nichž 50 bylo z Československa.

Třetí mezinárodní dipterologický kongres se uskutečnil ve dnech 15.-19.8.1994 na Universitě v Guelphu v provincii Ontario (Canada). Organizační výbor tvořili S. A. Marshall, který byl presidentem, dále sekretář T. A. Wheeler a dalších osm členů. Také tohoto kongresu se zúčastnila početná skupina dipterologů z České a Slovenské republiky.

Čtvrtý mezinárodní dipterologický kongres se konal 6.-13.9.1998 v Keble College v Oxfordu (UK). Organizační výbor byl 16ti členný, presidentem kongresu byl D. J. de C. Henshew a sekretářem A. C. Pont. Kongresu se zúčastnilo 370 dipterologů. Čeští a slovenští entomologové tvořili dosti početnou 12ti člennou skupinu.

Pátý mezinárodní dipterologický kongres se uskutečnil 29.9.-4.10.2002 v Brisbane v Austrálii. Pro velké finanční náklady a značnou vzdálenost se ho zúčastnilo jen šest dipterologů z České a Slovenské republiky.

Marcela Skuhravá

Mezinárodní koleopterologické kongresy

První mezinárodní koleopterologický kongres (International Congress of Coleopterology) se konal ve dnech 18.-23.září 1989 v Barceloně. Byl organizován Evropskou koleopterologickou společností (Asociación Europea de Coleopterología, AEC), oddělením biologie živočichů Biologické fakulty University v Barceloně (Departament de Biologia Animal, Facultad de Biologia - Universitat de Barcelona) a oddělením biologie živočichů University v Torině (Universita di Torino, Dipartimento di Biologia Animale). Organizační výbor tvořili prezident Dr. M. Blas, vicepresidenti Dr. X. Bellés, Dr. M. Zunino, sekretář Dr. T. Yélamos, pokladník Mr. M. Tomás a členové Mr. J. Bosch, Mr. J. Dantart, Mr. O. Escola, Dr. C. Palestrini, Dr. X. Vázquez a Mr. E. Vives a 14 členů vědeckého výboru. Kongresu se zúčastnilo bezmála 200 entomologů.

Ve dnech 14.-21. září 2003 se měl konat druhý mezinárodní koleopterologický kongres v Praze, organizovaný společně Evropskou koleopterologickou společností, Českou společností entomologickou a Výzkumným ústavem lesního hospodářství a myslivosti v Jílovišti-Strnadech. Kongres měl být významnou příležitostí pro vzájemné setkání a výměnu názorů předních specialistů v oboru entomologie se zaměřením na koleopterologii prostřednictvím osobních setkání, přednášek, posterů, filmů, výstav a terénních exkurzí. Vědecký program se měl sestávat z jedno- až dvoudenního plenárního zasedání a přednášek, tří až čtyř dnů specializovaných sympozií a jednoho dne věnovaného exkurzi do přírody. Jednacím jazykem byla určena angličtina, proto i všechny další informace o kongresu byly vydávány pouze v tomto jazyce. Postery v jiných kongresových jazycích musely obsahovat patřičný abstrakt v angličtině.

Kongres se měl uskutečnit v hotelu Pyramida, kde je k dispozici přednášková hala, salónky pro specializovaná sympozia, kinosál a rovněž i ubytování a stravování pro účastníky. Pro méně náročné byla zajištěna možnost ubytování v nedalekých studentských kolejích na Strahově. Po dobu kongresu byl zajištěn také program pro doprovázející osoby. Pro potřeby kongresu byla zřízena speciální internetová stránka http://www.coleocongress2003.cz, kde byly uveřejněny všechny základní informace, přihláška a průběžně byly doplňovány aktuální informace o připravovaných akcích.

Prezidentem kongresu byla Marina Blas (President of AEC), viceprezidenty pak byli Svatopluk Bílý jako předseda ČSE a Petr Zahradník jako ředitel VÚLHM. Dále byli v organizačním výboru Miloš Knížek jako tajemník, Jakub Rolčík a Jan Farkač jako pokladníci, David Král a Jan Růžička jako členové. Vzhledem k nedostatečnému počtu přihlášených účastníků, kdy nebylo možné z předpokládaného vložného uhradit vysoké finanční náklady kongresu a zaručit dostatečnou vědeckou hodnotu i přínos kongresu, byla organizace kongresu po dohodě organizačního výboru zrušena. Od té doby se nepodařilo Evropské koleopterologické společnosti (AEC) nalézt vhodného organizátora dalšího koleopterologického kongresu.

Miloš Knížek

STO LET ČASOPISU SPOLEČNOSTI

Časopis společnosti, stejně jako Česká společnost entomologická, vznikl z podnětu profesora Františka Klapálka již v roce 1904. Zpočátku vycházel pod názvem *Časopis České Společnosti Entomologické*, *Acta Societatis Entomologicae Bohemiae* (dále jen „Časopis"). V prvním článku stanov uveřejněných na vnitřní straně obálky prvního čísla prvního ročníku Časopisu se uvá-dí: „Úkolem Společnosti, sídlící v Praze, jest pěstovati jazykem českým studium hmyzu a to: přednáškami v občasných schůzích konaných v Praze nebo mimo ni, vědeckými vycházkami, určováním a výměnou hmyzu, vydáváním časopisu, pořizováním příslušné literatury a sbírek hmyzových a hmotnou podporou vědeckých prací entomologických". Dále v článku 8. „Každý člen má právo... podávati referáty a literární práce k uveřejnění, dostávati časopis Společnosti bezplatně a jiné publikace Společnosti za ustanovenou cenu sníženou." Je zřejmé, že od prv-ních počinů Společnosti byl Časopis hlavním pojítkem a výrazem sounáležitosti českých entomologů, ať již jejich znalost oboru jim byla zdrojem obživy (což tehdy bylo jen výjimečně) či nikoliv. První ročníky Časopisu vycházely ještě za Rakousko-Uherska, takže nepřekvapují emancipační snahy českých entomologů, viz „Úkolem Společnosti ... jest pěstovati jazykem českým studium hmyzu".

Časopis České Společnosti Entomologické

Redakční komitét od roku 1904 tvořili vedle prof. Fr. Klapálka, řed. Napoleon M. Kheil, P. Aug. Kubes, prof. E. Rádl a odb. uč. Ant. Wimmer (jména jsou zde psána přesně jak byla původně uvedena, v dalších ročnících psáno Vimmer). Stojí za zmínku připomenout, že redakční komitét byl sestaven, úměrně tehdejší době, společensky i profesně velmi vyváženě: Zakladatel Společnosti a Časopisu F. Klapálek byl středoškolský profesor, zoologii studoval u prof. A. Friče. Položil u nás základ studia „menších řádů" hmyzu (zejména chrostíků), byl vynikající popularizátor, přeložil do češtiny Darwinovo dílo „O vzniku druhů". N. M. Kheil byl majitelem a profesorem soukromé obchodní školy, profesí filolog, ze záliby se věnoval lepidopterologii. Páter A. Kubes, provinciál řádu kapucínů, byl velmi zasvěceným amatérským hymenopterologem. E. Rádl, vysokoškolský profesor, se zabýval obecnou entomologií, ale známější je jako filozof. Konečně A. Vimmer, učitel a posléze ředitel měšťanské školy, byl všestranným dipterologem a zakladatelem české (i československé) dipterologické školy.

Složení redakční rady bylo obměněno v roce 1912 a „redakční komité" působilo ve složení: prof. Fr. Klapálek, MUDr. Em. Lokay, JUDr. Jos. Maličký, odb. uč. Ant. Vimmer a nestor našich hymenopterologů Oldřich Šustera, který svou přítomností v redakční radě překlenul dlouhé období mnoha přeměn a spolupracoval na vydávání Časopisu ještě v roce 1957.

Do roku 1918 (prvních 15 ročníků) redigoval časopis předseda Společnosti F. Klapálek. Po prvním, velmi útlém svazku, vyšla 4 čísla objemnějšího druhého ročníku v roce 1905.

Časopis nebyl od samých začátků věnován jen faunistice a taxonomii. Např. v prvním sešitu byla otištěna Wimmerova studie o anatomii sosáku dipter. V druhém ročníku vyšel Brožkův článek „Mathematika a biologie", v němž autor pohotově komentoval definice korelačních koeficientů podle tehdy zcela nových prací Pearsona a Dunckera, které dodnes patří k základním kamenům matematické statistiky. V šestém ročníku pak vyšel záznam Brožkových přednášek „O mendelismu", což připomínám s odkazem na pestrost obsahu tehdejšího Časopisu. Tyto přednášky (18.5. a 22.6.1909) zřetelně dokumentují zájem členů Společnosti o obecné otázky

biologie. Svědectvím přístupu představitelů Společnosti a redakce Časopisu k věcem veřejným je zpráva „Bekyně sosnová v Čechách" (ročník 7, 1910: 55): "Výbor Č.S.E. pokládaje za povinnost Společnosti pěstovati entomologii nejen po stránce vědecké, nýbrž i entomologii použitou, usnesl se obrati si za úkol výzkum jednoho z nejhorších škůdců hospodářských, totiž bekyně sosnové (*Psilura monacha L*)..."

Většina článků z období počátků Časopisu byla psána česky. Shora zmíněné emancipační snahy ilustruje tato zpráva otištěná pod zkratkou Kpk. (zjevně F. Klapálek) v oddílu „Drobnosti" na str. 26 prvního čísla druhého ročníku Časopisu: „Bekyně-mniška". Ačkoliv rod *Ocneria* dávno nese české jméno bekyně, přece nějaká vtipná hlava v době, kdy *Ocneria monacha L.* u nás zhoubnou se ukázala, vynašla pro ni nové jméno: mniška. Jest to jednak ukázkou lenosti – neboť vynálezce mnišky byl patrně tak pohodlný, že ani k literatuře české nešel na poradu – jednak naší otročiny němčině; jest totiž mniška otrockým a hloupým překladem německé Nonne. Kdy se vymaníme ze snahy každé německé slovo, každou německou frási po slabice zčeštiti?! Jak pošetilé bylo tvořiti slovo mniška, vysvitne, uvážíme-li, že bekyně býval též jistý druh řeholí (viz Naučný slovník Ottův, heslo Berghardové). Nemusíme připomínati, že jest naší povinností „mnišku" z češtiny opět vymýtiti." Dobře míněno, ale díky všeobecně respektované binominální nomenklatuře žije bekyně mniška v českém názvosloví dodnes.

Dnes těžko soudit, jak podpora češtiny proklamovaná při zakládání Časopisu, souzněla s projevy hluboké oddanosti mocnářství v pohnutých letech první světové války. Na schůzi 18. dubna 1916, které se zúčastnilo jen 14 členů, byla povstáním vzdána pocta Janu Borkovi, který zemřel „konaje službu vojenskou" a na schůzi 23. května dorazily pozdravy z pole pánů JUSt. Heyrovského, ing. Jedličky a rytm. Maťchy. Záhy na to „Česká Společnost Entomologická dala ve své schůzi dne 28. listopadu 1916 konané výraz hlubokého smutku nad úmrtím Jeho Veličenstva ..." V černém rámečku se sděluje (ročník 13, str. XX) „František Josef I. císař rakouský, král český, apoštolský král uherský, zesnul klidně v Pánu ..." Dále se píše „Osiřelý trůn říše Rakousko-Uherské zaujal nový její panovník, císař a král Karel I. K novému mocnáři víží nás stejně stoletá pouta dynastická, jako láska k němu, získaná Jeho bezprostředním stykem s naším staroslavným královstvím ..." Z téže schůze byl odeslán do Vídně telegram: „Česká Společnost Entomologická v Praze skládá svůj nejoddanější hold nejmilostivějšímu mocnáři Karlu I. a Jeho vznešené choti císařovně Zitě". Na 13. řádné valné hromadě 23. ledna 1917 F. Klapálek konstatoval (o letech války) „... po hmotné stránce se nevedlo Společnosti tak špatně, jak jsme se obávali ..." Náš časopis musel být sice omezen, ale přes to důstojně se representuje".

V prvních ročnících Časopisu byly rozsáhlejší česky psané texty většinou doplněny německým „výtahem" a popisné práce latinskými diagnosami. Jako připomínku česko–latinského textu uvádím článek prof. J. Roubala (Příbram), Krasnaja Poljana (ročník 7, str. 137) „Koleopterologické výsledky mé cesty na Kavkaz v červenci r. 1910. – Quid novi de Coleopterorum Caucasi ad orientem vergentis fauna in meo itinere Julio mense anni 1910 suspecto cognoverim" psal mladý Roubal, kterého někteří ještě pamatujeme jako nestora naší koleopterologie a později autora článků o plošticích v *Acta Entomologica Bohemoslovaca.*

Poprvé ve třetím ročníku (1906) se objevil i anglický popis od F. Klapálka: *Ecclisopteryx Dziedzielewiczi* n. sp. a francouzský text E. Rádla: Étude sur les yeux doubles des Arthropodes. Ve třetím čísle osmého ročníku (1911) byla uveřejněna poprvé barevná tabule k článku o evropských nosatcích podčel. Rhynchitinae od Romualda Formánka. Zajímavým pohledem

přes hranice Rakousko-Uherska a za hranice Evropy byl záznam přednášky J. Komárka z roku 1917 o americké vědě (v čísle 3-4 ročníku 14 na str. III-IV): „Naše entomologie popisuje, nepozoruje. Američané hledí vše prakticky uplatniti. Zařizovány s velikým komfortem university, které však hledí spíše k praksi. Tam se dbá o to, aby se vše vyplácelo. U nás nenesou ústavy podobné ani úroky z kapitálu do nich vloženého.... Mendelismus, který u nás zapadl nepochopen, po desíti letech nezávisle od Evropy byl v Americe znova objeven a Evropa si nedovedla zachovati bystrost pozorovací, jako Amerika, která zjednala respekt vědě ..."

V posledním válečném roce (1918) vyšel ročník 15 v jediném svazku jako č. 1-4. Ve Zprávě jednatelské (str. XXII-XXIII) je nadšeně přivítán vznik Československé republiky: „V uplynulém roce mohutné nadšení zavládlo v celém českém národě. Po uplynutí dlouhých let těžkých útisků konečně vzešel den, kdy připraven, vstoupil národ československý zase v řadu samostatných, kulturních států světa. Svoboden jest národ náš a s ním sesterská Slovač vrací se v náruč Čechie, aby navždy splynula s ní v jediný nerozlučitelný a přirozený národní celek, ve stát Československý."

Časopis Československé Společnosti Entomologické - Acta Societatis Entomologicae Čechosloveniae

Do poválečného období v novém Československu vstoupil Časopis s novým názvem, ale na úpravě i obsahu se mnoho nezměnilo. Od roku 1920 až do roku 1928 byly v Časopise otiskovány seznamy členů a „Zprávy výroční" zahrnující zprávy o činnosti i o hospodaření. Jednotlivé ročníky uzavíraly podrobné obsahy, jednak „dle spisovatelů", ale také „Seznam všeobecný dle obsahu" a „Podrobný seznam dle obsahu", který zahrnoval jména všech taxonů, jak se vyskytla v daném ročníku. Zvláštností bylo, že některé články na konci sešitu plynule přesahovaly do sešitu následujícího.

Od roku 1919 až do roku 1933 byl uváděn jako předseda redakční rady A. Vimmer, který se stal po smrti F. Klapálka i předsedou Společnosti. Podle vzpomínek prof. Pfeffera však redakční práce vykonával F. Rambousek, pracovník Výzkumného ústavu cukrovarnického v Praze. Díky jeho iniciativě se zlepšil obsah i úprava Časopisu. Pod hlavičkou „Vycházení časopisu" F. Rambousek v roce 1927 (ročník 24, str. 137) napsal: „Pány autory snažně a poznovu žádám, aby posílali jen čitelné a inkoustem psané rukopisy na papíru formátu alespoň ¼ archu. Obzvláště latinská jména buďtež psána čitelně (nelze od sazeče požadovati, aby se v nich vyznal!)." Práce redaktorská (jak mohu potvrdit z vlastní zkušenosti) nebyla nikdy lehká.

F. Rambousek, výborný a moderně myslící entomolog, zemřel mlád v roce 1931 a redakční práce se ujal doc. RNDr. Jan Obenberger. V redakci působil do roku 1933 vedle A. Vimmera, který byl nadále uváděn jako předseda redakční rady. Již od mládí byl J. Obenberger zručný stylista a v mnohém svým psaním Časopis poznamenal. Co bychom věděli o letoře lepidopterologa N. M. Kheila, nebýt Obenbergerova nekrologu (ročník 20, str. 111): „Zemřel ředitel Napoleon Manuel Kheil, nestor našich lepidopterologů... Kheil byl osobně dosti podivínsky založen. Nerad se svěřoval. Snadno jej bylo lze uraziti, těžko jeho přátelství získati... Kheil byl snad podivín. Zabrán do své práce a do svých vážných studií, přítel Vrchlického, zanechavší v rukopise celou rukověť dramatického písemnictví španělského, vášnivý entomolog a obětavý paedagog, hledal vždy odstup od nechápajícího vysměvačného davu."

Srovnejme takto živě napsanou vzpomínku se suchými výčty biografických dat, titulů a zásluh v dnešních personáliích.

Formálně se J. Obenberger v čele redakční rady objevil až v roce 1934. Spolu s J. Obenbergerem působili v redakční radě delší či kratší dobu ing. A. Jedlička, prof. J. Komárek, F. Pokorný, doc. L. Halík, V. Vlach, dr.h.c. ing. F. Štěrba, prof. J. Šámal, A. Silbernagel, O. Šustera, dr. B. Starý. Pod titulem „Úkoly Časopisu Československé společnosti entomologické" (v prvním čísle ročníku 31) J. Obenberger vysvětluje úlohu Časopisu jako jediného českého, respektive československého entomologického česky psaného periodika, ale současně o Časopisu píše: „Jeho úkol je tedy vědecky representativním v našem státě a národně i vědecky representativním za hranicemi ..." a odkazuje na výměnu Časopisu, která je podmínkou pro udržování rozsáhlé knihovny Společnosti. Již ve třicátých letech minulého století bylo zřejmé, jak obtížné bude splnit funkci Časopisu jako živého pojítka mezi členy Společnosti a současně periodika pro publikování mezinárodně respektovaných vědeckých prací. Cizojazyčné texty měly být „...napříště publikovány v rámci českém či slovenském ..." tedy tak, že alespoň titul a úvodní či souhrnná část článků měly být psány česky. J. Obenberger (v roce 1934) doporučoval: "pro moji osobu považuji zde stále ještě za nejvhodnější jazyk latinu, která je výhodná i po té stránce, že, publikujíce latinsky, nerozmnožujeme vědeckou literaturu cizího a často k nám ne příliš vlídného národa ...". Přednost měla být dána pracím rozšiřujícím znalost hmyzu našeho území s tím, že „vítané jsou nové a zajímavé údaje o výskytu různých druhů u nás s biologickými, ovšem zhuštěně podanými daty." Jistě dobré předsevzetí. Údobí před druhou světovou válkou vtisklo Časopisu jako hlavní rys zaměření na práce přinášející podklady pro poznání entomofauny Československa.V taxonomii však posléze převládaly články s popisy odchylek (aberací) a úroveň některých otiskovaných prací zůstávala poplatná kdysi slavné, ale v kontextu s rozvojem moderních biologických disciplin již zaostávající „vídeňské entomologické škole". Předseda a někteří další členové „redakčního komité" naplňovali stránky Časopisu krátkými popisy a dalšími příležitostnými texty. Na příklad z obsahu k ročníku 32 (1935) lze vyčíst, že na 224 stranách bylo otištěno 103 článků, na nichž se podílelo 25 autorů, ale přes polovinu z nich napsali dva členové redakční rady. J. Obenberger přispěl 34 a A. Jedlička 21 článkem. Tato nepříliš šťastná situace pokračovala až do složitého období protektorátu a německé okupace.

Časopis v období druhé světové války

Krize pokračovala, kvalita mnohých prací byla pochybná. Časopis se musel vrátit ke starému názvu z dob Rakousko-Uherska. Redakci Časopisu nadále vedl J. Obenberger.

Po osvobození, v emotivně psaném úvodním článku z roku 1945 „Jsme zase svobodni" (ročník 42, str. 1-13) líčí hrůzy německé okupace a několika snímky dokumentuje, jak „furor teutonicus" poničil budovu Národního Muzea v Praze. Vedle výčtu tragických obětí nacistické okupace je dobrým svědectvím protektorátní atmosféry tato pasáž ze zmíněného článku: „Tehdy kdysi pozval si nás, redaktory odborného tisku, jeden z těch německých novopečených pánů, pan Wolfram von Wolmar, na Žofín na velikou schůzi, kde především nám oznámil, že na tak malý národ, jako jsme my Češi, máme odborného tisku příliš mnoho, což nutno „zarazit", a pak nás poučoval, náramně hlubokomyslně, o smyslu kultury a svobody. Pozoroval jsem tehdy s galerie toho vyjedeného, nadutého německého mladíka, který nám dokazoval, že my Češi vůbec nevíme, co je svoboda. My Češi prý si svobodu představujeme jako „Freiheit von Etwas", což

prý je velmi nesprávné, zatím co prý existuje jediná pravá, ta německá svoboda, totiž „Freiheit zu Etwas". Dobře jsem si zapamatoval ta slova."

Přežívání Společnosti a redakce Časopisu popisuje J. Obenberger takto: „Žili jsme v prostředí neustálé úzkosti, neustálého nebezpečí a neustálých urážek. Naše Československá Společnost Entomologická tehdy po prvé ucítila sama německý spár. Zavřením University, kde byla umístěna knihovna a expedice Časopisu Společnosti, tato byla vlastně vysazena na dlažbu. Expedici Časopisu umístili jsme potichu a potají v mém Zoologickém oddělení Národního Musea v Praze."

Úsilí o přežití časopisu Společnosti

Po osvobození v roce 1945 vyšel znovu *Časopis Československé Společnosti Entomologické – Acta Societatis Entomologicae Čechosloveniae* pod vedením „redakčního komité": doc. dr. Jan Obenberger, dr. hon. c. ing. F. Štěrba, dr. B. Starý a O. Šustera. V roce 1945 a 1946 byl vydán vždy jen jeden svazek (jako čtyřčíslo). Od roku 1946 až do roku 1951 je ve složení „redakčního komité" na prvním místě uváděn dr. ing. Antonín Pfeffer a v roce 1952 je již A. Pfeffer uveden jako vedoucí redaktor a redakční radu (nikoliv již „komité") tvořili dr. Augustin Hoffer, dr. Ludvík Hoberlandt, dr. Jan Obenberger, MUDr. et RNDr. Otto Slabý a Oldřich Šustera. V podtitulu časopisu se objevilo „Odborný časopis pro obecnou a systematickou entomologii". Poprvé (povinně ?) byly česky psané statě doprovázeny ruskými souhrny a schylovalo se k četným „průšvihům", jak lze tušit z tohoto pozoruhodného textu zahrnutého v oddílu „Zprávy spolkové" (ročník 49, str. 247): „V činnosti praktické zapojil se veliký počet členů do akce boje proti hospodářským škůdcům. K výzvě Výzkumného ústavu pro rostlinnou výrobu v Praze organizována byla rozsáhlá akce studia výsledků pokusného hubení hmyzích škůdců chemickými prostředky. Do této akce v přírodě i v laboratoři se zapojily dva kolektivy: pražský pod vedením dr. Hoffera a brněnský pod vedením prof. dr. Kratochvíla. Výsledky jsou důvěrného rázu (podtrženo I.H.), ale lze říci, že z této akce vyšlo mnoho velmi cenných zkušeností i návrhů, které mají veliký význam pro budoucí boj proti škůdcům." (Poznámka pro ty, kdož nejsou pamětníky: žádný z obou jmenovaných v té době nebyl a ani se později nestal odborníkem na „hubení hmyzích škůdců chemickými prostředky".)

Jak vzpomíná prof. A. Pfeffer, v roce 1952 se odehrála složitá a nepříjemná jednání, protože snahou „tiskových orgánů" (kdo to byl?) bylo vydávat v Československu jediné entomologické periodikum. V Brně tehdy vycházely *Entomologické listy* (založené v roce 1938), jejichž jménem vystupovali zejména prof. J. Kratochvíl a dr. A. Hoffer. Profilem i kvalitou prací *Entomologické listy* tehdy jasně předstihovaly Časopis Společnosti. Navíc v pozadí sporu o entomologické, resp. o zoologické časopisy byly kompetenční spory. Údajně „shora" bylo určeno, že v Praze či v Brně má být po jednom zoologickém a entomologickém pracovišti (popsat tuto situaci by bylo nad rámec tohoto článku) a s tím měl souviset i osud v Praze vydávaného Časopisu Společnosti a brněnských *Entomologických listů*. Krize byla překonána vydáváním **Ročenek Československé Společnosti Entomologické** s méně nápadně vytištěným podtitulem *Acta Societatis Entomologicae Čechosloveniae*. Ročenka 1953 označená jako padesátý ročník Časopisu vyšla v roce 1954 v Nakladatelství Československé akademie věd na prvních stranách s úvodníkem od dr. Bohumíra Rosického. Opět, jako před lety při vyznání věrnosti monarchii a mocnáři, je text poplatný době: „Významný XIX. Sjezd Komunistické strany Sovětského svazu a konference naší Komunistické strany Československa otevřely před pracovníky vědy

nové, dosud netušené obzory..." a dále se cituje Stalinova „geniální vědecká práce Ekonomické problémy socialismu v SSSR". Naproti tomu s nadhledem a zcela odlišným stylem bez tendenční ideologie napsal prof. J. Komárek úvodník k padesátileté historii Společnosti. Komárkův text vyšel hned v následujícím ročníku („Ročenka" 51, 1955, str. 9-18). Odmítá paušální odsuzování entomologie jako prostého sběratelství a navrhuje program, který je i dnes pro Českou entomologickou společnost aktuální. Asi netušil, jak dramaticky vyzní závěr článku: "Neuvidím již ukončení budoucí padesátileté práce ...". Profesor Julius Komárek zemřel 7. února 1955 a nekrolog byl otištěn na prvních stranách téže ročenky, v níž vyšel jeho úvodník.

V krátké historii ročenek, které nahradily ročníky 1953 až 1956 a vyšly v Nakladatelství ČSAV, se na prvních stranách objevovaly úvodníky, obecné zprávy, případně přehledové práce. Např. v roce 1955 (Vol. 52) po zprávě o celostátním sjezdu československých entomologů od Leo Heyrovského následuje článek o vzniku a vývoji Společnosti od téhož autora. Určitě stojí za přečtení (i dnes, po letech!) práce „Vznik a vývoj proměny u hmyzu s hlediska poznatků o metamorfosních hormonech" od Vladimíra Nováka (později většinou publikoval jako V. J. A. Novák). V roce 1956 (Vol. 53) referoval Vladimír Landa o entomologické konferenci v Liblicích, Vladimír Balthasar psal o nomenklatorickém formalismu a atomistických tendencích v entomologii.

Obnovené vydávání Časopisu

Obnovit vydávání Časopisu jako periodika se podařilo až od svazku 54 v roce 1957. Vedoucím redaktorem Časopisu byl jmenován prof. dr. ing. Antonín Pfeffer a členy redakční rady RNDr. Miloš Fassati, RNDr. Augustin Hoffer, doc. RNDr. Ladislav Korbel, RNDr. Vladimír Landa, prom.biol. Josef Moucha, ing. RNDr. Dalibor Povolný, RNDr. Bohumír Rosický, Oldřich Šustera a RNDr. Jiří Zahradník. Výkonným redaktorem se stal RNDr. Ivan Hrdý. Pokud jsem komentoval složení první redakční rady z roku 1904 jako „společensky a profesně vyvážené", potom redakční radu z roku 1957 bych charakterizoval jako kompromis pro danou dobu a dané úkoly. Vybírali se představitelé hlavních oborů a také osoby „vyhovující kádrově", ale při tom poskytující jistou záruku objektivity a dělnosti. Hledala se jména, která by vyhověla i z pohledu Společnosti. V úvodu ke znovuzahájení vydávání Časopisu shrnul A. Pfeffer (*Čas. Čsl. Spol. ent.*, 54: 1-2) některé základní údaje o Časopise a stručně nastínil ediční program: Poskytovat prostor pro publikace z anatomie, morfologie, fysiologie a ekologie hmyzu vznikající na nových entomologických pracovištích, neopomíjet systematiku, která nemá spočívat jen v „...upozorňování na nové odchylky a odrůdy bez hledání podrobnějších vztahů zákonitostí morfologie." Odpustíme-li zaváhání hned v úvodním článku (jedna pravopisná hrubka), je zřejmé, že redakční rada to s proměnou Časopisu na kvalitní a mezinárodně přijatelné periodikum myslela vážně. Po nepříliš podařené ostře zelené obálce svazku 54 (1957) následovala střídmě zelená řada ***Časopisu Československé Společnosti Entomologické – Acta Societatis Entomologicae Čechosloveniae*** v letech 1958 až 1964. Redakční rada se mírně proměnila, po B. Rosickém zaujal místo v redakční radě RNDr. Vladimír Černý a přibyl RNDr. Zdeněk Bouček. Samozřejmostí se staly odborné recenze a projednávání došlých rukopisů redakční radou, správnost anglických, ruských, německých a francouzských textů revidovali jazykoví lektoři. Zvyšoval se počet prací otištěných ve světových jazycích.

V průběhu let, často souběžně se změnami názvu, se měnila i vydavatelská práva. Od zalo-

žení až do roku 1952 vydávala časopis Společnost vlastním nákladem a Časopis dostávali členové Společnosti jako část ekvivalentu za členský příspěvek. Tisk Ročenek za léta 1953-1956 byl zajištěn v nakladatelství ČSAV stejně jako navazující ročníky Časopisu. Od roku 1957 přestal být Časopis „členskou prémií" a Společnost každoročně z vydávaného nákladu přebírala 600 výtisků, z nichž 400 ročně bylo určeno pro výměnu knihovny se zahraničními partnery.

Acta Entomologica Bohemoslovaca (AEB)

Ambiciózním počinem bylo zvýšení periodicity časopisu na 6 čísel počínaje ročníkem 62 v roce 1965. Z přímého spravování Nakladatelstvím ČSAV přešla péče o Časopis, ekonomicky i personálně, na Entomologický ústav ČSAV. Časopis se stal oficiální publikací Entomologického ústavu ČSAV a Československé společnosti entomologické.

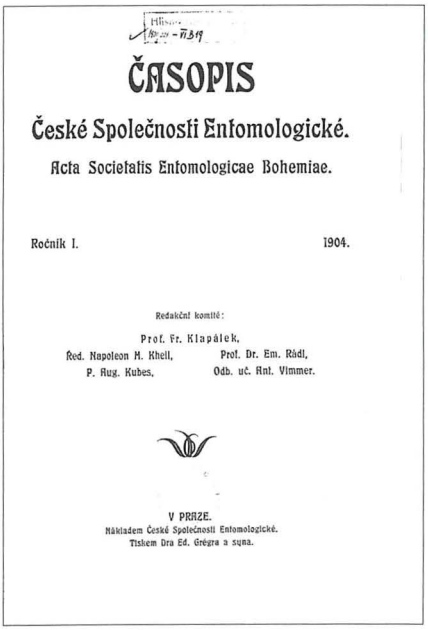

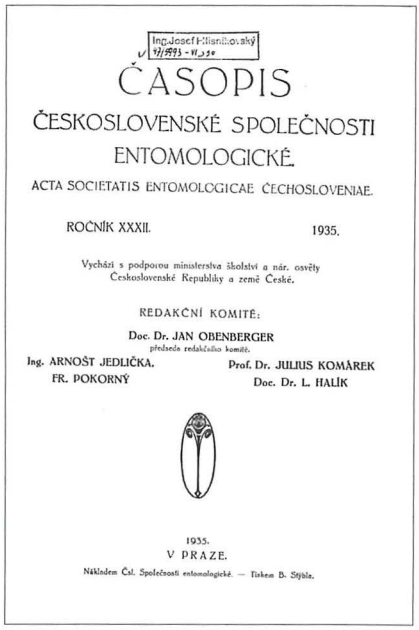
Helena Hrdličková, dlouholetá technická redaktorka *Acta Entomologica Bohemoslovaca*.

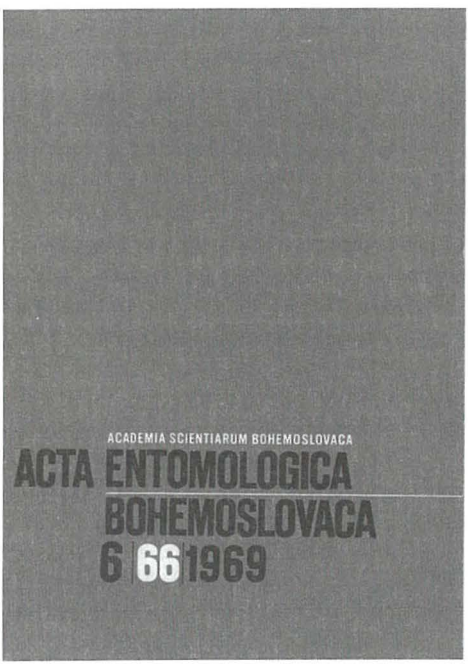
V redakční radě nahradil prof. L. Korbela (představitele slovenských entomologů) ing. Ján Jasič a přibyl RNDr. Pavel Štys. Mezi jazykovými lektory byla poprvé uvedena Helena Hrdličková, která se stala významnou pomocnicí a zušlechťovatelkou ediční práce. Záměrem redakce Časopisu totiž bylo, nikoliv vybírat nejlepší a vracet nevyhovující texty, ale obsahově kvalitní nebo alespoň nadějné články zejména českých autorů s pomocí recenzentů, jazykových lektorů a redakce vylepšovat až do přijatelné podoby. Je zřejmé, že v tomto úsilí mělo taktní jednání Heleny Hrdličkové zcela klíčovou roli. Přechod na periodicitu šesti čísel ročně využila redakce také k opravě sice dlouho používaného, ale zjevně nesprávného latinského názvu Časopisu. Byl jsem si vědom nesprávnosti latinského patvaru „Čechosloveniae" a tak po poradě s dr. Václavem Holakovským jsme navrhli nový latinský název *Acta Entomologica Bohemoslovaca*, což schválili i experti z tehdejšího ústavu ČSAV pro studia latinská a řecká. Dr. V. Holakovský byl vzdělaný teolog a filolog, který byl přinucen vzdát se svého původního povolání a poté, co pracoval manuálně, mu bylo umožněno najít si civilní zaměstnání v tehdejší Entomologické laboratoři ČSAV.

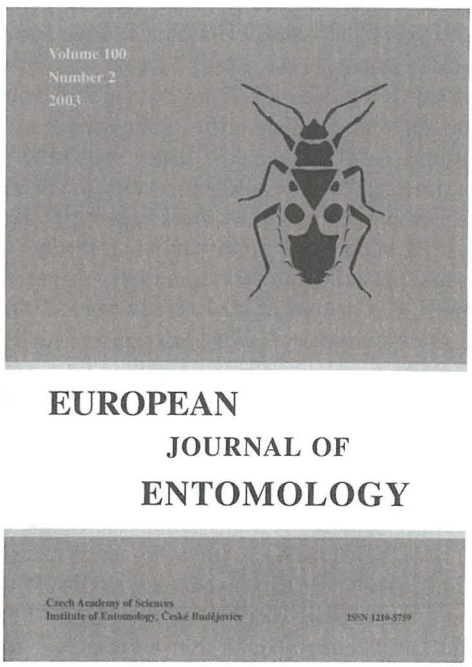
Poprvé v historii Časopisu se významná změna (úprava názvu a zvýšení periodicity) obešla bez mnohomluvného úvodníku. V kritickém roce 1969 vyšel nikoliv úvodník, ale jen skromnější text podepsaný redakční radou (AEB 66: 61-62). „Pro československou entomologii měl rok 1918 zhruba dvojí zásadní význam. První je totožný se smyslem celých dějin českého i slovenského národa... Specifický význam roku 1918 pro naši vědu a v jejím rámci i pro entomologii tkví v tom, že vývoj dal definitivně za pravdu těm, kdo usilovali o její národní svébytnost a dokazovali její životaschopnost v našem tehdy mladém národním prostředí i schopnost naší mezinárodní konkurence v tomto oboru. To bylo také posláním bývalého *Časopisu Československé společnosti entomologické*. S odstupem doby – jak listujeme jeho stránkami z dob předmnichovské republiky – můžeme přes možné výhrady k jeho obsahu i formě s radostí konstatovat, že generace našich otců v něm ze skromných počátků postupně vytvořila periodikum, které trvale zakotvilo jako representativní československý časopis v povědomí široké mezinárodní veřejnosti."

V roce 1970 přišel do redakční rady (aby byl lépe zaštítěn obor hmyzí fyziologie) doc. dr. Viktor Janda, na čas odešel ing. Ján Jasič a redakční radu doplnil i prof. Ladislav Korbel

Různé typy obálek časopisu Společnosti od prvního čísla do současnosti.

a RNDr. Jiří Zelený. Poté, co emigroval Zdeněk Bouček (jeho jméno chybí mezi členy redakční rady od roku 1970) následovala v roce 1971 nejvýznamnější, politicky vynucená změna, když redakční radu jako oběť nastupující „normalizace" musel opustit Dalibor Povolný. Další změny lze vyčíst ze seznamu jazykových lektorů: Angličtinářka paní M. L. Dutková spolu se svou rodinou emigrovala a na její místo se podařilo od roku 1969 získat dr. Johna D. Bradleyho (díky jeho přátelským vztahům s D. Povolným – jak kuriosní to byla doba!). Vedle dr. G. Petersena, předního německého lepidopterologa, se i angličtina dostala pod dohled odborně kvalifikovaného, a jak se v průběhu let ukázalo, obětavého a spolehlivého spolupracovníka redakce. John působil v redakci Časopisu (AEB i EJE) jako lektor angličtiny až do své smrti v roce 2004. V sedmdesátých letech přišly i další, pro kvalitu práce redakční rady méně významné personální změny, které naštěstí neměly vliv na profil Časopisu. Považuji za úspěch redakce, že následující roky, v nichž se odehrály dramatické politické převraty, jsme se obešli bez podbízivých a často vnější mocí vynucovaných „článků k výročím" a ideologických úvodníků (tuto výjimečnost našeho Časopisu lze snadno ověřit srovnáním s obdobnými periodiky z tehdejší doby).

Od počátku sedmdesátých let se AEB profilovala jako mezinárodní, převážně anglicky psaný časopis. Česky psané texty se objevovaly stále méně často jen jako drobné zprávy a personálie. Oproti standardu srovnatelných mezinárodních časopisů neobsahovaly jednotlivé původní práce v AEB abstrakty. Anglické, ruské a české abstrakty byly uveřejňovány v blocích na posledních stranách jednotlivých čísel a na přebalu separátů. Bylo to technicky náročné opatření, jímž se plnila povinnosti tisknout vedle anglických i ruské abstrakty a českými texty se vycházelo vstříc (alespoň symbolicky) členům Společnosti.Vedle obvyklých původních prací se občas objevily i názorové články (Point of View) nebo kratší přehledové statě. V roce 1976 přesídlila redakce z budovy Přírodovědecké fakulty UK (Viničná 7, Praha 2) na Šalamounku (U Šalamounky 41, Praha 5) a do AEB byla poprvé zařazena pravidelná rubrika Faunistic Records from Czechoslovakia pro publikování krátkých stručně komentovaných faunistických pozorování. Do jisté míry i v souvislosti s touto inovací do redakční rady v roce 1977 přibyl RNDr. Josef Jelínek. Od konce sedmdesátých let se Časopis dále přibližoval mezinárodní normě (pomineme-li kvalitu papíru). Většina prací již byla v angličtině, abstrakty a klíčová slova se tiskla na první straně jednotlivých článků.

Především díky kvalitě autorů a snad i díky trpělivé práci redakce se AEB ocitla v roce 1984 ve studii E. Carfielda (1984) hodnotící mezinárodně respektované entomologické časopisy. Tabulku mezi 36 vybranými časopisy vedly Spojené Státy s 15 a Spojené Království se šesti „kmenovými" („core") časopisy. Na Československo, stejně jako na Austrálii, NSR, Indii, Nizozemsko, Nový Zéland, Čínskou lidovou republiku, Jižní Afriku a Švýcarsko připadlo po jednom „kmenovém" entomologickém časopise. I když AEB neskončila v kriteriu citovanosti na popředním místě (impact faktor 0.26), již zařazení mezi vybrané „kmenové" entomologické časopisy bylo důležitým vkladem pro budoucnost. Impakt faktor je mírou citovanosti publikací daného časopisu v jiných časopisech za poslední dva roky. S ohledem na uplatňovaná scientometrická hlediska jsou vědečtí pracovníci motivováni vybírat si pro své publikace „impaktované" časopisy.

K dalším změnám ve vydávání Časopisu se schylovalo v souvislosti s budováním Jihočeského akademického centra v Českých Budějovicích, kam se postupně z Prahy přemisťoval Entomologický ústav ČSAV. Na přelomu roku 1985 a 1986 redakce přesídlila do Českých Budějovic (Branišovská 31, 370 05 České Budějovice) a redakci opustila Helena Hrdličková. Výkonnými redaktory se stali RNDr. Ivo Hodek a RNDr. Tomáš Soldán, kteří převzali rozhodující díl editorské práce (i když jako editor v tiráži Časopisu nadále figuroval

I. Hrdý a jako předseda redakční rady A. Pfeffer). „Sametová revoluce" umožnila návrat Zdeňka Boučka a Dalibora Povolného, některá jména významná pro práci redakce přibyla, jiná v tichosti ubyla. Prof. Pfeffer byl od roku 1990 uváděn jako čestný předseda (Honorary Chairman) redakční rady. Postupně se také měnil styl redakční práce. Redakční rada se přestala pravidelně scházet k projednávání a schvalování došlých prací, za posouzení rukopisů odpovídali, podle oborů, výkonní redaktoři: I. Hodek (ekologie, ekofyziologei), I. Hrdý (užitá entomologie), F. Sehnal (fyziologie, patologie), P. Švácha (taxonomie, morfologie). Tomáš Soldán se stal „Managing Director" (tedy generálním, úřadujícím či ekonomickým ředitelem), čímž byla formálně vyjádřena odpovědnost Entomologického ústavu za provoz redakce a za financování Časopisu. Krok za krokem se zlepšovalo i vybavení Časopisu. V roce 1992 vyšla EAB již v laminované (tedy lesklé) obálce a na kvalitním papíru. Devadesátý svazek v roce 1993 načal novou etapu v historii Časopisu.

European Journal of Entomology (EJE)

V redakční radě AEB a ve vedení Entomologického ústavu se vedla diskuse, jak reagovat na situaci přinášející naději na náš „návrat do Evropy". Převážil velmi smělý názor: uchopit příležitost, která se již nemusí opakovat, a přeměnit latinský název časopisu na anglický *European Journal of Entomology* a s tím spojit i další podstatné změny. V krátké úvodní poznámce (Editorial: EJE, 90: 1, 1993) se časopis deklaruje jako přátelský k autorům („author-friendly"), nevyžadující platbu za tisk a poskytující zdarma separáty. Navenek nejnápadnější změnou byla červená namísto zelené obálky a obrázek oblíbeného evropského modelového objektu, ploštice *Pyrhocoris apterus* jako loga či „cover insect". Od roku 1993 se tiskne celý časopis na křídovém papíře. Zřetelnou, ale jinak méně významnou změnou byl v roce 1999 přechod na modernější veliký formát (A4). V roce 2004 (Vol. 101) má EJE vyjít ve čtyřech sešitech v celkovém rozsahu nejméně 15 autorských archů.

Redakce EJE se přihlásila, jako pokračovatel tradice AEB, k zájmu publikovat nejširší spektrum entomologických prací, tedy od taxonomie, morfologie a fylogenetických studií, přes etologii, ekologii, ekofyziologii a biochemii až ke genetice a molekulární biologii hmyzu. Taková tematická šíře je mezi mezinárodními entomologickými časopisy ojedinělá. Původně (v dobách AEB) česko – slovenská redakční rada se přeměnila na plně mezinárodní, jejími členy jsou renomovaní představitelé jednotlivých oborů a zejména také zkušení recenzenti. Členy redakční rady se stalo 8 entomologů z České republiky, jeden ze Slovenska, pět z USA, tři ze Spojeného království, po dvou z Kanady a Finska a po jednom z Itálie, Japonska, Francie, Nizozemí, Polska, Norska a Ruska. O tom, že se EJE stal skutečně renomovaným mezinárodním periodikem, svědčí zájem zahraničních autorů. Např. v letech 2001 až 2003 z celkem 50, 62 a 75 původních prací bylo jen 12, 7, resp. 15 od českých autorů (posuzováno podle prvního nebo korespondujícího autora) a tedy veliká převaha prací od autorů ze zahraničí. Např. v roce 2003 to bylo osm prací od autorů ze Spojeného království, po sedmi pracích od autorů z Japonska a z Německa. Při tom výběr prací je spravedlivý (2-3 nezávislí recenzenti), ale ostrý. Tak např.v roce 2002 bylo autorům vráceno 57 % nevyhovujících rukopisů. Pro české a i pro zahraniční autory se stává publikování v EJE prestižní záležitostí a pro mnohé autory nadprůměrných vysokoškolských disertací je EJE (díky vlídné ediční strategii) prvým publikačním mediem. Dobře se osvědčilo vydávání monotématických čísel koncipovaných jako sborníky ze sympozií, vesměs pořádaných ve vztahu k Entomologickému ústavu AV ČR.

Důležitým měřítkem prestiže časopisu a tedy i jistou mírou oblíbenosti pro autory je v poslední době stále významnější citovanost – impact factor (IF). Za posledních osm let existence EJE (od roku 1995) kolísal IF od 0.39 do 0.86, což ve srovnání s podobnými časopisy je jistě dobrý výsledek. Hodnota IF spolu s řadou dalších ukazatelů jsou podkladem pro každoroční hodnocení časopisů vydávaných ústavy Akademie věd ČR. Zpráva pro ediční radu AV ČR je směrodatná pro další financování časopisu. Uvědomme si, že se hospodaří s částkou kolem jednoho milionu korun ročně. Tržby za prodej časopisu činí kolem 400 000 Kč, dalším významným přínosem je výměna EJE za zahraniční časopisy, z nichž mnohé jsou pro nás dosažitelné jen tímto způsobem. Odpovědnost za časopis spočívá na vedení Entomologického ústavu. Jako „Managing Director" EJE působí vždy současný ředitel Entomologického ústavu; po Karlovi Slámovi to byl František Sehnal a dnes Jan Šula. Editoři pracují pro časopis zdarma, neexistují autorské ani recenzní honoráře, v redakci působí jediná technická síla. Od roku 1999 předává redakce tiskárně časopis zpracovaný na počítači v podobě zrcadlového výtisku na polyesterových foliích. Tuto náročnou práci museli zvládnout první editoři, především Petr Švácha a Ivo Hodek, vedle svého odborného působení v Entomologickém ústavu. V současné době se o editorskou práci dělí I. Hodek, F. Marec, V. Novotný, J. Jelínek, M. Papáček a P. Štys (jak uvedeno na obálce prvního čísla ročníku 101), ale také P. Švácha, který (ač v ústraní) časopisu věnuje stále mnoho energie.

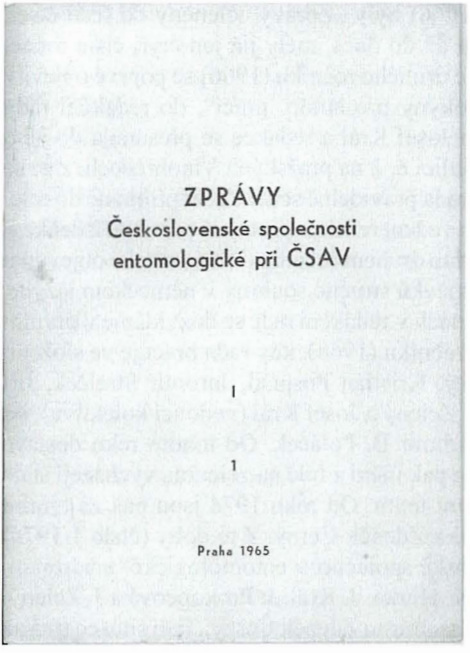
Při psaní tohoto textu jsem čerpal z poznámek, které mi přenechal prof. A. Pfeffer (viz též Pfeffer A. a Hrdý I., 1976: *Zprávy ČSl. Spol. ent.,* 12: 39-40) a z podkladů, které mi laskavě poskytli za redakci časopisu *European Journal of Entomology* kolegové Petr Švácha a Ivo Hodek.

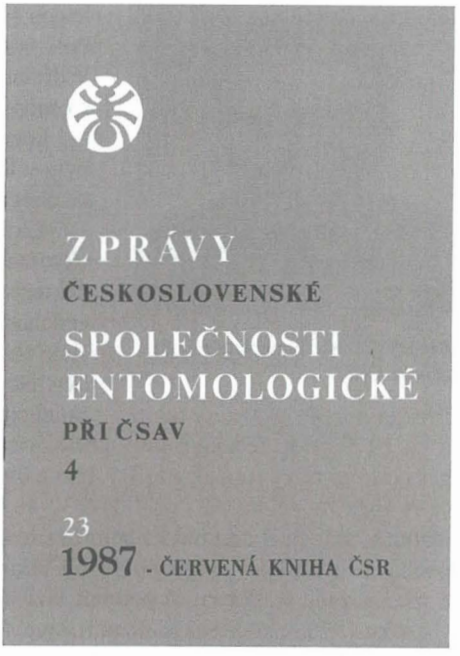
Ivan Hrdý

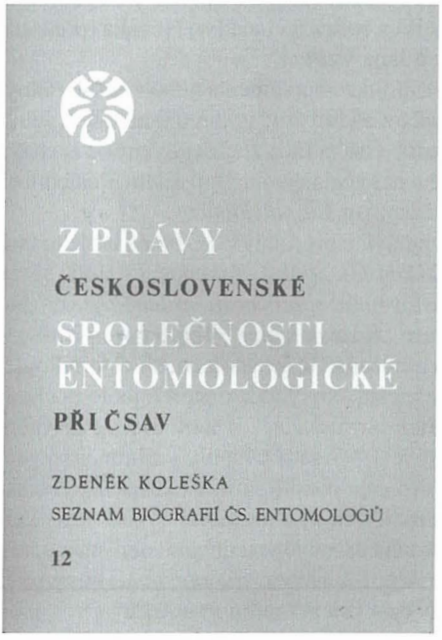
Zprávy Československé společnosti entomologické a Klapalekiana

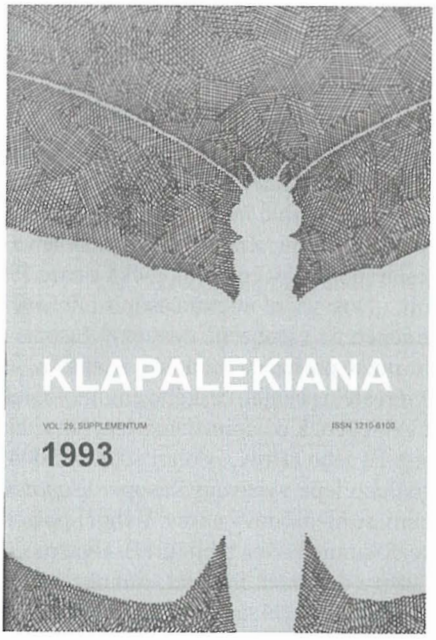
Na podzim roku 1964 bylo na valném shromáždění tehdejší Československé společnosti entomologické při ČSAV usneseno: „...aby vedle časopisu společnosti byly vydávány pro členstvo občasné *Zprávy Čs. společnosti entomologické*, tištěné rotaprintem, které by informovaly členstvo o životě ve společnosti, o entomologických aktualitách, chystaných i provedených akcích, o výsledcích schůzí i valných shromáždění, apod., aby tak i mimopražští byli plně informováni o našem entomologickém životě a lépe se mohli do jeho dění včleňovati. Kromě toho bylo rozhodnuto, aby ve „Zprávách" byly uveřejňovány kratší, ale vědecky hodnotné příspěvky k faunistice i bionomii hmyzu, které pro svou stručnost by se nehodily k uveřejnění v časopise společnosti. „Zprávy" budou též podávati informace o významnějších nových dílech odborné literatury, vyšlých u nás i v zahraničí, o pramenech nákupu entomologických potřeb, o výměně sbírkových hmyzích objektů i odborné literatury v řadách členstva, o organisačním řádu společnosti a o případných jeho změnách, budou přinášet dodatky k seznamu členstva apod. Jsme přesvědčeni, že vydávání „Zpráv", které vyjdou asi ve čtyřech sešitech ročně, a to ve volných lhůtách, a budou každému členu doručeny, bude členstvem s povděkem přijato. Finančně budou „Zprávy" zajištěny dosavadním příplatkem Kčs 2,- k pravidelnému členskému příspěvku" (vyňato z Úvodu prvního čísla „Zpráv" 1/1965).

Redakčním vedením zpráv byli pověřeni Vladimír Balthasar, Leo Heyrovský, Augustin Hoffer, Jaromír Strejček a Jiří Šmelhaus. Redakce (včetně schůzek redakční rady) byla v bytě V. Balthasara, Lublaňská 17, Praha 2. Ze začátku (1965-1969) vycházel časopis ve formátu A5 a každé číslo mělo kolem 20 stran česky psaného textu výše zmíněné tématiky. V prvních dvou

Různé typy obálek „Zpráv ČSE“ až po „Klapalekiana“

Zdeněk Černý, dlouholetý redaktor „Zpráv ČSE"

letech (1965-1966) byly „Zprávy" členěny do šesti čísel. Poté, a to platí až do dnes, měly již jen čtyři čísla ročně. V druhém čísle druhého ročníku (1966) se poprvé objevily v časopise „Pokyny pro autory prací", do redakční rady byl kooptován Josef Král a redakce se přesunula do jeho bytu v Italské ulici č. 2 na pražských Vinohradech. Zde se také redakční rada pravidelně scházela až přibližně do roku 1974, kdy bylo vedení redakce postupně převzato Zdeňkem Černým. V tomto druhém ročníku (1966) se také objevují u některých příspěvků stručné souhrny v německém jazyce. O dalších změnách v redakční radě se dozvídáme v prvním čísle čtvrtého ročníku (1968), kdy rada pracuje ve složení: Leo Heyrovský, Kristián Pospíšil, Jaromír Strejček, Jiří Šmelhaus, Jiří Zelený a Josef Král (vedoucí kolektivu), od roku 1970 je do redakční rady kooptován i Vladimír B. Poláček. Od tohoto roku dostává periodikum nový formát, a to B5, barva obálky se pak mění z bílé na zelenou, vycházejí stále čtyři čísla ročně, každé s přibližně 30-40 stranami textu. Od roku 1974 jsou pak za tvorbu jednotlivých čísel odpovědni zejména Josef Král a Zdeněk Černý. Z té doby (číslo 1/1974) pochází i kompletní „Seznam členů Československé společnosti entomologické" s adresami a specializací, na kterém se podíleli M. Bečica, K. Hůrka, J. Král, J. Prokopcová a J. Zelený. Od roku 1976 se podílí na realizaci „Zpráv" největší mírou Zdeněk Černý. Tato situace trvá až do roku 1990, kdy se redakce stěhuje pod vedením Martina Tonnera na půdu Entomologického ústavu v Českých Budějovicích. Poslední ročník (28/1992) časopisu *Zprávy Československé společnosti entomologické* (již bez ČSAV) pak vznikl v redakční radě Ivo Nováka (předseda), Zdeňka Černého, Josefa Gottwalda, Davida Krále a Jana Vitnera.

Během existence vydávání „Zpráv" vycházely (ať už jako supplementa nebo v rámci řádných čísel) také dvě nepravidelné řady, a to: „Klíče k určování hmyzu" pod redakcí Josefa Jelínka a „Seznam biografií československých entomologů". Druhá řada ze jmenovaných vycházela postupně od roku 1979 z pera Zdeňka Kolešky a je u nás zcela ojedinělým dílem. Poslední díly této velmi obsáhlé řady vyšly až pod hlavičkou časopisu *Klapalekiana*.

O dalším osudu „Zpráv" se dozvídáme ve stati tehdejšího předsedy ČSE Ivana Hrdého (sen.) „Česká společnost entomologická v roce 1993" (*Zprávy Čs. Společ. Entomol.* 28/1992: 55-56), cituji: „Dosavadní interní časopis „*Zprávy Československé společnosti entomologické*" bude přeměněn na všeobecně dostupný časopis s názvem „*Klapalekiana*". Tento název jsme zvolili k poctě profesora Františka Klapálka, prvního předsedy České společnosti entomologické a vydavatele prvního českého entomologického časopisu. Nový název považujeme za vhodný jak vzhledem k edičním záměrům, tak z důvodů bibliografických". K tomuto ještě poznámka Ivana Hrdého (Hrdý, osobní sdělení 2004): „V roce 1993 se přeměnily skromnější Zprávy na daleko lépe vybavený časopis *Klapalekiana*. Pro časopis, který měl být nadále členskou prémií, se hledal nový název. Výbor Společnosti se radil s dr. Vladimírem B. Poláčkem (působil jako dokumentátor a bibliograf). Uvažovalo se o stručném, nejlépe jednoslovném názvu, např. po vzoru časopisu *Antenna*. Nakonec se výbor přiklonil k názvu *Klapalekiana*, kterým uctil památku „otce zakladatele" obdobně jako časopis českých botaniků *Preslia*".

Redakcí časopisu s novým názvem byla pověřena redakční rada v čele s Ivo Novákem a výkonným redaktorem Janem Vitnerem. Dalšími členy byli Zdeněk Černý, Jan Horák, Karel

Hůrka, David Král, Jan Ch. Růžička a Jaromír Strejček. Redakce sídlila a dosud sídlí v prostorách sekretariátu ČSE, budova Přf UK, Viničná 7, Praha 2. Redakční kolektiv měl za úkol změnit dosavadní „Zprávy" v moderní periodikum včetně inkorporace rubriky „Faunistic Records" z časopisu *Acta entomologica bohemoslovaca* a vydávání občasných supplement. V pokynech pro autory časopisu *Klapalekiana* (Vol. 3(3-4)1996) se praví: „Časopis *Klapalekiana* otiskuje příspěvky přinášející původní výsledky výzkumu členovců, zejména faunistického, taxonomického, ekologického, bionomického a etologického, s převažujícím zaměřením na oblast střední Evropy. Dále jsou publikovány články metodické, recenze, personálie, informace o činnosti Společnosti a o entomologickém dění v České republice i v zahraničí."

Změna se postupně podařila. Každý rukopis zaslaný do redakce podléhá recenznímu řízení a je publikován až po souhlasu redakční rady. Každý článek publikovaný v češtině (slovenštině), angličtině nebo němčině má krátký abstrakt v angličtině stejně jako klíčová slova. Příspěvky v časopise jsou excerpovány abstrahujícími periodiky *Entomology Abstracts* a *Zoological Records*. Vychází v současnosti ve čtyřech číslech do roka, každé číslo či dvojčíslo má zpravidla přibližně 100-150 stran tisku. Časopis změnil i obálku, je žlutá se stylizovaným zástupcem řádu Plecoptera (pošvatky). Autorem návrhu je malíř Zdeněk Micka. Od roku 1998 bylo složení redakční rady následující: Jan Růžička (předseda), Jan Vitner (výkonný redaktor), David S. Boukal, Zdeněk Černý, Jan Horák, Karel Hůrka, David Král, Jan Liška, Jaromír Strejček, Jiří Ch. Vávra a Vladimír Vrabec. S malými změnami (redakci opustil Jan Horák, Jan Růžička, zemřel Karel Hůrka, kooptován byl Petr Kment, Pavel Moravec) pracuje tento redakční kolektiv i v současnosti. Funkci předsedy a zároveň výkonného redaktora zastává Jan Vitner.

Literatura: Černý (1986)

David Král

Jak vznikala publikace Seznam biografií československých entomologů

Na myšlenku sestavit přehled o osobnostech vytvářejících po dlouhou řadu let naši entomologickou vědu mne v roce 1970 přivedl sborník dr. Ivana Klášterského a jeho spolupracovníků *„Botanikové na českém a moravskoslezském území od nejstarších dob"*. Po prostudování tohoto díla jsem se rozhodl pokusit se podobným způsobem shromáždit co nejvíce údajů o osobách, zabývajících se entomologií, a to jak v českých zemích, tak i na Slovensku. Na rozdíl od seznamu botaniků I. Klášterského, který zahrnoval pouze stručná základní data, chtěl jsem o jednotlivých osobách entomologů zpracovat biografická hesla slovníkového typu, obsahující nejen základní životopisná data, ale i údaje a pokud možno přesné informace o jejich vědecké práci, faunistických průzkumech, sběratelské činnosti, zahraničních studijních a sběratelských cestách, o publikacích entomologických prací a pod. Prvým předpokladem pro tuto práci bylo zjištění a shromáždění jmen entomologů, kteří na území našeho státu působili od nejstarších dob do současnosti.

Zdeněk Koleška, autor mnohadílné publikace s biografiemi českých entomologů.

Základními prameny byly uveřejněné seznamy členů četných přírodovědeckých klubů, spolků a společností působících v 19. a 20. století v řadě českých a moravských měst. Na Slovensku bylo třeba vybírat ze seznamů členů Bratislavského přírodovědného spolku, Bansko-Štiavnického lékařského a přírodovědeckého spolku, ze členských seznamů Přírodo-vědného spolku Župy trenčianské, který v roce 1877 založil významný slovenský entomolog dr. Karol Brancsik. Z poválečného období to byly seznamy členů Slovenské entomologické spoločnosti pri SAV. Důležitým pramenem pro získání jmen německých entomologů byly členské seznamy uvedené v různých interních zpravodajích německých entomologických spolků, působících v období c. k. rakouské monarchie a v předmnichovské ČSR v řadě měst českého pohraničí. Z nich s největším počtem členů to byl Entomologický spolek pro Karlovy Vary a okolí, založený již v roce 1887, a Entomologen-Bund für die Tschechoslowakische Republik, který vydal tištěný seznam a adresář členů v roce 1928. Jedním z nejdůležitějších pramenů pro získání jmen českých a moravských entomologů byly Entomologické adresáře, vydané v roce 1905 Wilhelmem Junkem, a v letech 1921, 1926, 1930 vydané Adolfem Hoffmannem. Dalším velmi významným pramenem pro získání přehledu o českých a moravských entomolozích byly seznamy členů České a Československé společnosti entomologické, uveřejňované od roku 1904 až do roku 1963 v *Časopise České a Československé společnosti entomologické.*

Po excerpci jmen ze všech uvedených členských seznamů nastalo nejtěžší a časově nejnáročnější pracovní období, spočívající v pracném a často velmi složitém získávání základních životopisných dat a údajů o odborném pracovním zaměření jednotlivých osob v entomologii. Bylo třeba zjistit informace o jejich faunistických průzkumech na různých místech území a lokalitách, informace o jejich zahraničních sběratelských cestách, o vědeckých stážích a studijních pobytech, o rozsahu shromážděných sbírek a o publikační činnosti.

Získávání konkrétních životopisných dat a údajů o entomologické činnosti jednotlivých osob bylo prováděno několika způsoby. Byly excerpovány četné svazky ročníků přírodovědeckých časopisů, např. *Vesmíru*, *Živy*, *Přírody*, *Vědy přírodní*, *Lotos*, *Časopisu České* (*Československé*) *společnosti entomologické*, *Časopisu Entomologického oddělení Národního muzea* a mnoho jiných, ve kterých byly uveřejněny články k životním jubileím a nekrology entomologů. Údaje byly též získávány v městských, krajských, podnikových i státních archivech, a to buď písemnými žádostmi o údaje na jednotlivé osoby nebo i přímou návštěvou archivů a vypisováním dat a informací z poskytnutých archivních dokumentů. Např. v Archivu hl. města Prahy v Clam-Gallasově paláci na Starém městě jsem vypisoval po několik dnů životopisné údaje o starých pražských entomolozích z tzv. konskripčních listů. V pozůstalosti po zrušené Společnosti pro fysiokracii v Čechách, uložené v Archivu Národního muzea, jsem pátral po údajích o členech entomologické sekce této organizace. Okresní archiv v Karlových Varech-Rybářích mi umožnil pátrat po osobách entomologů Karlovarského entomologického spolku. Velmi nesnadné bylo získávat údaje o vojenských osobách zabývajících se během života entomologií. Na požádání mi Ministerstvo národní obrany zjistilo údaje o osobách z první světové války z Vojenského archivu v Trnavě a osobně mi bylo umožněno pátrat ve vojenském archivu v budově karlínské Invalidovny. Řadu cenných údajů a informací jsem získal z četných podnikových archivů různých organizací, v jejichž provozech či kancelářích někteří entomologové během života pracovali.

Významnou pomocí při získávání informací byly konzultace s našimi předními nestory české entomologie. Velké množství cenných dat, údajů a informací jsem získal na schůzkách s prof. Janem Roubalem a s JUDr. Leopoldem Heyrovským. Dr. Josef Mařan a doc.dr. Jindřich Madar

mi poskytli cenné informace o řadě starších entomologů z jihočeského Písku, kde koncem 19. stol. a na počátku 20. stol. působila velice aktivní entomologická skupina v čele s prof. Josefem Lukešem. O moravských a slezských entomolozích jsem získal řadu biografických dat a informací od dr. Z. Tesaře a prof. V. Teyrovského. Mnoho důležitých a cenných podkladů pro mou práci mi také ochotně poskytl MUDr. Oldřich Smetana, autor českých literárních doplňků do první serie německé bibliografie „*Index Litteraturae Entomologicae*" do roku 1863 a Entomologické bibliografie Československa z let 1951 - 1960. Dále mi rovněž velmi pomohl akademik Ctibor Blattný. Biografické materiály a portrétní fotografie slovenských entomologů mi po řadu let pomáhal získávat RNDr. Ilja Okáli ze Slovenského národného múzea v Bratislavě.

Velké úsilí bylo nutno vyvinout na získání životopisných dat i osobních údajů o sběratelích, jejichž entomologická činnost byla sice známa z publikovaných příspěvků o faunistických průzkumech v různých regionech, nebyla však známa jejich biografická data. V těchto případech bylo nutné obrátit se s prosbou o informace na Matriční oddělení národních výborů desítek obcí a měst, v nichž hledaní sběratelé kdysi žili nebo pracovně působili. Mnoho cenných biografických příspěvků i portrétních fotografií jsem získal i od příbuzných hledaných osob i od řady členů Československé a České společnosti entomologické, kteří si uvědomovali, že svou pomocí podporují vznik užitečného díla. V některých zvláště obtížných případech, kdy nebylo možno životopisná data získat v literatuře, v matrikách, v archivech ani od příbuzných či pamětníků, pokusil jsem se pátrat po údajích na náhrobních kamenech na hřbitovech. V Praze jsem některé údaje o hledaných osobách zjistil z náhrobků na Olšanských hřbitovech i na Vinohradském hřbitově. Nejvíce informací se mi podařilo vypátrat tímto způsobem na centrálním hřbitově v Karlových Varech, kde jsem zjistil data narození i úmrtí příslušníků početné rodiny karlovarských lékárníků Franze a Hanse Worlička a Rudolfa Erba, bývalých členů Karlovarského entomologického spolku, po jejichž údajích jsem do té doby dlouho marně pátral. Podobně na městském hřbitově v Chodově u Karlových Varů se mi podařilo zjistit data narození i úmrtí entomologa dr. Richarda Steina, významného lepidopterologa.

Po vzoru jiných biografických děl jsem byl přesvědčen, že osoby uvedené ve slovníku ještě více přiblíží jejich portrétní fotografie. Snažil jsem se získávat tyto snímky všemi dostupnými způsoby. Hledal jsem fotografie uveřejněné v knihách a časopisech a nechával je přefotografovávat. Velké pomoci se mi dostalo od prof. Jana Roubala, který mi věnoval svou sbírku fotografií entomologů, s nimiž byl během svého života v přátelském i vědeckém styku. Řadu fotografií svých entomologických přátel mi věnoval také JUDr. Leo Heyrovský. Značný počet podobizen starých českých entomologů jsem získal výměnou za snímky některých našich badatelů z německého Entomologického Institutu v Eberswalde.

V sedmdesátých letech 20. stol., když nemocného předsedu Československé společnosti entomologické JUDr. L. Heyrovského zastupoval místopředseda RNDr. Augustin Hoffer, jsem na zasedání výboru Společnosti přednesl návrh na zpracování biografických hesel československých nežijících entomologů a jejich slovníkové sešitové vydávání pro členskou základnu Společnosti. Výbor návrh jako významnou iniciativu uvítal, přijal a schválil. V přijatém usnesení výbor určil, že biografická hesla budou postupně vycházet v časopise *Zprávy Československé společnosti entomologické při ČSAV*. Zároveň jsem byl požádán, abych výbor i členy seznámil se situací v přípravě a zpracování biografických hesel. Na základě tohoto požadavku jsem vypracoval informaci „Dosavadní výsledky práce na sestavení Biografického slovníku československých entomologů", která byla uveřejněna ve zmíněných *Zprávách*, roč. 11, 1975, str. 85-90. V tomto informativním příspěvku byla sdělena základní zásada, že v připravovaném

slovníku budou uvedena jen biografická hesla nežijících entomologů, jejichž životní dráha byla uzavřena.

Až do roku 1978 jsem dále pilně shromažďoval materiály a podklady pro zpracování biografických hesel a na základě podkladových materiálů jsem zpracoval a pro tisk připravil prvých 50 biografických hesel entomologů (jména zahrnující písmena A-D), doplněných 30ti portrétními snímky. Předsedou redakční rady a redaktorem časopisu *„Zprávy"* byl v té době člen výboru Zdeněk Černý, který se vydávání velmi iniciativně a zodpovědně ujal. Předseda Společnosti prof. Antonín Pfeffer zajistil, aby biografický slovník pod názvem „Seznam biografií československých entomologů" začal vycházet v jednotlivých sešitech jako samostatná součást časopisu *Zprávy Československé společnosti entomologické při ČSAV*. První svazek tohoto seznamu vyšel v roce 1979. Od té doby až do roku 1991 vyšlo celkem 12 samostatných svazků.

V roce 1993 byl časopis *Zprávy Československé společnosti entomologické při ČSAV* přejmenován a od té doby vychází jako *Klapalekiana*, jehož supplementem (Vol.29.) byl 14tý svazek Seznamu biografií čs.entomologů, obsahující hesla a fotografie osob se jmény od písmene S. Práce na redakčním uspořádání svazku se aktivně ujal výkonný redaktor RNDr. Jan Vitner. Připravil do tisku také závěrečný svazek biografií (č.15), který vyšel v časopise *Klapalekiana*, Vol.31., Suppl. 1995.

Vzhledem k tomu, že se v průběhu let, kdy byla zpracovávána jednotlivá biografická hesla entomologů, vždy nepodařilo zjistit některá data, nebo byly informace o některých osobách zjištěny dodatečně až po zveřejnění jejich biografického hesla, případně byla z nově získaných materiálů zpracována nová hesla o osobách, jež nebyla dříve ve vydaných svazcích zařazena, byl sestaven ještě 16tý svazek obsahující dodatky, doplňky a opravy biografických hesel, jež byla uveřejněna v 1. až 15. svazku v letech 1979-1995. I tento poslední obsáhlý svazek byl redakční péčí RNDr. J. Vitnera velmi dobře uspořádán a připraven do tisku.

Závěrem lze shrnout, že Československá společnost entomologická tím, že podpořila a finančně zabezpečila projekt vydávání Biografického slovníku československých entomologů, stala se vydavatelem díla, které zaujalo v oboru historie přírodovědecké literatury významné místo. Od vydání slovníku bylo zaznamenáno již mnoho ohlasů na tuto ojedinělou publikaci, která je využívána pracovníky v přírodovědeckých ústavech i v muzeích, je vypůjčována v knihovnách a která řadě českých, slovenských i některých zahraničních badatelů poskytla cenné informace pro jejich práci na zpracovávaných entomologických tématech.

Zdeněk Koleška

KNIHOVNA

Knihovna ČSE byla založena současně se Společností v roce 1904 a funkce knihovníka je zakotvena již v prvních stanovách Společnosti. Knihovník má spravovat a pořádat knihovnu a sestavovat řádné katalogy. Knihovna byla vybudována postupně zpočátku z domácích publikací a časopisů, později převážně ze zahraničních periodik získávaných výměnou za časopis vydávaný Společností, jehož název se v průběhu 100 let několikrát změnil, v menší míře také darem nebo i koupí. Zpočátku funkce knihovníka zahrnovala jak práce knihovnické, tj. zpracování a katalogizace došlých časopisů a jejich půjčování, tak i práce související s výměnou časopisu, tj. vedení adresáře výměnných partnerů a organizací v zahraničí a expedici časopisu, později byly tyto práce odděleny a funkce knihovníka byla obsazována dvěma nebo i více členy výboru Společnosti.

Oldřich Hovorka, knihovník ČSE.

V prvních letech po založení byla knihovna deponována v místech pravidelných schůzek členů Společnosti, což byly různé pražské kavárny. Zprvu to byla kavárna „Orient", kde po rychlém růstu v prvních letech a po nutnosti přikoupit k uložení svazků několik nových skříní byla od roku 1909 v samostatné místnosti, od roku 1913 to byla Akademická kavárna ve Vodičkově ulici. V roce 1918 najal na své náklady tehdejší předseda, prof. F. Klapálek, místnost pro knihovnu a sbírky v ulici U obecního dvora (resp. v Kozí ul.) č. 797. Po jeho smrti vyřešil tíživou situaci prof. Alois Mrázek z tehdejší České (= Karlovy) university, který v roce 1920 poskytl místnost pro knihovnu a sbírky v tehdejším Zoologickém ústavu university, který sídlil v ulici Ke Karlovu č.3; dnes tato budova patří matematicko-fyzikální fakultě UK. Po uzavření vysokých škol v roce 1939 se knihovna stala nepřístupnou a teprve v roce 1941 bylo povoleno její přestěhování do Ústřední zemědělské knihovny ve Slezské ul. č. 7. Ani tam však nebyla z technických důvodů až do konce války přístupná. Děkanát Přírodovědecké fakulty UK přislíbil v roce 1945 možnost umístění knihovny v Zoologickém ústavu v Praze 2, ve Viničné ul. 7, ale až po jeho rekonstrukci a vybavení; stalo se tak až v průběhu roku 1947, a až v roce následujícím byla po devíti letech knihovna alespoň v omezeném rozsahu znovu zpřístupněna členům Společnosti. V prostorách Přírodovědecké fakulty UK, ve Viničné ulici č. 7, sídlí sekretariát a knihovna ČSE dodnes. V létě roku 2004 se musela knihovna přestěhovat z místností v prvním patře do náhradních prostor v suterénu.

V průběhu 100 let ČSE se ve funkci knihovníka vystřídalo celkem 27 zvolených členů výboru Společnosti. V letech 1956-1972 a 1976-1994 funkce knihovníka není samostatně uvedena v nově zvoleném výboru, a proto možná následující tabulka není úplná.

Knihovníci a jejich funkční období

Hynek Alois Joukl	1904-1908
Josef Graf	1908-1909
Oldřich Šustera	1909-1918
Julius Komárek	1918-1922

Jaromír Šámal	1921-1929
Cyril Purkyně	1922-1923
Arnošt Jedlička	1923-1933
Karel Prokš	1930-1932
Rudolf Antoš	1932-1933
Jaroslav Karbulka	1934-1937
Zdeněk Tesař	1934-1945
Rudolf Schwarz	1937-1938
Vasilij Petrovský	1937-1939
Augustin Hoffer	1939-1940
Ludvík Hoberlandt	1940-1949
Jan Havelka	1948-1950
Karel Novák	1948-1949
Aldo Olexa	1949-1950
Jiří Šmelhaus	1949-1956
Josef Winkler	1950-1956
Vladimír Poláček	1950-1973
Josef Moucha	1952-1972 (zemřel 1972)
Ladislav Lizec	1953-1956
Lubomír Masner	1953-1964
funkce knihovníka není uvedena ve výboru	1956-1972
Ivo Hodek	1973-1976
funkce knihovníka není uvedena ve výboru	1976-1994
David Král	1994-1997
Oldřich Hovorka	1997-dodnes

Společnost získávala přírůstky do knihovny od počátku zejména výměnou za vlastní *Časopis České Společnosti Entomologické* (*Acta Societatis Entomologicae Bohemiae*), popřípadě darem nebo koupí. Výměna začala ihned v průběhu vydávání prvního ročníku, který byl vyměňován za čtyři periodika, z toho jedno zahraniční (prvním zahraničním odborným časopisem získávaným výměnou byly *Annales musei naturales Hungarici*). Na konci prvního roku měla knihovna 67 svazků, z toho tvořily většinu dary. Díky aktivitě prvního předsedy, prof. Františka Klapálka, a také MUDr. Emanuela Lokaye, kteří rozesílali nabídky na výměnu časopisu společnosti do celého světa, se počet vyměňovaných publikací prudce zvyšoval. Ve druhém roce se knihovna rozrostla o dalších 169 svazků, z nichž již 111 bylo získáno výměnou; řadu těchto přírůstků ovšem netvořila periodika. Výměna periodik s různými podobnými společnostmi nebo vědeckými institucemi ve světě se však také rychle rozvíjela – po třech letech měla společnost 77 výměnných partnerů, po 10 letech existence, v roce 1914, již více než 100. Výměna pochopitelně v průběhu první světové války vázla a poklesla až na 27 titulů v roce 1917. Opětovné dosažení (a předstižení) předválečné úrovně co do kvantity nastalo až v roce 1921 (186 výměnných partnerů), znovuzískání některých významných dřívějších výměnných partnerů pak trvalo ještě déle, až do roku 1925. Počet výměnných partnerů stoupal až do roku 1931, kdy jich bylo asi 250. Po revizi výměnných vztahů v roce 1932 tento počet klesl na 184, pak opět pozvolna stoupal až na více než 200 partnerů v roce 1938.

Výměna časopisu se uskutečňovala v letech 1923-1932 dvojím způsobem – větší část prostřednictvím výměnné služby Mezinárodní parlamentní kanceláře při Národním Shromáždění, menší části výměnných partnerů (do 100 na přelomu 20. a 30. let) se časopis zasílal přímo na útraty Společnosti. Když v roce 1932 parlamentní kancelář ukončila bezplatnou mezinárodní výměnu časopisu společnosti, byla provedena revize výměnných vztahů a 75 výměnných partnerů, kteří od konce války neposílali výměnou své publikace, bylo vyškrtnuto ze seznamu výměn. Tím bylo dosaženo žádoucí úspory poštovného. Po intervenci jednatele společnosti, dr. Leopolda Heyrovského, byla výměna prostřednictvím parlamentní kanceláře ještě nakrátko obnovena v letech 1934-35.

Výměna časopisu v průběhu druhé světové války opět vázla, byl možný styk pouze s výměnnými partnery z Německa („Říše") a z některých neutrálních států. Po druhé světové válce se začala znovu rozvíjet i díky zapojení do mezinárodní výměnné organizace publikací UNESCO (Centre du clearing des publications de l'UNESCO), jejíž Bulletin přinesl nabídku společnosti na výměnu. Výsledkem byl prudký růst počtu výměnných partnerů (285 v roce 1949, 420 v roce 1954). Počet výměnných partnerů se potom postupně snižoval až k nedávným necelým dvěma stům výměnných partnerů. V roce 2000 bylo uskutečněno 195 výměn.

V posledním období došlo k výrazným změnám ve struktuře výměn časopisů. Po revizi výměnných vztahů byly formálně ukončeny výměny s 55 zahraničními partnery. Šlo zejména o případy, kdy partneři už řadu let nezasílali (a také ani nedostávali) v minulosti vyměňované publikace. Do roku 2001 byla podstatná část výměn (111) uskutečňována za časopis *European Journal of Entomology*, jehož je ČSE dnes už jen formálním koeditorem, a 28 výměn za časopis *Klapalekiana*, vzniklý z bývalých *Zpráv ČSE*. Primárně z finančních důvodů, daných rozdílem v ceně poštovného při zasílání časopisů na výměnu, bylo rozhodnuto převést maximální mož-

Dva záběry ze stěhování knihovny ČSE v létě 2004 (foto David Král).

Depozitář Oblastního muzea Praha – východ v Brandýse nad Labem (tzv.„Katovna"), kde je umístěna část knihovny ČSE.

ný počet výměn za *European Journal of Entomology* (vydávaný Entomologickým ústavem v Českých Budějovicích) na výměny za vlastní časopis Společnosti - *Klapalekiana*. Bylo osloveno několik desítek výměnných partnerů. V roce 2004 je časopis *European Journal of Entomology* používán k výměnám s 26 zahraničními partnery a počet výměn za časopis *Klapalekiana* se zvýšil z 28 na 114.

V roce 1983 zpracoval J. Smrž a E. Smržová *Seznam periodik knihovního fondu knihovny Československé společnosti entomologické při ČSAV,* ve kterém jsou zahrnuty po provedené revizi všechny tituly časopisů přítomných v knihovně od jejího založení v roce 1904, jež byly získány buď výměnou, darem nebo koupí. Kromě zkráceného mezinárodního názvu periodika obsahuje tento seznam i údaj o místě vydávání časopisu (město, popř. země) a ročníky časopisu uložené v knihovně. V roce 1983 knihovna Společnosti vlastnila 1150 časopisů, z nichž některé byly získávány v průběhu delší doby, jiné byly jen torzem obsahujícím jedno nebo dvě čísla jednoho roku. Od té doby nový seznam periodik Společnosti nebyl zpracován.

Knihovní fond ČSE obsahoval v roce 1987 16 622 inventárních čísel a výměnou bylo získáno v tomto roce 360 položek od zahraničních partnerů. Knihovna poskytla 420 výpůjček. V roce 1988 se uskutečnil přesun mimoevropských fondů do pobočky depozitáře v Praze 2 – Vinohradech, Rybalkově ulici č. 9. V roce 1995 knihovní fond Společnosti doplňovaný formou výměny publikací obsahoval 18 701 svazků, v roce 2002 již 20 053 svazků. Koncem roku 2003 obsahuje knihovna České společnosti entomologické 1526 titulů převážně zahraničních časopisů a 20 500 svazků (inventárních čísel).

V roce 2003 byla ČSE v důsledku změny majitele objektu nucena vyklidit depozitář knihovny umístěný v Praze 6. Depozitář byl přemístěn do Oblastního muzea Praha – východ v Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi. V roce 2004 před nuceným přesunem knihovny do suterénních místností v budově Přírodovědecké fakulty ve Viničné ulici č. 7 byla část knihovního fondu převezena do nově zřízeného depozitáře v Oblastním muzeu Praha – východ v Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi. Depozitář byl propůjčen Společnosti díky iniciativě a laskavosti

dr. Vladimíra Nováka, člena současného výboru Společnosti. Další značná část knihovního fondu je díky iniciativě dalšího člena výboru Mgr. Jiřího Hájka deponována v nové budově Národního muzea v Horních Počernicích, kde bude sídlit i entomologické oddělení tohoto muzea.

Oldřich Hovorka

Stanovy České společnosti entomologické

byly vydané v roce 1993 v časopise Klapalekiana, 29: I-VIII v tomto znění:

§ 1
Postavení, sídlo a působnost Společnosti

1. Česká společnost entomologická (dále jen „Společnost") je dobrovolné sdružení občanů, kteří se zajímají o entomologii, případně o další navazující přírodovědecké obory.
2. Společnost působí na území České republiky.
3. Sídlem Společnosti je Praha.
4. Společnost je samostatnou právní osobou, je registrována při MV ČR a řídí se zákonem č. 83/1990 Sb. o sdružování.

§ 2
Poslání a hlavní úkoly Společnosti

Společnost má zejména tato poslání:

1. Sdružuje zájemce o entomologii a příbuzné obory za účelem získávání a šíření nových vědeckých a odborných poznatků v tomto oboru.
2. Získává vědecké a odborné pracovníky, pedagogy a další zájemce pro aktivní spolupráci v entomologickém výzkumu. Usiluje zejména o usměrnění odborné činnosti mladých členů Společnosti.
3. Vytváří předpoklady pro rozvoj entomologie jako vědy a pro její společenské využití a uplatnění a pro zvyšování její prestiže v ČR i v zahraničí.
4. Přispívá ke zvyšování odborné úrovně členů Společnosti a poskytuje jim pomoc při výzkumné a odborné práci. Šíří poznatky v širší odborné a laické veřejnosti.
5. Propaguje výsledky entomologické vědy na národních i mezinárodních forech, pořádá národní a mezinárodní konference, semináře, vědecká symposia, přednášky, diskuse a další vhodné odborné akce. Pořádá pracovní schůzky entomologů a odborné exkurze.
6. Organizuje určování a výměnu hmyzu. Organizuje výměnu a prodej entomologické literatury a specializovaných pracovních pomůcek.
7. Organizuje odbornou knihovnu, pečuje o její fondy a zprostředkovává členům Společnosti její využití.
8. Rozvíjí vlastní ediční a publikační činnost, podporuje publikační činnost členů a podle možnosti i ediční činnost členů, pokud k ní mají oprávnění.
9. Informuje členstvo o činnosti Společnosti.
10. Koordinuje činnost místních poboček, odborných sekcí a pracovních komisí a skupin.
11. Spolupracuje s výzkumnými ústavy, vysokými školami, odbornými školami a se společenskými zájmovými organizacemi přírodovědného zaměření.
12. Navazuje styky a spolupracuje s entomologickými a zoologickými společnostmi v ČR i v zahraničí.
13. Dává odborným pracovištím a orgánům podněty k opatřením, která souvisí s oborem.
14. Usiluje o ochranu životního prostředí a vede členstvo k zásadám ochrany přírody.

§ 3
Členění Společnosti

Členové se mohou sdružovat v místních pobočkách (viz § 14) a též se mohou vytvářet odborné sekce a pracovní skupiny (viz § 15).

§4
Členství

1. Členové Společnosti mohou být řádní, mimořádní a čestní. Členství může být individuální nebo kolektivní.
2. Členem Společnosti se může stát státní občan ČR i cizí státní příslušník, pokud dosáhl 15 let věku. Podmínkou je vyplnění a podpis přihlášky, doporučení nejméně dvěma řádnými členy Společnosti nebo výborem Společnosti a závazek k dodržování stanov Společnosti.
3. Kolektivním členem se může stát právnická osoba (instituce) nebo skupina občanů určitým způsobem organizovaná (třída ve škole, přírodovědný kroužek apod.). Jménem kolektivního člena jedná ve Společnosti jím pověřený zástupce, který splňuje podmínky podle odst. 2 tohoto §.
4. Řádným členem Společnosti se může stát občan, který se přihlásil za člena Společnosti, plní povinnosti podle § 7 stanov, je aktivně zapojen do zájmové entomologické činnosti a může se vykázat alespoň jednou vědeckou nebo odbornou publikací nebo organizační činností na úseku entomologie.
5. Mimořádným členem se stává občan, který nesplňuje podmínky pro řádné členství pokud jde o publikace a činnost, má však zájem o entomologii a účastní se práce ve Společnosti.
6. Řádné členství může být občanovi uděleno již na základě přihlášky, nebo ho může postupně dosáhnout svou činností.
7. Mimořádný člen se může stát řádným členem po uveřejnění odborné práce nebo na základě vykonávání jiné závažné aktivity ve Společnosti. Právo na přeřazení uplatní mimořádný člen písemně ve výboru Společnosti po splnění kriterií a přiloží separát práce nebo ověřený doklad o jiné odborné entomologické aktivitě. Závažnost aktivity pro přijetí za řádného člena posuzuje a o přeřazení rozhoduje výbor Společnosti. Člen je o rozhodnutí písemně informován.
8. Čestným členem se může stát významný domácí nebo zahraniční pracovník, který se mimořádně zasloužil o rozvoj entomologické vědy. Čestné členství navrhuje výbor Společnosti a uděluje ho na základě hlasování a schválení prostou většinou valné shromáždění Společnosti.
9. Členství se datuje ode dne schválení přihlášky výborem Společnosti po zaplacení zápisného a členského příspěvku na běžný rok.

§ 5
Práva řádných a čestných členů

1. Volit a být volen do všech orgánů Společnosti.
2. Zúčastňovat se zasedání a jednání valného shromáždění a schůzí Společnosti, podávat tam návrhy a hlasovat o podaných návrzích. Při hlasování má každý člen jeden hlas.

3. Být informován o činnosti Společnosti a o všech jejích aktivitách a zúčastňovat se těchto aktivit.
4. Přednostně a za režijní cenu získávat časopisy a publikace, které Společnost vydává nebo jinak zabezpečuje.
5. Používat podle stanovených pravidel prostředky a zařízení, které má Společnost ve vlastnictví nebo k dispozici pro svou činnost (např. knihovnu).
6. Doporučovat přihlášky nových členů.

§ 6
Práva mimořádných a kolektivních členů

1. Mimořádní a kolektivní členové mají všechna práva řádných a čestných členů vyjmenovaná v § 5, odstavec 1 –5, kromě práva být volen do řídících orgánů Společnosti.
2. Hlasování kolektivního člena se realizuje prostřednictvím pověřeného zástupce (viz též § 4, odst, 3).

§ 7
Povinnosti členů

1. Zachovávat stanovy a plnit rozhodnutí řídících orgánů Společnosti.
2. Platit řádně a ve stanovené výši a termínech členské příspěvky.
3. Účastnit se podle svých možností činnosti Společnosti a hájit její zájmy a prestiž.
4. Přispívat podle svých možností k propagaci entomologie a k šíření vědeckých poznatků v tomto oboru.
5. Dbát při své činnosti obecných etických pravidel a zásad ochrany přírody.

§ 8
Zánik členství

1. Členství ve Společnosti zaniká odhlášením, úmrtím, zrušením a vyloučením.
2. Člen se může odhlásit písemným prohlášením, že ze Společnosti vystupuje. Prohlášení zašle výboru (sekretariátu) Společnosti. Při ukončení členství je člen povinnen vrátit Společnosti vypůjčené předměty (např. knihy). Zaplacené členské příspěvky a jiné poplatky se nevracejí, avšak do konce běžného roku má odhlášený člen právo na výhody, vyplývající ze zaplacení členských příspěvků (časopis, zpravodaj, publikace za režijní cenu, účast na zaplacených akcích apod.).
3. Jakmile se výbor dozví o úmrtí svého člena, zruší administrativně jeho členství a zařadí jeho evidenční kartu do kategorie „bývalých členů Společnosti".
4. Členství může být zrušeno pro neplacení členských příspěvků po dobu dvou let, ač byl člen o zaplacení upomínán. O zrušení členství rozhoduje výbor Společnosti.
5. Člen může být vyloučen na základě činnosti, která se neslučuje s morálkou člena Společnosti a která je hrubým porušením stanov Společnosti. O vyloučení rozhoduje výbor Společnosti, o případné změně rozhodnutí výboru může rozhodnout na základě odvolání s konečnou platností valné shromáždění. Vyloučený člen pozbývá všech práv vyjmenovaných v § 5, a to i při zaplacení příspěvků na běžný rok.

§ 9
Orgány Společnosti

1. Valné shromáždění.
2. Výbor Společnosti.
3. Předsednictvo výboru Společnosti.
4. Výbory poboček a sekcí.
5. Revizní komise.

§ 10
Valné shromáždění

1. Valné shromáždění je nejvyšším orgánem Společnosti. Svolává ho výbor jednou za dva roky. Mimořádné valné shromáždění svolává výbor podle potřeby nebo na písemnou žádost nejméně 20 % členské základny, a to nejpozději do dvou měsíců po předložení žádosti.
2. O datu konání valného shromáždění je výbor povinnen informovat členstvo nejpozději měsíc předem.
3. Valného shromáždění má právo se zúčastnit, jednat a hlasovat každý člen Společnosti.
4. Zasedání valného shromáždění řídí předseda Společnosti, v jeho nepřítomnosti výjimečně jiný člen předsednictva výboru.
5. Do kompetence valného shromáždění patří:
   a. Schvalovat, upravovat a měnit stanovy Společnosti.
   b. Určovat hlavní směry činnosti Společnosti pro období do příštího valného shromáždění.
   c. Schvalovat zprávu výboru Společnosti za uplynulé období.
   d. Usnášet se na zásadních hospodářských opatřeních.
   e. Schvalovat zprávu odstupujícího výboru a revizní komise.
   f. Tajným hlasováním volit členy výboru Společnosti, náhradníky a členy revizní komise. Počet kandidátů ve volbách musí převyšovat alespoň o jednu třetinu počet míst ve výboru a v revizní komisi. Návrh na počet míst ve výboru připraví dosavadní výbor, valné shromáždění ho před začátkem volby schválí. Před volbami musí být také známa délka funkčního období, na které je nový výbor volen. Obvykle jsou to čtyři roky. Na kandidátce je již designováno předsednictvo výboru. Hlasování je tajné a hlasuje se o každém kandidátu zvlášť. Podrobnosti mechanismu voleb vypracuje odstupující výbor.
   g. Změnit rozhodnutí výboru Společnosti.
   h. Schvalovat návrhy výboru na udělení čestného členství.
   i. Usnášet se o zrušení Společnosti.
6. Valné shromáždění je usnášeníschopné, je-li přítomna nejméně polovina členů. Nedostaví-li se ve stanovený čas potřebný počet členů, může se po půlhodinové čekací době upustit od této podmínky. O přijetí usnesení pak rozhoduje (pokud není v konkrétních případech stanoveno jinak) nadpoloviční většina přítomných. Lze započítati i hlasy nepřítomných členů, pokud jsou výboru podány písemně před začátkem hlasování a pokud se jednoznačně vyslovují k otázce, která je předmětem hlasování.

7. Hlasování valného shromáždění je možno nahradit v naléhavých případech korespondenčním hlasováním (referendem). Hlasovací lístky jsou pak rozeslány všem členům Společnosti. O uskutečnění korespondenčního hlasování rozhoduje a organizuje ho výbor Společnosti.

§ 11
Výbor Společnosti

1. Výbor Společnosti je výkonným orgánem valného shromáždění. Řídí činnost Společnosti v období mezi valnými shromážděními a zajišťuje jednotnou koncepci činnosti Společnosti.
2. Výbor se skládá z předsednictva výboru, předsedů místních poboček, vedoucích odborných sekcí a případných dalších členů volených valným shromážděním na jedno volební období.
3. Předsednictvo je výkonným orgánem výboru Společnosti. Předsednictvo výboru tvoří předseda Společnosti, místopředseda, vědecký tajemník, hospodář, případně dva další členové podle uvážení výboru.
4. Činnost výboru Společnosti a jeho předsednictva řídí předseda, za jeho nepřítomnosti místopředseda nebo vědecký tajemník.
5. Schůze výboru Společnosti svolává předseda podle potřeby, nejméně však třikrát do roka. Kromě toho v případě, že o to požádá písemně nejméně třetina členů výboru.
6. Schůze představenstva výboru svolává předseda podle potřeby, nejméně však jednou v období mezi schůzemi výboru.
7. Členové představenstva jsou při jednání výboru nezastupitelní. Předsedové poboček a vedoucí odborných sekcí se mohou nechat zastupovat pověřeným zástupcem.
8. Za členy výboru, kteří nemohou dlouhodobě nebo trvale zastávat svou funkci (úmrtí, nemoc, dlouhpdobý pobyt v zahraničí apod.) povolává výbor na dobu určitou nebo do konce volebního období náhradníky z řad členů, kteří kandidovali ve volbách do výboru, dosáhli však menšího počtu hlasů. Pořadí náhradníků je podle počtu hlasů dosažených ve volbách.
9. Do kompetence výboru Společnosti patří:
   a. Volit a odvolávat členy představenstva výboru v období mezi řádnými volbami výboru.
   b. Pověřovat představenstvo výboru plněním konkrétních úkolů a kontrolovat jeho činnost.
   c. Schvalovat zprávu o činnosti a hospodaření za běžný rok a plán činnosti a hospodaření na příští rok.
   d. Projednávat zprávy revizní komise a zajišťovat případnou nápravu nálezů.
   e. Zabezpečovat přípravu valného shromáždění.
   f. Zabezpečovat přípravu voleb funkcionářů pro nové volební období.
   g. Rozhodovat o zřizování a zániku poboček Společnosti a vymezovat jejich územní působnost.
   h. Rozhodovat o zřizování a zániku odborných sekcí a jmenovat jejich vedoucí.
   i. Zřizovat komise (pracovní skupiny) pověřené vedením konkrétních krátkodobých úkolů a jmenovat jejich vedoucí, případně členy.

j. Jmenovat redakční rady periodik Společnosti.
k. Organizovat konference, symposia, semináře, přednášky, diskuse, exkurze a další vhodné odborné akce.
l. Organizovat spolupráci s výzkumnými ústavy, vysokými školami, odbornými školami, vědeckými společnostmi a přírodovědeckými zájmovými organizacemi.
m. Organizovat chod odborné knihovny a výpůjční službu.
n. Organizovat vydávání periodik Společnosti (časopisu *Klapalekiana*) a jiných odborných tiskovin.
o. Vydávat *Zpravodaj* s aktuálními informacemi o pořádaných akcích, o životě Společnosti a o zajímavostech, užitečných pro práci členů.
p. Určovat výši členských příspěvků, dalších případných plateb (např. příspěvku na vydávání Zpráv) a cenu publikací vydávaných Společností.
q. Rozhodovat o přijetí nových členů Společnosti a o převedení mimořádných členů za řádné.
r. Navrhovat čestné členy Společnosti.
s. Rozhodovat o zániku a zrušení členství a o vyloučení členů, kteří se provinili proti stanovám a etice Společnosti.

10. Do kompetence a k povinnostem předsednictva výboru patří:
    a. Zajišťovat úkoly, kterými ho pověřil výbor Společnosti.
    b. Vyřizovat běžnou agendu Společnosti.
    c. Rozhodovat o neodkladných a termínovaných záležitostech v období mezi schůzemi výboru.
    d. Informovat výbor o své činnosti.
11. Činnost předsednictva podléhá schválení výboru Společnosti.
12. Výbor je schopen se usnášet, je-li přítomna alespoň polovina jeho členů. Za usnesení výboru se považuje návrh, pro který hlasovala alespoň jedna polovina z přítomných členů. V případě rovnosti hlasů rozhoduje stanovisko předsedy.
13. Za usnesení předsednictva se považuje návrh, pro který hlasovala nadpoloviční většina členů představenstva. V případě rovnosti hlasů rozhoduje stanovisko předsedy.

§ 12
Revizní komise

1. Revizoři jsou voleni do funkce valným shromážděním současně s výborem Společnosti na funkční období shodné s funkčním obdobím výboru. Počet členů revizní komise navrhne výbor a schválí valné shromáždění ještě před vlastní volbou. Současně s volbou je určen předseda revizní komise.
2. Revizoři nemohou být po dobu výkonu funkce členy jiných rozhodujících orgánů Společnosti s výjimkou odborných sekcí. Na zasedání výboru nebo představenstva mají hlas poradní.
3. Do kompetence revizní komise patří:
    a. Kontrola plnění úkolů Společnosti z hlediska hospodářského.
    b. Dozor nad hospodářskou činností všech složek Společnosti.
    c. Vypracování revizní zprávy pro výbor po ukončení běžného roku a pro valné shromáždění po ukončení funkčního období.

d. Bez souhlasu revizní komise nemůže být provedena účetní uzávěrka, ani nemůže být přijato rozhodnutí o použití finančních přebytků nebo o likvidaci ztrát a inventárních položek.

§ 13
Sekretariát

1. Sekretariát je zřizován výborem Společnosti, vyžaduje-li to rozsah agendy. Strukturu a náplň činnosti sekretariátu určuje výbor Společnosti, který také jeho činnost kontroluje.
2. Sekretariát vede vědecký tajemník Společnosti.
3. K činnostem sekretariátu patří zejména:
   a. Vyřizování běžné agendy a administrativní styk se členstvem.
   b. Evidence členů Společnosti, evidence přijímání nových členů a rušení členství, evidence placení členských příspěvků a upomínky, příprava členských záležitostí pro jednání výboru a představenstva Společnosti.
   c. Třídění a vyřizování korespondence.
   d. Redakce Zpravodaje a časopisu *Klapalekiana* a rozesílání tiskovin Společnosti.
   e. Evidence spisů Společnosti.
   f. Vedení příruční pokladny s hotovostí.
   g. Prodej tiskovin Společnosti.
   h. Mezinárodní výměna tiskovin.
   i. Příprava agendy pro hospodáře.
   j. Zápisy ze schůzí výboru, předsednictva výboru a valného shromáždění.
   k. Styk s knihovnou Společnosti a evidence výpůjček.
   l. Další činnost podle pokynů výboru a předsednictva.

§ 14
Pobočky Společnosti

1. V místech, kde jsou k tomu potřebné předpoklady (větší členská základna, pedagogické a vědecké instituce, zájem na řešení trvalých výzkumných problémů apod.), mohou členové založit místní pobočku. Založení pobočky schvaluje po posouzení její účelnosti výbor Společnosti.
2. Úkolem poboček je regionální činnost a přenášení činnosti Společnosti mezi širší členstvo. V pobočkách, pokud jsou ustaveny, se realizuje hlavní konkrétní činnost Společnosti.
3. V mezích stanov jsou pobočky útvary samosprávnými.
4. Členové poboček jsou současně členy Společnosti. Nelze se stát členem pobočky bez současného členství ve Společnosti. Po zániku místní pobočky zůstávají její členové automaticky dále členy Společnosti se všemi právy a povinnostmi, tak jako v místech, kde pobočky založeny nejsou.
5. Členové poboček platí příspěvky Společnosti, mohou se však kromě toho dohodnout na dalších poplatcích, se kterými hospodaří pobočka podle svého uvážení v rámci obecných finančních předpisů.
6. Pobočku řídí výbor pobočky, obvykle předseda, místopředseda a jednatel. Stanovení dalších členů výboru pobočky, případně revizní komise, je v její kompetenci a závisí na velikosti členské základny a charakteru a rozsahu její činnosti.
7. Volba výboru pobočky probíhá v rámci členské základny pobočky obdobným způsobem

jako volba výboru Společnosti, a to na volební schůzi pobočky. Délku funkčního období si určí pobočka.

8. Předseda výboru pobočky je současně členem výboru Společnosti. Při jednání ve výboru Společnosti a s předsednictvem výboru se může nechat zastupovat pověřeným zástupcem.
9. Výbor pobočky je povinnen spolupracovat s výborem Společnosti a o své činnosti ho pravidelně informovat. Závažnější rozhodnutí, dotýkající se činnosti celé Společnosti, je výbor pobočky povinen konsultovat s výborem Společnosti, případně s čelnými funkcionáři předsednictva.
10. O činnosti pobočky podává výbor pobočky výboru Společnosti každoročně výroční zprávu, která obsahuje:
    a. Zprávu o současném počtu členů a o pohybu členské základny pobočky.
    b. Zprávu o hospodaření pobočky.
    c. Výčet odborných akcí pobočky.
    d. Problémy činnosti a návrhy směrem k výboru Společnosti.
    e. Další údaje podle uvážení důležitosti.

§15
Odborné sekce a pracovní skupiny

1. Společnost organizuje odborné sekce a pracovní skupiny, do kterých se členové sdružují podle svých zájmů a specializace. Sekci nebo skupinu řídí její vedoucí, který má svého zástupce. Pracovní skupinu je možno vytvořit i pro jednorázovou, časově omezenou akci (např. organizování konference, krátkodobého výzkumu apod.). O účelnosti vytvoření odborné sekce nebo pracovní skupiny rozhoduje výbor Společnosti, který její statut a pracovní náplň schvaluje.
2. Odborné sekce a pracovní skupiny se vytvářejí bez ohledu na teritoriální členění Společnosti. Podle potřeby se mohou organizovat i v rámci místních poboček. Člen Společnosti může pracovat v jedné nebo více odborných sekcích.
3. Výbor Společnosti poskytuje sekci nebo pracovní skupině v rámci svých možností podporu v činnosti. Vytváření sekcí a skupin v rámci místních poboček je věcí těchto poboček, jsou však povinny výbor Společnosti informovat.
4. Vedoucí odborné sekce organizované výborem Společnosti je členem výboru Společnosti. Vedoucí odborné sekce organizované v rámci pobočky je členem výboru této pobočky.

§16
Hospodaření Společnosti

1. Hmotné prostředky pro činnost Společnosti tvoří členské příspěvky, zápisné, příjmy z vlastní činnosti, dary osob, dědictví, příspěvky institucí a nadací a případné dotace státních orgánů. Hospodaření podléhá zákonům a obecným finančním předpisům.
2. Výbor sestaví koncem roku rámcový plán činnosti na příští rok a odpovídající finanční rozpočet. Plán a finanční rozpočet je možno podle potřeby vytvořit i na kratší období.
3. Koncem každého roku provede výbor Společnosti účetní uzávěrku za minulý rok, která podléhá schválení revizní komise.

4. Zprávu o hospodaření Společnosti za minulé období vypracuje výbor Společnosti také pro každé zasedání valného shromáždění, na kterém je zpráva projednána a hlasuje se o jejím schválení.
5. Platby a příjmy Společnosti se realizují na bankovním účtu. Částky v hotovosti se přijímají do příruční pokladny na základě pokladních stvrzenek. Hospodaření s hotovostí se řídí obecnými finančními předpisy.

§17
Zastupování

1. Jménem Společnosti jednají a podepisují doklady jednotliví funkcionáři v tomto pořadí: 1. předseda; 2. místopředseda; 3. hospodář; 4. vědecký tajemník; a to tak, že k názvu Společnosti (razítko) připojí svůj podpis a funkci.
2. Ve věcech hospodářsko-finančních se vyžadují podpisy alespoň dvou oprávněných osob.
3. Výbor může zplnomocnit další členy výboru, případně jiné osoby (např. právního zástupce), aby zastupovali Společnost ve vymezeném rozsahu a jejím jménem jednali. Pověření musí být písemné. Takto pověřené osoby se podepisují za Společnost s dodatkem „pověřený zástupce".

§18
Zánik Společnosti

1. Společnost zanikne, rozhodne-li o tom na valném shromáždění dvoutřetinová většina z vyžadovaného počtu přítomných členů. Vyžadovaný počet představuje v tomto případě tři pětiny celé členské základny.
2. Není-li na valném shromáždění ani po čekací době 30 minut dostatečná účast, zorganizuje výbor Společnosti korespondenční hlasování (referendum).
3. Součástí hlasování o zániku Společnosti je i rozhodnutí o tom, komu připadne majetek Společnosti. Návrh pro takové hlasování připraví výbor Společnosti. Zejména bude rozhodnuto o tom, které vědecké instituci připadne knihovna, která nesmí být v době existence Společnosti prodána fyzickým ani právnickým osobám.

§ 19
Závěrečná ustanovení

1. Česká společnost entomologická je právním nástupcem Československé společnosti entomologické při ČSAV. Přebírá její práva na území České republiky, úkoly, majetek a pokračuje v její činnosti.
2. Dosavadní člen Československé společnosti entomologické při ČSAV se stává automaticky členem České společnosti entomologické se všemi právy a povinnostmi podle těchto stanov.
3. Stanovy České společnosti entomologické nabývají účinnosti dnem schválení ministerstvem vnitra ČR podle příslušných zákonných předpisů. K tomuto datu končí platnost dosavadních stanov.

V Praze dne 21.listopadu 1992

LITERATURA

CARFIELD E., 1984: Current Comments. *Current Contents*, 11: 3-11.

ČERNÝ Z., 1985: Na závěr 21. ročníku. *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 21: 133-134.

DOSKOČIL J., NOVÁK K. & WEISMANN L., 1976: Vývoj, současný stav a perspektiva ekologie hmyzu v ČSSR. *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 12: 32.

HEYROVSKÝ L., 1924: Stručný přehled vzniku a vývoje Československé Společnosti Entomologické. *Jubilejní sborník Československé entomologické společnosti*, 1924: 3-5.

HEYROVSKÝ L., 1944: O založení České společnosti entomologické. Předneseno na jubilejní valné hromadě dne 29.ledna 1944. *Čas. České Společ. Entomol.*, 41: 1-4.

HEYROVSKÝ L. & PFEFFER A., 1976: Sedmdesát let Československé společnosti entomologické. *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 12: 5-16.

HRDÝ I., 1990: První dny experimentální a užité entomologie. Rezoluce účastníků. Souhrny referátů. *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 26: 92-104.

HRDÝ I., 1992: Česká společnost entomologická v roce 1993. *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 28: 55-56.

HŮRKA K. & ŠTYS P., 1975: The present state and prospects of insect taxonomy in Czechoslovakia. *Acta Entomol. Bohemoslov.*, 72: 145-155.

HŮRKA K. & ŠTYS P., 1976: Současný stav a perspektivy taxonomie hmyzu. *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 12: 25-26.

JANDA V., 1976: Příspěvek do stati o fysiologii hmyzu. *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 12: 35-36.

JELÍNEK J., 1975: The present state and prospects of entomofaunistics in Czechoslovakia. *Acta Entomol. Bohemoslov.*, 72: 1-6.

Jubilejní sborník Československé entomologické společnost, na paměť dvacetiletého trvání jejího, 1904-1924, a pro memoria prof. Klapálek, 1924, 147 pp.

KLAUSNITZER B., 1993: Die Internationalen Symposien für die Entomofaunistik Mitteleuropas (SIEEC) – Geschichte und Ziele. *Folia Entomol. Hungarica*, 54: 151-153.

Kolektiv, 1976: Historie, vývoj a perspektiva arachnologického výzkumu na území ČSSR. *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 12: 37.

KOLEŠKA Z., 1979-1995: Seznam biografií československých entomologů (entomologové nežijící). *Zprávy Čs. Společ. Entomol.*, 1979: 1-32; 1980: 33-64; 1981: 65-96; 1982: 97-136; 1983: 137-166; 1984: 170-208; 1985: 209-244; 1986: 245-284; 1987: 285-324; 1988: 325-364; 1989: 371-412; 1990: 413-452; 1991: 453-492; *Klapalekiana*, 29, Suppl. (1993): 493-563; 31, Suppl. (1995): 564-775.

KOLEŠKA Z., 1980: Entomologické dny Československé společnosti entomologické při ČSAV v průběhu dvaceti let. *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 16: 151-155.

KOLEŠKA Z. 1998: Seznam biografií československých entomologů (entomologové nežijící). II. Dodatky, doplňky a opravy biografických hesel. *Klapalekiana*, 34, Suppl.: 1-238.

KOMÁREK J., 1954: Padesát let Československé společnosti entomologické. *Ročenka Československé Společnosti Entomologické*, 51: 9-18.

LANDA V., 1976: Současný stav a perspektivy Československé entomologie. *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 12: 17-24.

MARTINEK V., 1976: Vývoj, současnost a perspektiva lesnické entomologie v ČSSR. *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 12: 29.

LAŠTŮVKA Z., 1987: 5. evropský lepidopterologický kongres. *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 23: 33-34.

OBENBERGER J., 1945: Jsme zase svobodni! *Čas. Čs. Společ. Entomol.* 42: 1-15.

MOCEK B. a kol., 1995: Příspěvek k entomofaunistickému výzkumu CHKO Železné hory (Výsledky 23. entomologických dnů v roce 1992). *Acta Musei Reginaehradecensis, Ser. A.*, 24: 135-153.

NEDVĚD O., 1990: XII. mezinárodní sympozium o entomofaunistice střední Evropy. *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 26: 87-88.

NOVÁK I., 1989: Seznam lokalit a jejich kódů pro síťové mapování entomofauny Československa. *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 25 (1-2): 1-84.

PACLT J., 1958: Ustavenie pobočky Československej spoločnosti entomologickej v Bratislave. *Čas. Čs. Společ. Entomol.*, 55 (1958): 97-98.

PFEFFER A., 1950: Bibliografie entomologického písemnictví Čech, Moravy a Slezska od roku 1800-1940. *Čas. Čs. Společ. Entomol.*, 47: 231-356.

Pfeffer A., 1957: Vývoj lesnické entomologie v Československu a její dnešní úkoly. *Čas. Čs. Společ. Entomol.*, 54: 109.

Pfeffer A. & Hrdý I., 1976: Acta entomologica bohemoslovaca – 70 let vývoje. *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 12: 39-40.

Pokorný F., 1924: Čeští lepidopterologové dříve a dnes. *Jubilejní sborník Československé entomologické společnosti*, 1924: 119-123.

Pruner L. & Míka P., 1996: Seznam obcí a jejich částí v České republice s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny. List of settlements in the Czech Republic with associated map field codes for faunistic grid mapping system. *Klapalekiana* 32, Supplement: 1-175.

Seznam členů České společnosti entomologické, 1974. (Sestavili M. Bečica, K. Hůrka, J. Král, J. Prokopcová & J. Zelený). *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 10 (1974): 3-58.

Seznam členů Československé společnosti entomologické při ČSAV a Slovenské entomologické společnosti při SAV, 1981. (Sestavil Z. Kolečka). *Zprávy Čs. Společ. Entomol.* ČSAV, 17: 1-84.

Seznam členů Československé společnosti entomologické, 1991. (Sestavili M. Tonner, L. Hlaváčková & K. Hůrka). *Zprávy Čs. Společ. Entomol.* ČSAV, 27: 1-52.

Seznam členů ČSE k 10.6.1996. (Interní tiskovina určená pro členy České společnosti entomologické).

Smetana O. & Korbel L., 1976: Vývoj a současnost publikační činnosti v entomologii v ČSSR. *Zprávy Čs. Společ. Entomol.* ČSAV, 12: 38.

Smrž J. & Smržová E., 1983: Seznam periodik knihovního fondu knihovny Československé společnosti entomologické při ČSAV. *Zprávy Čs. Spol. Entomol. ČSAV*, 19: 105-145.

Šedivý J., 1976: Současný stav a perspektivy zemědělské entomologie v ČSR. *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 12: 27-28.

Vaňhara J. & Rozkošný R., 1997: The 13th Seminar of Czech and Slovak Dipterists and a review of their meetings. In: Dipterologica bohemoslovaca, 8, *Folia Fac. Sci. Nat. Univ. Masarykianae Brunensis, Biologia*, 95: 5-7.

Verner P., 1976: Současný stav a perspektivy skladištní entomologie. *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 12: 31.

Veselý V., 1976: Současný stav a perspektivy včelařství jako aplikované entomologie. *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 12: 30.

Weiser J., 1976: Výzkum nemocí hmyzu v Československu. *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 12: 33-34.

Vimmer A., 1924: Prof. Frant. Klapálek. *Jubilejní sborník Československé entomologické společnosti*, 1924: 1-2.

Zelený J. 1972: Návrh členění Československa pro faunistický výzkum (s 5 obr.). Entwurf einer Gliederung der Tschechoslowakei für Zwecke der faunistischen Forschung (mit 5 Abb.). *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 8: 3-16.

Zelený J., 1977: Československá společnost entomologická při ČSAV a odborné zaměření její členské základny. *Zprávy Čs. Společ. Entomol. ČSAV*, 13: 47-51.

SOUHRN

Česká společnost entomologická byla založena v Praze dne 17. ledna 1904 z iniciativy prof. Františka Klapálka. Na ustavující hromadě 9.března 1904 byl zvolen sedmičlenný výbor, jehož členy byli František Klapálek, Napoleon Manuel Keil, Emanuel Rádl, Antonín Vimmer, Ferdinand Veselý, Hynek Alois Joukl a Josef Černý. František Klapálek byl zvolen předsedou a zůstal jím až do smrti v roce 1919.

V průběhu sta let svého trvání Společnost několikrát změnila své jméno, zejména v souvislosti se státoprávními a politickými událostmi: Česká společnost entomologická (1904-1919), Československá společnost entomologická (1920-1938); Česká společnost entomologická (1939-1945); Československá společnost entomologická (1945-1956); Československá společnost entomologická při ČSAV (1956-1993); po rozdělení Československa v roce 1993 znovu Česká společnost entomologická.

V letech 1904-2003 se postupně vystřídalo ve vedení společnosti 12 předsedů, a to: František Klapálek (1904-1919), Emanuel Lokay (1919-1920), Antonín Vimmer (1921-1941), František Štěrba (1941-1949), Oldřich Šustera (1950-1955), Jan Obenberger 1956-1964), Vladimír Balthasar (1965-1966), Leo Heyrovský (1966-1976), Antonín Pfeffer (1976-1985), Karel Hůrka (1985-1990), Ivan Hrdý (1990-1997) a Svatopluk Bílý (od 1997 dodnes). V téže době řídilo Společnost postupně 47 výborů, jejichž členové byli zvoleni na plenárních zasedáních (valných hromadách), jež se konaly podle možností každé tři nebo čtyři roky.

Členská základna se rozrostla z 57 zakládajících členů v roce 1904 na 839 členů koncem roku 2003. Čestné členství bylo uděleno 19 zahraničním a 61 domácím entomologům.

Činnost Společnosti je mnohostranná. Zahrnuje jak práci v ústředí, na níž se podílejí hlavně členové výboru, tak i aktivity členů v pěti pobočkách (jihomoravská, východočeská, západočeská, jihočeská a severočeská) a v osmi sekcích (faunistická, karabidologická, lepidopterologická, arachnologická, pro výzkum vodních brouků, pro mandelinkovité a nosatcovité brouky, experimentální a užité entomologie a práce s mládeží). Členové se podílejí na přípravě a organizaci různých setkání, sjezdů, konferencí, symposií, kolokvií, na organizování entomologických dnů a výměnných dnů.

V roce 1904 začala Společnost vydávat *Časopis České Společnosti Entomologické* (*Acta Societatis Entomologicae Bohemicae*), který od té doby vychází bez přerušení, i když mezitím několikrát změnil název v souvislosti se změnou názvu Společnosti; v letech 1965-1992 vycházel pod názvem *Acta Entomologica Bohemoslovaca.* Od roku 1993 je časopis vydáván pod názvem *European Journal of Entomology* ve spolupráci s Entomologickým ústavem AV ČR v Českých Budějovicích. V letech 1965-1993 vycházel časopis *Zprávy Československé společnosti entomologické,* určený pro členy Společnosti. Příspěvky byly uveřejňovány převážně v českém jazyce. V roce 1993 byl přejmenován na *Klapalekiana* k poctě zakladatele společnosti prof. Františka Klapálka a jeho koncepce se rozšířila na problematiku střední Evropy. Příspěvky jsou uveřejňovány v angličtině, němčině, češtině a slovenštině.

Knihovna České společnosti entomologické byla založena v roce 1904 současně se Společností. Mezinárodní výměnou časopisů vydávaných Společností se zahraničními institucemi byla postupně vybudována rozsáhlá knihovna, která koncem roku 2003 obsahuje 1526 titulů převážně zahraničních časopisů a 20 053 svazků.

Informace o ČSE lze najít též na internetové stránce: http://www.entospol.cz

Marcela Skuhravá

SUMMARY

The Czech Entomological Society. The 100th Anniversary of the Foundation.

The Czech Entomological Society (CSE) was founded in Praha on January 17, 1904 having been initiated by Prof. František Klapálek. The first committee was elected at the plenary assembly on March 9, 1904. It included seven members, viz. František Klapálek, Napoleon Manuel Keil, Emanuel Rádl, Antonín Vimmer, Ferdinand Veselý, Hynek Alois Joukl and Josef Černý. František Klapálek was the first President and he remained in that post until his death in 1919.

In the course of the 100 years of its existence, the name of the Society changed several times in connection with the history of the country as follows: Czech Entomological Society (1904-1919), Czechoslovak Entomological Society (1920-1939); Czech Entomological Society (1939-1945); Czechoslovak Entomological Society (1945-1956); Czechoslovak Entomological Society of the Czechoslovak Academy of Sciences (1956-1993); and since 1993, after the disintegration of Czechoslovakia, again Czech Entomological Society.

In the years 1904-2003 twelve presidents were successively at the head of the Society, viz. František Klapálek (1904-1919), Emanuel Lokay (1919-1920), Antonín Vimmer (1921-1941), František Štěrba (1941-1949), Oldřich Šustera (1950-1955), Jan Obenberger (1956-1964), Vladimír Balthasar (1965-1966), Leo Heyrovský (1966-1976), Antonín Pfeffer (1976-1985), Karel Hůrka (1985-1990), Ivan Hrdý (1990-1997) and Svatopluk Bílý (from 1997 until now). During this period all activities of the Society have been managed and administrated by 47 committees the members of which were elected in plenary meetings of the Society held each three or four years.

In 1904, at the time of foundation, 57 entomologists applied for membership of the Society and at the end of 2003 839 entomologist were members of the Society. Between 1904 and 2003, 19 outstanding foreign and 61 domestic entomologists were awarded honorary membership of the Society.

The activities of the Society are many-sided. The members usually meet at plenary sessions or at meetings of five branches (South-Moravian, East-Bohemian, West-Bohemian, South-Bohemian and North-Bohemian) and in eight professional sections (Faunistical, Carabidological, Lepidopterological, Arachnological, Aquatic beetles, Chrysomelid and Curculionid beetles, Experimental and applied entomology and Work with young people). Members take part in the organization of various congresses, conferences, meetings, symposia, colloquia, annual meetings called „Entomological Days" and „Exchange Days" which are held usually two times in one year.

Since 1904, the Society has been editing the journal *Časopis České Společnosti Entomologické (Acta Societatis Entomologicae Bohemicae)* which has been published without interruption up to the present. In the meantime the name of this journal has changed several times in connection with changes of the name of the Society. In the years 1965-1992 it was edited under the name *Acta Entomologica Bohemoslovaca.* Since 1993, the journal has been edited under the name *European Journal of Entomology* in cooperation with the Institute of Entomology of the Czech Academy of Sciences in České Budějovice. In the years 1965-1993 the journal *Zprávy Československé společnosti entomologické* (Reports of the Czechoslovak Entomological Society) for the members of the Society were written mainly in Czech. The name

of this journal was changed in 1993 to *Klapalekiana*, in honour of Prof. František Klapálek, the first President of the Czech Entomological Society. Contributions are written in English, German, Czech and Slovak languages.

The library was founded in 1904 at the same time as the foundation of the Society. It has been built up gradually based mainly on exchanges of journals edited by the Society with foreign institutes. At the end of 2003, 1526 titles of predominantly foreign scientific journals in 20053 volumes (issues) were included in the library of the Czech Entomological Society.

More detailed information about the Czech Entomological Society is available at the Society´s website: http://www.entospol.cz

Marcela Skuhravá

OBSAH

Úvod. ... 179
Poděkování. ... 183
Přehled historie České a Čsl. společnosti entomologické v letech 1904-2004 v evropském a světovém kontextu. ... 184
Zakladatelé České společnosti entomologické a první výbor. ... 193
Stanovy České společnosti entomologické přijaté 9. března 1904. ... 195
Zpráva výroční za správní rok 1904 a Seznam členů. ... 197
Sedmdesát let Československé společnosti entomologické (přetisk článku z roku 1976). ... 202
Popravení a umučení členové České společnosti entomologické. ... 213
Předsedové společnosti v letech 1904-2004 a jejich funkční období. ... 215
Výbory řídící činnost společnosti. ... 218
Členové a změny členské základny v letech 1904-2004. ... 229
Čestní členové. ... 230
Činnost společnosti. ... 232
Pobočky. ... 232
Jihomoravská pobočka. ... 232
K historii Odboru pro Moravu a Slezsko České společnosti entomologické v Brně. ... 234
Historka z poslední exkurze s prof. F. Gregorem na Pouzdřany v roce 1938. ... 240
Východočeská pobočka. ... 241
Západočeská pobočka. ... 244
Jihočeská pobočka. ... 245
Severočeská pobočka. ... 246
Sekce. ... 249
Faunistická sekce. ... 250
Karabidologická sekce. ... 252
Lepidopterologická sekce. ... 253
Arachnologická sekce. ... 256
Sekce pro výzkum vodních brouků. ... 259
Sekce pro mandelinkovité a nosatcovité brouky. ... 261
Sekce experimentální a užité entomologie. ... 262
Sekce práce s mládeží. ... 263
Mezinárodní kongresy. ... 265
Mezinárodní entomologické kongresy. ... 265
Evropské entomologické kongresy. ... 266
Mezinárodní symposia o entomofaunistice střední Evropy. ... 268
Evropské lepidopterologické kongresy. ... 269
Mezinárodní dipterologické kongresy. ... 271
Mezinárodní koleopterologické kongresy. ... 273
Sto let časopisu Společnosti. ... 274
Časopis České Společnosti Entomologické. ... 274
Časopis Československé Společnosti Entomologické. ... 276
Časopis v období druhé světové války. ... 277
Úsilí o přežití časopisu Společnosti. ... 278
Obnovené vydávání časopisu. ... 279
Acta Entomologica Bohemoslovaca (AEB). ... 280
European Journal of Entomology (EJE). ... 283
Zprávy Československé Společnosti Entomologické. ... 284
Jak vznikala publikace *Seznam biografií československých entomologů*. ... 287

Knihovna. 291
Stanovy České společnosti entomologické schválené 21.11.1992. 296
Literatura. 305
Souhrn. 307
Summary. The Czech Entomological Society. The 100th Anniversary of the Foundation. 308

OBSAH PŘILOŽENÉHO CD.

1. 100 let České společnosti entomologické. *Klapalekiana* 2004 / 3-4 (pdf).
2. Část filmového týdeníku z roku 1942 zachycující burzu ČSE (Windows Media Player).
3. Zvukový záznam projevu dr. Leo Heyrovského k 70. výročí ČSE (Windows Media Player).
4. Archivní fotografie z historie ČSE (pdf).
5. Skladba Antonína Bílého „Entomologův sen" z roku 1971 (Windows Media Player).
6. Acrobat Reader (program pro prohlížení formátu „pdf").